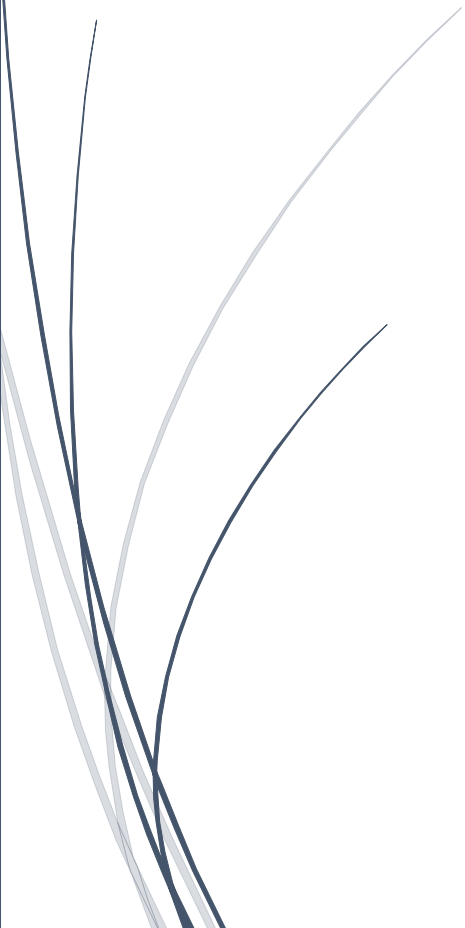




KƏHF SURƏSİNDƏN DÖVRÜMÜZƏ İŞARƏLƏR



**HARUN YƏHYA
(ADNAN OKTAR)**

MÜNDƏRİCAT

 Giriş

 Kəhf surəsində dövrümüzdə işarələr

 Nəticə

 Təkamül yalanı

Oxucuya

Bu kitabda və digər işlərimizdə təkamül nəzəriyyəsinin süqutuna xüsusi yer ayrılmasının səbəbi bu nəzəriyyənin hər cür din əleyhdarı olan fəlsəfənin təməlini meydana gətirməsidir. Yaradılışı və dolayısıyla, Allahın varlığını inkar edən darvinizm 150 ildir ki, bir çox insanın imanını itirməsinə və ya şübhəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Buna görə də, bu nəzəriyyənin yalan olduğunu gözlər önünə gətirmək əhəmiyyətli imani bir vəzifədir. Bu əhəmiyyətli xidmətin bütün insanlığa çatdırılması isə zəruridir. Bəzi oxucularımız ola bilər ki, yalnız bir kitabımızı oxumaq imkanı tapa bilər. Bu səbəblə, hər kitabımızda bu mövzuya xülasə də olsa yer ayrılması uyğun hesab edilmişdir.

Qeyd edilməsi lazım olan başqa bir xüsüs də bu kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Yazıçının bütün kitablarında imani mövzular Quran ayələri yönündə izah edilir və insanlar Allahın ayələrini öyrənməyə və yaşamağa dəvət edilirlər. Allahın ayələri ilə əlaqədar bütün mövzular oxucuda heç bir şübhə və ya sual buraxmayacaq şəkildə açıqlanmışdır.

Bu mövzuda istifadə edilən səmimi, sadə və səlis üslub isə kitabların hamı tərəfindən rahat başa düşülməsini təmin edir. Bu təsirli və sadə izah sayəsində kitablar “bir nəfəsə oxunan kitablar” ibarəsinə tam uyğun gəlir. Dini qəti şəkildə rədd edən insanlar belə bu kitablarda bildirilən həqiqətlərdən təsirlənir və yazılanların doğruluğunu inkar edə bilmirlər.

Bu kitab və yazıçının digər əsərləri oxucular tərəfindən şəxsən oxuna biləcəyi kimi, qarşılıqlı söhbət şəraitində də oxuna bilər. Bu kitablardan istifadə etmək istəyən bir qrup oxucunun, kitabları bir yerdə oxumaları mövzu ilə əlaqədar öz təfəkkür və təcrübələrini də bir-birlərinə ötürmək baxımından faydalıdır.

Bununla belə, yalnız Allahın razılığı üçün yazılan bu kitabların tanınmasında və oxunmasında iştirak etmək də böyük xidmətdir. Çünki yazıçının bütün kitablarında isbat və razı salan yön son dərəcə güclüdür. Bu səbəblə, dini izah etmək istəyənlər üçün ən təsirli üsul bu kitabların digər insanlar tərəfindən də oxunmasının təşviq edilməsidir.

Kitabların arxasına yazıçının digər əsərlərinin təqdimatının əhəmiyyətli səbəbləri vardır. Bu sayədə kitabı nəzərdən keçirən şəxs yuxarıda yazılan xüsusiyyətləri daşıyan və oxumaqdan xoşlandığını ümid etdiyimiz bu kitabla eyni xüsusiyyətlərə sahib daha bir çox əsərin olduğunu görər, imani və siyasi mövzularda faydalana biləcəyi zəngin bir qaynağın mövcudluğuna şahid olacaq.

Bu əsərlərdə digər bəzilərdə görülən, yazıçının şəxsi qənaətlərinə və şübhəli qaynaqlara əsaslanan izahlara, müqəddəsata qarşı lazım olan ədəb və hörmətə diqqət yetirilməyən üslublara, şübhəli və həmçinin incidici yazılara rast gələ bilməzsiniz.

Yazıçı və əsərləri haqqında

Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən yazıçı Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Ankarada almışdır. Daha sonra İstanbul Memar Sinan Universitetinin İncəsənət fakültəsində və İstanbul Universitetinin Fəlsəfə bölməsində təhsil almışdır. 1980-ci illərdən bu yana imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırlamışdır. Bununla yanaşı, yazıçının təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Harun Yəhyanın əsərləri təxminən 30.000 şəklin olduğu cəmi 45.000 səhifəlik külliyyatdır və bu külliyyat 60 fərqli dilə tərcümə edilmişdir.

Yazıçının təxəllüsü inkarçı düşüncəyə qarşı mübarizə aparan iki peyğəmbərin xatirəsinə hörmət olaraq adlarını yad etmək üçün Harun və Yəhya adlarından götürülmüşdür. Yazıçı tərəfindən kitabların üz qabığında Rəsulullahın (s.ə.v) möhürünün olmasının simvolik mənası isə kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Bu möhür Qurani-kərimin Allahın son kitabı və son sözü, Peyğəmbərimizin (s.ə.v) xatəmül-ənbiya olduğunun rəmzidir. Yazıçı bütün yayımlarında Qurani və Rəsulullahın sünnesini özünə rəhbər etmişdir. Bu surətlə, inkarçı düşüncə sistemlərinin bütün təməl iddialarını bir-bir ortadan qaldırmağı və dinə qarşı yönələn etirazları tam susduracaq son sözü söyləməyi əsas almışdır. Böyük hikmət və kamal sahibi olan Rəsulullahın möhüründən bu son sözü söyləmək niyyətinin duası olaraq istifadə edilmişdir.

Yazıçının bütün işlərindəki ortaq hədəf Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allahın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və azğın tətbiqlərini gözlər önünə çəkməkdir.

Necə ki, Harun Yəhyanın əsərləri Hindistandan Amerikaya, İngiltərədən İndoneziyaya, Polşadan Bosniya-herseqovinaya, İspaniyadan Braziliyaya, Malayziyadan İtaliyaya, Fransadan Bolqarıstana və Rusiyaya qədər dünyanın əlavə bir çox ölkəsində sevilərək oxunur. İngilis, fransız, alman, italyan, ispan, portuqal, urdu, ərəb, alban, rus, boşnaq, uyğur, İndoneziya, Malay, benqal, serb, bolqar, Çin, Danimarka və İsveç dili kimi bir çox dilə tərcümə edilən əsərlər xaricdə geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Dünyanın dörd tərəfində fəvqəladə təqdir toplayan bu əsərlər bir çox insanın iman etməsinə, bir çoxunun da imanında dərinləşməsinə vəsilə olur. Kitabları oxuyub araşdıran hər kəs bu əsərlərdəki hikmətli, dolğun, asan aydın olan və səmimi üslubun, ağıllı və elmi yanaşmanın fərqlində olar. Bu əsərlər

sürətli təsir etmə, qəti nəticə vermə, etiraz və təkzib edilə bilinməyən xüsusiyyətləri daşıyır. Bu əsərləri oxuyan və üzərində ciddi şəkildə düşünən insanların artıq materialist fəlsəfəni, ateizmi və digər azğın görüş və fəlsəfələrin heç birini səmimi olaraq müdafiə etmələri mümkün deyil. Bundan sonra müdafiə etsələr də, ancaq romantik inadla müdafiə edəcəklər. Çünki fikri dayaqları aradan götürülmüşdür. Dövrümüzdəki bütün inkarçı cərəyanlar Harun Yəhya külliyyatı qarşısında fikirlə məğlub olmuşlar.

Şübhəsiz, bu xüsusiyyətlər Quranın hikmət və ifadə təsirliliyindən qaynaqlanır. Yazıçı bu əsərlərə görə öyünmür, yalnız Allahın hidayətinə vəsilə olmağa niyyət etmişdir. Bundan başqa, bu əsərlərin çap və nəşrində hər hansı bir maddi qazanc güdülür.

Bu həqiqətlər göz önünə gətirildikdə insanların görmədiklərini görmələrini təmin edən, hidayətlərinə vəsilə olan bu əsərlərin oxunmasını təşviq etməyin də çox əhəmiyyətli xidmət olduğu ortaya çıxır.

Bu qiymətli əsərləri tanıtməyin yerinə insanların zehinlərini bulandıran, fikri qarışıqlıq meydana gətirən, şübhə və tərəddüdləri aparmaq və imanı qurtarmaq üçün güclü və iti təsiri olmadığı ümumi təcrübə ilə sabit olan kitabları yaymaq isə əmək və zaman itkisinə səbəb olar. İmanı qurtarmaq məqsədindən çox, yazıçının ədəbi gücünü vurğulamağa yönələn əsərlərdə bu təsirin əldə edilə bilməyəcəyi məlumdur. Bu mövzuda şübhəsi olanlar varsa, Harun Yəhyanın əsərlərinin tək məqsədinin dinsizliyi yox etmək və Quran əxlaqını yaymaq olduğunu, bu xidmətdəki təsir, müvəffəqiyyət və səmimiyyətin açıq şəkildə göründüyünü oxucuların ümumi qənaətindən anlaya bilərlər.

Bilmək lazımdır ki, dünyadakı zülm və qarışıqlıqların, müsəlmanların çəkdiyi əziyyətlərin təməl səbəbi dinsizliyin fikri hakimiyyətidir. Bunlardan xilas olmağın yolu isə dinsizliyin fikirlə məğlub edilməsi, iman həqiqətlərinin ortaya qoyulması və Quran əxlaqının insanların qavrayıb yaşaya biləcəkləri şəkildə izah edilməsidir. Dünyanın gündən-günə daha çox büründüyü zülm, fəsad və qarışıqlıq mühiti diqqətə alındığında bu xidmətin mümkün qədər sürətli və təsirli şəkildə edilməsinin lazım olduğu aydındır. Əks halda, çox gec ola bilər.

Bu əhəmiyyətli xidmətdə öndərliyi üzərinə götürən Harun Yəhya külliyyatı Allahın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda təsvir edilən hüsur, sülh, düzgünlük, ədalət, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsilə olacaq.

Giriş

Hökmü qiyamətə qədər keçərli olan, möminlərin bütün həyatını əhatə edən əmr və məlumatların yerləşdiyi Quranı Kərim Allahın kitabıdır. Quranın ən böyük möcüzələrindən biri, ilk vəhyin enməsindən bəri, hər əsrdə yaşayan bütün insanlara xitab etməsidir. Allah Quranı qiyamətə qədər insanlara yol göstərici və hidayət rəhbəri olaraq nazil etmişdir.

Quranda bəhs edilən keçmiş qövmələrə dair hekayələr də insanlara bir çox mövzuda yol göstəricidir. Peyğəmbərlərin həyatı, qövmələrinə etdikləri təbliğlər və əməlləri iman edənlər üçün nümunədir. Bununla yanaşı, Quranda gələcəyə dair işarələr və möminlərin üzərində düşünməli olduğu bəzi sirlər də vardır. Kəhf surəsi bunlardan biridir.

Kəhf surəsi Peyğəmbərimiz hz. Məhəmməd (s.ə.v)–in və bir çox İslam aliminin diqqət çəkdiyi bir surədir. Kəhf surəsində çatdırılan Kəhf və Rəqim əhlində, hz. Musa və elm sahibi biri ilə əlaqədar hadisələrdə və hz. Zülqərneyn hekayəsində bir çox sirlər və Axırzamana işarə edən bir çox ifadələr var.

Kəhf surəsinin Axırzamanla əlaqəsi olduğuna dair Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in də bir çox hədisi mövcuddur. Bu hədislərdən bəziləri bu şəkildədir:

Nevvas ibn. Seman əl–Kilabi (r.ə)–dən rəvayət edilmişdir.

“Sizdən kim Dəccala yetişsə Kəhf surəsinin əvvəlini onun üzərinə oxusun. Bu surənin sonu Dəccalın fitnəsindən qurtuluşunuzdur.”¹

Əbu Ümamə əl–Bahilidən rəvayət edilmişdir:

...Kim onun (Dəccalın) cəhənnəminin bəlasına uğrasa, Allahdan kömək diləsin və Kəhf surəsinin ilk ayələrini oxusun ki, od İbrahim (ə.s)–a olduğu kimi bu od da o kimsəyə soyuq və təsirsiz olsun.²

...Hər kim Dəccalın odu ilə sıxıntıya düşsə və imtahan edilsə, Allahdan kömək istəsin və Kəhf surəsinin əvvəlindəki ayələri oxusun. Bu surətlə Dəccalın odu ona qarşı soyuq və təsirsiz olar.³

Hə. Məhəmməd (s.ə.v)–in müsəlmanlara Kəhf surəsini mütləq oxumalarını tövsiyə etməsinin hikmətlərindən biri, Kəhf surəsinin Axırzamana aid çox əhəmiyyətli işarələr daşmasıdır. Kəhf surəsində, Axırzamanda çıxacaq olan Dəccaldan və onun yer üzünə yaymaq istədiyi dinsizlik axınlarından qorunmaq və insanlığa bəla gətirəcək olan bu fitnəyə qarşı mübarizə apara bilmək üçün lazımlı işarələr, həmçinin müsəlmanların istifadə edə biləcəyi hikmətlər var. Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in Axırzamanda bu surəni diqqətlə oxumağı və yadda saxlaması tövsiyə etməsi, bu vəziyyətə açıq bir işarədir. Həmçinin kitab boyunca görəcəyimiz kimi, Əshabi–Kəhfin inkarçı qövm içində yaşadıkları, sonra hə. Musanın Allahın rəhmət verdiyi bir insandan öyrəndiyi dərin elm və bundan sonra hə. Zülqərneynin bütün dünyaya hakimiyyət quraraq İslam əxlaqını yayması üzərində düşünəlməli olan mövzulardır.

Bu hadisələrin hikmətlərini kitab boyunca ətraflı olaraq izah edəcəyik. Çünki bu kitabın yazılmasındakı məqsəd; ayələrində zəmanəmizə dair əhəmiyyətli işarələr olan Kəhf surəsi üzərində diqqətlə düşünmək, dərin bir təfəkkürlə bu sirləri anlamaq üçün cəhd etmək və Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in tövsiyəsinə əməl etməkdir. Diqqətlə oxuyanlar görəcəklər ki, bu surədə qiyamətə yaxın bir dövr olan Axırzamana, Axırzamanda geniş vüsət alan inkarçı sistemlərin tətbiqlərinə və Allahın bu batil sistemləri, haqqı göndərərək darmadağın etməsinə istiqamətli çox əhəmiyyətli işarələr vardır.

Bəhs etdiyimiz bu dövr, Allahın izni ilə çox yaxındır və insanların bu mövzu üzərində dərin düşünmələri daha böyük əhəmiyyət qazanmışdır. Bu səbəblə, bütün müsəlmanların Kəhf surəsi üzərində diqqətlə düşünmələri, hər bir ayəni digər Quran ayələri ilə birlikdə nəzərdən keçirmələri və yadda saxlamaları son dərəcə əhəmiyyətlidir.

Kəhf surəsindən dövrümüze işarələr

**Kitabı (Qurani) bəndəsinə nazil edən və
onda heç bir əyriliyə (nöqsana,
ziddiyyətə) yol verməyən Allaha həmd
olsun! (Kəhf surəsi, 1)**

Kəhf surəsinin ilk ayəsində Allah şükür etmənin əhəmiyyətinə diqqət çəkir. Allah insana sahib olduğu hər şeyi; mükəmməl işləyən vücudunu, dünyadakı yaşanan mühiti, səmadakı nizamı, yeməkləri, suyu və daha nələri verəndir. Allah sonsuz cəmərd olandır. Rəbbimiz insanlara dünya həyatında ümumiləşdirərək belə sayıla bilməyəcək qədər çox nemətlər vermişdir. Bu həqiqət, bir ayədə belə xatırladılır:

**Əgər Allahın nemətlərini saysanız, onları sayıb qurtara bilməzsiniz.
Həqiqətən, Allah çox bağışlayandır, rəhmlidir. (Nəhl surəsi, 18)**

Verdiyi bütün nemətlərə görə Allaha həmişə şükür etmək, iman edənlərin ən əhəmiyyətli xüsusiyyətlərindən biridir. Unudulmamalıdır ki, Allah bütün bu nemətlərlə insanları sındırır. Allah Nisa surəsinin 147-ci ayəsində “şükürün əvəzini verən” olduğunu xəbər verir. Buna baxmayaraq, insanların böyük bir hissəsi onlara verilən nemətlərə nankorluq edirlər. Hz. Süleymanın Nəml surəsindəki sözləri belədir:

**...”Bu, Rəbbimin lütfündəndir. O, bununla məni sındırır ki, görək
şükür edəcəyəm, yoxsa nankorluq edəcəyəm. Kim şükür edərsə,
yalnız özü üçün şükür etmiş olar. Kim nankorluq edərsə, (bilsin ki,)
Rəbbim heç bir şeyə möhtac deyildir, kərəm sahibidir!” (Nəml
surəsi, 40)**

Axırzaman isə insanların şükürdən tamamilə uzaqlaşdıqları bir dövrdür. Bu dövrdə insanlar bütün nemətləri verənin Allah olduğunu unudar,

dünya həyatına böyük bir ehtirasla bağlanarlar. Sahib olduqları maddi-mənəvi hər cür zənginliyi özlərindən bilərlər. Bu nemətləri öz səyləri, zəkaları və layiq olaraq əldə etdiklərinə inanarlar. Ancaq bu şəkildə düşünən insanlar əslində Allaha qarşı çox böyük nankorluq etmiş olduqlarını qəti olaraq bilməlidirlər. Çünki insana sahib olduğu bütün nemətləri verən Allahdır. Necə ki, ayələrdə bu həqiqət belə bildirilir:

O sizə istədiyiniz hər şeydən verdi. Əgər Allahın nemətlərini saymaq istəsəniz, onları sayıb qurtara bilməzsəniz. Həqiqətən, insan çox zalım və çox nankordur. (İbrahim surəsi, 34)

Sizə bəxş edilən hər bir nemət Allah tərəfindəndir. Sonra sizə bir zərər toxunduğu zaman Ona yalvarırsınız. Sonra zərəri sizdən dəf etdiyi zaman içinizdən bir qrup çox keçmədən Rəbbinə şərikin qoşar. Onlar özlərinə verdiklərimizə nankorluq etmək üçün (belə edirlər). Elə isə, (bir müddət dünya nemətlərindən) faydalanın. Tezliklə (həqiqəti) biləcəksiniz! (Nəhl surəsi, 53–55)

Nəhl surəsinin yuxarıdakı ayələrində bildirildiyi kimi, insanlar Allahın verdiyi nemətləri unudur və Ona şərikin qoşarlar. İnsanları Allahın nemətlərinə qarşı nankorluq etməyə məcbur etmək və şükürdən uzaqlaşdırmaq isə şeytanın bir taktikasıdır. Bu şəkildə onları inkara yaxınlaşdırır və Allahın yolundan azdırır. Şeytanın bu hiyləgər taktikası və əsil məqsədi Quranda belə bildirilir:

Sonra mütləq önlərindən, arxalarından, sağlarından və sollarından onların yanına soxulacağam. Sən onların çoxunu şükür edən görməyəcəksən". Allah buyurdu: "Rüsvay olub qovulmuş halda oradan çıx! Onlardan kim sənə uyarsa, (bilsin ki,) həqiqətən, cəhənnəmi sizin hamınızla dolduracağam. (Əraf surəsi, 17–18)

Allaha şükür etmənin əhəmiyyətinə ayələrdə diqqət çəkilməsinə baxmayaraq, insanların şükürdən uzaqlaşmalarının əlbəttə ki, dünyada da bir qarşılığı vardır. Dünya üzərindəki yoxsulluq, qıtlıq, səfalət, əxlaqi çöküş kimi

sıxıntıların təməlinə insanların Allahı unutması və şükür etməməsi durur. Şükür insana nemətlərin, rifahın və əmin-amanlığın qapılarını açarkən, şükürdən uzaqlaşdıqca, nankorluq etmək isə böyük bir əzab gətirir. Allah bir ayəsində bu şəkildə buyurur:

Vaxtilə Rəbiniz: “Əgər şükür etsəniz, mütləq sizə (nemətimi) artıracağam. Əgər nankorluq etsəniz, (bilin ki,) həqiqətən, əzabım çox şiddətli!” – deyə bildirmişdi. (İbrahim surəsi, 7)

Ayədə də bildirildiyi kimi, şükür etməyən, Allahın nemətlərinə nankorluq edən bir insan şiddətli bir əzaba layiqdir. Necə ki, Allah bəhs edilən kəslərə həm dünyada, həm də axirətdə əzab verir.

Keçmişdə yaşanan hadisələr bu mövzuda əhəmiyyətli ibrət dərsləri verir. Ötən əsrdə dünyanı, Allahın dinini inkar üzərinə qurulmuş ideologiyaları mənimsəmiş insanlar idarə etmişdir. Faşizm və kommünizm kimi ideologiyalar, insanları haqq dinin gözəlliklərindən uzaqlaşdırmış, onlara inkarı cazibədar göstərmişdir. Bu zalım ideologiyaların arxasından sürüklənərək Allahı inkar edən insanlar, şükür etməyi də bunun bir nəticəsi olaraq unutmuş və illər boyu çox böyük bəlalarla qarşılıq görmüşlər. İnsanlar Allahın nemətlərinə nankorluq etmələrinin qarşılığını, nemət əksikliyi olaraq almışlar. Quranda nankorluğun qarşılığı belə xəbər verilmişdir:

Allah (əhalisi) əmin-amanlıq içində olan və ruzisi hər yerdən bol-bol gələn bir şəhəri misal çəkir. Ancaq (oranın əhalisi) Allahın nemətlərini inkar etdi. Allah da onlara, etdikləri əməllərə görə aclıq və qorxu sıxıntısını daddırdı. (Nəhl surəsi, 112)

XX əsr boyunca bütün dünyanın aclıq, yoxsulluq, qorxu və acı yaşamalarının təməlinə də bu nankor əxlaqları var. Nankorluq və egoizm insanlarda sevgi, şəfqət, mərhəmət və həmrəylik hissələrini ortadan qaldırdı və bu bərabərsizlik, ədalətsizlik və natarazlığa səbəb oldu.

**O, (Quranı) Öz tərəfindən göndəriləcək
şiddətli bir əzaba qarşı (insanları)
xəbərdar etmək və yaxşı işlər görən
möminləri gözəl bir mükafat ilə
müjdələmək üçün doğru bir kitab olaraq
nazil etdi. (Kəhf surəsi, 2)**

Kəhf surəsinin 2–ci ayəsində Quranın əhəmiyyətinə və doğru bir kitab olduğuna diqqət çəkilir. Quran Allahın izni ilə insanlara öyüd–nəsihət verən və sonsuz həyat üçün onları xəbərdar edən və doğru yolu göstərən, Allahın vəhyidir. Rəbbimizin razılığını, rəhmətini və cənnətini qazanmaq üçün sarılmalı olduğumuz yeganə yol göstəricidir. Doğru ilə yanlış bir–birindən ayıran mütləq ölçüdür. Bəqərə surəsinin 120–ci ayəsində də bildirildiyi kimi **“Şübhəsiz ki, doğru yol, Allahın yoludur.”** Rəbbimiz iman edənlərə doğru yol olaraq Qurana möhkəm sarılmalı olduğumuzu belə açıqlayır:

**Ona görə də sənə vəhy olunandan möhkəm yapış! Həqiqətən, sən
doğru yoldasan. Şübhəsiz ki, o (Quran) həm sənin üçün, həm də
qövmün üçün öyüd–nəsihətdir. Siz bundan sorğu–sual
olunacaqsınız. (Zuxruf surəsi, 43–44)**

Kəhf surəsinin 2–ci ayəsində eyni zamanda ayələrə riayət etməyin əhəmiyyətinə də Allah diqqət çəkir. İman edən bir insan bütün həyatı boyunca Allahın hökmlərinə, əmr və tövsiyələrinə diqqətlə riayət etməklə məsuldur. Heç bir çətinlik, təzyiq ya da sıxıntı onu bu mövzuda ruhdan salmaz və qəflətə sürükləməz. Şərtlər nə olursa olsun hər zaman bu mövzularda diqqətli, çalışqan və qətiyyətlidir.

Ayədə diqqət çəkilən hökmlərdən digəri isə insanları xəbərdar edib qorxutmaqdır. Allah Quranın bir çox ayəsində iman edənlərə bu əhəmiyyətli məsuliyyəti xatırladır, insanlara yaxşılığı əmr etmək və onları pisləkdən çəkəndirməyin əhəmiyyətinə işarə edir. Həmçinin, Allah Quranda bu vəzifənin bir ibadət olaraq yerinə yetirilməsini əmr etmiş və bunu edən insanların qurtuluş tapacağını da müjdələmişdir. Bu mövzudakı bir ayə belədir:

**Onlar tövbə edən, ibadət edən, şükür edən, səyahət edən, rüku və səcdə edən, yaxşı işləri əmr edib pis işləri qadağan edən və Allahın (halal–haram) hüdudlarını qoruyanlardır. Belə möminləri müjdələ!
(Tövbə surəsi, 112)**

Hər mövzuda olduğu kimi bu mövzuda da ən gözəl nümunələr peyğəmbərlərdədir. Bu şərəfli vəzifəni boynuna götürən elçilər, tarix boyunca insanları hər cür formada xəbərdar etmiş və Allaha iman etməyə dəvət etmişlər. Elçilər insanları xəbərdar edərkən, onlara cəhənnəmin varlığını xatırladıb, sonsuz əzabla da qorxutmuşlar. Allah bu həqiqəti Leyl surəsində belə bildirir:

Ona görə də mən sizi alov saçan bir odla xəbərdar etdim. Ora yalnız ən bədbəxt olan girər. (Leyl surəsi, 14–15)

Kəhf surəsinin 2–ci ayəsində diqqət çəkilən bir başqa əhəmiyyətli mövzu da saleh əməlin əhəmiyyətidir. Saleh əməl insanın yalnız Allahın razılığını, rəhmətini və cənnətini düşünərək, səmimi olaraq etdiyi xeyirli hərəkətlərdir. Saleh əməlin əhəmiyyəti ilə əlaqədar bir başqa ayə belədir:

Kim izzət və şərəf istəyirsə, bilsin ki, bütün izzət və şərəf Allaha məxsusdur. Yaxşı söz Ona doğru yüksələr və onu yüksəldən yaxşı əməldir. Pis işlər görüb hiylə quranlar üçün şiddətli bir əzab vardır və onların hiylələri boşa çıxacaqdır. (Fatir surəsi, 10)

Quranın daha bir çox ayəsində Rəbbimiz saleh əməl işləməyin əhəmiyyətini bildirmiş və saleh əməlin Öz Qatında gözəl qarşılıq tapacağını müjdə vermişdir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

İman gətirib saleh əməl işləyənləri altından çaylar axan cənnətlərlə müjdələ! Onlara hər dəfə oradan bir ruzi verildikdə: “Bu, daha əvvəl bizim (dünyada) yediyimiz ruzidir”, – deyəcəklər. Halbuki (dünyada)

onlara bunun bənzəri verilmişdi. Orada onlar üçün tərtəmiş zövcələr də var. Onlar orada əbədi qalacaqlar. (Bəqərə surəsi, 25)

Şübhəsiz ki, iman gətirənlər, yəhudilər, xristianlar və sabiiyərdən hər kim Allaha və axirət gününə iman gətirib saleh əməl işləyərsə, onların mükafatları Rəbbinin yanındadır. Onlar üçün heç bir qorxu yoxdur və onlar qəm-qüssə görməyəcəklər. (Bəqərə surəsi, 62)

Həqiqətən, iman gətirib yaxşı işlər görən və Rəbbinə ürəkdən boyun əyənlər cənnət əhlidirlər. Onlar orada əbədi qalacaqlar.

(Hud surəsi, 23)

Kəhf surəsinin 2-ci ayəsində Allahın diqqət çəkdiyi bir başqa əhəmiyyətli mövzu da möminlərə müjdə verməkdir. Quranın bir çox ayəsində elçilərə iman edənlərə müjdə vermələri əmr edilmişdir. Dünya həyatının bütün çətinliklərinin, sıxıntıların, nöqsanlarının müvəqqəti olduğu, Allahın köməyinin, rəhmət və mərhəmətinin daima iman edənlərlə birlikdə olduğunu müjdələnmələri möminlər üçün çox böyük sevinc vəsiləsidir. Sonsuz axirət nemətlərinin yaxınlığı da heç şübhəsiz möminlərin şövqünü, səylərini və əzmlərini artıracaq. Bir ayədə Allah belə buyurur:

(Ey Peyğəmbər!) Biz onu (Quranı) onunla müttəqilərə müjdə verənsən və inadkar bir qövmü xəbərdar edənsən deyə, sənin dilinlə asanlaşdırdıq. (Məryəm surəsi, 97)

Kəhf surəsinin 2-ci ayəsində diqqət çəkilən məsələlərin hamısı, Axırsamanda da bütün müsəlmanların diqqətlə üzərində dayanmalı olduqları mövzulardır. Axırsamanda yaşanacaq olan fitnə və təxribatçılıqdan, dinsiz ideologiyaların gətirdiyi bəlalardan insanları qoruyacaq olan, bu ayədə də diqqət çəkildiyi kimi, Qurana bərk sarılmaq olacaq. Quranın rəhbərliyində saleh əməllər etmək, insanlara yaxşılığı əmr etmək və onları sonsuz cənnət nemətləri ilə müjdələmək, eyni zamanda da əbədi cəhənnəm əzabı ilə qorxudaraq xəbərdar etmək, Axırsamanda vicdan sahibi müsəlmanların ən əhəmiyyətli vəzifələrindəndir.

Onlar orada əbədi qalacaqlar. (Kəhf surəsi, 3)

İnsanların böyük bir hissəsi Allahın varlığını, cənnət və cəhənnəm həyatının yaxınlığını inkar edirlər. Bu insanlara görə, ölüm yox olmaqdır. Hesab günü yoxdur. Bəzi insanlar isə cəhənnəm əzabının varlığını qəbul edər, ancaq bu əzabın az bir müddət davam edəcəyinə inanırlar. Buna görə insan cəhənnəmdə qısa bir müddət qalacaq, günahlarının kəffarəsini ödəyəcək, daha sonra da buradan çıxıb, sonsuz cənnət nemətlərinə qovuşacaq. Halbuki, Quran ayələrində bu şəkildə müvəqqəti bir əzabdan bəhs edilmir. Allah Ali İmran surəsində bu şəkildə bildirir:

Bu ona görədir ki, onlar belə demişdilər: “Cəhənnəm odu bizə bir neçə gündən artıq toxunmayacaq!” Öz dinləri barəsində uydurduqları şeylər onları aldatmışdır. (Ali İmran surəsi, 24)

Məhz Kəhf surəsinin 3-cü ayəsində bəhs edilən ifadədə də, Allah, insanların cəhənnəm mövzusunda bu xətalara diqqət çəkir və cəhənnəm əzabının inkar etməkdə israrlı olanlar üçün əbədi olduğunu bildirir. Dünya həyatına qapılıb Allahın varlığını inkar edən, Allahın Rəsulunun yolunu izləməyən, ayələrdəki hökmləri tətbiq etməyən insanların qalacağı yer, Rəbbimizin diləməsi xaricində, əbədi olaraq cəhənnəmdir. Bu, Allahın ədalətidir. Quranda inkarda dirənən insanların cəhənnəmdə də azğınlıqlarını davam etdirdikləri xəbər verilir:

**Şübhəsiz, günahkarlar cəhənnəm əzabında əbədi qalacaqlar.
Onların əzabı yüngülləşdirilməyəcək və onlar orada ümitsiz qalacaqlar. Biz onlara zülm etmədik, lakin onlar özləri zalım idilər.
Onlar: “Ey Malik! Rəbbin bizim canımızı alsın!” – deyə səslənəcəklər.
O da: “Siz (bu vəziyyətdə) qalacaqsınız!” – deyəcəkdir. (Zuxruf surəsi, 74–77)**

Yuxarıdakı ayələrdə görüldüyü kimi, inkar edənlər cəhənnəmdə belə acizliklərini görmür, təkəbbürlənməyə davam edirlər. Allaha yönəlmir, bunun yerinə **“Rəbbin bizim canımızı alsın”** deyə bir mələyə səsəlirlər. Bu, onların azğın xarakterlərini davam etdirdiklərinə bir dəlildir. Necə ki, Allah ayələrində **“...(dünyaya) geri qaytarılmağımız mümkündürmü ki, etdiyimiz əməllərdən başqasını (yaxşı əməllər) edək?..”** (Əraf surəsi, 53) deyən inkarçıların yalançı olduqlarını da bildirmişdir:

Alovun qarşısında dayandırıldıqları zaman: “Kaş biz (dünyaya) qaytarılaydıq, Rəbbimizin ayələrini yalanlamayıydıq və möminlərdən olaydıq!” – demələrini görəydin. Xeyr, daha əvvəl (qəlblərində) gizlətdikləri (küfr və günahlar) onların qarşısına çıxdı. Əgər (dünyaya) geri qaytarılsaydılar, onlar yenə qadağan olunduqları şeylərə geri qayıdacaqdılar. Onlar həqiqətən, yalançıdırlar. (Ənam surəsi, 27–28)

Başqa ayələrdə də dünyada insanlara kifayət qədər möhlət verildiyi, ancaq onların təkəbbürdən imtina etmədikləri bildirilir:

Yaxud əzabı gördüyü zaman: “Kaş mən təkrar dünyaya qayıda biləydim və beləcə, yaxşı əməl sahiblərindən olaydım!” – deməsin. Xeyr (artıq dünyaya qayıda bilməzsən)! Ayələrim sənə gəlmişdi. Ancaq sən onları təkzib etdin, təkəbbürləndin və kafirlərdən oldun. (Zumər surəsi, 58–59)

Bütün bunlardan aydın olduğu kimi bu cür insanlar düzəlməzlər. Allah möminlərə qarşı çox mərhəmətli olduğu üçün, bu tip azğın insanları cənnətə, möminlərin arasına qoymaz. Cənnət, içindəki bütün nemətlər və bütün insanlarla gözəllik məkanıdır; Allahın məmnun olmadığı heç bir varlıq cənnətdə yoxdur. Bu da Allahın saleh qullarına olan şəfqətinin və ədalətinin nəticələrindən biridir.

Sonsuz cənnət nemətləri isə yalnız saleh möminlərə məxsusdur. Allah ayələrində belə bildirir:

Onların mükafatı Rəbbi tərəfindən bağışlanmaq və (ağacları) altından çaylar axan cənnətlərdir. Onlar orada əbədi qalacaqlar. (Yaxşı) əməl sahiblərinin mükafatı nə gözəldir! (Ali İmran surəsi, 136)

Kim Allaha və Onun Peyğəmbərinə üsyan edər və Onun (Allahın qoymuş olduğu) sərhədlərini aşarsa, (Allah) onu içində əbədi qalacağı cəhənnəmə daxil edəcəkdir. (Orada) onun üçün alçaldıcı bir əzab vardır. (Nisa surəsi, 14)

Onlar bilmədilərmi ki, kim Allaha və Peyğəmbərinə qarşı çıxarsa, həqiqətən, onun üçün əbədi qalacağı cəhənnəm odu vardır. Böyük rüsvayçılıq budur. (Tövbə surəsi, 63)

Həm də: “Allah Özünə övlad götürdü!” - deyənləri xəbərdar etmək üçün (Qurani nazil etdi). Bu barədə nə onların, nə də atalarının məlumatı var. Ağızlarından çıxan söz necə də böyükdür! Onlar yalandan başqa bir şey söyləməirlər. (Kəhf surəsi, 4-5)

Kəhf surəsinin 4-cü və 5-ci ayələrində xristianların Allah haqqındakı böyük böhtanına diqqət çəkilir. Xristianlar ortaya atdıqları azğın təslis inancı ilə öz dinlərini pozmuş və batil bir din meydana gətirmişlər. Ayələrdə onların etdikləri bu böyük saxtakarlıq belə ifadə edilir:

Ey kitab əhli, dininizdə həddi aşmayın və Allah barəsində haqdan başqa bir şey söyləməyin! Məryəm oğlu İsa Məsih ancaq Allahın peyğəmbəri, Məryəmə göndərdiyi sözü (“Ol” sözünün nəticəsi) və Ondan bir ruhdur. Ona görə də Allaha və peyğəmbərlərinə iman gətirin və “(Tanrı) üçdür” - deməyin! Öz yaxşılığınız üçün buna son qoyun! Şübhəsiz ki, Allah tək bir ilahdır. O, övladı olmaqdan uzaq və pakdır. Göylərdə və yerdə nə varsa, hamısı Ona məxsusdur. Vəkil olaraq Allah kifayətdir. (Nisa surəsi, 171)

Onlar Allahın Özünə övlad götürdüyünü deyirlər. Halbuki O, pakdır və (belə xüsusiyyətlərdən) uzaqdır. O, heç nəyə möhtac deyil. Göylərdə və yerdə nə varsa, hamısı Onundur. Buna dair sizin heç bir dəliliniz yoxdur. Allah haqqında bilmədiyiniz bir şeymi söyləyirsiniz? (Yunis surəsi, 68)

O, barəsində şübhə etdikləri haqq söz olan Məryəm oğlu İsadır. Övlad götürmək Allaha yaraşmaz. O, pak və müqəddəsdir! O, bir şeyin olmasını istədiyi zaman ona yalnız: “Ol!” – deyər, o da dərhal olar. (Məryəm surəsi, 34–35)

Şübhəsiz, Kəhf surəsinin bu ayələrində və yuxarıdakı ayələrdə diqqət çəkilən bu zehniyyət tam olaraq müşrik inancıdır. Quranda bildirildiyi kimi, Allah oxşarı və bənzəri olmayan, övlad sahibi olmaqdan uzaq olan, hər şeyin tək hakimi və hökmdarı, göylərin və yerin Rəbbidir. Axırsamanda yaşayan müsəlmanlar, xristianlar öz müqəddəs kitablarını təhrif edərək ortaya atdıqları bu azğın iddialarının etibarsızlığını insanlara izah etməklə məsuldurlar.

**Onlar bu sözə (Qurana) inanmadılar
deyə az qala onların arxasınca
kədərlənərək özünü həlak edəcəksən!
(Kəhf surəsi, 6)**

Bu ayədə Allahın elçisinin və iman edənlərin insanlara etdiyi təbliği dinləmədiklərinə diqqət çəkilir. Saleh möminlər, Allahın Quranda “yaxşılığı əmr et və pisləkdən uzaqlaşdır” əmri ilə insanları Allaha iman etməyə dəvət edər, onlara Quran ayələrində bildirilən həqiqətləri xəbər verirlər. Ancaq insanların böyük bir hissəsi elçinin təbliğindən üz çevirər, inkarda təkid edirlər. Bu, Allahın, “Qiyamət mütləq gələcəkdir, bunda heç bir şübhə yoxdur. Lakin insanların çoxu buna inanmır.” (Mömin surəsi, 59) ayəsi ilə bildirdiyi bir həqiqətdir.

İman edənlərin təbliği qarşısında inkar edənlər çox fərqli mənfi reaksiyalar göstərirlər. Bəziləri İsrə surəsinin 90-cı ayəsində xəbər verilən, “Bizə yerdən bir bulaq çıxarmayınca sənə iman gətirməyəcəyik” bənzəri ifadələrlə Allahın elçisinin bir möcüzə gətirməsini gözləyər, bəziləri isə iman edənlərlə lağ edirlər. İncarçıların məsxərələrinə Bəqərə surəsində belə bir nümunə verilir:

Onlara: “İnsanlar iman gətirdiyi kimi siz də iman gətirin!” – deyildiyi zaman: “Biz də səfehlər kimi iman gətirək?” – dedilər. Bilin ki, səfehlər onların özləridir. Lakin bunu bilmirlər. (Bəqərə surəsi, 13)

Hər peyğəmbər göndərildiyi qövmündən bu ayələrə bənzər reaksiyalar görmüş, çox vaxt təzyiq ilə qarşılaşmışdır. Məsələn, hz. Nuhun hər yolu sınıyaraq ixtisalı təbliğinə qarşılıq, qövmünün mənfi reaksiyaları Quranda bu şəkildə izah edilir:

Nuh dedi: “Ey Rəbbim! Mən qövmümü gecə-gündüz (haqq yola) dəvət etdim. Ancaq mənim dəvətim onların (haqq yoldan) qaçmalarını daha da artırdı. Hər dəfə onları bağışlayasan deyə mən onları (haqq yola) dəvət etdiyimdə, barmaqlarını qulaqlarına

tıxadılar, (məni görməmək üçün) paltarlarına büründülər, dirəndilər və çox təkəbbürləndilər. Sonra mən onları ucadan dəvət etdim. Sonra mən onlarla həm açıq-aşkar, həm də gizlicə danışdım. Mən dedim: “Rəbbinizdən bağışlanmağınızı diləyin! Şübhəsiz ki, O, çox bağışlayandır”. (Nuh surəsi, 5–10)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, insanlar hər dövrdə onlara haqq dinin təbliğ edilməsinə mənfi cavab vermişlər. Ancaq burada çox əhəmiyyətli bir nöqtə vardır: Təbliğ edilən insanın verdiyi cavab, təbliğ edən müsəlmana heç bir zaman mənfi təsir etməz. Çünki hidayəti verəcək olan Allahdır. İnsan nə qədər gözəl izah etsə, nə qədər təsirli və hikmətli danışsa, Allah istəməsə, qarşısındakı insanın ürəyində təsir meydana gətirə bilməz. Quranda bu həqiqəti bildirən başqa ayələr də vardır. Məsələn, Allah Nəhl surəsində belə hökm edir:

Şübhəsiz, Biz hər bir ümmətə: “Allaha ibadət edin və Tağutdan (bütlərdən) uzaq durun!” – deyə (əmr etmələri üçün) peyğəmbər göndərdik. Allah onlardan bir qismini doğru yola yönəltdi. Onlardan bir qisminin də zəlalətdə qalması vacib olmuşdur. Ona görə də yer üzündə dolaşın və (peyğəmbərləri) yalanlayanların aqibətinin necə olduğunu görün! Onların hidayətə gəlməsini çox arzulasan da, bil ki, Allah (haqq yoldan) azdırdığı kimsələri hidayətə yönəltməz. Onlara yardım edənlər də olmaz. (Nəhl surəsi, 36–37)

Allahın bu ayələrində bildirdiyi kimi, insanın digər insanlar üzərində hidayət verici bir təsirinin olması mümkün deyil. O halda iman edənlərin tək məsuliyyətləri təbliğ etmək və hidayət verməyi Allahın təqdirinə buraxmaqdır. Təvəkküllü davranmaq, səbir göstərmək, gözəl sözlə Allahın dininə dəvət etmək heç şübhəsiz insanların qəlbində çox böyük bir təsir yaradacaq. Ayələrdə Allah belə buyurur:

(Ey Peyğəmbər!) Sən öyüd-nəsihət ver! Sən yalnız öyüd-nəsihət verənsən. Sən onları məcbur edən deyilsən. Ancaq kim üz döndərər və haqqı inkar edərsə, Allah onu ən böyük əzabla

cəzalandıracaqdır. Şübhəsiz ki, onların dönüşü Bizədir. Sonra onları sorğu–suala çəkmək də Bizə məxsusdur. (Ğaşiyyə surəsi, 21–26)

Hidayəti verəcək olan, təbliğ edilən insanın iman etməsini təmin edəcək olan Allahdır. Başqa ayələrdə də hidayəti verənin yalnız Allah olduğu bu şəkildə bildirilir:

**Əgər Rəbbin diləsəydi, yer üzündəkilərin hamısı birlikdə iman gətirərdilər. Elə isə, insanları iman gətirməyə sənmi məcbur edəcəksən?! Allahın izni olmadan heç kim iman gətirə bilməz...
(Yunis surəsi, 99–100)**

**Sən istədiyini doğru yola yönəldə bilməzsən. Lakin Allah dilədiyini doğru yola yönəldər. Doğru yola yönələnləri ən yaxşı bilən Odur.
(Qəsas surəsi, 56)**

Yusif surəsində də yenə eyni mövzuya diqqət çəkilmişdir. Bir müsəlman, nə qədər yaxşı niyyətlə təbliğ etsə də, Allahın hidayət vermədiyi insanların iman etməsi mümkün deyil. Müsəlmana düşən öyüd vermək və xatırlatmaqdır; bir mömin bu məsuliyyətini yerinə yetirərkən, qarşısındakı insanın hidayətinin Allahın təqdirində olduğunu bilir. Ancaq bunu da unutmamaq lazımdır ki, iman edən bir insanın göstərdiyi səy Allahın izni ilə ona mükafat olaraq yazılacaq, onun haqqı söyləməsinə qarşı müqavimət göstərənlər isə etdiklərinin qarşılığında əzaba uğrayacaqlar. Allah Yusif surəsində bu həqiqətə belə diqqət çəkər:

Sən nə qədər istəsən də, insanların çoxu iman gətirəsi deyil. Halbuki bunun əvəzində onlardan heç bir şey istəmirsən. O (Quran), aləmlər (insanlar) üçün yalnız bir öyüddür. Göylərdə və yerdə (Allahın varlığını və birliyini göstərən) neçə–neçə dəlillər vardır ki, (insanlar) onların yanından üz çevirib keçərlər. Onların çoxu ancaq şərikin qoşaraq Allaha iman gətirərlər. Yoxsa onlar Allahın hər şeyi bürüyən əzabının gəlməyəcəyindən, yaxud özlərinin də xəbəri olmadan qiyamətin qəfildən qopmayacağından əmindirlərmi?! De:

“Bu, mənim yolumdur. Mən Allaha çağırıram. Mən və mənə tabe olanlar açıq-aydın bir dəlilə əsaslanırıq. Allah pak və müqəddəsdir. Mən Allaha şərikin qoşanlardan deyiləm!” (Yusif surəsi, 103–108)

Biz onlardan (insanlardan) hansının daha gözəl əməl sahibi olduğunu yoxlamaq üçün yer üzündəki hər şeyi, ona məxsus bir zinət olaraq yaratdıq. (Kəhf surəsi, 7)

İnsanların böyük bir hissəsi dünya həyatının sınaq olaraq yaradıldığı həqiqətini bilməz, ya da bildiyi halda bu böyük həqiqəti görməzlikdən gələr. Buna görə də, dünya həyatına şiddətlə bağlanar, ölümü və axirətin varlığını ağılına belə gətirmək istəməz. Halbuki Allah, “And olsun ki, Biz sizi bir az qorxu, bir az aclıq, bir az da mal, can və məhsul qıtlığı ilə imtahan edəcəyik. Səbir edənlərə müjdə ver.” (Bəqərə surəsi, 155) ayəsi ilə insanların dünya həyatında bir sınaqdan keçirildiklərini bildirmişdir. Mülk surəsində də dünya həyatının və ölümün yaradılış məqsədi bu şəkildə bildirilir:

O, hansınız daha yaxşı əməl edəcək deyə sizi sınamaq üçün ölümü və həyatı yaratdı. O, qüdrətlidir, bağışlayandır. (Mülk surəsi, 2)

Unudulmamalıdır ki, insanın “iman edirəm” deməsi Allahın razılığını, rəhmətini və cənnətini qazanması üçün yetərli deyil. İnsanın imanının sağlamlığını və Allahın ayələrinə olan dəqiqliyini bütün həyatı boyunca, hər vəziyyətdə göstərməsi lazımdır. Bir çətinlik, xəstəlik, sıxıntı, ya da aclıq vaxtında olduğu kimi zənginlik, güc, iqtidar sahibi olduğunda da hər zaman Allaha yönəlməli və Allahın hökmlərini diqqətlə tətbiq etməlidir. Allah Ənkəbut surəsində bu şəkildə bildirir:

İnsanlar imtahana çəkilmədən yalnız: “İman gətirdik!” – deməklə onlardan əl çəkiləcəyinizi hesab edirlər? Şübhəsiz ki, Biz onlardan əvvəlkiləri də imtahana çəkmişdik. Allah doğru söyləyənləri də, yalançıları da, əlbəttə, bilir. (Ənkəbut surəsi, 2–3)

Ancaq insanların böyük bir hissəsi dünya həyatının bəzəklərini axirət həyatından üstün tuturlar. Son model idman avtomobili, lüks villa, ləl-

cəvahiratlar, ya da dəbdəbəli paltarlara sahib olmanın bu dünya həyatının tək məqsədi olduğu yanılmasına düşürlər. Daha zəngin, daha gözəl, daha məşhur ola bilmək üçün yarışar, həyatını bu dəyərləri əldə etmək üçün keçirirlər. Halbuki, bunlar məqsədinə uyğun istifadə edilmədiyi təqdirdə insana heç bir qazanc gətirməyəcək. Bu həqiqət Ali İmran surəsində bu şəkildə bildirilir:

Qadınlara, uşaqlara, qızıl–gümüş yığınlarına, yaxşı cins atlara, mal–qaraya və əkin sahələrinə qarşı nəfsani istəklər insanlara gözəl göstərilmişdir. Bunlar dünya həyatının (müvəqqəti) mənfəətləridir. Ən gözəl dönüş yeri Allah dərgahındadır. (Ey peyğəmbər!) De ki: “Sizə bunlardan daha yaxşısını xəbər verimmi? (Allahdan qorxub pis əməllərdən) çəkinənlər üçün Rəbbi yanında, altından çaylar axan və içində əbədi qalacaqları cənnətlər, pak zövcələr və Allahın razılığı vardır. Allah bəndələrini görəndir”. (Ali İmran surəsi, 14–15)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, dünya həyatı keçicidir və dünya həyatının bəzəkləri də aldadıcıdır. Tarix boyu olduğu kimi Axırzamanda da dünya üzərində var olan bütün saraylar, qalalar, nəhəng zavodlar, körpülər, seyflərlə dolu qızıl və ləl–cəvahiratlar, banklarda yığılan pullar, səhmlər, avtomobillər, sürət qayıqları, təyyarələr, qısacası hər şey insanların sınıanması üçün yaradılmışdır. Bunlara sahib olmaq üstünlük olmadığı kimi, bunlara sahib olmamaq da itki deyil.

İnsan üçün əsas əhəmiyyətli olan Allaha imanı, səmimiyyəti və gözəl əxlaqıdır. Hər insan mütləq ölümə qarşılaşacaq və sonsuz axirət həyatının bir həqiqət olduğunu mütləq anlayacaq. O halda dünya həyatının bəzəklərinə aldanmaq çox böyük səhv, çox pis alış–veriş olar.

Doğru olan inananların davranışlarıdır ki, onlar sonsuz axirət həyatı qarşılığında canlarını və mallarını satmışlar. Və bu alış–verisdən ötrü çox böyük sevinc içindədirlər. Allah möminləri Quranın bir ayəsində belə müjdələyir:

Şübhəsiz ki, Allah möminlərdən canlarını və mallarını cənnət müqabilində satın almışdır. Onlar Allah yolunda vuruşar, öldürər və öldürülərlər. Bu, Tövratda, İncildə və Quranda Allahın öhdəsinə götürdüyü bir vəddir. Allahdan daha yaxşı əhdə vəfa göstərən ola

**bilərmi?! Elə isə, Onunla etdiyiniz bu alış–verişə görə sevinin! Məhz
bu, böyük uğurdur. (Tövbə surəsi, 111)**

**Şübhəsiz, yer üzündəki hər şeyi qurquru
bir torpağa da çevirərik. (Kəhf surəsi, 8)**

Əvvəlki hissədə açıqladığımız kimi yer üzündəki bütün gözəllik və zənginliklər insanları sınamaq üçün Allahın yaratdığı nemətlərdir. Bu ayədə isə Rəbbimiz, insanlara sahib olduqları metalar nə qədər qiymətli, nə qədər ehtişamlı, nə qədər gözəl olursa olsun, bunların hamısının şübhəsiz quru bir torpağa çevriləcəyini xatırladır.

Allah diləyर्सә, dünya həyatının bəzəklərinə qapılıb Allahın varlığını unudan insanların əllərindəki bütün varlıqlarını bir anda alıb, onları ehtiyac içində buraxa bilər. Allah hər şeyə qadırdır. İstədiyini zəngin, istədiyini müflis edər. Bütün mülkün sahibidir və mülkü istəyinə verir. Bu həqiqət Quranın bir çox ayəsində bildirilmişdir. Bu ayələrdən bir neçəsi belədir:

**Göylərin və yerin (xəzinələrinin) açarları Ondadır. O, istəyi
kimsənin ruzisini bol, istəyinin ruzisini də az verir. O, hər şeyi
biləndir. (Şura surəsi, 12)**

**Onlar Allahın istəyi kimsənin ruzisini bol etdiyini, istəyinininkini
də azaltdığını görmədilərmi? Həqiqətən, iman gətirənlər üçün
bunda ibrətlər vardır. (Rum surəsi, 37)**

**Allah Öz qullarından istəyi kimsənin ruzisini artırır,
istəyinininkini də azaldar. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyi biləndir.
(Ənkəbut surəsi, 62)**

**Yoxsa Kəhf və Rəqim əhlini
möcüzələrimizin ən qəribəsini zənn
etdin?! Bir vaxt gənclər mağaraya
sığınaraq: "Ey Rəbbimiz! Bizə Öz
dərgahından mərhəmət bəxş et və bizə
bu vəziyyətdən çıxış yolu göstər!" -
demişdilər.**

(Kəhf surəsi, 9-10)

Bu ayələrdə Kəhf və Rəqim əhlinin fəvqəladə vəziyyətlərinə diqqət çəkir. Hekayənin davamında da görüləcəyi kimi, Kəhf Əhlinin yaşadıkları qeyri-adi, metafizik hadisələrdir. Həyatlarının hər anı möcüzəvi hadisələrlə doludur. Peyğəmbərimiz (s.ə.v)-in hədislərində Axırzamanla əlaqəsinə diqqət çəkilən Kəhf Əhlinin Quranda izah edilən bu vəziyyəti, Axırzamanda da insanların qeyri-adi, metafizik hadisələrlə qarşılaşacağına bir işarədir.

Ayənin davamında Axırzamanda gənclərin böyük məsuliyyətlər boyunlarına götürəcəklərinə işarə edilmiş ola bilər. Bu dövrdə inkarçı fəlsəfələrlə fikri mübarizə aparılmasında, haqq dinin təbliğində və insanlara edilən zülmün aradan qaldırılmasında gənclər əhəmiyyətli rol oynayacaqlar. Quranda dinin təbliğ edilməsində gənclərin əhəmiyyətinə digər ayələrdə də diqqət çəkilir. Məsələn, Kəhf surəsində Hz. Musanın "gənc köməkçisi" olduğu xəbər verilir. Bir ayədə isə Hz. Musaya öz qövmündən yalnız gənclərdən meydana gələn birliyin iman etdiyini Allah belə bildirir:

**Firon və onun əyanları tərəfindən özlərinə işgəncə veriləcəyindən
qorxaraq Musaya öz qövmündən yalnız azsaylı bir nəsil (gənclər)
iman gətirdi... (Yunis surəsi, 83)**

Kəhf surəsinin 10-cu ayəsində gənclərin bir yerə "sığındıqları" bildirilir. Hekayənin sonrakı ayələrindən aydın olduğuna görə, Kəhf Əhlinin mağaraya sığınmalarının səbəbi dövrün zülmkar sisteminin meydana gətirdiyi mühitdir. Öz fikirlərini rahat şəkildə söyləyə bilməyən, doğruları izah edə bilməyən,

Allahın dinini lazım olduğu kimi təbliğ etmələri əngəllənən Kəhf Əhli, həll yolunu bu cəmiyyətdən uzaqlaşmaqda tapmışdır.

Bu ayədə, Axırzamanda da kommunist, faşist və ya başqa ideologiyadakı totalitar hakimiyyətə görə bənzər mühit meydana gələcəyinə, bu hakimiyyətin fikir və düşüncə azadlığını məhdudlaşdıracağına və dini yaşamaq istəyənlərin üzərində təzyiq meydana gətirəcəyinə işarə edilmiş ola bilər. Öz dövründəki bənzər təzyiqə görə Kəhf Əhli mağaraya sığınmış və inkarçı qövmlərdən ayrılmışlar. Axırzamanda da insanlığa bəlalar gətirən kommunist və faşist sistemlərin təzyiqindən xilas olmaq üçün səmimi müsəlmanların gözlərdən uzaq olmaları, qeybət yəni, gizlilik içində olmaları böyük ehtimaldır. Bu zülmədən uzaqlaşan müsəlmanlar insanlar arasında çox görünməyəcək, özlərini cəmiyyətdən uzaq tutacaqlar.

Ancaq bu vəziyyət, uzaqlaşib gözləmə mənasında deyil. Kəhf Əhli mağaraya sığınmış, etdikləri işləri Allahın asanlaşdırması, onlara rəhmətindən yayması üçün dua etmişlər. Qısacası, Kəhf Əhlinin mağaraya sığınmasının səbəbi yalnız gözləmək deyil, özlərini bu müddət içində təkmilləşdirmək olmuşdur. Axırzamanda da totalitar rejimlərin olduğu yerlərdə təzyiq altında olan müsəlmanlar özlərini gizlədəcəklər. Bu vəsilə ilə, Allahın onlar üzərindəki rəhmətini artırmasını, işlərini və dinə düşmən fikir axınlarına qarşı apardıqları mübarizəni daha da asanlaşdırmasını ümid edəcəklər.

Allahın Kəhf Əhlinin duasını bildirdiyi 10-cu ayədə daha bir əhəmiyyətli mövzuya diqqət çəkilir. İman edənlər hər işi edənin yalnız Allah olduğunu heç bir zaman unutmamalıdırlar. İnsan hər zaman ehtiyac içindədir, Allah qarşısında aciz və möhtacdır. Öz ağılı, səyi və gücü ilə bir şey etməsi mümkün deyil. Allah diləmədiyi zaman insanın nəinki bir işi nəticələndirməsi, əlini qaldırması, gəzməsi, hətta nəfəs alması belə mümkün olmaz. İnsanın hər an Allahın köməyinə, dəstəyinə və rəhmətinə ehtiyacı vardır. Quranda da insanın bu acizliyini və hər işi edənin Allah olduğuna dair bir çox ayə vardır. Allah Ənfal surəsində bu şəkildə buyurur:

(Döyüşdə) Onları siz öldürmədiniz, lakin Allah onları öldürdü. Atdığın zaman sən atmadın, lakin Allah atdı. Allah bunu, möminləri yaxşı bir imtahanla sınamaq üçün etdi. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyi eşidəndir, biləndir. (Ənfal surəsi, 17)

Hər şeyi yaradan, bütün işləri idarə edən Allahdır. İnsan isə səmimiyyəti və təslimiyyəti ilə sınıdır. Kəhf Əhli də bu həqiqəti bilən səmimi müsəlmanlar olduqları üçün mağaraya sığındıqları anda dərhal Allaha yönəlmiş, dualarla Allaha təslim olduqlarını ifadə etmişlər. Kəhf Əhli elmdə dərinləşməni təmin edəcək olanın da, hər yöndən işlərini asanlaşdıracaq olanın da, Allah olduğunu bilir, buna görə əvvəlcə Allahdan kömək istəyirlər. Bu vəziyyətdən də aydın olur ki, əsas olan insanın səmimi müsəlman olması və Rəbbimizə dua edib hər şeyi Ondan istəməsidir.

Buna görə də Biz onları illərlə mağarada yuxuladıq. (Kəhf surəsi, 11)

Əvvəlki ayələrdə də ifadə edildiyi kimi, Kəhf Əhli özlərini inkarçı sistemin təzyiqindən qorumaq üçün mağaraya sığınmışlar. Eyni şəkildə Axırzamanda da möminlər dünya üzərində çox böyük bir zülm sistemi quran faşizm və kommunizm kimi din və müqəddəsət düşməni, vətəni, milləti və dövləti fəlakətə sürükləyən ideologiyaların təzyiqindən özlərini qorumaq üçün gizlənməyi seçəcəklər. Eynilə Kəhf Əhlinin yaşadığı dövrdə olduğu kimi bu tip hakimiyyət altında olan müsəlmanların fikir azadlığı olmayacaq, düşüncələrini söyləyə bilməyəcəklər, çox böyük bir təzyiq altında olacaqlar.

Ancaq bu gizlənmə dövrü müsəlmanlar üçün çətin, narahat edici bir gözləmə deyil, tam əksinə hüzurlü və rahat bir gözləmədir. Ayədə keçən **"...illərlə qulaqlarına vurduq"** ifadəsi ilə möminlərin gizləndikləri dövrdə, eynilə yuxuda imiş kimi hüsur içində olacaqlarına işarə edilmişdir.

Bu dövr möminlər üçün təhsil, özünü inkişaf etdirmə, elmdə dərinləşmə və imanda güclənmə dövrüdür. İnkər edənlərin, əxlaqi dəyərlərə düşmən olanların, vətənə, millətə zərərli, təcavüzkar kütlələrin cəmiyyət içində meydana gətirdikləri şiddət hadisələrindən, təzyiqdən, zülmədən, zorakılıqdan inananlar təsirlənməyəcək, eynilə bir mağarada imiş kimi bütün çətinliklərdən uzaq olacaqlar. Bu vəziyyət, Allahdan bir rəhmət olaraq onları qoruyacaq.

**Sonra da iki qrupdan hansının,
(yuxulayıb) qaldıqları müddəti daha
düzgün hesablayacağını bilmək
(görmək) üçün onları oyandırdıq.
(Kəhf surəsi, 12)**

Əshabi-Kəhfin gizliliyi ayədən də aydın olduğu kimi, müəyyən bir müddətə qədər davam etmişdir. Daha sonra Allahın təqdir etdiyi zamanda, Onun diləməsi ilə bu gənclər oyanmışlar. Axırxamanda faşizmi və ya kommunizmi mənimsəmiş hakimiyyətlərin təzyiqi altında olan iman əhlinin gizlənmə dövrü də Allahın taledə təyin etdiyi bir vaxta qədər davam edəcək. Bu müddətin sonunda isə bütün gizlilik ortadan qalxacaq və iman edənlər insanların arasına qarışıb, Allahın varlığını, iman həqiqətlərini, Quran əxlaqını onlara izah etmək üçün işlərinə başlayacaqlar.

Bu gizlənmə müddətinin nə qədər olacağı isə Allah qatında bir hesab üzrədir. Ayədə bu müddətin il, gün, saat olaraq Allah qatında məlum olduğuna işarə edilir. Bütün kainatı yoxdan var edən Rəbbimiz hər şeyin hesabını biləndir. Cin surəsində Allahın Muhsin (sonsuz da olsa hər şeyin sayını bilən) sifəti bu şəkildə xəbər verilir:

**Rəbbinin göndərdiklərini (vəhyləri insanlara) təbliğ edib-
etmədiklərini bilsin. Allah onlarda olan hər şeyi (elmi ilə) əhatə
etmiş və hər şeyi bir-bir saymışdır". (Cin surəsi, 28)**

Biz onların xəbərini sənə olduğu kimi danışırıq. Həqiqətən, onlar Rəbbinə iman gətirmiş gənclər idi. Biz də onların hidayətini artırdıq. (Kəhf surəsi, 13)

Bu ayədə güclü bir imanın və həqiqi hidayət əhli olmanın əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. Çünki insan Allaha qarşı güclü bir imana sahib deyilsə, Quran ayələrinə diqqətlə əməl etmirsə və Allahın Rəsulunun yolu ilə getmirsə bu insanın nə qədər böyük işlər gördüyünün Allah qatında bir əhəmiyyəti olmaya bilər. Dünyada maddi mənada müvəffəqiyyətli olsa, karyerası, ya da şöhrəti artsa belə, bu müvəffəqiyyət ona axirətdə heç bir fayda verməyəcək. Çünki əhəmiyyətli olan insanın imanı və təqvasıdır. Allah Bəqərə surəsində hidayət əhli müsəlmanları bu şəkildə təsvir edir:

Bu Kitabda heç bir şübhə yoxdur! O, təqva sahiblərinə doğru yolu göstərən bir Kitabdır. O kəslər ki, qeybə inanır, namazı qılır və onlara verdiyimiz ruzidən infaq edirlər. O kəslər ki, sənə göndərilənə (Qurana) və səndən əvvəl göndərilənlərə iman gətirir, axirətə də şəksiz–şübhəsiz inanırlar. Onlar Rəbbi tərəfindən göstərilən doğru yoldadırlar. (Cəhənnəm əzabından) xilas olanlar da məhz onlardır. (Bəqərə surəsi, 2–5)

Rəbbimiz bir başqa ayəsində isə, hidayətə uyan qullarının qorxu və kədər yaşamayacaqlarını belə müjdələyir:

**Biz dedik: “Hamınız oradan (cənnətdən) enin! Sizə Mənim tərəfindən bir hidayət rəhbəri gəldikdən sonra kim ona tabe olarsa, onlar üçün heç bir qorxu yoxdur və onlar kədərlənməyəcəklər”.
(Bəqərə surəsi, 38)**

Bu ayələrdən də aydın olduğu kimi, əgər iman sahibi bir müsəlman bir işə başlayarsa, Allah onu asan müvəffəqiyyətə çatdırar. Əgər bu insanın bir

çətinliyi varsa, Allah onu düşdüyü çətinlikdən də qurtarar. Bir ayədə Allah belə bildirir:

Allah iman gətirənlərin dostudur. Onları qaranlıqdan aydınlığa çıxarar. Kafirlərin dostu isə Tağutdur. Onları aydınlıqdan çıxarıb qaranlığa salarlar. Onlar cəhənnəm əhlidirlər, orada əbədi qalacaqlar.

(Bəqərə surəsi, 257)

**Onların qəlblərinə qüvvət (cəsərət) verdik. Bu zaman onlar (hökmdarın qarşısında) ayağa qalxaraq belə demişdilər: "Bizim Rəbbimiz göylərin və yerin Rəbbidir. Biz Ondan başqa heç bir ilaha dua etmərik! Yoxsa, haqdan uzaq bir şey söyləmiş olarıq."
(Kəhf surəsi, 14)**

Bu ayədə səbrin, qətiyyətin və iradə sahibi olmanın iman edənlər üçün əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. Bunlar, ancaq təvəkkül sahibi bir insanın sahib olacağı xüsusiyyətlərdir. Ayədə bəhs edilən "qüvvət vermək" ifadəsi isə hər şeyi taledə Allahın etdiyinə işarədir. İman edənlərə çətinliklər və sıxıntılar qarşısında səbir gücünü də, qətiyyəti də verən Allahdır.

İnsanın Allahın yazdığı taledən başqa bir iş görməsi, bir söz söyləməsi mümkün deyil. Buna görə taledə hər şeyi Allahın etdiyini, özünün də heç bir şey etməyə gücünün çatmadığını bilən bir insan təbii ki, səbirli olar. Allahın hər şeyi saleh qulları üçün ən xeyirli və ən gözəl şəkildə yaratdığını bilmənin verdiyi rahatlığı və hüzuru yaşayar. Allah bu gözəl əxlaqı göstərərək səbir edən qullarını, gözəl mükafat və qurtuluşla müjdələyir. Bu mövzu ilə əlaqədar ayələr belədir:

**Sizdə olan (dünya malı) tükənər, Allah dərgahında olan isə əbədidir.
Şübhəsiz, səbir edənləri etdikləri əməllərin ən gözəli ilə
mükafatlandıracağıq. Kişi və ya qadınlardan mömin olaraq kim
yaxşı işlər görərsə, ona mütləq gözəl bir həyat yaşadacağıq və
əlbəttə, onları etdikləri əməllərin ən gözəli ilə mükafatlandıracağıq.
(Nəhl surəsi, 96–97)**

**Allah və Onun Peyğəmbərinə itaət edin və bir-birinizlə çəkişməyin!
Yoxsa qorxub zəifləyər və taqətdən düşərsiniz. Səbir edin! Şübhəsiz
ki, Allah səbir edənlərlə bərabərdir. (Ənfal surəsi, 46)**

...Əgər sizdən iyirmi nəfər səbirli şəxs olarsa, onlar iki yüz nəfəri məğlub edərlər. Sizdən yüz nəfər olarsa, kafirlərdən min nəfəri məğlub edərlər. Çünki onlar anlamayan bir tayfadır. (Ənfal surəsi, 65)

Qətiyyət və iradə də imanla, hidayətlə və təvəkküllə birlikdə gələn mömin xüsusiyyətləridir. Çünki Allaha təvəkkül etmiş və taleyə iman etmiş bir insan, heç bir çətinlik və sıxıntı qarşısında acizlik göstərməz, mübarizə əzmini itirməz. Hər şeyi edənin Allah olduğunu bildiyi üçün şövq və həyəcan içində qarşısına çıxan hər fürsəti dəyərləndirər və xeyir işlərdə yarışarlar.

Ayədə həmçinin Kəhf Əhlinin gizləndikləri dövr sona çatdığına, kralın qarşısına çıxdıqları ifadə edilir. Bu dövr, Allahdan başqa güclərin ilah halına gətirildiyi, inkarın insanlar arasında yayıldığı və din əxlaqından uzaqlaşıldığı bir dövrdür. Müsəlmanların inancları təzyiq altına alınmışdır. Buna baxmayaraq, Kəhf Əhli krala heç bir şərtə **“Allaha Bir olaraq iman etməkdən”** imtina etməyəcəklərini, Allahdan başqa heç bir şeyə sitayiş etməyəcəklərini söyləmişlər.

Dövrün despot, zalım və avtoritar kralı qarşısında göstərdikləri bu cəsur və qərarlı münasibət, onların səmimi müsəlmanlar olduqlarının da bir dəlilidir. Hər şeyi taledə ən gözəl şəkildə Allah yaradar və Allah diləmədikcə heç bir güc onlara zərər verə bilməz. Bu həqiqəti bildikləri üçün çox gözəl bir təvəkkül və qətiyyət nümunəsi göstərmişlər.

Axırxaman da, insanların Uca Allahdan başqa ilahlar qəbul etdikləri, inkarı yaydıqları bir dövrdür. Bu ayədən aydın olduğu kimi, Axırxamandakı səmimi müsəlmanların da, dövrün despot və totalitar rejimləri qarşısında imanlarını eyni qətiyyət və cəsarətlə qorumaları lazımdır.

“Bizim bu qövmümüz Allahdan başqa ilahlar qəbul etdi. Onlar bu ilahlar barəsində açıq bir dəlil gətirməli deyildilərmisi?! Elə isə, Allah barəsində yalan uydurandan daha zalım kim ola bilər?!” (Kəhf surəsi, 15)

Bu ayədə Kəhf Əhlinin təbliğ fəaliyyətindən bəhs edilir. Onlar öz dövründəki müşrik cəmiyyətə Allahın dinini təbliğ etmiş, Allaha şirk qoşmaqdan əl çəkmələrini istəmişlər. Həmçinin müşrik cəmiyyətin əsaslandıracağı bir dəlil göstərməyə dəvət etmişlər, onlar dəlil gətirə bilmədiklərində də müşriklərin yalan və iftiralərini açıqlamışlar.

Eynilə Kəhf Əhlinin yaşadığı dövrdə olduğu kimi əsrimizdə də müsəlmanlar Allahdan başqasını ilah edənlərdən dəlillər istəyirlər. Axırzamanda da maddəni və təsadüfləri ilah olaraq tanıdan bütperəst bir inanc mövcuddur; bu inanc darvinizmdir.

Darvinizm, bütün kainatın özbaşına və təsadüflər nəticəsində meydana gəldiyini iddia edən, təbiətdə yalnız güclü olanın həyatda qalacağı şəkildə qarşıdurma və şiddətə əsaslanan bir sistem olduğunu müdafiə edən din əleyhinə bir iddiadır. Həqiqətdə Allahın sonsuz güc və qüdrəti ilə yoxdan var etdiyi cansız və canlı varlıqları, özbaşına, təsadüflərin meydana gətirdiyini iddia edən darvinistlər bu iddiaları ilə Allaha qarşı çox böyük böhtan atırlar.

Üstəlik, bu böhtanlarını möhkəmləndirmək üçün yalanlara və saxta dəlillərə əl atırlar. Darvinizmin tarixi Piltdoun adamı, Nebraska adamı, rekapitulyasiya nəzəriyyəsi, saxta dino-quş “Arkeoraptor” kimi hər cür saxtakarlıqlarla doludur. Saxta dəlillər hazırlayan, xəyali rəsmlər və ssenarilərlə insanlara keçmişdə təkamül prosesi baş vermiş kimi göstərməyə çalışan, elmi məlumatları heç tərəddüd etmədən təhrif edən, müxtəlif təlqin metodları istifadə edən darvinizm, çox böyük bir hiyləgərlik və göz boyamadan ibarətdir. (Ətraflı məlumat üçün baxın: “Darvinizmin qaranlıq cadusu”, Harun Yəhya)

Məhz Axırzamanda müsəlmanların qarşısındakı ən böyük din düşməni fikir sistemlərindən biri darvinizmdir. Müsəlmanlar da, eynilə Kəhf Əhli kimi, Allahın varlığını rədd edib, təsadüfləri ilah edən darvinist iddialarını sübut

edəcək dəlillər istəyirlər. Ancaq darvinistlər bunun qarşılığında yenə yalana və müxtəlif saxtakarlıqlara müraciət edir, deməli üsullar istifadə edərək, qəti dəlil ortaya qoymaqdan çəkinirlər. Çünki darvinistlərin də, bütün inkarçı birliklər kimi əllərində, iddialarını dəstəkləyəcək heç bir dəlilləri yoxdur. (Ətraflı məlumat üçün baxın: “Təkamül yalanı”, Harun Yəhya)

Hər şeyin təsadüflərin əsəri olduğunu iddia edən darvinizm, bu yöndən Allaha qarşı açıq şəkildə böhtan atır. Allah Kəhf surəsinin 15–ci ayəsində bəhs edilən **“Elə isə Allaha qarşı yalan uydurandan daha zalım kim ola bilər?”** şəklindəki ifadə ilə darvinistlərin bu zalımlıqlarına da işarə edir.

Adnan Oktar: “Bir vaxt gənclər mağaraya sığınaraq: “Ey Rəbbimiz! Bizə Öz dərgahından mərhəmət bəxş et və bizə bu vəziyyətdən çıxış yolu göstər!” – demişdilər” (Kəhf Surəsi, 10). Bu doğrudan Mehdiyyətə baxan ayədir, onuncu ayə. Və gənclərdən meydana gəlir.

Mehdi (ə.s) camaatı da gənclərdən meydana gəlir, inşaAllah. O dövrün dəccalları onların üstünə gələcəklər, onlar da ana–atalarının yanından qaçıb, bir araya gəlib, birlikdə yaşayırlar. O dövrün dəccallarından bax, bir ovuc gənc. Anasından, atasından, bəzisi əxlaqsız, bəzisi dinsiz. Haqqı yaşamaq üçün qaçıb bir araya gəlirlər. O zaman da bir çox qrup, güc, o dövrdə təsirli olan qüvvələr o insanları hədəflədikləri üçün, onlar da bir yerə gizləniş, sığınirlar. Quran onu izah edir. **“Biz onların xəbərini sənə olduğu kimi danışırıq. Həqiqətən, onlar Rəbbinə iman gətirmiş gənclər idi. Biz də onların hidayətini artırırdıq”** (Kəhf surəsi, 13). Yəni Allah “Hadi” adı ilə, Mehdilik yönü ilə Allah onlara hidayət verir, inşaAllah. Allah “Hadi”dir. Yəni Mehdilik yönü vardır Allahın. Mehdi (ə.s) da onu təzahür etdirir. Yəni Mehdi (ə.s)–ın bir xüsusiyyəti yoxdur. Mehdi (as) ətdən, sümükdən Allahın bir təcəllisidir. Mehdi (ə.s)–ı Allah vəsilə edər. “Hadi” adı onda təcəlli edər. Allah Mehdilik xüsusiyyətini onda təcəlli etdirir, Mehdi (ə.s)–da, inşaAllah. **“Onlar Rəblərinə iman etmiş gənclər idi, Biz də onların hidayətlərini”** Mehdilik vəzifələrini, **“artırmışdıq”**. Əbcədi, bir dənə əbcədi var, 1996 tarixini verir. **“Onların qəlblərinə qüvvət (cəsarət) verdik”** deyir. Səbirli və qərarlıdırlar. **“Bu zaman onlar (hökmdarın qarşısında) ayağa qalxaraq belə demişdilər: “Bizim Rəbbimiz göylərin və yerin Rəbbidir. Biz Ondən başqa heç bir ilaha dua etmərik! Yoxsa, haqdan uzaq bir şey söyləmiş olarıq”**, Darvinizmə, materializmə inanmırıq deyirlər, dəccala qarşı. **“Söyləyəcək olsaq, əgər tərsini**

söyləyəcək olsaq, and olsun” deyirlər, “Yoxsa, haqdan uzaq bir şey söyləmiş olarıq”. Yəni “yalan danışmış olarıq” deyirlər. **“Bizim bu qövmümüz Allahdan başqa ilahlar qəbul etdi”**. Atomu, atomları, elə deyil? Darvini, Marksı ilah etdilər. **“Onlar bu ilahlar barəsində açıq bir dəlil gətirməli deyildilərmii?”** (Kəhf surəsi, 15)

Paleontologiyadan, biologiyadan, arxeologiyadan, hər şeydən. Genetikadan dəlil gətirmələri lazım deyildi? Mən əsrimizə görə təfsir edirəm, açıqlayıram. **“açıq bir dəlil gətirməli deyildilərmii?”**. Adamlar deyirlər ki; **“dəlil yoxdur”, “gətirmirik”** deyirlər. “Elə isə” deyir, **“Elə isə, Allah barəsində yalan uydurandan daha zalım kim ola bilər?!”** deyir Allah. Niyə yalan danışırınsınız o zaman deyir Allah. Mən ümumiyyətlə əsrimizə baxan yönünü açıqlayıram. **“Şübhəsiz, yer üzündəki hər şeyi qurquru bir torpağa da çevirərik”** (Kəhf surəsi, 8). Bu nə vaxt olacaq ?...Qiyamətdə. Əbcədi neçədir, bilirsənmi? Səkkizinci ayə. Tam 1545, hicri 1545, Qiyamətin tarixini verir tam. Nə bir rəqəm aşağı, nə bir rəqəm yuxarı. 1545–i verir. **“qurquru bir torpağa da çevirərik”** deyir Allah. Tam hicri 1545. (A9 TV, 26 sentyabr 2010)

**(Həmin gənclərdən biri belə dedi:)
“Madam ki, onlardan və Allahı qoyub
ibadət etdiklərindən uzaqlaşmısınız,
onda dərhal mağaraya sığının ki,
Rəbbiniz sizin üçün Öz mərhəmətindən
bəxş etsin və bu işinizdə ehtiyacınız olan
şeyləri sizin üçün hazırlasın”.**
(Kəhf surəsi, 16)

Ayədə Kəhf Əhlinin inkarçıların fikir sistemindən tamamilə ayrıldıqları, uzaqlaşdıqları ifadə edilir. Bu ayrılıq inkarçılarla iman edənlər arasında fikri qarşıdurma meydana gətirmişdir. Və inkar edənlər müsəlmanlar üzərində təzyiq yaratmışdıq.

Bu təzyiqin nəticəsində iman edənlər özlərini tamamilə təcrid etmə və inkarçılardan tamamilə ayrılma ehtiyacını hiss etmişlər. Mağaraya sığınmaq da bu təcrid vəziyyətini ifadə edir. Allah bu dövrdə Kəhf Əhlinin üzərindəki nemətini yaymış, onlara bir çox mövzuda asanlıq təmin etmişdir. Bu asanlıq və dəstəklərdən ən əhəmiyyətli isə iman edənlərin inkar edənlərin mənfi təsirlərindən uzaq qalmaları olmuşdur.

İnkar edən topluluqlar, müsəlmanların müqəddəs saydıqları dəyərlərə hücum etməyi vərdiş etmişlər. Əllərinə keçən hər fürsətdə onların müqəddəs bildikləri vətən və millətinə olan bağlılıqlarını və şövlərini məsxərəyə qoyar, hətta təhqir edirlər. İman edənlərin bu cür insanlardan uzaq olmaları çox böyük rəhmət və asanlıqdır. Çünki beləcə inkarçıların əleyhinə deyilən sözləri dinləmək yerinə, dinə daha çox xidmət etmə imkanı əldə etmişlər. Özlərini təkmilləşdirməyə, elmdə dərinləşməyə, mədəni və ictimai işlər görməyə daha geniş zaman ayırırlar. Allahın təmin etdiyi bu asanlıq sayəsində də millətinin daha gözəl həyata qovuşa bilmələri və insanların tək qurtuluş yolu olan Quran əxlaqına yönəlməsi üçün daha çox iş görə bilirlər.

**Günəşin doğarkən onların mağarasının sağ tərəfinə meyil etdiyini, batarkən də onlara dəymədən sol tərəfə keçdiyini görərdin. Onlar isə orada geniş bir yerdə yatırdılar. Bu, Allahın möcüzələrindəndir. Allah kimi hidayətə yönəldərsə, o, doğru yoldadır, kimi haqq yoldan azdırarsa, artıq ona doğru yolu göstərən bir dost tapa bilməzsən!
(Kəhf surəsi, 17)**

Bu ayədə müsəlmanların evlərinin günəş almasının əhəmiyyətinə diqqət çəkilə bilər. Bir evə mümkün qədər, həm batarkən, həm də doğarkən günəşin gəlməsi çox əhəmiyyətlidir. Bunun sayəsində günəş şüalarının müsbət təsirindən faydalanma imkanı, daha sağlam mühit yaranır. Ayədə həmçinin geniş və rahat evlərin də əhəmiyyətinə diqqət çəkmiş ola bilər. Yaşanan məkanları, imkan daxilində geniş, işıqlı, günəş düşən və rahat bir hala gətirmək, möminlər üçün zövqlü, rahat və hüzur verici olacaqdır.

Bu ayədə daha əvvəl də vurğuladığımız kimi hidayətin əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. Ancaq Allahın hidayət verdiyi insanın qurtuluşa çatacağı, hidayət vermədiyi insanın isə sonsuz əzabla qarşılıq görəcəyi açıqlanır.

Kəhf surəsinin 17-ci ayəsinə görə, təbliğ edən insanın hüzurla, səbirlə, etidallı və sakit şəkildə dini izah etməsi, hidayəti verəcək olanın Allah olduğunu heç bir şəkildə unutmamasına təkrar diqqət çəkilir. Allah bir ayəsində "Dində məcburiyyət (təzyiq) yoxdur. Artıq doğruluq (rüşd) azgınlıqdan ayrılmışdır. Artıq kim tağutu inkar edib Allaha iman gətirsə, o, heç vaxt qırılmayan ən möhkəm dəstəkdən yapışmış olar. Allah Eşidəndir, Biləndir." (Bəqərə surəsi, 256) şəklinə buyurur. Əgər bir insan edilən təbliğə müsbət reaksiya vermir və inkar etməkdə dirənsə, bu vəziyyətdə təbliğ edən insana düşən Allaha təvəkkül etmək və heç bir şəkildə qarşısındakı insana təzyiq göstərməməkdir.

Onlar yuxuda ikən sən onların oyaq olduğunu zənn edərdin. Biz onları sağ tərəfə və sol tərəfə çevirirdik. Onların iti də mağaranın girişində qabaq ayaqlarını uzadıb yatmışdı. Əgər onları müşahidə etsəydin, mütləq dönüb onlardan qaçardın və gördüklərinə görə səni qorxu bürüyərdi. (Kəhf surəsi, 18)

Zəmanəmizdə də bəzi müsəlmanlar bir növ rəhmani yuxudadırlar. Bunun sayəsində, insanları dindən uzaqlaşdırmağa çalışan materialist ideologiyaların səbəb olduğu bəlalərin dəhşətindən və şiddətindən təsirlənmirlər. Bu materialist cərəyanlara görə meydana gələn əxlaqi degenerasiyadan, zülm və iğtişaşlardan təsirlənmədən Quran əxlaqını yaşamağı davam edirlər.

Kəhf Əhlinin də yaşadığı bu yuxu halının səbəbi isə taleyə təslim olmağın təvəkkül və hüzüru ola bilər. Çünki bütün kainatı bir tale üzrə yoxdan yaradan Allah, dünyada baş verən bütün hadisələri də müsəlmanların lehinə tənzimləyər. Rəbbimiz bir ayəsində, “...Allah, kafirlərə möminlərin əleyhinə olan bir yol verməz” (Nisa surəsi, 141) şəklində buyurmuşdur. Bu, müsəlmanlar üçün böyük bir müjdədir və hüzur vəsiləsidir. Dünya üzərində reallaşan hər hadisənin müsəlmanlar üçün müsbət və xeyirli olduğunun bir işarəsidir.

Müsəlmanların yaşadıkları bu hüzur və güvən duyğusunun bir başqa səbəbi də, Allahın səmimi qullarını mütləq müvəffəqiyyətli edəcəyini vəd etməsidir. Ayədə iman edənlər belə müjdələnir:

Allah sizlərdən iman gətirib yaxşı işlər görənlərə, özlərindən əvvəkiləri hakim etdiyi kimi onları da mütləq yer üzünə hakim edəcəyini, onlar üçün bəyəndiyi dini (İslamı) mütləq yerləşdirib möhkəmləndirəcəyini və (keçirtdikləri) qorxudan sonra onlara əmin–amanlıq verəcəyini vəd etmişdir. (Çünki) onlar Mənə ibadət edirlər və heç nəyi Mənə orta qoşmurlar. Artıq bundan sonra kim inkar edərsə, onlar əsil fasiqlərdir. (Nur surəsi, 55)

Yuxarıdakı ayədə bildirildiyi kimi, Allah saleh qullarını, nə cür çətinliklə qarşılaşsalar da, güvənliyə çıxaracağını müjdələyir. Bu da, Kəhf Əhli kimi dövrümüzdə də səmimi müsəlmanların hüzur içində işlərini davam etdirməsinə səbəbdır.

Həmçinin müsəlmanlar Allahın diləməsi xaricində başlarına heç bir şey gəlməyəcəyini də çox yaxşı bilir və bunun rahatlığını yaşayırlar. Allah, Ona təslim olmuş, taleyə iman edən və tam təvəkkül edən möminlərin necə bir əzmə sahib olduqlarına belə diqqət çəkmişdir:

De: “Allahın bizim üçün təqdir etdiyindən başqası bizə üz verməz. O, bizim himayədarımızdır (yardımçımızdır). Ona görə də möminlər Allaha təvəkkül etsinlər!” (Tövbə surəsi, 51)

...Əgər onları müşahidə etsəydin, mütləq dönüb onlardan qaçardın və gördüklərinə görə səni qorxu bürüyərdi. (Kəhf surəsi, 18)

Adnan Oktar: Təbii ki, bu cür dəhşət verici görüntü mənasında deyil. Çünki bu insanlar mömin, müttəqi insanlardır. O görüntünün heybəti. Məsələn Mehdiyyət hərəkatində də insanların çoxu Mehdiyyət hərəkatindən qaçacaq. Bunu Peyğəmbərimiz (s.ə.v) çox açıq söyləyir, çox ətraflı izah edir. Müsəlmanların böyük hissəsi o dövrdə onları dinsizliklə, dəlalətlə, küfrə düşməklə ittiham edəcəklər və insanlar qaçacaq onlardan. Hətta **“cənazələrinə gəlməzlər, evlərinə gəlməzlər, insanlar yeməklərini yeməzlər, onlar tək yaşayarlar”** deyir, əhatəli izah edir. Küfr və dəlalətlə ittiham ediləcəkləri çoxlu miqdarda hədisdə izah edilir. Yəni qorxub qaçılacaq bir görüntüləri var, çünki asosial bir görüntü göstərəcəklər demək ki. Hz. İsa Məsih (ə.s)–ın tələbələri də elə. Həm Hz. İsa Məsih (ə.s), həm Hz. Mehdi (ə.s) indi yer üzündədirlər, Allahualəm. Amma bax insanlıq hər ikisini də fərq edə bilmir. Çünki geniş diametrli bir qaçma olduğu üçün. Məsələn Hz. İsa Məsih (ə.s)–ın tələbələrindən də insanlar qaçacaqlar, yanaşmazlar. Çox az bir birlik onlara yanaşar, yəni bir şəkildə qorxar. Hz. Mehdi (ə.s) tələbələrində də elədir, çox nadir seçilmiş insanlar Allah tərəfindən xüsusi ilham edilmiş və Allah tərəfindən dərin şəkildə yatırılan insanlar yaxınlaşır. Yəni Kəhf Əhli

kimi, taleyini yaşayır, taleyində olduğu üçün gedir. Yəni istəsə də qaça bilməz, amma o biriləri də istəsə də Hz. Mehdi (ə.s) tələbəsi ola bilməzlər. Amma həqiqi bir Mehdi tələbəsi də iradəsi çatmaz getməyə, taleyi elədir çünki. Onsuz da istəmən, amma yenə də gedə bilmən. Peyğəmbərimiz (s.ə.v); “313 adam qədərdir, Əhli Bədirin sayı qədərdirilər.” deyir bir başqa rəvayətdə. Məhz həqiqətlərdir bunlar. Amma bunları təbii ki, hədislərdən anlayırıq. (A9 TV, 23 may 2015)

Beləcə, öz aralarında bir-birindən (nə qədər vaxt yatıb qaldıqlarını) soruşsunlar deyə onları oyatdıq. Onlardan biri: "Nə qədər (yatıb) qaldınız?" - dedi. Digərləri: "Bir gün, yaxud günün bir hissəsi qədər qaldıq!" - dedilər. (Onlardan bəziləri də) dedilər ki: "Rəbbiniz, qaldığınız müddəti daha yaxşı bilir. Aranızdan birini bu gümüş pulla şəhərə göndərin ki, hansı yeməyin daha təmiz olduğuna baxsın və o ərzaqdan sizə gətirsin. O, gizlicə hərəkət etsin və qətiyyən sizi heç kimə sezdirməsin! (Kəhf surəsi, 19)

Ayədə ilk olaraq müsəlmanların qarşılaşdıqları hadisələrdə bir qərara gəlmədən öz aralarında müşavirə etmələrinin əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. Diqqət çəkilən bir başqa mövzu isə dirildən və öldürənin Allah olduğu, Allah diləmədiyi müddətcə heç bir insanın buna müvəffəq ola bilməyəcəyidir.

Bununla yanaşı ayədə Kəhf Əhlinin mağarada nə qədər müddət qaldıqları ilə əlaqədar aralarında söhbət keçdiyi də əks olunur, sonra isə bir nəfərin "Qaldığınız müddəti Rəbbiniz daha yaxşı bilir" dediyi bildirilir. Burada əhəmiyyətli məqam, aydın olmayan və ya nəticəsiz hər hansı bir mövzu olduğunda, möminlərin dərhal "Allah bilir" deyib, xeyir və hikməti Allaha buraxmalarıdır. Çünki qeybi yalnız Allah bilir. Buna görə də, insanların bilmədikləri bir mövzu haqqında müzakirə edərkən və ya cavabını araşdırıb tapmağa çalışarkən, bunun problemə çevirmələri təvəkkülsüz davranış olar. Əsas məsələ həmin anda göstərilən təslimiyyət və talenin xatırladılmasıdır.

Kəhf surəsinin 19-cu ayəsində möminlərə başqa işarələr də vardır. Bunlardan birincisi möminlərin alış-verişə göndərdikləri insandan hər hansı bir yemək deyil, təmiz yemək istəmələridir. İman edənlərin təmizlik mövzusunda həssaslığı bir çox Quran ayəsində bildirilir. Məsələn, Allah elçilərinin "...təmiz şeyləri halal, murdar şeyləri haram..." (Əraf surəsi, 157)

qıldığını xəbər verir. Bununla yanaşı, iman edənlərə **“Paltarını təmizlə!”** (Müddəssir surəsi, 4) şəklində buyurulur. Qurandakı təmiz ruzi və təmizliklə əlaqədar ayələrdən bəziləri bu şəkildədir:

Əgər yalnız Allaha ibadət edirsinizsə, Onun sizə verdiyi halal və təmiz ruzilərdən yeyin və Allahın nemətinə şükür edin! (Nəhl surəsi, 114)

Sizə verdiyimiz ruzilərin təmiz olanlarından yeyin! Lakin bu barədə nankorluq etməyin! Yoxsa qəzəbimə düçar olarsınız. Qəzəbimə düçar olan isə, şübhəsiz ki, məhv olmuşdur. (Taha surəsi, 81)

Kəhf surəsinin bu ayəsində diqqət çəkilən digər məqam da möminlərin yemək almaq üçün şəhəri seçmələridir. Bunun səbəbi şəhərdə daha geniş imkan və seçim alternativini olması ola bilər. Quranda şəhərlərin əhəmiyyəti ilə əlaqədar başqa ayələr də vardır. Məsələn, Allah Ənam surəsində təbliğin şəhərlərdən başlamasına diqqət çəkmişdir:

Bu (Quran), Ümmül-Qura (Məkkə) əhlini və onun ətrafındakıları xəbərdar etməyin üçün nazil etdiyimiz və özündən əvvəlkiləri doğrulayan mübarək bir kitabdır. Axirətə iman gətirən kimsələr ona iman gətirər və namazlarını qılmağa davam edərlər. (Ənam surəsi, 92)

Ayədə möminlərə bir başqa xatırlatma daha var. Bu da möminlərin hər zaman nəzakətli və hörmətli olmalarıdır. Bu, Allahın Quranda bildirdiyi gözəl əxlaqın gərəyidir.

Kəhf hekayəsində həmçinin müsəlmanların Axırzamanda daha çox evlərində olacaqlarına işarə edilə bilər. Bunun səbəbi də, kommunizm, faşizm kimi dindən kənar ideologiyaların hakim olduğu bu böyük fitnə dövründə, çölə çıxıb hədəf halına gəlməmək, diqqət çəkməmək ola bilər. Ayədə eyni zamanda möminlərin lazım olduğu hallarda, uzun zaman evlərində qalaraq özlərini elm və bilik cəhətdən inkişaf etdirəcəklərinə diqqət çəkilə bilər. Necə ki, Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in də Axırzaman mövzusunda ondan tövsiyə

istəyənlərə, “...evlərinizin igidi olun, oradan ayrılmayın!” və “evindən çölə çıxma!” şəklində tövsiyələr olduğu bildirilir.⁴

Beləcə, öz aralarında bir–birindən (nə qədər vaxt yatıb qaldıqlarını) soruşsunlar deyə onları oyatdıq. Onlardan biri: “Nə qədər (yatıb qaldınız?” – dedi. Digərləri: “Bir gün, yaxud günün bir hissəsi qədər qaldıq!” – dedilər. (Onlardan bəziləri də) dedilər ki: “Rəbbiniz, qaldığınız müddəti daha yaxşı bilir. Aranızdan birini bu gümüş pulla şəhərə göndərin ki, hansı yeməyin daha təmiz olduğuna baxsın və o ərzaqdan sizə gətirsin. O, gizlicə hərəkət etsin və qətiyyən sizi heç kimə sezdirməsin! (Kəhf surəsi, 19)

Adnan Oktar: Çox nəzakətlidir bu gənclər, çox mədənidirlər. Kimsəyə bulaşmaz, savaşmaz, hadisə çıxartmaz, kimsəni hirsləndirəcək şəkildə danışmaz, nəzakətlilər.

“Beləcə, öz aralarında bir–birindən (nə qədər vaxt yatıb qaldıqlarını) soruşsunlar deyə onları oyatdıq. Onlardan biri: “Nə qədər (yatıb qaldınız?” – dedi.”

Adnan Oktar: Aralarında bir sorğulama edirlər yəni müşavirə edirlər. İşləri müşavirə ilə, danışmaqla. Zamanın nisbiliyi burada vurğulanır. **“Nə qədər qaldınız.”** Çünki axirətdə də soruşurlar bu sualı, zamanın nisbi olduğunu onların bildiyini də orada görürük. Onların üslubundan zamanın və məkanın olmadığını da yaxşı bildiklərini anlayırıq.

Digərləri: “Bir gün, yaxud günün bir hissəsi qədər qaldıq!” – dedilər.

Adnan Oktar: Eyni axirətdə verilən cavab kimi.

(Onlardan bəziləri də) dedilər ki: “Rəbbiniz, qaldığınız müddəti daha yaxşı bilir. Aranızdan birini bu gümüş pulla şəhərə göndərin

ki, hansı yeməyin daha təmiz olduğuna baxsın və o ərzaqdan sizə gətirsin.

Adnan Oktar: Halal yeməyi seçərək tapa bilir. Yəni küfr o qədər ətrafa yayılmış.

O, gizlicə hərəkət etsin və qətiyyənlə sizi heç kimə sezdirməsin!

Adnan Oktar: Demək ki, Hz. Mehdi (ə.s) tələbələrini özlərini gizlədəcəklər. Demək ki, bir bəla olacaq. Fitnədən çəkinəcəklər, münafiqlərdən, küfrdən, hər cür böhtandan çəkinəcəklər, özlərini sezdirməmək üçün xüsusi diqqət edəcəklər. Sezdirmək istəmədikləri üçün, insanlar nə Hz. Mehdi (ə.s)–ı tapa bilir, nə də Hz. İsa Məsih (ə.s)–ın tələbələrini tapa bilirlər, bu diqqətlərinə görə. Nə Kəhf Əhlini tapa bilirlər, nə Rəqim Əhlini tapa bilirlər. Amma zamanı gələndə bu insanlar təbii ki, Kəhf Əhlini də, Rəqim Əhlini də tapacaqlar. Quranın işarəsi ilə bu görülür.

Əgər onlar sizi ələ keçirənlər, ya sizi daşqalaq edib öldürəcəklər, ya da dinlərinə geri qaytaracaqlar

Adnan Oktar: Küfrün, dəccaliyyətin azgınlığı o dövrdə vurğulanır. Öz inanclarına çevirmək üçün, ailələrin uşaqlara nə qədər təzyiq etdiklərini görürsünüz. Namazlarını gizli qılır bir çox gənc. Bir çox gənc qız gizli namaz qıla bilir, hətta bəziləri heç qıla bilmir qorxudan, müsəlman olduğuna görə. Evə məsələn Quran apara bilmir, özünü gizləyir. Kəhf Əhli də bu şəkildədir. (A9 TV, 23 may 2015)

Əgər onlar sizi ələ keçirsələr, ya sizi daşqalaq edib öldürəcəklər, ya da dinlərinə geri qaytaracaqlar. O zaman əsla nicat tapa bilməyəcəksiniz! (Kəhf surəsi, 20)

Bu ayədə “daşqalaq edərlər” ifadəsi ilə terrorist xarakter təsvir edilir. Dövrümüzdə də dinsiz ideologiyaların təsiri altında qalan insanlarda bu xarakter açıq şəkildə görülür. Məsələn, kommunist ideologiyayı mənimsəyən terroristlər, vətəni qorumaq üçün canları hesabına mübarizə aparan dövlət xadimlərinə, polislərə və jandarmaya sadəcə dövlətə olan düşmənçiliklərinə görə daş atır, hücum edirlər. Bunu etmələrinin məqsədi isə, bu insanları qorxutmaq, güclərini azaltmaqdır. Bu yolla kommunizm tərəfdarları, din düşməni ideallarını reallaşdıraraq, ölkəni xaosa və iğtişaya sürükləyərək kommunist sistemi hakim etməyə çalışırlar.

Bunu etdikdən sonra əsas hədəfləri isə dininə, vətəninə, millətinə bağlı insanları, özləri kimi dinsiz, əxlaqsız, insanlar arasında həmişə qarşıdurma olmasını iddia edən düşüncə sistemlərinə çevirməkdir. Yəni bütün insanları dövlətə qarşı qaldırmaq, küçələrə tökmək, qardaşı qardaşa qırdırmaqdır. Ancaq anarxist qrupların hər hansı nəticəyə çatmayacağı və onlara tabe olanların da heç bir zaman xilas ola bilməyəcəkləri çox açıqdır. Allah bir ayəsində belə bildirmişdir:

Allah ilə əhd bağladıqdan sonra onu pozanlar, Allahın birləşdirilməsini əmr etdiklərini qoparanlar və yer üzündə fitnə-fəsad törədənlərə gəldikdə, lənət məhz onlardır və onlar üçün pis bir yurd (cəhənnəm) vardır. (Rad surəsi, 25)

Buna görə Axırzamanda insanların, dünyaya bəladan başqa bir şey gətirməyən qanlı ideologiyalardan uzaq olmaları, din əleyhinə olan ideologiyaların təxribatlarına, vəsvəsələrinə aldanmamaları, təxribatçıların tərəfində olmamaları son dərəcə əhəmiyyətlidir.

Beləcə (insanları) onların halından xəbərdar etdik ki, Allahın vədinin haqq olduğunu və qiyamətin qopacağına dair heç bir şübhə olmadığını bilsinlər. O zaman aralarında onların (Əshabi-kəhfin) məsələsini müzakirə edərək: "Onların üstündə bir bina tikin! Rəbbi onları ən yaxşı biləndir", - dedilər. Onların işinə bələd olanlar isə: "Biz onların yanında bir məscid tikəcəyik!" - dedilər. (Kəhf surəsi, 21)

Bu ayə Kəhf surəsində qiyamət əlamətlərinə və Axırzamana istiqamətli çox əhəmiyyətli işarələr olduğuna açıq şəkildə diqqət çəkir.

Kəhf Əhlinin insanlar tərəfindən tapılması isə, yaxşı insanların özləri kimi yaxşılarla öz-özünə görüşəcəklərinə, bir-birlərindən uzaqda olsalar da bir gün mütləq bir yerə gələcəklərinə işarə ola bilər. Allah, "... Elə isə xeyirlərdə yarışın. Hər harada olsanız, Allah sizi bir yerə toplayacaqdır. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyə qadirdir!" (Bəqərə surəsi, 148) ayəsi ilə də eyni həqiqəti xəbər vermişdir.

Ayədə həmçinin, insanların, Kəhf Əhlinin olduğu yerdə bir məscid tikdirmək haqqında danışdıqlarından da bəhs edilir. Bu ayədə, yaxşı və etibarlı insanların yaşadıkları yerlərə binalar və məscidlər tikmənin məqbul olduğuna diqqət çəkilir. Bunun məqsədi həm sevilən insanları yada salmaq, həm də bu vəsilə ilə o məkanları bir növ təhsil və ibadət yeri halına gətirməkdir. Bunun sayəsində faydalı düşüncələrin və gözəl əxlaqın insanlar arasında yayılması təmin ediləcək. Bu kimi yerlər, iman edənlərin bir araya gələcəkləri və birlikdə Allahın adını anacaqları məkanlar olacaq.

Quranda bir çox ayədə məscidlərdə yalnız Allahın anıldığına və məscidlərin əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. Allah ayələrdə belə buyurur:

Onlar o kəslərdir ki, yalnız: “Rəbbimiz Allahdır!” – dediklərinə görə haqsız yerə yurdlarından çıxarıldılar. Əgər Allah insanlardan bir qisminin şərini digər bir qismi ilə dəf etməsəydi, içində Allahın adı çox–çox zikr olunan monastırlar, kilsələr, sinaqoqlar və məscidlər dağılıb gedərdi. Allah Özünə (dininə) yardım edənə mütləq yardım edər. Şübhəsiz ki, Allah çox güclüdür, yenilməz qüvvət sahibidir.

(Həcc surəsi, 40)

Şübhəsiz ki, məscidlər Allahındır. Ona görə də Allahdan başqa heç kəsə dua etməyin! (Cin surəsi, 18)

Adnan Oktar: Məhz küfr çox azğın, təcavüzkar, öz inancına zorla çevirmək istəyir. Məsələn müşrik; **“Mütləq müşrik və xurafatçı olacaqsan”** deyir. Kommunist deyir ki, **“Mütləq kommunist olacaqsan”**. Ailələrdən bəziləri də, **“Dini də unut, Allahı unut, yalnız dolanışıq və həyatın üçün çalış”** deyir. Bu da ayrı bir din, dolanışıq dini, həyat dini, bu da ayrı bir dindir. Birisinə **“məqsədin nədir?”** deyirik, **“Çörək qazanmaq”** deyir. **“Həyatda məqsədin nədir?”** deyirsən, **“Çörək pulu qazanmaq”** deyir. **“Sən nə üçün yaşayırsan?”** deyirsən, **“Çörək pulu qazanmaq üçün yaşayıram”** deyir. **“Çörək üçün yaşayıram”** nə demək? İnsan Allah üçün yaşayar. Təbii ki, cahillikdən, məlumatsızlıqdan deyirlər bunu.

Beləcə (insanları) onların halından xəbərdar etdik ki, Allahın vədinin haqq olduğunu və qiyamətin qopacağına dair heç bir şübhə olmadığını bilsinlər... (Kəhf Surəsi, 21)

Sonunda insanlar onu tapacaqlar. **“Şəhər xalqı”**, demək ki, böyük bir şəhərdədirlər. Mağara var amma, şəhərin ortasında bir mağara olduğu aydın olur. Şəhər xalqı tapdığına görə. Şəhər xalqının hamısı dağa çıxmaz, şəhərin içində tapırlar, şəhərin içində bir mağara olduğu aydın olur. Təbii ki, doğrusunu Allah bilir. Amma işarələrdən, verilən dəlillərdən bunları anlayırıq.

...Qiyamətdən bəhs edildiyinə görə, Axırxamanda olan hadisələrdir. Qiyamətdən bəhs edilirsə, Axırxamanla əlaqəli bir hadisədir, bunu açıqca buradan anlayırıq. Duxan surəsində olsun, digər ayələrdə olsun bu mövzu açıqca görülür. Quranı diqqətlə, yavaş–yavaş, hər ayəsini ayrı oxuyacaqsan. Yəni bütün ayəni bitirmək deyil, ayədəki cümlələri oxuyacaqsan. Vəhyin enişi də elə olub, bilirsiniz. “Diqqətlə” deyir Allah, yavaş–yavaş gəlir. Ürəyinə ilham olur yaxud birbaşa vəhy edilir, amma başa düşülməsi üçün diqqətlə oxunması, yavaş oxunması əhəmiyyətlidir, Quranın hikmətinin başa düşülməsi üçün. Məscidlərdə qışqıra–qışqıra ərəbcəsini oxuyub keçirlər. Heç kim orada ərəbcə bilməz, ərəbcəni bilən də hikmətini anlaya bilməz, o qədər sürətli oxusan. Həmişə orada fon musiqisi olur. Hikmətini, mənasını düşünmür çoxusu. (A9 TV, 23 may 2015)

(İnsanlardan bəziləri): “Onlar üç nəfər idilər, dördüncüsü də itləri idi”, - deyəcəklər. (Bəziləri də) qeyb (onların sayı) barəsində fikir yürüdərək: “Beş nəfər idilər, altıncısı da itləri idi”, - deyəcəklər. (Digərləri isə:) “Yeddi nəfər idilər, səkkizincisi isə itləri idi”, - deyəcəklər. De ki: “Onların sayını ən yaxşı Rəbbim bilir. Onlar haqqında məlumatı olanlar çox azdır”. Ona görə də açıq-aydın dəlillər istisna olmaqla, onlar barəsində mübahisəyə girişmə və onların (kitab əhlinin) heç birindən onlar haqqında soruşma! (Kəhf surəsi, 22)

Bu ayədə Kəhf Əhlinin neçə nəfər olduqları haqqında zənn və təxmin edən insanların vəziyyətindən bəhs edilir. Halbuki ayədə bu sayı yalnız qeybin tək sahibi olan Rəbbimizin bildiyi və bu məlumatı da ancaq az saydakı qullarına bildirdiyi ifadə edilir.

Ayənin davamında, bilinməyən bir mövzu üzərində mübahisənin, həmişə yeni fikirlər gətirmənin, təxmin etməyin doğru olmadığı da bildirilir. Belə bir mübahisə ayədə, “**bilinməyəne, qeybə daş atmaq**” olaraq ifadə edilir. Oxşar ifadə başqa ayələrdə də var. Məsələn, Səba surəsində insanların bu xüsusiyyətləri belə təsvir edilir:

...”Ona (Qurana) iman gətirdik!” – deyəcəklər. Ancaq onlar uzaq bir yerdən imana necə nail ola bilərlər? Halbuki daha əvvəl onu inkar edir və uzaq bir yerdən (dünyada) qeyb haqqında fikir yürüdürlər.

Artıq daha əvvəl onlara bənzər kimsələrə edildiyi kimi, onlarla arzuladıqları arasına pərdə çəkilməmişdir. Həqiqətən, onlar dərin bir şübhə içində idilər. (Səba surəsi, 52–54)

Allahın bəyənmədiyi bu əxlaqdan hər müsəlman uzaq olmalı, bu cür müzakirələrdən, bilmədiyi mövzular haqqında fikir yürütməkdən qəti şəkildə çəkinməlidir. Belə bir vəziyyətdə **“doğrusunu Allah bilir”** deyib, dəqiq olmayan məlumatı ciddiyyə almamalıdır. Müsəlmanların bu cür vəziyyətdə verdikləri cavab, **“...Sən məndə olanları bilirsən, amma mən Səndən olanı bilmirəm. Həqiqətən, görünməyəni (qeybi ən yaxşı) bilən Sənsən, Sən...”** (Maidə surəsi, 116) ayəsindəki kimi olmalıdır. Çünki Quranın bir çox ayəsində qeybi yalnız Allahın bildiyi xəbər verilir. Məsələn, bir ayədə belə buyrulur:

Qeybin açarları Allahın yanındadır. Ondan başqası onları bilə bilməz. O, quruda və dənizdə nə varsa, hamısını bilir. Yerə düşən elə bir yarpaq yoxdur ki, Allah onu bilməsin. Yerin qaranlıqları içindəki toxum və yaş–quru nə varsa, hamısı açıq–aydın bir kitabdadır (ləvhi–məhfuzdadır). (Ənam surəsi, 59)

Ayədə deyildiyi kimi, müzakirələr ediləndə insanların yeganə qaynaqları xalqdan eşitdikləri açıqlamalardır. Küçədən gələn uydurma rəvayətlər, mövzu haqqında məlumatı olmayan birinin dediyi bir sözə, bir başqasının şərhinə əsaslanan bu mübahisələrin doğru nəticəyə gəlməyəcəyi çox açıqdır. **“Haqqında məlumatın olmayan şeyin ardına düşmə; Çünki qulaq, göz və qəlb, bunların hamısı sahibinin əməlləri barəsində sorğu–sual olunacaq”** (İsra surəsi, 36) ayəsi ilə də bildirildiyi kimi, insan bilmədiyi mövzular haqqında ətrafdan duyduğu əsassız şərhələrə qapılmamalıdır.

Ayədə keçən **“onları çox az (insan) xaricində kimsə bilə bilməz”** ifadəsi ilə də Allah, dərin məlumata sahib olan çox az sayda insanın, bu sayı biləcəyinə işarə edir. Məsələn, bu insan, kitabın sonrakı hissələrində möcüzəvi xüsusiyyətlərini ətraflı olaraq araşdıracağımız hz. Xızır ola bilər. Bununla yanaşı, hz. Xızırın elmindən keçmiş və ona tabe olmuş tələbələrinin də, Allahın diləməsi və bildirməsi ilə bu məlumata sahib olması mümkündür. Necə ki, Quranda Allahın vəhy etməsi ilə elçilərin qeybdən bəzi məlumatlara sahib olduqları bildirilir:

Qeybi bilən Allahdır və O, qeybini heç kimə göstərməz. Ancaq razı qaldığı elçi bundan istisnadır. Həqiqətən, onun (elçisinin) önünə və arxasına gözətçilər qoyar. (Cin surəsi, 26–27)

Allah Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–ə də qeybdən bəzi məlumatlar vəhy etmiş, sonra ona bu şəkildə səsələnmişdir:

(Ey Rəsulum!) Bu (Yusifin qissəsi), sənə vəhy etdiyimiz qeyb xəbərlərindəndir. Onlar hiylə qurub işlərinə qərar verdikləri zaman sən onların yanında deyildin. (Yusif surəsi, 102)

Allah Hz. Nuha isə, gələcəkdə yaşayacağı bəzi hadisələri bu şəkildə bildirir:

(Allah tərəfindən) deyildi: “Ey Nuh! Sənə və sənənlə birlikdə olan ümmətlərə bəxş etdiyimiz əmin–amanlıq və bərəkətlərlə gəmidən en! Dünyada dolanışıq verəcəyimiz, sonra da tərəfimizdən şiddətli bir əzabın toxunacağı ümmətlər də olacaqdır”. (Ey Peyğəmbər!) Bunlar sənə vəhy etdiyimiz qeyb xəbərlərindəndir. Bundan əvvəl onları nə sən bilirdin, nə də qövmün. Ona görə də səbir et! Şübhəsiz ki, gözəl aqibət müttəqilərin olacaqdır. (Hud surəsi, 48–49)

Ayənin davamında keçən “...açıq olan bir müzakirə” ifadəsi isə Qurana uyğun müzakirəyə işarə edir. Möminlər, bir mövzu üzərində müzakirə edərkən Qurana uyğun dəlil gətirməyə əhəmiyyət verməlidirlər. Dini inkar edənlər tam əksinə hərəkət edirlər. Onların yeganə məqsədi mübahisə çıxarmaq, bu vəsilə ilə dinə və inananlara qarşı düşmən rəftarı ortaya qoymaqdır. Necə ki, Allah Quranda bəzi insanların “...**Bunu sənə yalnız mübahisə etmək üçün deyirdilər...**” (Zuxruf surəsi, 58) kimi nümunələrə diqqət çəkir. Bunun səbəbinin də, “**höcətləşən və düşmən olan**” bir qövm olduğunu vurğulayır. Buna görə Quran əxlaqını yaşayan insanların bütün bunlardan uzaq olmaya və Allahın razı olacağı şəkildə davranmaları lazımdır. Allah iman edənlərin inkarçılarla necə danışacağını bu cür bildirir:

Ona görə də sən (haqqa) dəvət et və əmr olunduğun kimi doğru yolda ol! Onların nəfslərinin arzularına uyma və de ki: “Mən Allahın

nazil etdiyi kitaba iman gətirmişəm. Mənə sizin aranızda ədalətlə hökm verməyim əmr olunmuşdur. Allah bizim də, sizin də Rəbbinizdir. Bizim əməllərimiz bizə, sizin əməlləriniz də sizə məxsusdur. Bizimlə sizin aranızda mübahisə ediləcək bir şey yoxdur. Allah bizi (aramızda hökm vermək üçün) bir yerə toplayacaqdır. Axır dönüş Onadır”.

(Şura surəsi, 15)

Kəhf surəsinin 22–ci ayəsinin sonunda bəhs edilən **“onlar haqqında heç kimsədən bir şey soruşma”** şəklindəki ifadə isə iman edənlərin vəhy ilə bildirilənlərdən başqa heç bir məlumata rəğbət etməmələrini ifadə edir. Çünki qeybi bilən Allahdır. İnsanların öz məlumatına, zənlərinə və şərtlərinə əsaslanaraq ortaya atdıqları səhv rəvayətlərin möminlər nəzdində heç bir dəyəri yoxdur. Buna görə, qaynağı bəlli olmayan, ağızdan ağıza gəlib çatan uydurma rəvayətlərə, xəbərlərə əhəmiyyət verməməyi Allah bu ayə ilə qadağan edir.

Hec bir şey üçün əsla: "Mən bunu sabah edəcəyəm", - demə! (Kəhf surəsi, 23)

Tale həqiqətini unudan insanların bütün həyatı sabah, gələcək ay, gələcək il, ya da yaşlılıq dövrü üçün qəti planlar qurmaqla keçər. Bəzisi iş yerində karyera qurmağın, bəzisi həyatını həsr etdiyi idman sahəsində alacağı mükafatların, bəzisi isə sahib olacağı mal və mülkün hesabını edər. Bu ayədə isə Allah, insanın sabah nə edəcəyini belə bilməyəcəyini xatırladır.

Ayədə bildirildiyi kimi, gələcəklə bağlı qəti ifadə işlədən insan, talenin fərqi deyil deməkdir. Halbuki, insan yalnız və yalnız Allahın taleyində yazdığı şeyləri yaşayar. Əgər ertəsi gün planladığı şey taleyində yazılıbsa edər, əgər Allah bu hadisəni yaşamasını təqdir etməmişsə, o zaman yaşamaz. Ancaq ertəsi gün üçün taleyində yazılı olmayan bir şeyi planlaması da yenə o insanın taleyindədir. Kiçik-böyük hər cür hadisənin, Allahın məlumatı daxilində reallaşdığını və bir kitabda yazılı olduğunu xəbər verən ayələrdən biri belədir:

Sən hansı işlə məşğul olsan, nə vaxt Qurandan bir şey oxusan, siz nə iş görsəniz, o işlərə daldığınız zaman şübhəsiz ki, Biz sizə şahidik. Nə yerdə, nə də göydə zərrə qədər bir şey Rəbbindən gizli qalmaz. Ondan daha kiçik və daha böyük elə bir şey yoxdur ki, açıq-aydın kitabda (lövhi-məhfuzda) olmasın. (Yunis surəsi, 61)

Tale, keçmişdə yaşanan və gələcəkdə yaşanacaq olan bütün hadisələri Allahın bilməsidir. İnsanların bir çoxu isə, Allahın hələ yaşanmamış hadisələri daha əvvəldən necə bildiyini soruşurlar və taleni qavraya bilmirlər. Halbuki yaşanmamış olan hadisələr, bizim üçün yaşanmamışdır. Allah isə zamana və məkana bağlı deyil, onsuz da bunları yaradan Özüdür. Bu səbəblə, Allah üçün keçmiş, gələcək və indi hamısı birdir və hamısı olub bitmişdir. Bizim bir xətkəşin əvvəlini, ortasını, sonunu və aralarındakı bütün rəqəmləri bir bütün olaraq tək bir anda asanlıqla görə bilməyimiz kimi, Allah bizim bağlı olduğumuz zamanı əvvəldən sonuna qədər tək bir an olaraq bilir. İnsanlar isə yalnız zamanı gəlincə bu hadisələri yaşayıb, Allahın onlar üçün yaratdığı taleyə şahid olurlar.

Bunun əksini iddia etmək, yəni gələcəyə dair planlarının mütləq reallaşacağını qarşıya qoymaq, Allaha qarşı təkəbbür göstərmək deməkdir. Bunun sonu isə mütləq ziyandır. Ayədə bu insanların vəziyyətini Allah belə xəbər verir:

İman gətirib yaxşı işlər görənlərə gəldikdə, Allah onların mükafatlarını tam verəcək və Öz lütfündən onlara daha çoxunu da bəxş edəcəkdir. (Allaha ibadət etməyi) özlərinə ar bilib təkəbbürlük göstərənlərə gəldikdə isə, Allah onları acı bir əzabla cəzalandıracaqdır. Onlar özləri üçün (əzabdan xilas olmaq üçün) Allahdan başqa nə bir dost, nə də bir köməkçi tapacaqlar. (Nisa surəsi, 173)

Ancaq: "Allah diləyərsə ("İnşaAllah" - de)!" (İnşaAllah deməyi) unuduğun zaman Rəbbini an və belə de: "Ola bilsin ki, Rəbbim məni indikindən daha çox doğruya yaxınlaşdırar". (Kəhf surəsi, 24)

Ayədə "inşaAllah" zikrinin əhəmiyyəti bildirilmişdir. Dünyada meydana gələn hər hadisə Allahın icazəsi ilə reallaşar. Həqiqi imana sahib insan, həyatının hər anında bu dərrakə ilə hərəkət edər. Buna görə "inşaAllah" zikri ilə hər şeyin Allahın icazəsi və Allahın taledə yaratması ilə reallaşdığını ifadə edər. Bir adam sabah mən bir şey edəcəyəm desə və əgər bunu Allahın yaradacağını unudaraq söyləsə bu şirk olar. Amma "inşaAllah", "Allahın diləməsi ilə, Allahın taledə yaratması ilə edəcəyəm" desə, Allahın icazəsi ilə həm şirkdən, həm də müşrik olmaqdan xilas olmuş olar.

Əlbəttə hər hansı bir şeyi unudan zaman Allahın adının anılmasının, unudulan şeyi xatırlamada (əgər xatırlanması xeyirlidirsə) faydalı bir yol olduğuna işarə edilir. Belə bir vəziyyətdə Allahın adının zikr edilməsi insan üçün şəfa ola bilər. Ancaq insanın unuduğu şeyi xatırlaması da, Allahın diləməsi ilə mümkündür. Əgər Allah diləməzsə xatırlatmaz, əgər bir xeyir görərsə də, insanın xatırlamasını təmin edər.

Ayənin davamında isə, Allah Peyğəmbərimiz (s.ə.v)-ə yaxın olan bir başarı üçün dua etməsini əmr edir. Dünya həyatında meydana gələn başarılar bəzən uzun, bəzən də qısa vaxtda ola bilər. Bəzən insan çox çalışıb, səy göstərdiyi bir işdə qısa müddətdə müvəffəqiyyət qazanmaya bilər. Uzun müddət iradə göstərməli, səbir etməlidir. Bunun bir çox hikməti, insanı tərbiyələndirən istiqamətləri vardır. Ancaq bununla bərabər iman edənlər Allahdan, qısa müddətdə müvəffəqiyyətli olmağı da tələb edə bilərlər. Əhəmiyyətli olan hz. Şüeybin sözləri ilə, "...Mənim müvəffəqiyyətim yalnız Allahdandır. Mən Ona təvəkkül etmişəm və Ona dönəcəyəm." (Hud surəsi, 88) ayəsində xəbər verildiyi kimi səmimi qəlblə Allaha yönəlməkdir. Allaha təvəkkül edən və hər cür işi edənin yalnız Allah olduğunu bilən insan Rəbbimizin dəstəyini hər an ümid edə bilər. Necə ki, Allah Əla surəsində Peyğəmbərimiz (s.ə.v)-ə "Biz sənə ən asan olanı müyəssər edəcəyik." (Əla

surəsi, 8) şəklində səslənir və istədiyi insanı asanlıqla müvəffəqiyyətə çatdıracaq olanın yalnız Özünün olduğunu xatırladır.

Onlar mağaralarında üç yüz il qaldılar və doqquz il də əlavə etdilər. De: "Onların nə qədər qaldıqlarını ən yaxşı Allah bilir. Göylərin və yerin qeybi Ona aiddir. O necə də gözəl görür, necə də yaxşı eşidir! Onların Allahdan başqa heç bir himayədarı yoxdur. O, Öz hökmranlığına heç kimi ortağ etməz".
(Kəhf surəsi, 25-26)

Bu ayələrdə Əshabi-Kəhfin mağarada yuxu halında üç yüz il qaldıqları bildirilir. Oyanmalarına yaxın bir zamanda bu müddət uzadılmış və üç yüz ilin üzərinə doqquz il daha əlavə olunmuş ola bilər. Beləcə onlar mağarada üç yüz doqquz il qalmış ola bilərlər.

Kəhf surəsinin 26-cı ayəsində isə Allahın qeybə tam olaraq, hər istiqamətdən hakim olduğu bildirilir. Çünki göylərdə və yerdə olan hər cür hadisəni yaradan Allahdır. Ayələrdə Rəbbimiz bu şəkildə ifadə edir:

Göylərin və yerin qeybi Allaha məxsusdur. Bütün işlər Ona qaytarılacaqdır. Elə isə, yalnız Ona ibadət et və yalnız Ona təvəkkül et! Rəbbin sizin etdiklərinizdən qafil deyildir. (Hud surəsi, 123)

Allahdan başqa ilah yoxdur! O diridir, bütün məxluqatı idarə edir. O nə mürgüləyər, nə də yuxulayar. Göylərdə və yerdə nə varsa hamısı

Onundur. İzni olmadan Onun yanında kim şəfaət edə bilər?!

Önlərindəkini (edəcəkləri əməlləri) də, arxalarındakını (etdikləri əməlləri) də O bilir. (Yaradılanlar) Allahın elmindən, Onun dilədiyi qədərindən başqa heç nəyi qavraya bilməzlər. Onun kürsüsü göyləri və yeri əhatə etmişdir. Onları mühafizə etmək isə Ona çətin deyildir.

Ən uca və ən böyük olan da Odur! (Bəqərə surəsi, 255)

Allah, zamanın da yaratıcısıdır. Bu səbəbdən, Özü zamandan müstəqil, münəzzəhdir. Bizim üçün milyonlarla, milyardlarla il davam edəcək hadisələr, Rəbbimizin Qatında tək bir an olaraq mövcuddur. Allah hər şeyi sonsuz əvvəli və sonsuz sonranı, ən mükəmməl şəkildə, hər istiqamətdən, cəhətli və cəhətsiz olaraq görür və eşidir. Səsin bildiyimiz ya da bilmədiyimiz hər şəklini ən yaxşı şəkildə eşidir. Ənbiya surəsində də bildirildiyi kimi: **“Rəbbim göydə və yerdə söylənən hər bir sözü bilir. O, hər şeyi eşidəndir, biləndir.”** (Ənbiya surəsi, 4)

İnsan, zamana və məkana tabe olduğu üçün, Allah bildirmədiyi müddətcə qeybə dair heç bir məlumata sahib ola bilməz. Ancaq zamanı və məkanı yaradan Rəbbimiz keçmiş də, gələcəyi də, bu anı da əksiksiz olaraq görür və eşidir. Allah zamana, hadisələrə, tarixə, taleyə, maddəyə və canlı-cansız hər şeyə, sonsuz əvvəldə və sonsuz sonrada tam olaraq hakimdir. Allah Bəqərə surəsində belə buyurur:

Şərq də, Qərb də Allahındır. Ona görə də hansı tərəfə yönəlsəniz, Allah oradadır. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyi əhatə edəndir, hər şeyi biləndir. (Bəqərə surəsi, 115)

Kainatdakı hər şeyin tək vəlisi və tək qoruyucusudur. Heç bir canlının Ondan başqa bir vəlisi, dostu, qoruyucusu yoxdur. İnsan çox acizdir. Bu səbəblə hər an, hər cür çətinliklə qarşılaşa bilər. Maddi və mənəvi çətinliklərdən xilas olmanın tək yolu yeganə dostumuz və ixtiyar sahibimiz olan Allaha sığınmaq, tək qoruyucu olaraq Onu bilməkdir. Allah ayələrdə bu şəkildə bildirir:

...Bilmirsənmi ki, Allah hər şeyə qadirdir?! Göylərin və yerin hökmranlığının Allaha məxsus olduğunu və sizin Allahdan başqa heç bir himayəçinizin və yardımçınızın olmadığını bilmirsənmi?
(Bəqərə surəsi, 106–107)

Həqiqətən, göylərin və yerin hakimiyyəti Allaha məxsusdur. O dirildər və öldürər. Allahdan başqa sizin nə bir dostunuz, nə də bir yardımçınız vardır. (Tövbə surəsi, 116)

Şübhəsiz ki, mənim himayədarım Kitabı (Qurani) nazil edən Allahdır. O, saleh əməl sahiblərini himayə edər. (Əraf surəsi, 196)

Kəhf surəsinin bu ayəsinin sonunda bildirildiyi kimi Rəbbimizin heç bir şəriki yoxdur. Allah hər şeyə gücü çatan, zamana, məkana, bildiyimiz və bilmədiyimiz bütün aləmlərə hakim olan tək varlıqdır. Onun bir şəriki yoxdur və olması da mümkün deyil. İxlas surəsində Rəbbimiz belə bildirir:

De: “O Allah təkdir! Allah heç bir şeyə möhtac deyildir. O nə doğmuş, nə də doğulmuşdur. Onun heç bir bənzəri və tayı–bərabəri yoxdur”. (İxlas surəsi, 1–4)

Rəbbinin kitabından sənə vəhy olunanı oxu! Onun kəlmələrini heç kim dəyişdirə bilməz. Ondan başqa heç bir sığınacaq da tapa bilməzsən. (Kəhf surəsi, 27)

İnsanın həqiqi dini öyrənəcəyi ən doğru qaynaq Qurandır. Çünki Quran hər şeyi yaradan, hər şeyin ən doğrusunu bilən Allahın sözüdür. Allah insanlara ehtiyac duyacaqları hər mövzunu Quranda açıqlayır. Allah bu ayə ilə Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–ə də Quranla vəhy edilənləri oxumasını əmr etmişdir.

Ayənin davamında isə Quranın sözlərinin qətiyyənlə dəyişməyəcəyi bildirilir. Quranda Allahın xəbər verdiyi kimi, daha əvvəl göndərilən müqəddəs kitablar insanlar tərəfindən təhrif edilmiş, əlavə və çıxarıqlarla dəyişdirilmişdir. Ancaq bu vəziyyət Quran üçün keçərli deyil. Allahın “**Heç şübhəsiz, zikri (Qurani) Biz nazil etdik Biz; onun qoruyucuları da həqiqətən Bizik.**” (Hicr surəsi, 9) ayəsində bildirdiyi kimi, Quran Allahın qoruması altındadır. Quranın bu xüsusiyyətini Rəbbimiz ayələrdə belə xəbər verir:

Rəbbinin sözü doğru və ədalətli olaraq tamamlanmışdır. Onun sözlərini dəyişdirə bilən heç kəs yoxdur. O, hər şeyi eşidəndir, biləndir. (Ənam surəsi, 115)

Önündən də, arxasından da ona batil qarışa bilməz. O, hikmət sahibi və şükürə layiq olan Allah tərəfindən nazil edilmişdir.

(Fussilət surəsi, 42)

Ayənin davamında bəhs edilən “...**Ondan başqa heç bir sığınacaq da tapa bilməzsən**” ifadəsi isə insanların düşdükləri böyük bir səhvə işarə edilir. İnsanların böyük bir hissəsi Allahın sonsuz qüdrətini təqdir edə bilməzlər. Başqa dost və vəlilər tapar və bunların çətinlik zamanı onlara kömək edəcəklərinə, dəstək olacaqlarına inanırlar. Halbuki, insan Allahdan başqa sığındıqlarının da özü kimi Allahın yaratdığı aciz qullar olduqlarını unutmamalıdır. Ona sığınan varlıqlara da Allah güc verir və hər biri Allahın təcəlliləridir. Kainatdakı hər varlıq ancaq Allahın diləməsi ilə hərəkət edir:

Şübhəsiz ki, Allahı qoyub dua etdiyiniz kimsələr də sizin kimi bəndələrdir (məxluqlardır). Əgər haqlısınızsa, haydı, onları çağırın ki, sizə cavab versinlər! Yoxsa onların (bütlərin) yeriyan ayaqları, tutan əlləri, görən gözləri, eşidən qulaqlarımı var?! De: “Şərik qoşduqlarınızı çağırın! Sonra mənə tələ qurun və mənə heç möhlət də verməyin! Şübhəsiz ki, mənim himayədarım Kitabı (Qurani) nazil edən Allahdır. O, saleh əməl sahiblərini himayə edər. Allahı qoyub dua etdiyiniz şeylər isə, nə sizə, nə də özlərinə kömək edə bilərlər”.

(Əraf surəsi, 194–197)

Ayədə də bildirildiyi kimi insanların Allahı qoyub, dünya həyatında özünə dost və vəli olaraq seçdiyi kəslər Allah diləmədikcə heç bir şeyə güc yetirə bilməyən aciz varlıqlardır. Bu varlıqların insanı hər hansı bir çətinlikdən, fəlakətdən, ya da müsibətlərdən qurtarması qətiyyən mümkün deyil. Bir başqa ayədə bu həqiqət belə xəbər verilir:

Onlar Allahı qoyub özlərinə nə bir xeyir, nə də bir zərər verə bilən bütlərə ibadət edir və: “Bunlar, Allah dərgahında bizim şəfaətçilərimizdir!” – deyirlər. De ki: “Siz Allaha göylərdə və yerdə bilmədiyi bir şeyimi xəbər verirsiniz? Allah onların şərik qoşduğu şeylərdən uzaq və ucadır!” (Yunis surəsi, 18)

**Səhər-axşam Rəbbinin rızasını diləyərək
Ona dua edənlərlə birlikdə (çətinliklərə
qarşı) səbir et! Dünya həyatının zinətini
istəyərək gözlərini onlardan çevirmə!
Qəlbini Bizi anmaqdan qafil etdiyimiz,
nəfsinin istəklərinə uyan və işində ifrata
varan kimsəyə boyun əymə!
(Kəhf surəsi, 28)**

Bu ayədə yalnız Allahın razılığını düşünərək, səhər–axşam daima Allaha dua etmənin əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. Dua insan üçün çox böyük bir nemət və Allaha yaxınlaşmaq üçün bir yoldur. İnsan günün hər anında, hər mühitdə Allaha dua edə bilər. Allah “Sizin duanız olmasaydı Rəbbim sizə dəyər verərdimi?..” (Furqan surəsi, 77) ayəsi ilə duanın əhəmiyyətini bildirir. Bir başqa ayədə Allah insanlara bu şəkildə səslənir:

**Qullarım Məni səndən soruşsalar, (de ki:) “Mən (onlara) yaxınam.
Mənə dua etdiyi vaxt dua edənin duasını qəbul edəyəm. Ona görə
də dəvətimi qəbul edib Mənə iman gətirsinlər. Ola bilsin ki, onlar
doğru yola yönəlsinlər”. (Bəqərə surəsi, 186)**

Ayənin davamında Allah insanlara dünya həyatının keçici metaların təsirinə düşməməyi təkrar xatırladır. Çünki bu dünya həyatı (daha əvvəl də ifadə etdiyimiz kimi) insanlar üçün bir sınaqdır. Kəhf surəsində dünya həyatındakı evlərin, avtomobillərin, gəmilərin, villaların, qızılların, gümüşlərin, dəbdəbəli paltarların və daha minlərlə bəzəyin yaradılış məqsədini Allah bu şəkildə bildirir:

**Biz onlardan (insanlardan) hansının daha gözəl əməl sahibi
olduğunu yoxlamaq üçün yer üzündəki hər şeyi, ona məxsus bir
zinət olaraq yaratdıq. (Kəhf surəsi, 7)**

İnsan dünyada yalnız bir neçə 10 il qalacaq və sonra bir anda özünü hesaba çəkilərkən görəcək. Çünki dünya həyatı çox sürətli keçir. Allah **“Həqiqətən, bunlar tez keçib gedəni (dünyanı) sevirlər, ağır bir günü (axirəti) isə ehmal edirlər.”** (İnsan surəsi, 27) ayəsi ilə insanlara bu həqiqəti xatırladır. İnsanların göz ardı etdikləri axirət həyatı isə sonsuza qədər davam edəcək və insanın, ondan qaça bilməyəcəyi bir həqiqətdir. O səbəblə insanın bu müvəqqəti dünya bəzəklərinə aldanıb, sonsuz axirət həyatını unutması çox böyük səhvdir. Allah ayələrində bu şəkildə bildirir:

Dünya həyatı yalnız oyun və əyləncədən ibarətdir. Şübhəsiz, axirət yurdu təqva sahibləri üçün daha xeyirlidir. Yenə də düşünüb dərk etmirsinizmi? (Ənam surəsi, 32)

Bilin ki, dünya həyatı yalnız oyun–əyləncə, bər–bəzək, bir–birinizə qarşı öyünmək, bir də mal–mülk və övlad çoxaltmaq yarışından ibarətdir. O (dünya həyatı) elə bir yağışa bənzəyir ki, onun (torpaqdan) bitirdikləri kafirlərin xoşuna gələr. Sonra o quruyar, sən də onun saraldığını görərsən. Sonra da çör–çöp olar. Axirətdə həm şiddətli bir əzab, həm də Allahdan məğfirət və razılıq vardır. Dünya həyatı aldadıcı zövqdən başqa bir şey deyildir. (Hədid surəsi, 20)

Ayədə həmçinin iman edənlərin bir yerdə olmalarının əhəmiyyətinə də diqqət çəkilir. Allahı xatırlamaq, Ona dua etmək, hər şeyi yalnız Onun rızası üçün etmək saleh möminlərin davranışdır. Saleh möminlərlə bir yerdə olmanın, Allahı hər an düşünən insanlarla birlikdə olmanın əhəmiyyəti açıqdır. Möminlərin vaxtlarını birlikdə keçirmələrinin hər baxımdan faydası vardır. Onlar aralarında daima Allahı zikr etdikləri, bir–birlərinə Quran ayələrini xatırlatdıqları üçün, birlikdə ikən qəflətə düşmə, ya da ibadətində axsama ehtimalı minimum səviyyədə azalar. Birlikdə Allahı təsbih edər, insanlara yaxşılığı tövsiyə edər və onları pisləkdən çəkindirər, bir–birlərinin elm və biliyinin artmasına vəsilə olurlar. Hüzurlu, şən, təmiz, etibarlı və rahat mühitdə yaşayırlar. Bir–birlərini qoruyar və qayğısına qalırlar. Ayədə möminlərin bir–birlərinə bağlı olduqları bu şəkildə təsvir edilir:

Mömin kişilər və mömin qadınlar da bir-birlərinin dostudurlar. Onlar yaxşı işləri əmr edər, pis işləri qadağan edər, namazı qılar, zəkati verər, Allaha və Peyğəmbərinə itaət edərlər. Allah onlara mərhəmət edəcəkdir. Şübhəsiz ki, Allah yenilməz qüvvət və hikmət sahibidir. (Tövbə surəsi, 71)

Allahı inkar edənlərlə birlikdə olmanın isə bir çox mənfi tərəfi vardır. İnkar edənlər həmişə Allaha iman edənlərin müqəddəs dəyərlərinə qarşı hücum edər və böhtan atırlar. Düşmənlərini hər zaman dilə gətirər, iman edənlərlə lağ edərlər. Allah iman edənlərin bu cür mühitlərdə olmasını qadağan etmişdir:

(Allah) Kitabda sizə nazil etmişdir ki, Allahın ayələrinin inkar edildiyini və onların (ayələrin) ələ salındığını eşitdiyiniz zaman, onlar (kafirlər) bundan başqa bir sözə (mövzuya) keçənə qədər onlarla birlikdə oturmayın! Yoxsa siz də onlar kimi olarsınız. Şübhəsiz ki, Allah münafıqları və kafirləri cəhənnəmdə bir yerə toplayacaqdır.

(Nisa surəsi, 140)

İnkar edənlərlə birlikdə olmanın bir başqa mənfi tərəfi isə, Allahın zikrindən uzaq, nəfsinin dalınca qaçan bu insanların mənfi təsirinə düşmə ehtimalıdır. İmanda dərinləşmiş, saleh müsəlmanların, inkarçıların təsirinə düşməsi Allahın izni ilə mümkün deyil. Ancaq dini yeni tanıyan, Quran əxlaqını tam olaraq yaşamayan bir insan inkar edənlərə inana bilər, onların bəzəkli sözlərindən, aldadıcı söhbətlərindən təsirlənib, arxaları ilə gedə bilər. Bu da onu, dünyada və axirətdə zərərə uğrada bilər.

De: "Haqq sizin Rəbbinizdəndir. Ona görə də istəyən inansın, istəyən inkar etsin. Biz zalımlar üçün elə bir cəhənnəm hazırlamışıq ki, onun divarları onları hər tərəfdən əhatə edər. Əgər (susuzluğa görə) yardım istəsələr, onlara əridilmiş mədən kimi üzləri qızardan bir su ilə yardım olunar. O necə də pis içki və necə də pis məskəndir! (Kəhf surəsi, 29)

Möminlər insanlara Allahın dinini və Quran ayələrini izah edib, onları iman etməyə dəvət etdikdən sonra onlara təzyiq göstərməzlər. Kitabın ilk hissələrində də izah etdiyimiz kimi hidayəti verəcək olan Allahdır. Möminlərin inkar edənlərə qarşı istifadə etdikləri üslub ayədə bu şəkildə bildirilir:

Mən sizin ibadət etdiklərinizə ibadət etmərəm! Siz də mənim ibadət etdiyimə ibadət edən deyilsiniz. Mən də sizin ibadət etdiklərinizə ibadət edən deyiləm! Siz də mənim ibadət etdiyimə ibadət edən deyilsiniz. Sizin dininiz sizə, mənim dinim də mənə!

(Kafirun surəsi, 2–6)

Ancaq möminin vəzifəsi, qarşısındakı insan inkar etdiyi təqdirdə, öldükdən sonra qarşılaşacağı cəhənnəm əzabı ilə qorxutmaq və bu böyük təhlükəni xəbər verməkdir. Bu ayədə də inkar edənlərin qarşılaşacaqları sonsuz cəhənnəm əzabı izah edilir. O gün inkar edənlərin heç bir köməkçiləri və şafaətçiləri olmayacaq.

Allah, "O gün onlar zorla cəhənnəm oduna atılacaqlar." (Tur surəsi, 13) ayəsi ilə cəhənnəm əhlinin necə alçaldılacaqlarını bildirmişdir. Dünya həyatında yalnız mal və mövqe sahibi olduqları üçün təkəbbürlənənlər, insanlara zülm edənlər cəhənnəmdə çox çarəsiz və aciz olduqlarını anlayacaqlar. Cəhənnəm əhli "Əlləri boyunlarına bağlı olaraq..." (Furqan surəsi, 13) atəşin dərin yerinə atılacaq, dumanlı bir kölgə içində qalacaqlar.

Atəşin uğultulu səsinə həmişə eşidəcək, sümükləri sızıldadan inləmələrə məruz qalacaq. Onlar bir əzabdan başqa bir əzaba sürüklənəcəklər, bütün yalvarışlarına baxmayaraq əzab onlardan qətiyyənlə yüngülləşdirilməyəcəkdir. Çünki cəhənnəm əzabından, **“Qapıları kilidlənmiş bir atəş...”** (Bələd surəsi, 20) ayəsində ifadə edildiyi kimi qətiyyənlə bir qaçış yoxdur.

Adnan Oktar: “Rəbbinin kitabından sənə vəhy olunanı oxu! Onun kəlmələrini heç kim dəyişdirə bilməz.” Yəni Quranı kimsə dəyişdirə bilməyəcək deyir Allah. Yalnız Quranla hərəkət et. **“Ondan başqa heç bir sığınacaq da tapa bilməzsən.”** (Kəhf surəsi, 27). Allahdan başqa sənəni qoruyacaq, izləyəcək heç kim tapa bilməzsən deyir.

“Səhər–axşam Rəbbinin rızasını diləyərək Ona dua edənlərlə birlikdə (çətinliklərə qarşı) səbir et!” Müsəlmanlardan ayrılma deyir Allah. **“Səhər–axşam dua edənlərlə birlikdə”,** birlikdə nə demək? Yan–yana, ayrı deyil. Dua edərkən də birlikdə olacaq müsəlman. **“Dünya həyatının zinətini istəyərək gözlərini onlardan çevirmə!”**. Yəni çəklər, sənədlər, yox kinoya gedəcəyəm, yox teatra gedəcəyəm, əylənəcəyəm, dostlarımla gəzintiyə gedəcəyik, diskoya gedəcəyik, bunun kimi bəhanələr uydurma deyir Allah. **“Dünya həyatının zinətini istəyərək gözlərini onlardan çevirmə!”**. Müsəlmanlarla elə bir–birlikdən bəhs edir ki Allah, dua edirlər birlikdə, amma göz–gözədirilər, **“gözünü də ayırmayacaqsan”** deyir Allah. **“Gözlərini onlardan çevirmə”,** Gözün onların üstündə olsun, göz təması da olacaq deyir. Məsələn biz burada necə üz–üzəyik elə deyil? Göz–gözə danışıyıq. **“Gözünü də ayırmayacaqsan”** deyir Allah. **“Qəlbini Bizi anmaqdan qafil etdiyimiz, nəfsinin istəklərinə uyan və işində ifrata varan kimsəyə boyun əymə!”** (Kəhf surəsi, 28). Adam nə edir? Allahı unutmuş, İslamı, Quranı unutmuş, öləcəyindən xəbərsiz, boş işlərlə məşğul olur. Kim nə qədər qol vurdu? Çəklər, sənədlər nə oldu? **“İşində ifrata varan kimsəyə boyun əymə”**. Məqbul hərəkət edirsə bir şey yoxdur. Amma şişirdilmiş, anormal hərəkətlər edirsə **“ona itaət etmə”** deyir Allah. İfrat demək; yəni Qurana uyğun gəlməyən hərəkətlər.

“De: “Haqq sizin Rəbbinizdəndir. Ona görə də istəyən inansın, istəyən inkar etsin.” İslamda məcbur etmə yoxdur deyirik, Axırsamanda İslamın necə təbliğ ediləcəyini Allah bizə izah edir. Allah nə deyir? **“istəyən inkar etsin”** deyir. Azad buraxacaqsan, istəyən istədiyində inkar edə biləcək. Başqa cür münafiq olar. **“Biz zalımlar üçün elə bir cəhənnəm hazırlamışıq ki, onun divarları onları hər tərəfdən əhatə edir.”** Cəhənnəmdə məhəllələr vardır, daha

əvvəldən söyləmişdim divarlar. Çox divar vardır, sıx divarlar, dolaşlıq, qarışıq divarlar, qarışıq məhəllələr, qaranlıq küçələr, dar küçələr. Dumanlı, qaranlıq, çirkli küçələr. **“Onun divarları onları hər tərəfdən əhatə edər.”** Hər tərəfdən. **“Əgər (susuzluğa görə) yardım istəsələr, onlara əridilmiş mədən kimi üzləri qızardan bir su ilə yardım olunar”.** **“Su istəsələr, içəndə yandıracaq su verilər”** deyir, bundan başqa su yoxdur orda. **“O necə də pis içki və necə də pis məskəndir!”** (Kəhf surəsi, 29) deyir. Çünki kömək istəyir, amma **“pis köməkdir”** deyir. Təbii ki, bu möminlərə haram qılınmış bir içkidir. Küfrə də halal qılınmış, onlar içə bilir, əgər içə bilirlərsə. (A9 TV, 10 aprel 2015)

**İman gətirib yaxşı işlər görənlərə
gəldikdə, şübhəsiz ki, Biz yaxşı əməl
sahiblərinin mükafatını zay etmərik.
(Kəhf surəsi, 30)**

Saleh əməlin əhəmiyyətini əvvəlki hissələrdə izah etmişdik. Bu ayədə də Allah gözəl əməl etməyin əhəmiyyətinə diqqət çəkir. Ən gözəl əməl, Allahın ən çox razı olacağı, Quran əxlaqına tam uyğun və iklasla edilən saleh davranışdır. Allah bir ayəsində gözəl əməllərin əhəmiyyətini belə bildirir:

**Göylərdə və yerdə nə varsa, hamısı Allaha məxsusdur. Bu, pis əməl
sahiblərini etdikləri əməllərə görə cəzalandırması, yaxşı əməl
sahiblərini də ən gözəl şəkildə mükafatlandırması üçündür.**

(Nəcm surəsi, 31)

Yuxarıdakı ayələrdə də görüldüyü kimi, iman edən insanların Allahı razı edəcək gözəl əməllər etməsi son dərəcə əhəmiyyətlidir. Rəbbimiz gözəl əməllər edənləri daha gözəl bir qarşılığı ümid edə biləcəklərini xəbər vermişdir. İnsan etdiyi gözəl əməllərin qarşılığını yalnız Allahdan gözləməlidir.

Allah insanın hər etdiyini əhatə edəndir. Rəbbimizin etdiyimiz bütün gözəl əməllərdən xəbərdar olması kifayətdir. Çünki bizə bunların qarşılığını verəcək olan, qəlbimizdə olanı bilən Allahdır. Allah Quran əxlaqına uyğun, gözəl əməllər edən möminlərin mükafatlarını tam verəcəyini söyləyir, onları cənnətlə belə müjdələyir:

**Bilin ki, Allahın dostlarına heç bir qorxu yoxdur və onlar (axirətdə)
qəm-qüssə görməyəcəklər. Onlar iman gətirib (pis əməllərdən)
çəkinən kimsələrdir. Dünyada da, axirətdə də onlar üçün müjdə
vardır. Allahın sözlərində əsla dəyişiklik olmaz. Əsil böyük uğur
budur!**

(Yunis surəsi, 62–64)

Onlar üçün (ağaçları) altından çaylar axan Ədn cənnətləri vardır. Onlar orada taxtlar üzərində əyləşərək qızıldan bilərziklərlə bəzənəcəklər, nazik və qalın ipəkdən yaşıl paltarlar geyəcəklər. O nə gözəl mükafat və nə yaxşı məkandır! (Kəhf surəsi, 31)

Bu ayədə gözəl əməllər edib, Allahın razılığını qazanmaq üçün cəhd edən möminlərin bunun qarşılığında alacaqları sonsuz cənnət nemətləri təsvir edilir. Allah Quranda bir çox ayə ilə iman gətirənləri cənnət ilə müjdələmişdir. Məsələn, Nəhl surəsində möminlərin, gözəl bir qarşılama ilə dəstə-dəstə cənnətə daxil olacaqları bildirilir:

(O yurd) daxil olacaqları Ədn cənnətləridir. (Ağaçları) altından çaylar axır. Orada onların istədikləri hər şey vardır. Allah təqva sahiblərini belə mükafatlandırır. Onlar mələklərin: “Sizə salam olsun! Etdiyiniz (yaxşı) əməllərə görə cənnətə daxil olun!” – deyərək tərtəmiz olduqları halda canlarını aldıkları kimsələrdir. (Nəhl surəsi, 31–32)

Bu şərəfli qarşılardan sonra Allahın onlar üçün hazırlamış olduğu, saysız nemətlərlə dolu cənnətdə sonsuz həyatlarına başlayacaqlar. Cənnət həyatında möminlərin layiq görüldükləri bir çox gözəllik vardır. Ancaq bu gözəlliklərin hamısından üstün Allahı razı etmiş və Onun cənnətinə qovuşmuş olmanın verdiyi mənəvi həzz olacaqdır. İnkər edənlər, içinə atıldıqları cəhənnəm əzabında tərif edilməyən peşmanlıqla əzab çəkərkən, möminlər Allahın sevdiyi və razı olduğu qullar olaraq həyatını davam etdirəcəklər. Dar və sıxılmış olan cəhənnəmin əksinə **“genişliyi göyün və yerin genişliyi qədər olan, Allaha və Onun Peyğəmbərinə iman edənlər üçün hazırlanmış”** (Hədid surəsi, 21) olan cənnətdə yerləşəcəklər. Cənnətdə hər baxdıqları yerdə böyük bir mülk və gözəllik görən möminlər, ağır hörülmüş ipəkdən yataqlar üstünə söykənib, dərilməsi asan meyvələrdən yeyərlər. Ağaçlar altından çaylar axan köşklərdə yerləşib, yüksək taxtlarda oturacaq, bir-birləri ilə qarşılıqlı söhbət

edəcəklər. Allahın Quranda tərif etdiyi cənnətdə nə isti, nə soyuq tam lazım olan qədər kölgəliklər olacaq.

Kəhf surəsinin 31–ci ayəsində ifadə edildiyi kimi, yüngül ipək və ağır hörülmüş ipəkdən yaşıl paltarlar ilə qızıl bilərziklər cənnət əhlinə layiq qılınan geyimlərdir. Gözəl geyimləri ilə bərabər Allah cənnət əhlinə gözəl yeməklər və içkilər də verəcəkdir. Müxtəlif meyvələr, quş əti və içənlərə ləzzət verən içkilər, üzüm bağları, bənzərsiz xurma və nar ilə budaqları bükülmüş albalı ağacları, üst–üstə düzölmüş meyvələri sallanmış banan ağacları Quranda Allahın bildirdiyi cənnət ruziləri arasındadır.

Bütün bu gözəlliklərlə bərabər dünya həyatında səbir ediləcək çətinliklərin heç biri cənnətdə olmayacaq. Yorğunluq, qorxu, kədər və ağıla gələ biləcək heç bir mənfi hissini olmadığı, sonsuz gözəlliklərlə dolu bir mühit olacaq. Bir ayədə Allah cənnət gözəlliklərini belə xəbər verir:

Müttəqilərə vəd olunan cənnət belədir: orada xarab olmayan sudan, dadı dəyişməyən süddən, içənlərə ləzzət verən şərəbdən və süzmə baldan çaylar vardır. Orada onlar üçün hər cür meyvə və Rəbbi tərəfindən məğfirət vardır... (Məhəmməd surəsi, 15)

Allah cənnət nemətlərini və cəhənnəm əzabını Quran ayələri ilə ətraflı olaraq təsvir etmişdir. İnsanların bu açıq–aşkar həqiqətə məhəl qoymamaları, onlara itkidən başqa bir şey gətirməyəcək. Buna görə də insan cənnətin bənzərsiz nemətlərinə qovuşmaq üçün axirətə ciddi hazırlıq etməli və səy göstərməlidir.

Biz axirət yurdunu (cənnəti) yer üzündə təkəbbürlənmək və fitnə–fəsad törətmək istəməyənlərə veririk. Gözəl aqibət təqva sahiblərinindir. (Qəsas surəsi, 83)

Onlara iki adamı misal ver. Onlardan birinə iki üzüm bağı vermişdik və hər ikisini xurmalıqlarla əhatə edib aralarında da əkin bitirmişdik. Hər iki bağ öz məhsulunu vermiş və heç bir əskiklik olmamışdı. O ikisinin arasından bir çay axıtmışdıq. Onun başqa gəliri də var idi. Ona görə də yoldaşı ilə söhbət edərkən ona: "Mən, mal-mülk cəhətdən səndən daha zənginəm, (əşirətdəki) say etibarilə də səndən daha güclüyəm!" - dedi. (Kəhf surəsi, 32-34)

Ayələrdə verilən bu nümunə ilə, Allah insanların hidayət əhli ilə Allaha iman etdiyini söylədiyi halda əslində inkarçılardan olan biri arasında müqayisə etmələrini istəyir. Ayədə bəhs edilən bağ sahiblərindən biri digərindən daha zəngindir. Məhz maldakı bu üstünlük, haqqında bəhs etdiyimiz insanın Allaha qarşı təkəbbürlənməsinə, eqoizmə qapılmasına səbəb olmuşdur.

Halbuki hər şeyi yoxdan var edən Rəbbimiz mülkün tək sahibidir. Allah mal və mülk verərək insanların necə davranacaqlarını sındırır. Bəzi insanlar bu mal və mülkü öz müvəffəqiyyətləri, səyləri və zəkaları ilə əldə etdiklərini zənn edərək nankorluq edirlər. Malın çoxluğuna sevinər, bunu insanlar arasında təkəbbürlənmə və nüfuz halına gətirirlər. Saleh möminlərin davranışı isə Ali İmran surəsində bildirildiyi kimidir:

De: "Ey mülkün sahibi olan Allah! Dilədiyin kimsəyə mülkü verərsən, dilədiyindən də mülkü alarsan. Dilədiyin kimsəni yüksəldər, dilədiyini də alçaldarsan. (Hər cür) xeyir Sənin əlindədir. Şübhəsiz ki, Sən hər şeyə qadirsən! (Ali İmran surəsi, 26)

Ayədə bildirilən baǵ sahiblərindən biri, baǵçaları və məhsulları özünün olduğunu zənn edərək Allaha qarşı çox böyük nankorluq etmişdi. Əslində ona aid olmayan, Allahın yalnız nemət və sınaq üçün verdiyi mallara sahib çıxmışdır. Bu sahiblənmə duyğusu ilə şiddətli eqoizmə qapılmışlar. Allah təkəbbürün çirkin olduğunu ayədə bu şəkildə xəbər verir:

Yer üzündə təkəbbürlənərək gəzmə! Şübhəsiz ki, sən nə yeri yara bilərsən, nə də ucalıq baxımından daǵlara çata bilərsən. Bütün bunların pis olanları, Rəbbinin yanında iyrənc əməllərdir.

(İsra surəsi, 37–38)

Allah Quranın daha bir çox ayəsində bu cür insanların axirətdə alacağı qarşılığı təsvir etmişdir. Bu ayələrdən biri belədir:

Çoxluqla öyünmək sizin başınızı o qədər qatdı ki, Hətta qəbirləri də ziyarət etdiniz. Xeyr! Siz tezliklə biləcəksiniz! Xeyr, xeyr! Siz tezliklə biləcəksiniz! Xeyr! Əgər (həqiqəti) yəqinliklə bilsəydiniz, (belə işlərlə məşğul olmazdınız.) Həqiqətən, siz cəhənnəmi görəcəksiniz. Sonra, şübhəsiz ki, onu öz gözünüzlə mütləq görəcəksiniz. Sonra o gün bütün nemətlərdən mütləq sorğu–sual olunacaqsınız.

(Təkəsür surəsi, 1–8)

O, özünə zülm edərək (küfrə düşmüş halda təkəbbürlənərək) bağına girib dedi: "Bunun yox olacağını əsla zənn etmirəm. Qiyamətin qopacağını da zənn etmirəm. Əgər Rəbbimə qaytarılsam, şübhəsiz, (orada) bundan da yaxşı bir məskən taparam".

(Kəhf surəsi, 35-36)

Ayələrdə nankorluq edən bağ sahibinin açıq şəkildə Allaha qarşı təkəbbürləndiyi bildirilir. Sahib olduğu bağlara sonsuza qədər heç bir şey gəlməyəcəyini, bu sözləri ilə bir növ ilahlıq iddia edir.

Halbuki sonsuz olan yalnız Allahdır. Vaxtı və məkanı yaradan Allah, bunlardan münəzzəhdir. Allahın Xaliq ismi "Hər şeyin varlığını və varlığı boyunca görüb keçirəcəyi halları, hadisələri təyin və təsbit edən, və ona görə yaradan, yoxdan var edən" mənasındadır. İnsanın ilk var olduğu zamandan ölümünə qədər hər anı Allah Qatında canlı olaraq mövcuddur. Allahın sonsuz hafizəsində hər şey olduğu kimi durur. İnsanların başlarına gələn hadisələri və həyatındakı hər cür təfərrüatı Allah yaratmışdır və bunların heç biri yox olmaz. "...Bu, Allahın göylərdə və yerdə nə varsa hamısını bildiyini və Allahın, həqiqətən hər şeyi Bilən olduğunu anlamanız üçündür" (Maidə surəsi, 97) ayəsində bildirildiyi kimi, hər şey ən kiçik təfərrüata qədər Allah Qatında mühafizə edilir.

Allah zamandan münəzzəh olduğu üçün, Onun dərğahında hər şey bir anda baş vermiş və nəticəsinə çatmışdır. İnsan yaradılışına uyğun zamana bağlı olaraq yaşadığı üçün yaşadıklarını keçmiş, indiki və gələcək zaman olaraq izləyər. Halbuki bizim yaddaşımızda bir xatirə olaraq var olan və "keçmiş" deyə təyin etdiyimiz hadisələr yalnız bizim üçün "keçmiş"dir. Planlarını qurduğumuz və "gələcək" deyə adlandırdığımız naməlum olanlar isə yenə yalnız bizim üçün naməlumdur. Allah üçün keçmiş, gələcək, indiki hamısı birdir. Məhz bu səbəblə Allaha heç bir şey gizli qalmaz. Çünki bunların hamısını yaradan Allahdır və Allah hər şeyi tək bir anda bilir. Necə ki, Loğman surəsində də bu həqiqətə belə diqqət çəkilmişdir:

“Ey oğlum! Şübhəsiz, (etdiyin yaxşı və ya pis bir iş) xardal dənəsi ağırlığında olub bir qayanın içində, yaxud göylərdə və ya yerin içində olsa belə, Allah onu (sənin qarşına) gətirər. Həqiqətən, Allah lətifdir (ən gizli və ən incə işləri də görəndir), hər şeydən xəbərdardır. (Loğman surəsi, 16)

Bütün hadisələr Allahın “Ol” deməsi ilə olmuş və bitmişdir. Bütün zamanların, aləmlərin, məkanların üstündə olan və bütün nöqsanlardan münəzzəh olan Allah üçün, yaratdığı kainatdakı bütün hadisələr tək bir an hökmündədir. Hz. Musanın, Kəhf Əhlinin, Hz. Xızırın, Hz. Zülqərneynin, Hz. Məhəmməd (s.ə.v)–in və digər peyğəmbərlərin həyatından verilən nümunələrin reallaşdığı zamanla bizim yaşadığımız zaman da, Allah qatında tək bir andır. Bizim nəvələrimizin, hətta onların nəvələrinin və qiyamətə qədər yaşayacaq bütün insanların həyatı da eyni “an”ın içində davam edir. Allah qatında qiyamət qopmuş, bütün insanlar sonsuz həyatını keçirəcəkləri yerlərə getmişlər. Allaha iman edənlər hal–hazırda cənnətdə, inkarçılar isə hal–hazırda cəhənnəmdə əzab çəkirlər.

İnsanlar arasında yayılmış olan batil bir inanca görə, Allah kainatı və insanı yaratmış, onlara bir müddət vermişdir və onların sınınmalarını gözləyir. Kainatın ömrü bitənə qədər də gözləyəcək. (Allahı tənzih edirik) Lakin həqiqətdə Allahın gözləməyindən əsla bəhs edilə bilməz. Gözləmək insana xas bir acizlikdir. Allah isə insanların yaşadığı bütün acizliklərdən uzaq və ucadır. Allahın Quranda Özünü tanıtdığı Kuddüs sifəti, **“səhvdən, qəflətdən, acizlikdən və hər cür nöqsanlardan çox uzaq”** mənasındadır. Buna görə Allah bütün insanların keçmişinə, gələcəyinə və yaşadıkları bütün hadisələrə təfərrüatları ilə hakimdir. Lakin insan sınıanma yeri olan bu dünya həyatında zamanı, keçmişdən gələcəyə doğru axan, yəni başlanğıc və sonu olduğunu zənn edər. Halbuki Allah Qatında əvvəl–sonra, keçmiş–gələcək deyə bir şey yoxdur. Hər şey, bütün insanlar, bütün canlılar eyni anda yaşayar, bütün zamanlar, bütün dövrlər, bütün çağlar, bütün tarixlər və hətta bütün günlər, bütün saatlar, dəqiqələr eyni anda vardır. İnsan məhdud zehninə görə bunu görə bilməsə də bu həqiqət açıqdır.

Məhz möminlərin Allahın böyüklüyünü təqdir edə bilmələrinin, Allaha təslim olmalarının və güvənlərinin əsas səbəbi budur. Möminlər Allahın onları və hər şeyi necə əhatə etdiyini və Allaha nə dərəcə möhtac olduqlarının, Onun böyüklüyü yanında nə cür kiçik olduqlarını dərk edərlər.

Möminlər Allahın ucalığını və qüdrətini təqdir edə bilən, hadisələrin ardında gizli hikmətləri, incəlikləri qavraya bilən kəslərdir. Buna görə də Allaha könüldən boyun əymişlər.

Kəhf surəsinin 36-cı ayəsində bəhs edilən “**...Əgər Rəbbimə qaytarılsam, şübhəsiz, (orada) bundan da yaxşı bir məskən taparam**” ifadəsi isə Allahdan qorxmayaraq, Allahın hökmlərini yerinə yetirməyərək cənnətə gedəcəklərini zənn edən insanları təsvir edir. Bu insanlar özlərini müstağni görür, Allaha qarşı təkəbbürlənirlər.

Dünya üzərində Allaha iman etdiyini və Quranın haqq olduğuna inandığını söyləyən, ancaq Allahdan qorxmayan insanların sayı olduqca çoxdur. Bu insanlar Allahın hökmlərini yerinə yetirməz, halal və haramlara riayət etməz, elçinin yolunu izləməzlər. Ancaq buna baxmayaraq öldüklərində cənnətə gedəcəklərini dair çox güclü inancları vardır.

İman edənlər isə “**Onlar, haqq–hesab gününü təsdiq edirlər. Rəbbinin əzabına qarşı (daimi) bir qorxu duyurlar. Şübhəsiz ki, Rəbbinin əzabından əmin olunmaz**” (Məaric surəsi, 26–28) ayələrində bildirildiyi kimi cənnət nemətlərinə görə ümid, cəhənnəm əzabına qarşı qorxu içindədirlər. İman edənlərin bu ruh halına “**Ona qorxaraq və ümid edərək dua edin. Həqiqətən, Allahın mərhəməti yaxşılıq edənlərə çox yaxındır**” (Əraf surəsi, 56) ayəsində də işarə edilir. Çünki Allah ayələrində heç bir insanın cəhənnəm əzabı ilə qarşılaşmaqdan əmin ola bilməyəcəyini xatırladır, inkar edənlərin isə şübhəsiz bu şiddətli əzabla qarşılıq tapacaqlarını xəbər verir:

**Yoxsa onlar Allahın hər şeyi bürüyən əzabının gəlməyəcəyindən,
yaxud özlərinin də xəbəri olmadan qiyamətin qəfildən
qopmayacağından əmindirlərmi?! (Yusif surəsi, 107)**

**Pislik etmək məqsədilə hiylə quranlar Allahın onları yerə
batırmayacağından, yaxud gözləmədikləri bir yerdən onlara əzabın
gəlməyəcəyindən əmindirlərmi? (Nəhl surəsi, 45)**

**Onunla söhbət edən yoldaşı ona dedi:
“Səni torpaqdan, sonra nütfədən
yaradan, sonra da səni insan surətinə
salan Allahı inkarmı edirsən?
(Kəhf surəsi, 37)**

Bu ayədə bir insanı gözəl əxlaqa dəvət edərkən, ya da xatırladarkən möminlərin hansı yolu seçdiyi təsvir edilir. Əgər bu insan Allah qarşısındakı acizliyini unutmuşsa və təkəbbürlənirsə, ən yaxşısı ona acizliyini xatırlatmaqdır.

Necə ki, ayədə də digər bağın sahibi olan iman əhli insan, təkəbbürlənən insana “torpaqdan və bir damla sudan yaradıldığı” xatırladaraq onu gözəl əxlaqa dəvət edir. Bu dəvət (Allah diləyर्सə) insan üzərində müsbət təsir meydana gətirər. Digər bağın sahibi təkəbbürlənən bağ sahibinin imanının zəif olduğunu fərq etmiş, onun imanını möhkəmlətməyə çalışmışdır. İman həqiqəti izah etmək də, bir insanın imanını gücləndirmək üçün təsirli və ən gözəl yollardan biridir.

Öz məhsulunun daha üstün olduğunu iddia edən bağ sahibinin danışığı bir müsəlmanın danışığına bənzəmir; əksinə inkarçı bir üslubu xatırladır. Buna görə də iman əhli olan bağ sahibi, sualının sonunu “inkarmı edirsən?” şəklində bitirir. Bəlkə digər adam açıq şəkildə Allahı inkar etdiyini söyləmiş, amma istifadə etdiyi sözlər Allaha qəti olaraq iman etmədiyini göstərir. Dili ilə “inanıram” desə də, amma əslində Allahın hökmlərinə əməl etmir. Bu ziddiyyət açıq şəkildə dini və Allahı inkar etmək mənasına gəlir.

Xalq arasında belə ziddiyyətli xarakterlərə tez-tez rast gəlmək olar. İnsanların böyük hissəsi iman etdiklərini söyləyir, ancaq Allahın razı olacağı kimi həyat yaşamır. Quran əxlaqına zidd davranır və Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in yolu ilə getmir. Kitabın əvvəlki hissələrində də üzərində dayandığımız kimi, bu əxlaqa sahib olan insanlar bütün bu inkarı ifadə edən sözlərinə və davranışlarına baxmayaraq, cənnətə gedəcəklərini inanır, özlərini doğru yolda zənn edirlər. Amma əslində özlərini aldadırlar. Allah belə insanların vəziyyətinə Quranda bu cür diqqət çəkmişdir:

Ayələrimizi v  axirətə qovuşmağı yalanlayanların əməlləri puça
 ixmişdir. Onlar ancaq  z əməllərinin cəzasını çəkəcəklər.
(Əraf surəsi, 147)

**O Allah mənim Rəbbimdir və mən heç
kimi Rəbbimə şərik qoşmaram!
(Kəhf surəsi, 38)**

Kəhf surəsi boyunca insanların çox böyük bir hissəsinin Allaha şirk qoşduğuna tez-tez diqqət çəkilir. Quranda şirk hər hansı bir şeyi, bir kimsəni və ya bir anlayışı, seçim etmə ya da qiymət vermə baxımından Allah ilə bərabər və ya daha üstün bir səviyyədə görmək və bu səhv düşüncə ilə hərəkət etmək mənasında istifadə edilir. Quranda bu vəziyyət, “Allahdan başqasını ilah etmək” olaraq adlandırılır. İnsanın Allahın rızasına zidd olacaq şəkildə məqsəd qoyduğu, ondan mədət umduğu, razılığını axtardığı hər varlıq, Allahın razılığına dəyişdiyi hər şey Allahdan başqa bir ilahdır əslində.

Şirk insanın çəkinməli olduğu günahların əvvəlində gəlir. Çünki bunun, Allaha qarşı ən böyük günah olduğu bildirilmişdir. Məhz buna görə Allah dilədiyi günahı bağışlayacağını, ancaq şirkə əsla bağışlamayacağını bildirmişdir (Nisa surəsi, 116). Allahın bağışlamayacağını bildirdiyi, azgınlıq olaraq xarakterizə etdiyi bir günah, əlbəttə ki, müsəlmanların ən çox çəkinməli olduğu vəziyyətdir. Üstəlik Quranın bir çox yerində Allah möminləri şirkə qarşı xəbərdar etmiş, onları bu ən böyük pis əməldən qəti şəkildə çəkindirmişdir. Hz. Loğmanın oğluna verdiyi, “**Ey oğlum, Allaha şirk qoşma. Həqiqətən, Allaha şərik qoşmaq böyük zülmüdür!**” (Loğman Surəsi, 13) şəklindəki öyüd də bunlardan biridir. Şirkin bu dərəcə əhəmiyyətli mövzu olmasının bir digər səbəbi isə insanın əməllərinin hədəf getməsinə və məhv olmasına səbəb olmasıdır. Bu həqiqət də Quranda belə bildirilir:

**(Ey Peyğəmbər!) Həqiqətən, sənə də, səndən əvvəlkilərə də: “Əgər
Allaha şərik qoşsan, sənənin əməlin puça çıxar və ziyana
uğrayanlardan olarsan!” – deyə vəhy olunmuşdur. (Zumər surəsi,
65)**

Ayələrdə də açıq şəkildə görüldüyü kimi, Allaha şərik qoşmağın düzəlişi mümkün olmayan, insanı cəhənnəmə qədər sürükləyən bir günahdır. Bu səbəblə Allahdan qorxan insanın bu təhlükəyə qarşı çox diqqətli olması lazımdır.

Bağına girdiyin zaman: “MaşaAllah! Qüvvət yalnız Allaha məxsusdur!” - deməli deyildinmi?! Əgər mal-mülk və övlad cəhətdən məni özündən aşağı görürsənsə.” (Kəhf surəsi, 39)

Bu ayədə “maşaAllah” sözünün əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. MaşaAllah “Allah nə gözəl yaratmış” mənasında istifadə edilən bir ifadədir. Möminlər Allahın yaratmasındakı üstün sənəti və qüdrəti ifadə etmək istədiklərində “maşaAllah” deyər və Allahı təsbih edərlər.

Bu sözü ürəkdən hiss edərək istifadə etmək, ətrafındakı şəxslərə də hər şeyin sahibinin Allah olduğunu, hər hadisənin taledə və Allah diləyərəsə reallaşdığını xatırladır. Hər şeyi edənin Allah olduğunu tez-tez xatırlatmaq isə, heç şübhəsiz ki, insanlara çox böyük fayda verir. Çünki insan öz acizliyini unutmağa və qəflətə düşməyə meyilli varlıqdır.

Məsələn, burada bəhs etdiyimiz inkara yönəlmiş olan bağ sahibi, bütün malın və mülkün özünə aid olduğunu ifadə edərkən əslində Allaha şirk qoşur. Bunu açıq şəkildə ifadə etməsə də buradakı ifadələrindən və davranışından, “gizli şirk” elədiyi aydın olur. Bu səbəblə, yoldaşı onu hər cür şirkə qarşı xəbərdar edir və hər şeyin Allaha aid olduğunu ona dəfələrlə xatırladır.

Xüsusilə yaşadığımız dövrdə, insanların belə bir təhlükəyə qarşı həmişə ayıq olmaları lazımdır. Çünki insanlar həyatında bu cür mövzularla çox tez-tez rastlaşırlar. Məsələn, “Qani” yəni “Zəngin” termini Allahın bir xüsusiyyətidir. Ancaq eyni təsvirlər insanlar üçün də istifadə edilir. Hərçənd bu xüsusiyyəti istifadə etməyin, bu insanın maliyyə vəziyyətini təsvir etmək baxımından heç bir qorxusu yoxdur. Ancaq, şirkə yol açan vəziyyət, insanın bu zənginliyin səbəbi olaraq özünü, öz zəkasını, səyini görməsidir.

Vəziyyət belə olduqda (bağ sahibində olduğu kimi) zənginliyin həqiqi sahibinin Allah olduğu unudular. Bir insan sahib olduğu hər şeyi ona Rəbbimizin verdiyini, Allahın Qani sifəti ilə onu zəngin etdiyini, verdiyi hər şeyi istəsə bir anda ala biləcəyini göz ardı etmiş olur. Buna görə də, Allahdan başqa hər kəsin mütləq möhtac və aciz olduğunu, Allahın dilədiyi qulları üzərində, dilədiyi sifətləri ilə təcəlli edə biləcəyini düşünməz. Bu, çox cahil bir yanaşmadır və insanı şirkə sürükləyən bir düşüncə tərzidir. Çünki bu düşüncə

tərzi ilə hərəkət ediləndə Allahın sonsuz qüdrəti və hakimiyyəti tamamilə unudular və insan haqqı olmayan ilahlıq vəsfini özünə verər.

Doğru olan əməl isə zənginliyin əsl sahibinin Allah olduğunu bilməkdir. Onun göylərin və yerin tək hakimi olduğunu təqdir etmək və insana verdiyi bu zənginliyi dilədiyi anda ala biləcəyini dərk etməkdir. Zənginlik verilən insanın da varlığı, ya da kasıb olmasını əhəmiyyətli görməmək, onun Allahın nemət verdiyi bir qulu olduğunu düşünmək lazımdır. Məsələn, bu insanın ailə üzvləri malın əsl sahibi olaraq onu görsələr, yalnız ondan mədət umarlarsa, malın əsas sahibinin Allah olduğunu unudub, bu insana da bu həqiqəti heç xatırlatmasalar, bu çox böyük səhv olar. Eyni şəkildə bu insanın yanında işləyən insanlar da onları yedirdən və içirdənin də Allah olduğunu unutmamalıdır. Allahı unudub, insanın Allahdan müstəqil gücə sahib olduğunu düşünsələr, bu çox böyük ağılsızlıq olar. Necə ki, bu həqiqət insanlara Quranda da bildirilmişdir:

“...Şübhəsiz ki, Allahı qoyub ibadət etdikləriniz sizə ruzi verə bilməzlər. Ona görə də ruzini Allahdan istəyin! Ona ibadət edin və Ona şükür edin! Siz Ona qaytarılacaqsınız”. (Ənkəbut surəsi, 17)

Adnan Oktar: “Qiyamətin qopacağına da zənn etmirəm.” Nə deyirlər? **“Qiyamət gəlməz. Milyonlarla il sonra olar. Məhz, sonsuzdan gəldik sonsuza gedirik.”** Buradakı məqsəd; qiyamətdən qaçmaq, qiyamət əlamətlərindən qaçmaq, Axırzamandan qaçmaq. Baxın Əsbabı Kəhf zamanında bu baş var. Əhli dələlətdə o dövrdə **“Qiyamətin qopacağına da zənn etmirəm.”** deyir. Axırzamandan çəkinmənin, Axırzamanı ört-bas etmənin, qiyaməti ört-bas etmənin o dövrdəki tətbiqidir. **“Əgər Rəbbimə qaytarılsam, şübhəsiz, (orada) bundan da yaxşı bir məskən taparam”.** Vardır belə əxlaqsızlar, **“əgər Allah varsa, məni ən yaxşı yerə yerləşdirər”** deyir. Çox eşitmisiniz. Cənnətdən ən yaxşı yer. Küfr düşüncə tərzi hər zaman eynidir, tarixin hər dövründə eynidir.

“Onunla söhbət edən yoldaşı ona dedi: “Səni torpaqdan, sonra nütfədən yaradan, sonra da səni insan surətinə salan Allahı inkarmı edirsən?” (Kəhf surəsi, 37). O dövrün təbliğində nə var? Əvvəl yaradılış, insanın necə

yaradıldığı, ilk oradan başlayır. Yəni əvvəlcə təkamül nəzəriyyəsinə cavab verir. Təsadüf inancına cavab verir. İlk təbliğdəki üsul, bizim etdiyimiz kimi. Yaradılışın həqiqi olduğunu sübutlarla izah edir.

“O Allah mənim Rəbbimdir və mən heç kimi Rəbbimə şərik qoşmaram!” (Kəhf surəsi, 38). Yəni **“insanları bütләşdirmərəm, hər şeyi Allah rızası üçün edərəm.”** **“İnsanlarla dost olmaq üçün düşüncəmdən, inancımdan imtina etmərəm.”** Məhz məktəb yoldaşlarına, klub yoldaşlarına yaxşı görünmək üçün deyil, onları bütләşdirərək deyil, Allaha qul olaraq, inşaAllah.

“Bağına girdiyin zaman: “MaşaAllah! Qüvvət yalnız Allaha məxsusdur!” – deməli deyildinmi?! Əgər mal–mülk və övlad cəhətdən məni özündən aşağı görürsənsə” (Kəhf surəsi, 39). Demək ki, bağına girdiyin zaman (orada bir üzüm varsa, ora bağı hökmündədir) müsəlman nə deyəcək? **“maşaAllah”** deyəcək, **“Allahdan başqa qüvvət yoxdur. MaşaAllah la kuvvete illa billah. Allahdan başqa qüvvət sahibi yoxdur. MaşaAllah, nə gözəl yaratmış Allah”** deyəcəyik. Bu fərzdır. Yəni bir insanın bağçalı evi varsa, bağçada üzüm varsa, meyvələr varsa oraya girdiyi zaman nə deyəcək? **“Maşallah, la kuvvete illa billah. Allah nə gözəl yaratmış Allahdan başqa qüvvət sahibi yoxdur”.** **“Əgər mal–mülk və övlad cəhətdən məni özündən aşağı görürsənsə”** İnsanlar nə ilə öyünür? Uşaq, mal–mülklə öyünür eyni zamanda. Halbuki uşaq, övlad hamısı ölür. Mal da bitir, yox olar çürüyər bitər. Qiyamətdə hamısı dağılacaq. (A9 TV, 7 iyun 2012)

**“Ola bilsin ki, Rəbbim mənə sənin
bağından daha yaxşısını verər, sən
bağına da göydən ildırımlar göndərər və
beləcə, o, qurquru bir torpaq halına
düşər. Yaxud oranın suyu çəkilər və onu
əsla axtarıb tapa bilməzsən”.**

(Kəhf surəsi, 40-41)

Bu ayələrdə də iman əhli olan bağ sahibi, lovğalanan yoldaşına acizliyini xatırladır. Allahdan gələcək hər hansı bir bəlanın qarşısını ala bilməyəcəyini, buna baxmayaraq təkəbbürlənməsinin nə qədər böyük bir ağılsızlıq olduğunu izah edir.

Sahib olduqları mal–dövlət və zənginliklə öyünən insanların ən böyük səhvlərindən biri də, dünya həyatındakı bütün gözəlliklər kimi, bunların keçici olduğunu unutmalarıdır. Gözəllik və gənclik bir neçə on ildən sonra gedəcək, yerini qocalığa verəcəkdir. Sağlamlıq da eyni şəkildə yerini xəstəliklərə, acizliklərə və zəifliklərə verəcəkdir.

Əvvəlki ayədə də açıqladığımız kimi zənginlik də keçicidir. Allah dilədiyi zaman kasıb insanı bir anda zənginləşdirər, ya da zəngin olanın malını bir anda yox edə bilər. İnsan evlərini, yaxtalarını, avtomobillərini, ləl–cəvahiratlarını bir sellə, zəlzələ, ya da başqa bir fəlakətlə bir anda itirə bilər. Kimsənin Allahdan gələn fəlakəti əngəlləməyə gücü çatmaz. İnsan heç ümid etmədiyi bir anda bütün yaxınlarını itirə bilər, özü də heç gözləmədiyi bir anda ölümlə üzləşər, qəza keçirərək şikəst qala bilər, qalıcı bir şəkildə yaralana bilər, yaddaşını itirib bütün qabiliyyətini itirə bilər. Bu fəlakətlərin hamısı, “Allahın izni olmadan heç bir müsibət (heç kəsə) baş verməz...” (Təğabun surəsi, 11) ayəsində bildirildiyi kimi Allahın diləməsi və Allahın istədiyi zaman reallaşa bilər. Heç kim bu fəlakəti əngəlləyə, təxirə sala bilməz, ya da vaxtını uzada bilməz. Belə bir gündə nə malı, nə də zənginliyi insana heç bir fayda verməz. Allahın ayəsi ilə də bildirdiyi kimi, “Şübhəsiz ki, kafirlərə nə malları, nə də övladları Allahın hüzurunda bir fayda verəcək. Onlar cəhənnəmin yanacağıdırlar.” (Ali İmran surəsi, 10)

İnsan həyatının heç bir anında Allahın, taleyində yazdığından kənar bir şey yaşaya bilməz. Bu səbəbdən Allaha təslim olmaq və təvəkkül etmək

lazımdır. Allaha qarşı təkəbbürlü bağı sahibi, bağının və məhsullarının başına sonsuza qədər bir şey gəlməyəcəyini iddia edərkən bu həqiqəti göz ardı etmişdir. Bağını sulayan axar suyun sonsuza qədər axacağından, məhsullarına heç bir xəstəliyin müsəllət olmayacağından, quraqlıq kimi bəla ilə heç bir zaman üzləşməyəcəyindən əmindir. Zənginliyinin, zəkasının və səyinin mallarını qorumağa qadir olduğunu zənn edir.

Ancaq Allah üçün bunu tərsinə çevirmək çox asandır. Bağını sulayan axan su, kiçik bir yer hərəkəti ilə bir anda yerin dərinliklərinə doğru axmağa başlaya bilər. Bu hadisə, bağı sahibinin gözləri qarşısında çox qısa zamanda reallaşa bilər. Beləcə o məhsuldar ərazi bir anda qurquru bir hala gələ bilər. İnsanın belə bir vəziyyətdə nə suyu geri gətirməyə, nə də tarlasını əvvəlki məhsuldar halına gətirməyə gücü çatmaz. Mədət umduğu malları və bütün zənginlikləri də ona bir fayda verməz. Bunlar o insanın təkəbbürlənməsinin və nankorluğunun dünya həyatındakı qarşılığıdır. Axirət həyatında isə şirk qoşduğu, dəyər verdiyi, sahiblənilib Allaha qarşı böhtan atmasına səbəb olan mallar ona bir fayda verməyəcək. Ayələrdə inkar edənlərin bu vəziyyəti bu cür bildirilir:

**O, mal–mülk yığar və onu dönə–dönə sayar. O, mal–mülkünün onu
əbədi saxlayacağını zənn edir. Xeyr! O mütləq Hütəməyə
atılacaqdır. Sən haradan biləsən ki, Hütəmə nədir?! O, Allahın
alovlandırılmış odudur. O od (yandıra–yandıra) ürəklərə çatar.
Həqiqətən, o od onların üzərini örtəcəkdir. Onlar uzun sütunlara
bağlanacaqlar.**

(Hüməzə surəsi, 2–9)

Ayədə xatırladılan bir digər mövzu isə suyun yerin dərinliklərindən yer üzünə çıxmasının nə qədər böyük nemət olduğudur. Yerin kilometrərlə dərinliyində olan su, Allahın diləməsi ilə yer üzünə çıxır, insanlar üçün şəfa olur. Əgər bu suyu istifadə etmə imkanı olmasaydı, insanlar üçün çox böyük çətinliklər və sıxıntılar meydana gələcəkdi. Ancaq su quyuları və suyu əldə etməyimizi təmin edən digər üsullar sayəsində yerin dibindəki tərtəmiz, mineral cəhətdən çox zəngin suları əldə edə bilir və bunları öz faydamız üçün istifadə edə bilərik.

Beləcə, onun məhsulu tələf edildi. O, qoyduğu xərcə görə əllərini ovuşdurmağa başladı. (Bağın) talvarları da çökmüşdü. O isə: "Kaş heç kimi Rəbbimə şərikin qoşmayaydım!" - deyirdi. Allahdan başqa ona yardım edə biləcək kimsələr olmadığı kimi, o (öz-özünə) kömək edə biləcək gücdə də deyildi. Burada himayədarlıq haqq olan Allaha məxsusdur. Ən yaxşı mükafatı da, ən yaxşı aqibəti də verən Odur. (Kəhf surəsi, 42-44)

Əvvəlki hissələrdə də ifadə etdiyimiz kimi, Allahdan başqasından mədət uman, onlardan mərhəmət dilənən, onlara güvənən bir adam, ümid etdiyi qarşılığı heç vaxt tapa bilməz. Bu səbəblə həyatı boyunca, xüsusilə də çətin anlarında, böyük bir boşluq və sahibsizlik hissənə qapılar. Özünü dünyanın min bir cür qarışıqlığı və çətinliyi qarşısında, güvəndiyi saxta ilahlar tərəfindən tərk edilmiş, çarəsiz, tək-tənha qalmış hiss edər.

Quranda bu həqiqətə, "Allahla yanaşı başqa bir ilah qəbul etmə! Yoxsa qınanmış və köməksiz bir halda oturub qalarsan." (İsra surəsi, 22) ayəsi ilə diqqət çəkilməmişdir. Allah eqoist bağ sahibini də (mallarını almaqla) tək-tənha buraxmış, bir fəlakətlə bütün zənginliyini bir anda ortadan qaldırmışdır. Məhz bu fəlakət zamanı da bağ sahibi də həqiqətləri, yəni Allaha şirik qoşaraq nə qədər böyük səhvə düşdüyünü görmüşdür.

Bu nümunədən də aydın olduğu kimi, özünü dünyada güc sahibi zənn edən hər insan, Allahın diləməsi ilə bir anda nə dərəcə aciz olduğunu anlayar. Nə özünə, nə də ətrafındakı insanlara kömək etməyə güc yetirə bilməz. Hər şey Allahın əlindədir. Ondən başqa zərər və fayda verməyə gücü yetən kimsə yoxdur. Bu həqiqət bir ayədə bu şəkildə xatırladılar:

Əgər Allah sənə bir zərər yetirsə, Ondan başqa heç kəs onu dəf edə bilməz. Əgər O sənə bir xeyir yetirsə, (buna da heç kəs mane ola bilməz). O, hər şeyə qadirdir. (Ənam surəsi, 17)

İnsanın tək dostu və vəlisi Allahdır. Allahdan başqa varlıqlar isə yalnız Onun yaratdıqlarıdır. Onun istəyi ilə var olmuşlar və yenə Onun diləməsi ilə varlıqlarını davam etdirirlər. Şəfanı və ruzini verən, güldürən də, ağladan da Allahdır. Allahdan başqa hər şey və hər kəs çox aciz, çox yoxsul, çox möhtac varlıqlardır. Özlərinə aid gücləri, qabiliyyətləri yoxdur; hətta özlərinə belə yardım edə bilməzlər. O halda Allahdan başqa güvəniləcək, kömək ümid ediləcək, bir şeylər istənəcək kimsə də yoxdur.

Onlar üçün dünya həyatını da misal çək. (Dünya həyatı) göydən endirdiyimiz su kimidir. Beləcə, yerdəki bitkilər onun sayəsində (böyüyüb bir-birlərinə) qarışar və sonra da küləyin sovurduğu çör-çöpə çevrilər. Allah hər şeyə qadirdir. Mal-mülk və oğullar dünya həyatının zinətidir. Əbədi qalan yaxşı əməllər isə Rəbbinin yanında savab və ümid bağlamaq etibarilə daha xeyirlidir. (Kəhf surəsi, 45-46)

Kəhf surəsinin bu ayələrində “Əbədi qalan yaxşı əməllər”ə diqqət çəkilir. Yaxşı əməl, saleh və xeyirli iş mənasını verər ki, bu da Allahın razılığına və Quran əxlaqına uyğun hər cür əməli və hərəkəti ifadə edir.

İnsan Allahın razılığını, rəhmətini və cənnətini qazana bilmək üçün yaxşı əməllər etməlidir. Çünki bu əməllər, müsəlmanların səbirlərini, qətiyyətlərini, sədaqətlərini, qıscası imanındakı bəsirətlərini ortaya qoyar.

İnsan bir iş görərkən, içində daşdığı niyyəti son dərəcə əhəmiyyətlidir. Bir əməlin yaxşı olması, yalnız Allah rızası üçün edilməsinə bağlıdır. Əgər edilən iş Allah rızasından uzaqlaşsa, o zaman yaxşı əməl olma xüsusiyyətini itirə bilər. Bu vəziyyət, insanın başqalarının razılığını axtarışı deməkdir ki, Allah, Özündən başqasının rızası üçün edilən ibadətləri ayələrində bu şəkildə təsvir edir:

Vay o namaz qılanların halına ki, Onlar namazlarına səhlənkər yanaşırlar. Onlar riyakarlıq edirlər. (Maun surəsi, 4–6)

Oxşar vəziyyət infaq mövzusu üçün də keçərlidir. İnsanların bir hissəsi mallarından infaq edərkən yalnız Allahın razılığını güdər, bir qismi isə göstəriş məqsədi ilə infaq edirlər. Bu insanlar arasındakı fərq Quranda belə xəbər verilir:

Allahın rızasını qazanmaq və içlərindəkini (comərdliklərini) möhkəmləndirmək üçün mallarını infaq edənlərin halı, bir tərənin üstündəki bir bağına bənzəyir ki, ora bol yağış yağar və (o yağış nəticəsində) ikiqat meyvə verər. Ora bol yağış yağmasa belə, az bir şey də (ona kifayət edər). Allah sizin nə etdiyinizi görür.

(Bəqərə surəsi, 265)

Yaxşı iş görən müsəlman, bu əməllərə yalnız özünün ehtiyacı olduğunu unutmamalıdır. Allah möhtac deyildir; yəni hər cür qüsurlu və nöqsandan uzaqdır, heç bir şeyə ehtiyacı olmayandır. Buna görə də, Allahın müsəlmanların edəcəkləri əməllərə ehtiyacı yoxdur. Bu həqiqət Quranda belə bildirilir:

Ey insanlar! Allaha möhtac olan sizsiniz. Allah isə heç bir şeyə möhtac deyil, hər cür tərifi layiqdir. Əgər Allah istəsə, sizi yox edər və sizin yerinizə yeni bir xalq gətirər. Bu, Allah üçün çətin deyildir.

(Fatir surəsi, 15–17)

Rəbbimiz dilədiyi anda istədiyi şeyi edə bilər. **“...İman gətirənlər hələ bilmirlərmi ki, əgər Allah istəsəydi, bütün insanları doğru yola yönəldərdi?...”** (Rəd surəsi, 31) ayəsində bildirildiyi kimi, Allah hər şeyə qadirdir. Allahın dinini güclü etmək üçün göstərdikləri səy müsəlmanların öz faydasıdır. Buna görə, hər insan yaxşı əməl etməklə, əslində ancaq özünə fayda təmin edir, öz axirətini qazanır. Bu həqiqəti Allah Quranda, **“Kim (Allah yolunda) çalışarsa, yalnız özü üçün (axirəti üçün) çalışmış olar. Şübhəsiz ki, Allah aləmlərə (insanlara) möhtac deyildir.”** (Ənkəbut surəsi, 6) ayəsi ilə xəbər verir.

Yaxşı əməlin Allahın ayədə xəbər verdiyi bir başqa əhəmiyyətli məqamı isə **“daimi”** olmasıdır. Çünki bəzi insanlar üçün gündə bir neçə dəfə yaxşılıq etmək, mallarının bir hissəsini bir dəfə infaq etmək, bəzi mövzularda fədakarlıq etmək çox asan ola bilər. Bunları vərdiş, ya da maraqları üçün etmiş ola bilərlər. Ancaq əhəmiyyətli olan möminin həyatının hər anında xeyirli işlər etməsidir. Hər an Allahın razılığını qazanmaq üçün səy göstərməsi, davamlı fədakar olması, Allahın dinini təbliğ etmək üçün davamlı

cəhd etməsi çox əhəmiyyətlidir. Üstəlik ətrafında başqa heç kim Allahın bu əmrlərini yerinə yetirməsə də, özü dayanmadan davam etməlidir. Beləcə səbrini isbat etmiş və Allaha olan yaxınlığını nə qədər güclü olduğunu sərgiləmiş olacaq. Necə ki, Allah Məryəm surəsində bu şəkildə bildirir:

Allah doğru yolda olanların hidayətini artırar. (Axirətə) qalan yaxşı əməllər isə Rəbbinin dərgahında həm mükafat, həm də dönüş yeri etibarilə daha yaxşıdır. (Məryəm surəsi, 76)

İman gətirib həyatı boyunca yaxşı əməllər edən möminin qovuşacağı qurtuluş isə Allahın razılığı və cənnətidir. Quranda möminləri Allah belə müjdələyir:

İman gətirib yaxşı işlər görənlərə gəldikdə, – Biz heç kimə gücü yetdiyindən artıq (vəzifə) yükləmərik – onlar cənnət əhlidirlər. Onlar orada əbədi qalacaqlar. Biz onların ürəklərindəki kin-küdurəti çəkib çıxardarıq. Onların (məskunlaşdığı cənnətin ağacları) altından çaylar axar. Onlar deyərlər: “Bunun üçün bizi doğru yola yönəldən Allaha həmd olsun! Əgər Allah bizi doğru yola yönəltməsəydi, biz doğru yolu tapa bilməzdik. Şübhəsiz ki, Rəbbimizin peyğəmbərləri həqiqəti gətirmişdilər”. Onlara: “Etdiyiniz əməllər müqabilində varisi olduğunuz cənnət budur!” – deyə səslənilər. (Əraf surəsi, 42–43)

**O gün (axirət günü) dağları hərəkətə gətirəcəyik (yox edəcəyik) və yer üzünü dümdüz görəcəksən. Onlardan heç kimi kənarında qoymayıb (hamısını) bir yerə yığacağıq. Onlar Rəbbinin hüzuruna çıxarılacaqlar (və onlara belə deyiləcək:)
“Sizi ilk dəfə yaratdığımız kimi hüzzurumuza gəldiniz. Ancaq siz, sizin üçün (belə bir) vədələşmə yeri yaratmayacağımızı iddia etmişdiniz!”
(Kəhf surəsi, 47-48)**

Bütün insanların ölüm vaxtlarının təyin olması kimi kainatın da ölüm anı vardır. Bu Quranda “qiyamət” olaraq adlandırılmışdır. Ancaq qiyamət saatının nə vaxt olduğunun məlumatı yalnız Allahın yanındadır. Bu həqiqət bir ayədə belə bildirilir:

Həqiqətən, qiyamət haqqındakı məlumat Allah yanındadır. Yağışı O yağdırır. Bətnlərdə olanı da O bilir. Heç kim sabah nə qazanacağını bilə bilməz. Heç kim harada öləcəyini də bilə bilməz. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyi biləndir, hər şeydən xəbərdardır. (Loğman surəsi, 34)

Kəhf surəsinin bu ayələrində isə insanların qiyamət saati mövzusunda təxminlərinə işarə edilir. İnsanların uzaq zənn etdikləri qiyamət saatının yaxınlaşdığını Allah Quranda, “İnsanların hesaba çəkiləcəkləri gün yaxınlaşdı! Onlar isə qəflət içində (haqdan) üz çevirirlər.” (Ənbiya surəsi, 1) ayəsi ilə bildirmişdir.

İnsanların böyük bir hissəsi bu dünya həyatının heç vaxt sona çatmayacağına inanır, qiyamət gününün də əsla gəlməyəcəyini iddia edərlər. Ölümün yox olmaq olduğunu düşünər, hesab gününün varlığını inkar edərlər. Qiyamətin yer üzü, içində olanlar və kainatda var olan hər şey üçün yox olma

olduğu doğrudur, ancaq bu yox olma onların zənn etdikləri kimi bir son deyil, əksinə sonsuz axirət həyatının başlanğıcıdır.

Allah hər insanı yoxdan var edər və taledə təyin etdiyi müddətdə canını alar. Hər insanın hansı gün, hansı saat, hətta hansı saniyə, harada və necə öləcəyi Allah Qatında müəyyəndir. Ölüm insan üçün bilinməyən olsa da, zamandan və məkandan münəzzəh olan Rəbbimiz bütün bu məlumatları əhatə etmişdir.

Allah qiyamət günündə necə bir mühit meydana gələcəyini də Quranda bildirmişdir. O gün möminlər **“Ey qullarım, bu gün sizə heç bir qorxu yoxdur və siz kədərlənməyəcəksiniz!”** (Zuxruf surəsi, 68) ayəsində Allahın vəd etdiyi kimi qorxu hiss etməyəcəklər. İnkər edənlər üçün isə olduqca çətin bir gün olacaqdır.

Möminlər həyatı boyunca Allahı razı etməyə, Allahın əmr etdiyi ibadətləri dəqiq yerinə yetirməyə və Allahdan gərəyi kimi qorxub çəkinmək üçün göstərdikləri diqqətin qarşılığını ən gözəl şəkildə alacaqlar. Allah onlara inkər edənlərin duyduğu çaxnaşmanı, peşmanlığı və bədbəxtliyi hiss etdirməyəcəkdir. Allah möminlərin axirətdəki vəziyyətlərini Quranda belə xəbər vermişdir:

O gün mömin kişi və qadınların nurlarının önlərindən və sağ tərəflərindən saçıldığını görərsən. (Onlara belə deyiləcəkdir:) “Bu gün sizin müjdəniz ağacları altından çaylar axan, içində əbədi qalacağınız cənnətlərdir!” Əsil böyük müvəffəqiyyət budur. (Hədid surəsi, 12)

Kitab (əməl dəftəri) ortaya qoyulacaq və günahkarların onun içindəkilərdən qorxduqlarını görəcəksən. Onlar da: “Vay halımıza! Bu necə bir kitabdır! (Dünyada etdiyimiz) böyük-küçük heç bir şeyi kənarında qoymadan hesablamışdır”, - deyəcəklər. Beləcə, etdikləri əməlləri qarşılarında görəcəklər. Rəbbin heç kimə zülm etməz. (Kəhf surəsi, 49)

Kəhf surəsinin bu ayəsində Allah inkarçıların hesab günündə yaşayacaqları dəhşəti xəbər verir. Ayədə diqqət çəkilən bir başqa mövzu, inkarçıların dünyada etdikləri hər əməli qarşılarında gördüklərində yaşadıkları çəşqınlıqdır. Bu insanların çəşqınlığa düşmələrinin səbəblərindən biri, Allahın bütün zamanları və hadisələri əhatə etdiyi, bunların hamısına hakim olduğu həqiqətindən qafil olmalarıdır.

Kitabın əvvəlki hissələrində də tez-tez xatırlatdığımız kimi Allah qatında keçmiş, indiki zaman və gələcək eyni anda olub bitmişdir. Tale, Allahın keçmişdə yaşanmış, hal-hazırda hələ də yaşanan və gələcəkdə yaşanacaq olan bütün hadisələri ən incə təfərrüatlarına qədər bilməsidir. Rəbbimiz, bu hadisələrin hamısını bilir ancaq bu, bizim bir şeyi məlumat olaraq bilməmiş kimi deyil. Bu hadisələrin hamısını yaradan Allahdır. Buna görə Allah hər insanın həyatındakı hər saniyənin hakimidir.

İnsanlar isə, Allahın taleyində təyin etdiyi və Onun qatında tək bir an olaraq mühafizə edilən hadisələrə, özləri üçün zamanı gəlincə yaşayıb şahid olurlar. Lakin insanların çox böyük bir hissəsi bu həqiqətin fərqlində deyil və batil tale anlayışına malikdir. İnsanlar arasında “**alın yazılarını dəyişdirə biləcəkləri**” ya da “**talelərini məğlub edəcəkləri**” şəklində batil bir inanc vardır. Məsələn, bir qəzadan son anda xilas olan üçün “**taleyini məğlub etmişdir**” səhvən deyirlər. Halbuki bu insanın başına gələn qəzanın bütün təfərrüatları, qəzadan xilas olması, nə böyüklükdə yara alacağı, bu yaranın neçə gün ərzində müalicə olacağı, həmin insanın taleyində yazılmışdır. O insan taleyində yazıldığı üçün qəzadan xilas olmuş və ölməmişdir. Yoxsa heç kimin taleyini dəyişdirməsi mümkün deyil. “**Taleyimi məğlub etdim**” deyərək özlərini

aldadanlar bu cümləni söyləmələri və bu cür səhv psixologiyaya girmələri də, yenə taleyindədir. Tale bütün zamanları eyni anda bilən və bütün zamanlara və məkanlara hakim olan Allahın elmidir.

Məhz bu səbəblə hesab günü, insanlar etdikləri hər işi, söylədikləri hər sözü, daxilən düşündükləri hər niyyəti qarşılarında görəcəklər. Bəlkə özlərinin belə unutduğu incəliklər, hesab günü Rəbbimizin diləməsi ilə onlara bildiriləcəkdir. İnsanlar etdikləri pis əməlin və ya söylədikləri pis sözün üzərindən illər, hətta əsrlər keçdiyini düşünərək bunun unudulacağına zənn edirlər. Halbuki hesab günü yaşananlar da, o insanların minlərlə il əvvəl dedikləri anda etdikləri də əslində Allah üçün bir an hökmündədir. Bu səbəblə insanların etdikləri işlərin gizli qalacağını, unudulacağını, qarşılarına çıxmayacağını düşünmələri çox böyük ağılsızlıq olar.

Bir zaman mələklərə: "Adəmə səcdə edin!" - demişdik. Cinlərdən olan İblis istisna olmaqla, (bütün mələklər) dərhal səcdə etdilər. Beləcə, o, Rəbbinin əmrindən çıxdı. İndi siz Məni qoyub onu və onun nəslini özünüzdə dost tutursunuz? Halbuki, onlar sizin düşməninizdir. Zalımlar üçün bu nə pis bir mübadilədir! (Kəhf surəsi, 50)

Bu ayədə itaətin əhəmiyyətinə diqqət çəkilir. Şeytanın Allahın əmrinə itaət etməyib, hz. Adəmə səcdə etmədiyi bildirilir. Şeytanın ən diqqət çəkən xüsusiyyəti itaətsizliyi ikən, möminlər Allaha, elçilərinə və Onun kitabına olan güclü itaətləri ilə tanınarlar.

İtaətli olmaq, insan həyatının hər anında çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bilindiyi kimi bir cəmiyyətdə hüzur və sükunət, insanların dövlətə və onun bütün sahələrinə göstərdikləri itaət, hörmət və etibarla təmin edilə bilər. Allah müsəlmanlara bir çox ayəsi ilə itaəti əmr edir. Bu səbəbdən Quran əxlaqına görə yaşayan insanların meydana gətirdiyi bir cəmiyyət eyni zamanda, dövlətə itaətin və hörmətin ən yüksək dərəcədə yaşandığı bir mühit olur.

Din əxlaqı, eyni zamanda insanları hər cür anarxiya və terrordan da uzaq tutar. Çünki Allah Quranda insanları "təxribatçılığı" da qadağan etmişdir. Bu mövzu ilə əlaqədar ayələrdən bəziləri belədir:

Allahın sənə verdikləri ilə (Allah yolunda infaq edərək) axirət yurdunu istə! Dünyadakı nəsibini də unutma! Allahın sənə yaxşılıq etdiyi kimi, sən də yaxşılıq et və yer üzündə fitnə-fəsad törətməyi düşünmə! Şübhəsiz ki, Allah fitnə-fəsad törədənləri sevməz".

(Qəsas surəsi, 77)

...Elə isə ölçüdə və tərəzidə düzgünlüyə riayət edin! İnsanların mallarını əskik verməyin! İslah edildikdən sonra yer üzündə fitnə-

fəsad törətməyin! Əgər iman gətirmişsinizsə, bu sizin üçün daha xeyirlidir. (Əraf surəsi, 85)

Din əxlaqını gərəyi kimi qavrayan və yaşayan bir insan, Allahın ayələrindəki bu əmrin tələbi olaraq, yer üzündə çaxnaşma çıxarmaqdan qəti olaraq çəkinər. Quran əxlaqına uyğun, hüzur və sükunətli, etidallı, tolerant, hadisələri şiddətləndirməyən, əksinə hər zaman uzlaşdırıcı əxlaq sərgiləyər.

Yuxarıdakı Quran ayələrində izah edilən, şeytanın yolu ilə getməyən əsl dindar modeli cəmiyyətdə yayılsa, ictimai həyatda sülh və əmin-amanlıq hakim olar. Polisin və digər təhlükəsizlik qüvvələrinin vəzifələrini yerinə yetirməyə imkan verməyən, onlara aqressiv cavab verən və çətinlik yaradan insanlar olmaz. Əksinə İslam əxlaqını yaşayan insanlar, köməksevər və tolerant əxlaqı ilə, təhlükəsizlik qüvvələrinə kömək edər, onların işlərini asanlaşdıracaq şəkildə hərəkət edərlər. Bu əxlaqda insanların varlığı sayəsində cəmiyyətdən anarxiya, terror, çaxnaşma və düşmənçilik aradan qaldırılır. İnsanlar arasında davam edən döyüşlər, bağırtilar, mübahisələr tamamilə ortadan qalxar. Hər kəs küçəyə rahatca çıxıb gələ bilər, gecə-gündüz təhlükəsiz halda hər yerdə gəzə bilər.

Onları (İblisi və nəslini) nə göylərin və yerin yaradılışına, nə də öz yaradılışlarına şahid tutdum. Zəlalətə aparanları Özümə köməkçi tutan deyiləm. (Kəhf surəsi, 51)

Bu ayədə insanın hər zaman iman sahibi, itaətli və gözəl əxlaqlı insanları dost etməsini işarə edir. Belə insanlarla birlikdə olmaq insanı hər cür təhlükədən qoruyacaq, pis yollara sapmasını əngəlləyəcək, hər zaman yaxşı əməl etməsinə vəsilə olacaq. Möminlər bir-birlərinin dostu olduqları üçün hər zaman Allahın ayələrini xatırladacaq və bir-birlərinə gözəl əxlaqı tövsiyə edəcəklər. Bunun əksinə olaraq, yəni düz yoldan azdıran və Allaha üsyan edənləri dost etməsi isə insana zərərdən başqa bir şey gətirməyəcək. Ayələrdə insanların böyük bir hissəsinin şeytanı özlərinə dost etdiklərini və bunun nəticəsində də böyük hüsrarla üzləşdiklərindən bəhs edilir:

O zaman şeytan onlara etdikləri əməlləri gözəl göstərdi və dedi ki: “Bu gün insanlardan, sizə qalib gələ biləcək heç kim yoxdur və əlbəttə, mən də sizin yanınızdayam!” Ancaq iki dəstə bir-birini gördüyü zaman geri döndü və dedi ki: “Mən sizdən uzağam. Mən sizin görmədiyiniz şeyləri (mələkləri) görürəm. Mən Allahdan qorxuram. Allahın əzabı şiddətlidir!” (Ənfal surəsi, 48)

Unudulmamalıdır ki, şeytan dünya həyatında insanlara dost kimi görünər, ancaq Allahın əzabı ilə qarşılaşdığı anda onu dost seçənləri bir anda yalnız buraxar. Buna görə də, Quranda hər zaman dost olaraq iman edənlərin seçilməsi əmr edilir. Ayələrdə belə buyurulur:

Sizin dostunuz ancaq Allah, onun elçisi, rüku edərək namaz qılan və zəkat verən möminlərdir. Kim Allahı, Rəsulunu və iman gətirənləri özünə dost tutarsa, şübhəsiz ki, qalib gələcək olanlar Allahın tərəfdarlarıdır. (Maidə surəsi, 55–56)

O gün Allah: "İddia etdiyiniz şəriklərimi çağırın!" – deyər. Müşriklər də dərhal onları (bütlerini) çağırırlar. Ancaq (bütlər) onlara cavab verməzlər. Biz onların arasında bir uçurum yaradırıq. Günahkarlar cəhənnəm alovunu gördükdə özlərinin ora düşəcəklərini anlayacaqlar. Oradan xilas olmaq üçün bir yol tapa bilməyəcəklər.
(Kəhf surəsi, 52-53)

Bu ayələrdə Allaha şəriklər qoşan insanların axirətdə heç gözləmədikləri qarşılıq görəəcəkləri xəbər verilmişdir. Allahın ayələrini inkar edib, Ona şəriklər qoşanları, o gün ortaqları tərək edəcək və onlar tamamilə tənha qalacaqlar. Hər insan yalnız öz etdiklərindən hesaba çəkiləcək, heç bir şəkildə haqsızlıqla qarşılaşmayacaqdır. Ayələrdə belə buyrulur:

Əgər Rəbbinin əzabının cüzi bir hissəsi onlara toxunsa, heç şübhəsiz: "Vay halımıza! Həqiqətən, biz zalım kimsələr olmuşuq", – deyəcəklər. Qiyamət günü ədalət tərəzilərini quracağıq və heç kimə heç bir haqsızlıq edilməyəcəkdir. (Edilən əməl) bir xardal dənəsi ağırlığında olsa belə Biz onu (ədalət tərəzisinə) gətirib qoyacağıq. Biz haqq–hesab çəkməyə kifayətlik. (Ənbiya surəsi, 46–47)

Kəhf surəsinin bu ayələrində diqqət çəkilən bir başqa mövzu isə, Allaha şəriklər qoşanların axirətdə "qaçış yolu" axtarmalarıdır. Ancaq Allah ayəsində belə bir qaçış yeri tapa bilmədiklərini bildirir. Yəni bu insanların vəziyyəti, Allah Qatında bilinir. Bu ayədə xəbər verilənlər, dünya üzərində gəlib–keçmiş heç bir insanın bilmədiyi, görmədiyi görüntülər, eşitmədiyi söhbətlərdir. Bunlar, bizim üçün gələcəkdə reallaşacaq hadisələr olduğu üçün qeyb, yəni bilinməyən hadisələrdir. Ancaq bütün zamanları əhatə edən Rəbbimiz qatında bu hadisələr çoxdan reallaşmış və nəticələnmişdir.

Rəbbimiz insanların önə sürdükləri bəhanəni, qaçış üçün hazırladıqları planları, istifadə etdikləri üsulları, necə bir əzabla qarşılaşacaqları, əzab içində sonsuz zamanlarını necə keçirəcəklərini bilir. Onsuz da bütün bunları yaradan da Odur. Bunları bizə ibrət almağımız üçün əvvəldən xəbər verir. Ancaq bu, yalnız bizim üçün “əvvəldən”dir. Allah Qatında “**əvvəldən**” və ya “**sonradan**” deyə bir şey yoxdur. Əvvəl, Allah Qatında hazır vəziyyətdədir və indi yaşanır. Yəni Allahın əvvəldən bilməsi, əvvəli xatırlama şəklində deyil. Sonra olacaq hadisələr də Allahın hifzində bir məlumat olaraq vardır. Amma bu məlumat bizim bir şeyi öyrənməyimiz kimi deyil. “Sonra” da Allah qatında indi hələ də yaşanır və yenə indi bitir. Hal–hazırdakı an da indi yaşanmışdır və nəticələnmişdir. Hər an; yəni əvvəl, sonra və indi yaşadığımız hər şey əslində Allah qatında “**tək bir an**” olaraq mövcuddur. Allah bütün zamanları və məkanları elmi və qüdrəti ilə əhatə etmişdir.

**Şübhəsiz ki, Biz bu Quranda insanlar
üçün hər cür misallar çəkdik. Ancaq
insan çox mübahisə edəndir.
(Kəhf surəsi, 54)**

İnsanlar üçün hidayət rəhbəri olan Quran, haqla batili bir-birindən ayırır. İman edənlər üçün Allah Qatından rəhmət olaraq göndərilmişdir. Açıq və aydındır. İnsanlar üçün öyüd-nəsihət və xəbərdarlıqdır.

Yuxarıdakı ayədə də diqqət çəkildiyi kimi, Quranda insanların həyatı boyunca ehtiyac duya biləcəkləri bir çox mövzu haqqında izahlar və nümunələr vardır. İnsanın necə əxlaqa sahib olmasından gündəlik həyat tərzinə, insanlarla əlaqələrindən ticarət həyatına, yerdəki və göydəki bənzərsiz yaradılış dəlillərindən gələcəklə bağlı işarələrə qədər müxtəlif məlumatlar mövcuddur. Allahın “... **Biz Kitabda heç bir şeyi nəzərdən qaçırmadıq...**” (Ənam surəsi, 38) ayəsi ilə də bildirdiyi kimi din əxlaqını yaşamaq istəyənlər üçün Quranda hər şey ətraflı olaraq açıqlanmışdır. Quranın bu xüsusiyyəti ayələrdə bu şəkildə bildirilir:

(De:) “Allahdan başqa bir hakimmi istəməliyəm?! Halbuki sizə Kitabı təfsilatlı olaraq nazil edən Odur”. Kitab verdiyimiz kimsələr onun Rəbbindən haqq olaraq nazil edildiyini bilirlər. Ona görə də əsla şübhəyə düşənlərdən olma! Rəbbinin sözü doğru və ədalətli olaraq tamamlanmışdır. Onun sözlərini dəyişdirə bilən heç kəs yoxdur. O, hər şeyi eşidəndir, biləndir. (Ənam surəsi, 114–115)

...Kitabı sənə, hər şeyi bəyan edən və müsəlmanlar üçün hidayət, rəhmət və müjdə olaraq nazil etdik. (Nəhl surəsi, 89)

Quranın bu qədər açıqlayıcı bir kitab olaraq endirilməsinin hikmətlərindən biri də, insanların ayələrdən ibrət almaları və öz nəfslərinə dair bütün nöqsanların həll yollarını Quranda tapmalarıdır. Əsəbiləşəndə nə ediləcəyi, çətin vəziyyətdə necə səbir göstəriləcəyi, insanı gözəl əxlaqdan uzaqlaşdıran həsəd etmək, lağ etmək kimi xüsusiyyətlərdən necə uzaq

olması ayələrdə bildirilir. Bununla birlikdə inkar edənlərin, müşriklərin, münafıqların əxlaqı haqqında da məlumatlar verilir, iman edənlərin bunlardan ibrət almaları tövsiyə edilir. Buna görə də, ayələr üzərində diqqətlə düşünən hər insan, Qurandan həm öz nəfsinə qarşı, həm də ətrafında baş verənlərlə bağlı çox dərs çıxara bilər. Allah Taha surəsində bu şəkildə buyurur:

Beləcə, onu ərəbcə Quran olaraq nazil etdik və onda təhdidləri dəfərlə izah etdik. Ola bilsin ki, onlar (günahlardan) çəkinələr, yaxud (Quran) onlar üçün bir ibrət olar! (Taha surəsi, 113)

Kəhf surəsinin 54-cü ayəsində ayrıca insanın mübahisəçi quruluşuna da diqqət çəkilir. Kitabın əvvəlki hissələrində də vurğuladığımız kimi insanların böyük bir hissəsi təkəbbürlərinə görə, öz fikirlərinin daha doğru olduğunu düşünmələri və qarşılarındakı insanların fikirlərinə dəyər vermədiklərinə görə mübahisə edər və söz ilə üstün gəlməyə çalışırlar. Öz fikirlərini qarşı tərəfə qəbul etdirmək üçün hər yolu sınayar, əsəbiləşər, bağırar hətta bəzən aqressiv şəkildə göstərirlər.

Möminlərin bu cür mübahisəçi rəftara verdikləri cavab isə, yalnız Quran ilə hökm etmək və sözün ən gözəlini söyləməkdir. Bunun insanları doğru yola çağırmada təsirli ola biləcək tək yol olduğunu bilir və Allahın köməyi ilə hər zaman üstün gəlirlər. Ayədə bu gözəl əxlaqın təsiri belə təsvir edilir:

Yaxşılıq və pislilik eyni deyildir. Pisliliyi daha yaxşı olanla dəf et! Bu zaman sənənlə arasında düşmənçilik olan kimsə sanki yaxın bir dost olar. (Fussilət surəsi, 34)

**Özlərinə doğru yol göstərən rəhbər
gəldiyi zaman insanların iman
gətirməsinə və Rəbbindən
bağışlanmalarını diləməsinə mane olan,
sadəcə, əvvəlkilərin başına gələnlərin
onların da başına gəlməsini, yaxud göz
görə-görə əzabın gəlməsini
gözləmələridir. (Kəhf surəsi, 55)**

Kəhf surəsinin bu ayəsində, Quran əxlaqına dəvət edildikləri və elçilər tərəfindən doğru yola uymadıqlarına görə xəbərdar edildikləri halda inkar edən kəslərin vəziyyəti bildirilir. Bu insanların təkəbbürlənib, tövbə edib bağışlanma diləməyə çalışmadıqlarına diqqət çəkilir. İnkar etdiklərinə qarşılıq isə Allahdan gələcək bir fəlakəti gözləmələri xəbər verilir. Bu cür insanların, Allahdan bir bəla gəlməsini düşünmədikləri, Allah qorxularının az olduğu və hətta heç olmadığına dəlilidir.

Necə ki, keçmiş qövmlərə də, elçilər insanları Allaha iman etməyə və Quran əxlaqını yaşamağa dəvət etdiklərində, həmişə bənzər şəkildə inkarla qarşılaşmışlar. Allah qorxusu olmayan hər qövm inkar etməkdə dirənmiş, bunun nəticəsində də bu insanlara Allahdan bəla gəlmişdir. Quranda inkar edənlərin əzabla qarşılıq görmələrinin “Allahın sünneti” yəni dəyişməz qanunu olduğu bir çox ayədə xəbər verilmişdir. Bu ayələrdən bəziləri bu şəkildədir:

**Kafirlərə de: “Əgər (küfrdən və Peyğəmbərə qarşı düşmənçilikdən)
əl çəksələr, onların keçmiş günahları bağışlanacaq. Əgər (o işlərə)
geri qayıtsalar, əvvəlkilərin başına gələnlər onların da başına
gələcəkdir. (Ənfal surəsi, 38)**

**Onlar yer üzündə təkəbbürlənir və pis işlər görürdülər. Pis iş yalnız
öz sahibini bürüyər. Onlar əvvəlkilərin qanunundan (onlara tətbiq
etdiyimizdən) başqasını görməzlər?! Allahın qanununda heç bir**

**təbəddülat tapa bilməzsən! Allahın qanununda heç bir dəyişiklik də
görə bilməzsən! (Fatir surəsi, 43)**

**Əzabımızın şiddətini gördükləri zaman iman etmələri onlara heç bir
fayda vermədi. Bu, Allahın əzəldən bəri qulları barəsindəki
qanunudur. Kafirlər oradaca ziyana uğradılar. (Mömin surəsi, 85)**

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, Allahın mütləq reallaşacaq və heç bir dəyişikliyə uğramayacaq olan qanunu (sünnəsi) gərəyi, elçilərin dəvətini qəbul etməyən bütün qövmlər, vaxtı Allah qatında təyin olunmuş bir zamanda həlak edilmişlər. Bu, heç kimin nə dəyişdirməyə, nə tezləşdirməyə, nə də bir saat gecikdirməyə qadir olmayacaqları bir hadisədir. Çünki bu, hər şeyin Maliki olan Rəbbimizin, əzəldə təsbit etdiyi bir zamandır. Bir ayədə belə buyrulur:

**Allahın daha əvvəl gəlib–keçənlər haqqındakı qanunu da belə idi.
Allahın qanununda heç bir dəyişiklik görə bilməzsən.**

(Əhzab surəsi, 62)

Biz peyğəmbərləri yalnız müjdə verən və xəbərdar edən olaraq göndərdik. Kafirlər isə haqqı (Qurani) ortadan qaldırmaq üçün batil vasitəsilə mübarizə aparırlar. Onlar Mənim ayələrimi və xəbərdar edildikləri şeyi məsxərəyə qoydular. (Kəhf surəsi, 56)

İnsanların həyatlarına kök salmış olan batil sistemləri ortadan qaldırmaq və Allahın haqq dinini yaymaq məqsədi ilə hər cəmiyyətə elçilər göndərilmişdir. Elçilər Allaha şirk qoşan və inkarı həyat tərzinə halına gətirənləri hər cür yollarla Allaha iman etməyə və İslam əxlaqına əməl etməyə dəvət etmişlər. Ancaq tarix boyunca batil dinlər cəmiyyətlərə çox köklü şəkildə yerləşmişdir. Qövmlər içində haqq dini mənimsəməyən və batil dini çox şiddətli şəkildə müdafiə edən insanlar olmuşdur. Necə ki, Allahın elçiləri haqqı yaymağa çalışdırsa, inkarçılar da batili yəni dinsizliyi, əxlaqsızlığı, zülmü yaymağa çalışmışlar. Bu insanlar, Allahın elçilərinin insanlar üzərində meydana gətirdikləri müsbət təsiri ortadan qaldırmaq və insanların din əxlaqına tabe olmalarını əngəlləmək üçün səy göstərmişlər.

İnkarçılar haqqı etibardan salmaq üçün müxtəlif yollar sınımışlar. Xalqın elçilərə rəğbət göstərmələrini əngəlləmək üçün böhtanlar atmış, peyğəmbərlərə tələlər qurmuşlar. Elçiyə olduğu kimi, elçinin gətirdiyi haqq kitaba da qarşı çıxmış, insanların Allahın kitabını oxumalarını əngəlləməyə çalışmışlar. Bunun üçün lazım olduqda şiddətdən də istifadə etmişlər. Məsələn, Nuh qövmü hz. Nuhun təbliğini əngəlləmək üçün etdiyi mübarizə bir ayədə bu şəkildə təsvir edilir:

Onlardan əvvəl Nuh qövmü və onlardan sonrakı tayfalar da (peyğəmbərləri) təkzib etmişdilər. Hər ümmət öz peyğəmbərini tutub öldürməyə çalışmış və batil vasitəsilə haqqı yox etməyə cəhd etmişdi. Buna görə də Mən onları (əzabla) yaxaladım. Mənim cəzalandırmağım necə idi?! (Mömin surəsi, 5)

Adnan Oktar: “Biz peyğəmbərləri yalnız müjdə verən və xəbərdar edən olaraq göndərdik...” (Kəhf surəsi, 56). Müjdə verirlər. İslam Birliyi müjdəsi verirlər. Hz. İsa Məsih (ə.s)–ın müjdəsini verirlər, cənnət müjdəsi verirlər və xəbərdar edirlər ümmətləri.

“Kafirlər isə haqqı (Qurani) ortadan qaldırmaq üçün batil vasitəsilə mübarizə aparırlar”. Batil nədir? Etibarsız məlumatlar. Darvinistlər, materialistlər gecə gündüz iş görürlər. Necə edirlər? **“Kafirlər isə haqqı (Qurani) ortadan qaldırmaq üçün batil vasitəsilə mübarizə aparırlar.”** Batil etibarsızdır. Elmdən uzaq, məntiqsiz şeylər ilə haqq olanı etibarsız etmək üçün mübarizə edirlər. Ona pul verirlər, imkan verirlər, salonlar tuturlar, universitetlər açırlar, məktəblər açıq məşğul olur. Mübarizə edirlər.

“Onlar Mənim ayələrimi və xəbərdar edildikləri şeyi məsxərəyə qoydular” deyir Allah. Açın baxın internetdə, lağ edirlər. Allah onun səbəbi üçün; **“Biz onların qəlblərinə pərdə çəkdik, qulaqlarına isə ağırlıq (karlıq) verdik”.** Yəni, **“Niyə anlaya bilmir?”** deyirlər, halbuki **“Mən onları elə yaratdım onsuz da”** deyir Allah. Bu da, ledün elmidir. **“Qulaqlarına bir ağırlıq verdik”** deyir Allah. **“Sən onları hidayət yoluna dəvət etsən də”** izah etsən, sübut etsən belə **“artıq onlar əsla haqq yola yönəlməyəcəklər”.** Sonsuz nə demək? **“Mən onları elə yaratdım”** deyir, sonsuzluğun mənası budur. **“Belə yaradıldılar onlar”** deyir Allah. Yəni 1 trilyon, 2 trilyon il keçsə də dəyişmir. Sonsuza qədər belədir deyir Allah. Bu çox mənalıdır, yəni sonsuza qədər belə olması. Axırzamanın nə qədər mərhəmətsiz olduğuna da Quran işarə edir. Çünki Kəhf Surəsi, Axırzamanı izah edər daha çox. Əsas Axırzamanı izah edir. (A9 TV, 4 noyabr 2013)

Allahın yuxarıdakı ayəsində bildirdiyi kimi, inkarçıların etdiyi mübarizə batil mübarizədir və sonu mütləq məğlubiyyətdir. Allah onları heç bir zaman müvəffəqiyyətə çatdırmamışdır və bundan sonra da çatdırmayacaqdır. Rəbbimiz insanları haqq dindən uzaqlaşdırmağa çalışanlara, taledə müəyyən olan ən xeyirli vaxtda şiddətli bir əzabla cəzalandıracaqdır. Batilin arxasından gedib, haqqı inkar edənlərin dünya həyatındakı sonu böyük itki ikən, axirətdəki sonları isə çox daha böyük hüsrana olacaqdır. Quranda Allah belə buyurur:

**Göylərin və yerin hökmranlığı Allaha məxsusdur. Qiyamətin qopacağı gün məhz o gün inkar edənlər ziyana uğrayacaqlar.
(Casiyə surəsi, 27)**

Kəhf surəsinin 56–cı ayəsində diqqət çəkilən bir başqa mövzu isə, inkar edənlərin Allahın ayələri və yaxınlaşmaqda olan cəhənnəm əzabı ilə lağ etmələridir.

Bu kəslərin Allahın ayələrini inkar etmələrinin ən əhəmiyyətli səbəblərindən biri isə təkəbbür etmələridir. Tək istədikləri Allahın adının heç vaxt xatırlanmamağı, heç kimin İslam əxlaqına etibar etməməyidir. Çünki ancaq belə bir mühitdə öz çirkin əxlaqını davam etdirə biləcək, özləri kimi insanların çox olduğu bir mühitdə rahat ola biləcəklər. Yaradılış dəlillərini inkar edərək və ya açıq şəkildə Allahın gücünü görməzlikdən gələrək rahat olacaqlarını zənn edərlər. Bu, elə böyük bir ağılsızlıqdır ki, çox açıq olan dəlillər də, bu insanların iman etmələrinə yetərli olmaz. Onlar Allahı və dini inkar edərək, özlərinə üstünlük əldə edəcəklərini, ətrafındakı insanların gözündə böyüyəcəklərini düşünürlər. Halbuki ətrafındakı insanlar da Allahın yaratdığı və Ona qarşı möhtac olan, aciz varlıqlardır.

Üstəlik bu cür təkəbbürlənmələrinə səbəb olan şeylər yenə Allahın onlara verdiyi xüsusiyyətdir. İnsana zəkani, fiziki gücü, maddi imkanları, gözəlliyi verən Allahdır. İnsanlar sahib olduqları hər şeyi Allaha borcludurlar. Lakin ağıl və vicdanını istifadə etməyənlər Rəbbimizə şükür etmək yerinə lağ etməyi seçirlər.

Quranda bu insanların, Allahın ayələrini eşitdikləri zaman istehza etdiklərindən bəhs edilir. Məsələn, Tövbə surəsində **“Bir surə nazil edildiyi zaman onlardan bəziləri: “Bu sizin hansınızın imanını artırdı?” – deyərlər. Möminlərə gəldikdə, bu surə onların imanını artırır və onlar sevinərlər.”** (Tövbə surəsi, 124) şəklində bildirilir. Ancaq onların məxrəci hərəkətləri möminlərin əhvalını pozub, şövqünü qırmaz. Tam əksinə şövqlərini artırır, imanlarına güc qatar. İncarçıların bu anlayışsızlığı və ayələrə olan səhv yanaşmaları bir başqa Quran ayəsində belə xəbər verilir:

Şübhəsiz ki, Allah ağcaqanadı və (kiçiklikdə və ya böyüklükdə) ondan da üstününü misal verməkdən çəkinməz. İman gətirənlər onun Rəbbindən gələn bir həqiqət olduğunu bilirlər. Kafirlər isə:

“Allah bu misalı verərək nə demək istəyir?” – deyirlər. Allah bununla (bu məsələ) bir çoxlarını zəlalətə salar, bir çoxlarını da hidayətə yönəldər. O, bununla yalnız fasiqləri zəlalətə salar. (Bəqərə surəsi, 26)

Yuxarıdakı ayədə diqqət çəkildiyi kimi, Allahın bir ayəsində **“ağcaqanad”**dan bəhs edilməsinin hikmətini inkarçılar başa düşməmişlər. Ağılsız olduqlarına görə **“Allah bu misalla nə demək istəyir?”** deyərək lağ etmişlər. Ancaq bu gün elm, bəzi ağılsız insanların **“ağcaqanad”** deyərək kiçik hesab etdikləri canlıların əslində bir çox möcüzəvi xüsusiyyətə sahib olduqlarını ortaya çıxarmışdır (Ətraflı məlumat üçün baxın: **“Ağcaqanad möcüzəsi”**, Harun Yəhya) Allah bu canlıdakı fəvqəladə xüsusiyyətlərə bundan 1400 il əvvəl də diqqət çəkmişdir və o dövrün inkarçıları bu məlumatlardan məhrum olduqları üçün istehza etdiklərinə görə alçaldıcı vəziyyətə düşmüşlər.

Müsəlmanların ibadətlərinə diqqət göstərdikləri üçün lağ edilməsi inkarçılar arasında çox yayılmışdır. Allah bir ayəsində inkarçıların göstərdikləri bu ağılsız davranışı belə xəbər vermişdir:

Namaza çağırduğunuz zaman onlar onu lağa qoyar və ona oyun-əyləncə kimi baxarlar. Bu ona görədir ki, onlar düşünüb-daşınmayan bir qövmdür. (Maidə surəsi, 58)

Allah Quranda oruc, 5 vaxt namaz, təsəttür kimi ibadətləri insanlara fərz etmişdir və möminlər də bunları böyük dəqiqliklə yerinə yetirirlər. Peyğəmbərimiz (s.ə.v) də hədis-i şəriflərində ibadətlərin əhəmiyyətinə və dəqiq olmalarına diqqət çəkmişdir. Məsələn, 5 vaxt namazın vacibliyi ilə əlaqədar olaraq Əbu Hureyrə (r.ə)-dən rəvayət edilən bir qüdsi hədisində Rəsulullah belə buyurur:

“Beş vaxt namaz, gələcək həftəyə qədər cümə, gələcək ilə qədər ramazan, böyük günahlar edilməsə, aralarındakı günahlar üçün kəffarədir.” (Müslim) (“Riyazüs Salihin”, İmamı Nevevi, tərcümə edən: Mehmet Emre, Bedir nəşriyyatı, səh. 698)

Allah dini inkar edən insanların istehza etmələri haqqında bir çox ayə nazil etmişdir. Və möminlərə də bu tərz hallar ilə qarşılaşdıqlarında nə etmələrini ayədə nəsihət etmişdir:

**Ayələrimizi ələ salanları gördüyün zaman onlar söhbəti dəyişincəyə
qədər onlardan uzaq dur!.. (Ənam surəsi, 68)**

Allahın dinini və elçilərini inkar edənlərin, onlara lağ edənlərin axirətdəki sonu isə ayədə bu şəkildə bildirilir:

**İnkar etmələri, ayələrimə və peyğəmbərlərimə istehza etmələri
səbəbilə onların cəzası cəhənnəmdir. (Kəhf surəsi, 106)**

Rəbbinin ayələri özünə xatırladıldığı halda onlardan üz döndərən və öz əlləri ilə etdiklərini unudan kimsədən daha zalım kim ola bilər?! Onu (Qurani) anlamasınlar deyə, Biz onların qəlblərinə pərdə çəkdik, qulaqlarına isə ağırlıq (karlıq) verdik. Sən onları hidayət yoluna dəvət etsən də, artıq onlar əsla haqq yola yönəlməyəcəklər. (Kəhf surəsi, 57)

Elçilərin açıq-aşkar dəvətinə və xatırlatmalarına baxmayaraq insanların çox böyük hissəsi ayələrdən üz çevirər. Ancaq Allahın bu ayəsində də xəbər verdiyi kimi, onların bu əməlləri də Allahın diləməsi və əmri ilə həyata keçir. Bu insanlar inkar etmələri, məsxərəyə qoymaları və anlayışsız olmaları onlar üçün müəyyən edilmiş bir hökmdür. Anlamaq üçün nə qədər cəhd etsələr, nə qədər iradə göstərsələr də bunu bacara bilməzlər. Onlar da taleyini yaşamaq məcburiyyətindədirlər.

Hidayəti verən ancaq Allahdır. Və Allah küfrü bu insanların taleyinə yazmışdır. Buna görə də, heç bir dəvətin, ya da təbliğin bu insanlar üzərində, Allah diləmədikcə, təsir etməsi mümkün deyil. Allah onların qəlbinə pərdə endirərək inanmalarını əngəlləmişdir. Ayələrdə bu şəkildə bildirilir:

Onlardan səni (Quran oxuyarkən) dinləyənlər də vardır. Lakin onu (Qurani) anlamasınlar deyə, qəlblərinə pərdə çəkdik, qulaqlarına da ağırlıq verdik (kar etdik). Onlar hər cür möcüzə görsələr də, yenə ona inanmazlar... (Ənam surəsi, 25)

Allah onların qəlblərini və qulaqlarını möhürləmiş, gözlərini də pərdələmişdir. Onlar üçün böyük bir əzab vardır. (Bəqərə surəsi, 7)

Allah bu insanların “**sonsuz qədər**” inanmayacaqlarını Quranda bildirmişdir. Rəbbimiz bu ayə ilə bizlərə talenin dəyişməsinin əsla mümkün olmadığını, (biz nə qədər cəhd etsək də) bir insanın taleyindən kənar heç bir şey yaşaya bilməyəcəyini xatırladır.

**Sənin Rəbbin bağışlayandır,
mərhəmətlidir. Əgər (Rəbbin) onları
günahlarına görə (dərhal) cəzalandırasa
olsaydı, əlbəttə, onlara tezliklə əzab
verərdi. Ancaq onlar üçün təyin olunmuş
bir vaxt vardır. Onlar (əzab gəldiyi
zaman) sığınacaq bir yer tapa
bilməyəcəklər. (Kəhf surəsi, 58)**

Ayədə Allahın qulları üzərindəki sonsuz şəfqət və mərhəməti xatırladılır. Rəhman olan Allah sonsuz mərhəmətini və lütfünü görünən, ya da görünməyən hər şeydə təcəlli etdirir. İnsanın tənəffüs etdiyi havadan yediyi yeməyə, ürəyinin hər an döyünməsindən, təbiətdəki qüsursuz gözəlliklərə qədər hər bir detal Allahın qulları üzərindəki sonsuz mərhəmətinin bir təcəllisidir. Bütün insanlar Allahın rəhməti ilə canlanıb, həyata davam edirlər.

İnsanlardan bu nemətləri görən, yaradılış məqsədini qavrayaraq Allaha qulluq edənlərin var olması kimi, nankorluq edərək Ondan üz çevirənlər də vardır. Allah dünya həyatında nemətlərini bütün insanlara əksiksiz olaraq təqdim edir. İman etməyənlər, münafıqlar və müşriklər də dünya həyatında tənəffüs etdikləri hava, içdikləri su daxil olmaqla gizli-açıq bütün nemətlərdən faydalanırlar. Allah möminlərə verdiyi kimi onlara da mal-mülk, gözəl evlər və soylarını davam etdirəcəkləri övladlar verər. Onları da gözəl nemətlərlə bəsləyər. Onlara da sağlamlıq, güc və gözəllik verər.

Allah dünya həyatında inkar edənləri bəlkə dinə dönərlər, düşünüb dərk edərlər və bəlkə şükür edərlər deyər bu nemətlərdən yararlandırır. Lakin bu yararlanmaq yalnız dünya həyatındadır. Axirətdə isə bütün nemətlər, bunları Allaha yaxınlaşmaq və Onun razılığını axtarmaq üçün istifadə edən və Ona şükür edən möminlərə aiddir. Çünki Allah Rəhimdir və O, cənnəti yalnız mömin qullarına müjdələmişdir. Ayələrdə bu mövzuda belə buyrulur:

**Ancaq tövbə edib iman gətirən və yaxşı işlər görənlər istisnadır.
Onlar cənnətə girəcəklər və heç bir haqsızlığa məruz
qalmayacaqlar. Görmədikləri halda Rəhmanın Öz bəndələrinə vəd**

**etdiyi Ədn cənnətlərinə (girəcəklər). Həqiqətən, Onun vədi
gerçəkləşəcəkdir. (Məryəm surəsi, 60–61)**

Kəhf surəsinin burada açıqladığımız ayəsində vurğulanan bir digər mövzu isə, Allahın əzaba uğradacağı hər cəmiyyət üçün müəyyən edilmiş bir vaxt olduğudur. Hər insanın və hər qövmün hansı gün, hansı saat, nə şəkildə bir əzabla qarşılaşıb həlak olacağı Allah Qatında müəyyəndir. Allah, **“Heç bir ümmət özünə təsbit edilmiş əcəlini nə qabaqlaya bilər, nə təxirə sala bilər.”** (Muminun surəsi, 43) ayəsi ilə bu həqiqəti bildirmişdir.

Ölkələri həlaka uğradan zəlzələnin, selin, qasırğanın, ya da hər hansı bir əzabın gəliş vaxtı, şiddəti, nə qədər davam edəcəyi, hansı təsir meydana gətirəcəyi Allahın taledə təqdir etdiyi formada bəllidir. Bütün zamanları əhatə edən Rəbbimiz, inkar edərək hesab gününə inanmayan bu insanların taleyində o günü, hətta dəqiqəni və saniyəni təyin etmişdir. Allah Taha surəsində bu şəkildə bildirir:

(Musa) dedi: “Elə isə, çıx get! Həyatın boyu: “Mənə yaxınlaşmayın!” – deməli olacaqsan. Həmçinin qurtula bilməyəcəyin bir əzab günü də səni gözləyir. Sitayiş etdiyin ilahına bax! Onu mütləq yandıracaq, sonra da dənizə tullayacağıq. (Taha surəsi, 97)

**Zülm etdikləri zaman o məmləkətləri
məhv etdik. Onları məhv etmək üçün
müəyyən bir vaxt təyin etmişdik.**

(Kəhf surəsi, 59)

Bu ayədə Allahın hökmlərinə qarşı çıxan heç bir millətin və ölkənin əbədi qalamayacağına işarə edilir. Allaha və dinə hörmət etməyən, Quran əxlaqına zidd hərəkət edən hər cəmiyyət mütləq viran qalacaq, tarix səhnəsindən silinəcək.

Tarix boyunca Allahın hökmlərinə qarşı “düşmən siyasəti” aparan, İslam əxlaqına qarşı sanki müharibə elan edən bir çox birlik olmuşdur. Son 100 il ərzində dünyanı qana bulayan kommunist dövlətlər bunun ən yaxşı nümunələridir. Kommunizmin iqtidara gəldiyi ölkələrdə dini təşkilatlar aradan qaldırılmış, dindar xalqa qarşı çox böyük zülm siyasəti aparılmış, din adamları mərhəmətsizcə qətl edilmiş, müqəddəs kitabların oxunması belə qadağan edilmişdir. Ancaq bu rejimlərin heç biri qalıcı ola bilməmişdir; bu gün geri dönüb baxdığımızda hər birinin tək-tək tarix səhnəsindən çəkildiyinə şahid oluruq.

Quranda da insanlara zülm etməyi siyasət halına gətirmiş bir çox qövmin nümunəsi verilir. Bu qövlərdən biri də Firon və ətrafıdır. Firon hz. Musanın təbliğini açıq şəkildə inkar etmiş, iman edənlərə böyük zümlər etmişdir. Ancaq onun təzyiq və şiddət baxımından güclü olan liderliyi də qalıcı olmamış, çox böyük bir fəlakətlə yer üzündən silinmişdir. Fironun başına gələnlər ayələrdə belə xəbər verilir:

**İsrail oğullarını dənizdən keçirdik. Firon və əsgərləri zalımcasına və
düşməncəsinə onları izlədilər. Nəhayət, Firon boğularkən dedi:**

**“Mən İsrail oğullarının inandığı ilahdan başqa bir ilah olmadığına
iman gətirdim. Mən də müsəlmanlardanam!” İndimi (iman gətirdin)?**

**Halbuki daha əvvəl (Allaha) üsyan etmişdin və fitnə-fəsad
törədənlərdən idin. (Ey Firon!) Səndən sonrakılara ibrət olsun deyə
bu gün sənin (cansız) bədəninə xilas edəcəyik. Həqiqətən, insanların
çoxu ayələrimizdən qafildir. (Yunis surəsi, 90–92)**

Bunun kimi zalım rejimlərin müəyyən bir müddət iqtidarda qalmaları, zülmələrini müəyyən bir dövr ərzində davam etdirmələri isə Allahın dünya həyatında yaratdığı imtahanın gərəyidir. Allah bir ayəsində Hz. Məhəmməd (s.ə.v)–ə **“Allahı zalımların etdikləri əməllərdən əsla qafil sanma, onları yalnız gözlərin dəhşətlə bərələcəyi bir günə təxirə salır.”** (İbrahim surəsi, 42) şəklində səslənərək, zülm edənlərin mütləq qarşılıq görəcəklərini bildirmişdir. Dünya üzərindəki bu zülmün yaradılış hikməti isə Bəqərə surəsində bu şəkildə açıqlanır:

Şübhəsiz, Biz sizi bir az qorxu, bir az aclıq, bir az mal–dövlət, can və məhsuldan əskiltməklə sınayarıq. Səbir edənlərə müjdə ver! Onlara (səbir edənlərə) bir müsibət üz verdiyi zaman: “Biz Allaha məxsusuq və Ona qayıdacağıq!” – deyərlər. (Bəqərə surəsi, 155–156)

Ayədə həmçinin bu ölkələrin **“zümləri”**ndən ötrü əzabla qarşılıq gördüklərindən bəhs edilir. Bu nöqtədə Qurandakı zülm anlayışını araşdırmaq lazımdır. Quranda zülm edənlərin Allaha şirk qoşan, Onun ayələrini inkar edən, elçiləri yalan hesab edən kəslər olduqları xəbər verilir. Allah **“...ancaq zalımlardan başqası, Bizim ayələrimizi inkar etməz.”** (Ənkəbut surəsi, 49) ayəsi ilə bu həqiqəti bizlərə bildirmişdir. Bu mövzudakı ayələrdən bəziləri bunlardır:

Kafirlər: “Biz nə bu Qurana, nə də ondan əvvəlkilərə inanacağıq!” – dedilər. Kaş o zalımları Rəbbinin hüsurunda dayandırıldıqları zaman bir–birlərinə söz qaytararkən görəydin... (Səba surəsi, 31)

(Tura gedən) Musanın ardınca qövmü zinət əşyalarından (düzəldikləri) və böyürtüsü olan bir buzov heykəlini özlərinə (ilah) qəbul etdilər. Görmədilərmi ki, o (buzov) nə onlarla danışır, nə də onlara yol göstərə bilir?! Onu özlərinə (ilah) qəbul edərək zalım kimsələr oldular.

(Əraf surəsi, 148)

İman gətirib peyğəmbərin haqq olduğuna şəhadət verdikdən və özlərinə açıq-aşkar dəlillər gəldikdən sonra kafir olan bir qövmü Allah necə doğru yola yönəldər?! Allah zalımlar qövmünü haqq yola yönəltməz! (Ali İmran surəsi, 86)

Ayələrimizi ələ salanları gördüyün zaman onlar söhbəti dəyişincəyə qədər onlardan uzaq dur! Əgər şeytan (bunu) sənə unutturarsa, xatırladıqdan sonra o zalım insanlarla birlikdə oturma!

(Ənam surəsi, 68)

Yuxarıdakı ayələrdə xəbər verildiyi kimi, Allahın kitablarını inkar edənlər, Allahdan başqa varlıqları ilah olaraq qəbul edənlər, elçilərin haqq olduğunu gördükləri halda iman etdikdən sonra inkara düşənlər, Allahın ayələri ilə istehza edənlər zalımlardır. Rəbbimizin Quranda zülm olaraq xarakterizə etdiyi daha bir çox pis davranış vardır. Qısacası zülm, Allahın əmr etdiyi əxlaqı mənimsəməyən və Onun əmr etdiyi ibadətləri yerinə yetirməyən, Allaha və dinə qarşı təkəbbürlü olan, axirəti və hesab gününü inkar edən insanların və xalqların bütün davranışlarıdır.

Ancaq bunu da unutmamaq lazımdır ki, Quranda inkar edən hər qövmün və hər insanın, həm dünya həyatında, həm də axirətdə çox böyük bir əzaba düşər olacağını bildirilmişdir. Allah bir ayədə belə bildirir:

Kafirələrə gəldikdə, onlara dünyada və axirətdə şiddətli bir əzab verəcəyəm. Onların heç bir köməkçisi də olmayacaqdır!

(Ali İmran surəsi, 56)

Görüldüyü kimi, ayədə zülm edən hər birliyin mütləq Allahın sonsuz əzabı ilə qarşılaşacağı, dünya həyatında da əzaba düşər olacağını bildirilir. Bu əzab anı isə Kəhf surəsində “**görüşmə zamanı**” olaraq ifadə edilmişdir. Bu zaman gəldiyində zülm edən birlik nə qədər güclü, nə qədər izdihamlı, ya da nə qədər sərt olarsa olsun mütləq məhv olacaq, yer üzündən silinib gedəcək. Çünki bu, Allahın bir qanunudur.

Quranda diqqət çəkilən bir başqa mövzu isə müsibətin əvvəlində, əgər bir ölkə xalqı kütləvi olaraq həlak ediləcəksə, o qövmə göndərilən elçi ilə

müsbəti yerinə yetirməklə vəzifəli mələklərin görüşmə zamanı olduğudur. Bu görüşmədə, elçi və vəzifəli mələklər bu qövm üçün əzabın gələcəyi anı təsbit edirlər. Quranda bu mövzuda verilən bir nümunə mələklərin hz. Lutu ziyarət etməsidir.

Hz. Lut azğın qövmünü uzun müddət iman etməyə dəvət etmiş, yaşadıkları azğınlığı tərk etmələri üçün onlara xəbərdarlıq etmişdir. Ancaq Allahın ayələrini inkar edən və əxlaqsızlığı həyat şəkli halına gətirən Lut qövmü, hz. Lutun bu dəvətini həmişə rədd etmiş və inkar etməkdə dirənmişlər. Bundan sonra həlak olmaq, onların üzərinə haqq olmuşdur. Bu həlak olma xəbərini isə mələklər hz. Luta gəldikləri zaman bildirmişlər. Ayələrdə bu ziyarət belə çatdırılır:

Elçilərimiz Lutun yanına gəldiklərində Lut onlara görə narahat oldu və ürəyi sıxıldı. Onlar belə dedilər: “Qorxma, kədərlənmə! Şübhəsiz, biz arvadın istisna olmaqla, səni və ailəni xilas edəcəyik. O, (əzab içində) qalanlardan olacaqdır. Etdikləri günahlara görə bu məmləkət xalqının üstünə göydən əzab endirəcəyik”. (Ənkəbut surəsi, 33–34)

**Elçilər Lut ailəsinin yanına gəldikləri zaman; (Lut) dedi: “Həqiqətən, siz tanımadığımız insanlarsınız”. (Mələklər) dedilər: “Əksinə, biz sənə onların şübhə etdiklərini (əzabı) gətirmişik. Sənə haqqı gətirmişik. Həqiqətən, biz doğru söyləyirik. Gecənin bir vaxtı ailəni yola çıxart, sən də onların arxasınca get. Sizdən heç kim dönüb arxasına baxmasın və sizə əmr olunan yerə gedin!”
(Hicr surəsi, 61–65)**

Ayələrdə də görüldüyü kimi elçilər hz. Lutu ziyarət etdiklərində ona, baş verəcək dağıntını xəbər vermiş və əzabın “vuruş anı”nı müəyyənləşdirmişlər. Bu zaman hz. Lut qövmü üçün “**dan yerinin ağarma vaxtı**” olaraq təyin olunmuş və ayələrdə belə xəbər verilmişdir:

(Ey Peyğəmbər!) Sənin həyatına and olsun ki, həqiqətən, onlar sərxoşluqları (ehtirasları) içində çaşqın bir vəziyyətdə idilər. Beləcə, günəş doğarkən o qorxunc səs onları yaxaladı. Oranın altını üstünə

çevirdik və onların üstünə odda bişmiş palçıqdan daşlar yağdırdıq.
Şübhəsiz ki, bunda fərasətli kimsələr üçün ibrətlər vardır.

(Hicr surəsi, 72–75)

**Bir zaman Musa gənc yoldaşına belə demişdi: “İki dənizin qovuşduğu yerə çatana qədər yol gedəcəyəm, yaxud uzun müddət yoluma davam edəcəyəm”.
(Kəhf surəsi, 60)**

Bu ayədə istifadə olunan “gənc” sözü ilə, bir iş edilərkən gənc insanların da köməyindən istifadə etmək və onlarla birlikdə hərəkət etmənin əhəmiyyətinə işarə edilmiş ola bilər.

Gənclərin yaşlarından doğan enerjilərini, dinamikalarını, güclərini, şövq və həyəcanlarını Allah rızası üçün xeyir işlərində istifadə etməyə təşviq etmək tələb olunur. Necə ki, ayələrdə də bu mövzuya diqqət çəkilir, hz. Musaya öz qövmündən yalnız bəzi gənclərin iman etdiyindən bəhs edilir:

Firon və qövmünün işgəncə verməsindən qorxduqları üçün öz qövmündən Musaya yalnız bir dəstə (gənc) iman gətirdi. Çünki Firon həqiqətən, o yerin hökmdarı və həddi aşanlardan idi. (Yunis surəsi, 83)

Kəhf surəsinin 60–cı ayəsində diqqət çəkilən bir başqa mövzu isə hz. Musanın üzərində dayandığı görüş yeridir. Hz. Musa çıxdığı səfərdə bir adamla görüşməyi düşünür və özünə bu görüş yerinin “iki dənizin birləşdiyi yer” olaraq bildirildiyi aydın olur. Hz. Musanın bəhs etdiyi yer də dünyada bu təsvirə uyğun gələn bölgələrdən hər hansı birində ola bilər.

Ayədə xəbər verilən “uzun zamanlar keçirəcəyəm” ifadəsi isə görüşmə yerinin qəti olaraq təyin olunduğuna diqqət çəkilir. Çünki hz. Musa başqa bir yerə deyil, çox uzun zaman keçsə belə, mütləq daha əvvəldən təyin olunan o yerə getməli olduğunu bilir. Görüşün başqa bir yerdə olması mümkün deyil. İki dənizin qovuşduğu yerdə görüşəcəkləri qətidir və bu, görüşün bir şərti olaraq bildirilmişdir. Bu səbəblə, hz. Musa aradan nə qədər müddət keçsə də, bu yerə çatmaq üçün səy göstərəcək və lazım olarsa orada gözləyəcəkdir.

**Onlar iki dənizin qovuşduğu yerə
çatdıqları zaman balığı unutmuşdular.
Həmin balıq isə dənizə girib gözdən
itmişdi. (Kəhf surəsi, 61)**

Ayədən hz. Musa və gənc köməkçisinin yanlarında yemək üçün bir balıq gətirdikləri aydın olur. Ancaq hələ yemə vaxtları gəlmədən əvvəl, Allah bu balığı ikisinə birdən unutdurdu, balıq da onların unutduqları zaman axıntıya doğru gedib, yanlarından uzaqlaşmışdır.

Bir insanın öz iradəsi ilə bir mövzunu unutması, ya da yenə öz iradəsi ilə hər hansı bir şeyi xatırlaması qətiyyən mümkün deyil. Burada da onlara balığı unutturdu Allahdır. Bunu unutmaları hər ikisinin də taleyindədir, onlar daha dünyaya gəlmədən əvvəl yazılmışdır. Vəziyyət belə olduğu üçün, onlar nə qədər iradə göstərsələr, nə qədər xatırlamağa çalışsalar da Allah diləmədikcə hər hansı bir şeyi xatırlamaları qətiyyən mümkün deyil. Allah dilədiyi zaman dilədiyi qədəri ilə bu hadisəni xatırlaya və yenə Allahın diləməsi ilə bu hadisəni yadda saxlaya bilərlər.

Ancaq bu unutmazlığın bir çox hikmətləri vardır. Allah bir xeyir və hikmət üzərinə ikisinə birdən yeməklərini unutturmuşdur. Hz. Musanın iki dənizin qovuşduğu yerə gəlməsinin səbəbi, Kəhf surəsinin davamında haqqında məlumatlar verilən əhəmiyyətli və mübarək bir şəxslə görüşməkdir. Tələmə müəyyən edilmiş bu yerə çatmaq üçün hz. Musa və gənc köməkçisi uzun zaman keçirmişlər. Ancaq bu görüşün tam yerinə çatma bilmək üçün daha çox məlumata ehtiyacları vardır. Çünki iki dənizin birləşdiyi yer olaraq ifadə edilən məkan geniş bir sahəni ifadə edir. Belə geniş bir sahənin hansı nöqtəsində görüşəcəklərini bilmədən, axtardıkları adamı tapmaları çox çətin ola bilər.

Məhz bu mərhələdə balığın qaçmasının bir hikməti ortaya çıxır. Bu qaçış açıq şəkildə bir işarədir. Çünki balıq, axtardığı mübarək şəxs ilə hz. Musanın görüşəcəkləri yerin müəyyən edilməsinə vəzifə boynuna götürmüşdür. Musa peyğəmbər və köməkçisinin unutması nəticəsində balığın qaçdığı yer, onların görüşmə nöqtəsini müəyyən edir. Allah bu görüşmənin təyinat nöqtəsinin, balığın qaçışını vəs ilə edərək reallaşdırır.

Bu ayə ilə ümumi olaraq görüşmə yerinin müəyyən edilməsində təyinat nöqtəsinin əhəmiyyətinə də işarə edilmişdir. Kəhf hekayəsində bildirilən bu hadisədə görüşmə yeri, yaxşı yadda qalacaq əhəmiyyətli bir əlamətlə təyin olunmuşdur. Ümumi görüşlərdə də, belə qəti bir nöqtə təyini edilməsi vacibdir. Bu, həm problemləri aradan qaldıracaq, həm vaxt itkisinin qarşısını alacaq, həm də görüşəcək kəslərə asanlıq təmin edəcək.

**(Oradan) keçib getdikləri zaman Musa
gəncə dedi: "Günorta yeməyimizi gətir!
Bu səfərimiz bizi yaman yordu".
(Kəhf surəsi, 62)**

Ayədə hz. Musa ilə gənc köməkçisinin, axtarıqları yeri keçdikdən sonra yorulduqları və yemək yemə ehtiyacı hiss etdikləri xəbər verilir. Yeməklərini hazırlamaq istədikdə isə balıq ağıllarına gəlmiş və beləcə balığı unutduqlarını anlamışlar.

Allah onlara əvvəlcə balığı unutdurmuş, daha sonra da taleyində təyin olunmuş bir anda onların bu unutduqları mövzunu xatırlamalarını təmin etmişdir. Bu xatırlama ilə də görüş yerinə və görüş nöqtəsinə diqqətlərini çəkmişdir.

Allahın görüş yerinin təsbitində, hz. Musa və köməkçisinin ağılına mütləq gələcək olan balığı seçməsi əhəmiyyətlidir. Çünki onlar, uzun səfər sonrası mütləq yorulacaq və acacaqlar. Bunun gerçəkləşməsi Allahın izni ilə qəti olan bir hadisədir. Və acdıqları zaman yanlarında yemək üçün gətirdikləri balığa yönəlmələri də mütləq reallaşacaq bir hadisədir. Acdığına yemək yemək hər insan üçün zəruri bir ehtiyacdır. Aydın olur ki, Allahın görüş yerinin təyində yanlarında yemək olaraq saxladıkları balığı seçməsinin hikmətlərindən biri də bu ola bilər.

Gənc dedi: "Gördünmü, biz qayaya sığındığımız zaman mən balığı unuttum. Onu xatırlamağı mənə məhz şeytan unutturdu. O da qeyri-adi bir şəkildə dənizə girib getmişdir". Musa: "İstədiyimiz məhz bu idi!" - dedi. Onlar dərhal özlərinin ayaq izləri ilə geri qayıtdılar. (Kəhf surəsi, 63-64)

Ayələrdə hz. Musa və köməkçisinin balığı unutduqlarını xatırladıqda, itirdikləri yeri də xatırladıqları ifadə edilir. Bu yer isə, hz. Musanın sözlərindən aydın olduğuna görə bir qayalıqdır. İki dənizin qovuşduğu yerdəki qayalıq nöqtə, hz. Musanın bəhsi keçən mübarək adam ilə görüşəcəyi yerdir. Hz. Musa balıq vəsiləsi ilə, hz. Xızır olduğu təxmin edilən müqəddəs şəxs ilə görüşəcəkləri yeri tam olaraq təsbit edə bilmişdir. Bundan sonra isə balığın vəzifəsi bitmiş və balıq da dənizdə yolunu tutmuşdur.

Bu ayədə həmçinin, hz. Musanın gənc köməkçisi, balığın yerini ona unutturanın şeytan olduğunu ifadə edir. Şeytanın unutturma təsiri digər ayələrdə bu şəkildə bəhs edilir:

Ayələrimizi ələ salanları gördüyün zaman onlar söhbəti dəyişincəyə qədər onlardan uzaq dur! Əgər şeytan (bunu) sənə unutturarsa, xatırladıqdan sonra o zalım insanlarla birlikdə oturma!

(Ənam surəsi, 68)

Yusif o ikisindən xilas olacağını bildiyi kimsəyə dedi: "Ağanın yanında məni də yad et!" Ancaq şeytan ona ağasının yadına salmağı unutturdu və Yusif bir neçə il daha zində qaldı.

(Yusif surəsi, 42)

Ancaq burada əhəmiyyətli bir xatırlatma daha etmək lazımdır: Şeytanın tək başına heç bir gücü yoxdur. İnsanda unutmaq kimi mənfi təsir yaratma

gücünü şeytana verən Allahdır. Allah bütün gücün və qüvvətin tək sahibidir. Allahın izni olmadan heç bir varlığın öz iradəsi ilə hər hansı bir iş reallaşdırması mümkün deyil. Allah “...Onun, kəklindən tutub nəzarət etmədiyi elə bir canlı yoxdur...” (Hud surəsi, 56) ayəsində bildirildiyi kimi, bütün varlıqların hər hərəkətinə nəzarət edəndir. Bu səbəbdən hz. Musaya və köməkçisinə balığı unuduran da əslində şeytan deyil, şeytan da daxil olmaq üzrə kainatdakı bütün varlıqların yeganə hakimi olan Uca Allahdır. Necə ki, balığın unudulması hz. Musa və köməkçisi üçün xeyirli bir hadisə olmuş, Allahın təyin etdiyi tale bu şəkildə xeyirlə işləmişdir.

Kəhf surəsinin 64–cü ayəsində isə hz. Musa və gənc yoldaşının, balığın qaçdığı qayalıq yerin görüşmə nöqtəsi olduğunu fərq etdikləri aydın olur. Bunu anlayınca da xatırladıqları bu məkana doğru yola düşmüşlər. Ayədə keçən “**geriyə doğru getdilər**” ifadəsi də daha əvvəl keçib, balığı unutduqları qayalığa doğru getdiklərini göstərir. Çünki yeni bir yerə getmir, daha əvvəl getdikləri bir yerə təkrar dönürlər.

**Beləcə, (orada) Öz dərğahımızdan
rəhmət bəxş etdiyimiz və elm
öyrətdiyimiz bir bəndəmizi (Xızırı)
tapdılar. (Kəhf surəsi, 65)**

Əvvəlki hissələrdə də açıqladığımız kimi Allah qullarına qarşı sonsuz mərhəmət sahibidir, Rəhman və Rəhimdir. Hz. Musanın görüşmək üçün yola çıxdığı Hz. Xızır isə Allahın ona rəhmət verdiyi bir insandır. Yəni Allahın Rəhman və Rəhim sifəti Hz. Xızır üzərində təcəlli edir. Allah Hz. Xızıra Öz Qatından üstün bir elm vermiş və onu üstün bir qul etmişdir. Hekayənin davamında da Hz. Xızırın üstün mərhəmət anlayışının bir çox nümunəsini görəcəyik.

Bu nöqtədə Qurandakı mərhəmət anlayışının da üzərində dayanmaq lazımdır. Allahın, **“Sonra da iman gətirən və bir-birinə səbri tövsiyə edən, mərhəməti tövsiyə edənlərdən olmaq. Onlar sağ tərəf sahibləridir!”** (Bələd surəsi, 17–18) ayələrində də bildirdiyi kimi, mərhəmətli olmaq mömin xüsusiyyətidir.

Həyatını Allahın razılığını qazanmağa həsr edən möminlər, Allahın bu hökmünü əksiksiz və qüsursuz olaraq yerinə yetirməyə çalışırlar. Onların mərhəmət anlayışının əsasında Allaha olan səmimi imanları yatar. Möminlər Allahın iznindən kənar da heç bir hadisənin reallaşmayacağını və Onun bəxş edəcəyi hər şeyə möhtac olduqlarını bilirlər. Buna görə də, bu qavrayışdan qaynaqlanan təvazökarlığa sahibdirlər. Təvazökar olmayan bir insan həqiqi mənada mərhəmətli də ola bilməz. Çünki yalnız özünü düşünər və öz maraqları, öz nəfsinin istəklərini hər kəsdən üstün tutar. Buna görə də, başqalarının ehtiyaclarına əhəmiyyət verməz. Bunun təbii nəticəsi olaraq da, kimsəyə qarşı şəfqət və mərhəmət hissləri bəsləyə bilməz. Halbuki təvazökar və Allaha tam təslim olmuş bir insan, Allahın yaratdıqlarına qarşı da şəfqətli və mərhəmətli olar.

Möminlərin mərhəmət göstərmədə qərarlı olmalarının bir səbəbi də Allahın razı qalacağı əxlaqa sahib olmağı istəmələridir. Bir çox ayədə deyildiyi kimi, Allah **“mərhəmətlilərin ən mərhəmətlisi”**dir. Bu səbəbdən möminlər də mərhəməti, güclərinin çatdığı ən son sərhədə qədər yaşamağa çalışırlar. Möminlər, **“Əgər Allahın sizin üzərinizdə fəzli və rəhməti olmasaydı və Allah həqiqətən Rauf (şəfqət edən və) Rəhim olmasaydı (nə edərdiniz)?”** (Nur surəsi,

20) ayəsində bildirildiyi kimi, Allahın onlara olan şəfqətinə və mərhəmətinə möhtacdırlar. Allahın onlara mərhəmət etməsini istədikləri üçün də, digər möminlərə qarşı əllərindən gəldiyi qədər mərhəmətli olmağa çalışırlar.

Möminlər hər mövzuda olduğu kimi, mərhəmət mövzusunda da özlərinə ölçü olaraq yalnız Qurani götürürlər. Buna görə də, mərhəməti ancaq Allahın mərhəmət edilməsini bildirdiyi hallarda və yenə Allahın təyin etdiyi şəxslərə göstərilər.

Bəzən bir möminə olan sevgi və mərhəmət, nəfslərinə çətin və ağır gələ biləcək bəzi nöqtələrdə onlara müdaxilə və ya tənqid etməyi tələb edə bilər. Qarşılarındakı insanın etdiyi pis rəftara görə onu tənqid edə, yəni Quranda əmr edildiyi kimi pis əməldən uzaqlaşdıra bilərlər. Əsl mərhəmət də budur. Hər müsəlman, bacı-qardaşının Qurandan kənar bir hərəkətini əngəlləməyi gözə alar, amma o insanın sonsuz həyatını cəhənnəmin içində keçirməsini gözə ala bilməz. Buna görə də, Allahın ən çox razı qalacağı əxlaqı yaşaması üçün, təşviq edərək onu cənnətə hazırlayar. Unutmamaq lazımdır ki, əsl mərhəmətsizlik, qarşı tərəfin axirətini düşünmədən, etdiyi səhv işlərə bilərək kənardan izləyici olmaqdır.

Allah Peyğəmbərimiz (s.ə.v)-in mərhəmət anlayışını bir ayədə **“And olsun sizə, sizin əziyyətə düşməyiniz ona ağır gəlir, o sizə qarşı qayğıkeş, möminlərə şəfqətli və mərhəmətli olan bir elçidir”** (Tövbə surəsi, 128) ifadəsi ilə bildirmişdir. Məhz bu əxlaqı özlərinə nümunə götürən inananlar da bir-birlərinin axirət mənfəətlərini güdərək, Allahın əmr etdiyi şəkildə davranırlar.

**Musa ona: "Sənə öyrədilmiş doğru yolu göstərən elmdən mənə öyrətmək şərti ilə sənə ilə gələ bilərəmmi?" – dedi.
(Kəhf surəsi, 66)**

Ayələrdə bəhs edilən ifadələrdən, hz. Musanın görüşəcəyi bu mübarək insan haqqında daha əvvəldən vəhy ilə ətraflı məlumat aldığı aydın olur. Bəhs edilən vəziyyəti ortaya qoyan bir çox dəlil vardır. Məsələn, hz. Musa yaşadığı yerdən olduqca uzaq olmasına baxmayaraq görüşəcəyi yerə getmək üçün səy göstərmişdir. Çünki orada görüşəcəyi insanın ona çox fayda verəcəyinə əmindir. Bunun hər hansı bir görüş olmadığını, çox xüsusi bir görüş olduğunu bilir. O səbəblə hər cür çətinliyi gözə alaraq, uzun bir yol qət etmişdir.

Həmçinin görüşən kimi qarşısındakı insanı dərhal tanımış, onun üstün əxlaqını və elmini fərq etmiş və ona tabe olmağı tələb etmişdir. Bu da qarşısındakı insanın elm öyrədilmiş, mübarək bir insan olduğunu ona əvvəlcədən bildirmiş ola biləcəyini göstərir (doğrusunu Allah bilir).

Görüşəcəyi bu insanın doğru yolda olan və doğru yola yönəldən bir insan olduğu, bu insana tabe olmalı olduğu və ondan məlumat öyrənməli olduğu hz. Musaya vəhy yolu ilə bildirilmiş ola bilər (doğrusunu Allah bilir). Üstəlik ondan aldığı bu məlumat və elm ilə hz. Musanın doğru yolu öyrənəcəyini bildiyi aydın olur. Buna görə də, onu gördüyündə tabe olmaq istədiyini dərhal söyləmişdir.

Adnan Oktar: Şeytandan Allaha sığınırım. Kəhf Surəsi, 65–ci ayə: "Beləcə, (orada) Öz dərgahımızdan rəhmət bəxş etdiyimiz və elm öyrətdiyimiz bir bəndəmizi (Xızırı) tapdılar"

Baxın, 2010–dur bu ayənin əbcədi, Mehdiyyətə baxır. Hz. Mehdi (ə.s) ilə Hz. Xızır (ə.s) sanki iç içədir və ledün elminin Hz. Mehdi (ə.s)–da çox zühur etdiyini izah etmişdim. "(Musa:) "Əgər istəsəydin, əlbəttə, onun müqabilində bir müzd alardın" (Kəhf surəsi, 77). Divarı inşa etməsinə görə. "(Xızır) dedi: "Bu, mənimlə sənə ayrılma vaxtımızdır. Səbir edə bilmədiyiniz şeylərin yozumunu sənə xəbər verəcəyəm." (Kəhf surəsi, 78). Baxın; "səbir edə bilmədiyiniz". İnsanlar nə edəcək? Hz. Mehdi (ə.s)–ın tətbiqlərinə səbir edə

bilməyəcək, ona görə tələbələri çox az olur. Amma sonra açıqlayır. Niyə, nəyi, nə üçün etdiyini açıqlayır. Hz. Mehdi (ə.s) da nəyi niyə etdiyini sonradan açıqlayacaq, yəni Quranın işarəsi budur. Məsələn burada bu sözü, bu məqsədlə söylədim, bu hərəkəti bunun üçün etdim. Sonunda demokratik, sağlam, gümrah gözəl bir dünya meydana gələcək, bütün insanlar xoşbəxt olacaq. Dinsizi də xoşbəxt olacaq, dindarı da xoşbəxt olacaq, Xristianı da xoşbəxt olacaq, Yəhudisi də xoşbəxt olacaq. Amma bunun üçün ağıl, dərinlik və sevgi lazımdır və Allaha dərin iman və dərin Allah qorxusu lazımdır. Allah Hz. Mehdi (ə.s)–da bunların hamısını bir araya gətirmişdir. 82–ci ayədə də **“divar”** sözü keçir; **“şəhərdəki iki yetim oğlan uşağına məxsus idi”**. Hz. İsa (ə.s.) və Hz. Mehdi (ə.s.)–a işarə var, inşaAllah. (A9 TV, 6 mart 2011)

**O dedi: "Doğrusu, sən mənimlə
(yoldaşlığa) səbir edə bilməzsən!
(Kəhf surəsi, 67)**

Ayələrdə diqqət çəkildiyini görə hz. Xızır da hz. Musa haqqında ətraflı məlumata malikdir. Üstəlik söhbətlərindən hz. Xızırın gələcəyə dair məlumatlara da Allahın bildirməsi ilə sahib olduğu aydın olur.

Hz. Xızır, hz. Musanın tələbini dinlədikdən sonra onunla birlikdə olmağa səbir göstərə bilməyəcəyini söyləmişdir. Daha heç bir hadisə olmadan, hz. Musanın necə reaksiya verəcəyini bilmədən və görmədən hz. Xızırın belə bir fikirdə olması çox diqqət çəkicidir. Bunun səbəbi isə hz. Xızırın gələcəyi bilməsidir (doğrusunu Allah bilir).

Bu məlumatın hz. Xızır tərəfindən bilinməsi, hər şeyin Allahın diləməsi ilə olduğuna da bir işarədir. Çünki gələcək haqqındakı məlumatı Allah ancaq istədiyi qullarına, dilədiyi qədər verir. Hz. Xızırın gələcəkdən xəbər verməsi də ancaq Allahın təqdiri ilə mümkündür. Kitabın əvvəlki hissələrində də ətraflı açıqladığımız kimi Allah qullarından istədiyinə qeybin xəbərlərini verə bilər.

Hz. Musanın, hekayənin sonrakı hissələrində qarşılaşacağı hadisələr çoxdan nəticələnmişdir və Allah Qatında hər anı bilinir. Yaşayacağı hadisələr, hz. Musanın taleyində yazılmışdır. Bu da insanın, Allahın taledə təqdir etdiyindən başqa heç bir şey yaşayamayacağına açıq bir dəlildir.

Möminlər bu elmi qavramış, Allaha və taleyə təslim olmuş, təvəkküllü olmaları bir ayədə belə bildirilir:

De ki: "Allahın istədiyi istisna olmaqla, mən özümə belə nə bir zərər, nə də bir xeyir verə bilərəm. Hər ümmətin bir əcəli vardır. Onların əcəli gəlib çatan zaman nə bir an geri qala bilər, nə də irəli keçə bilərlər". (Yunis surəsi, 49)

**Axi (həqiqətini) dərk edə bilmədiyən bir
şeyə necə səbir edə bilərsən?
(Kəhf surəsi, 68)**

Hər insanın başına gün ərzində bir çox hadisə gəlir. Çətinliklər, sıxıntılar, sevinc və hüzur verən hadisələrlə qarşılaşır. Ancaq insanların böyük bir hissəsi Allahın varlığını və hər hadisənin Allah qatında taledə təyin edildiyini düşünmədikləri üçün, başlarına gələn hadisələri şans, ya da təsadüf kimi həqiqətdən kənar anlayışlarla izah etməyə çalışırlar. Bu da olub bitənlərə xeyir gözüylə baxmalarını, başlarına gələnlərdən hikmətli nəticələr çıxara bilmələrinə mane olur. Buna görə də, həmişə çətinliyə, kədəre düşər, bədbəxt olurlar. Bu, iman edənlərlə inkarçılar arasındakı çox böyük fərqdır. Çünki iman edənlər hər hadisənin Allahın diləməsiylə və çox böyük xeyirlə yaradıldığını dərk edirlər.

Quranda bir çox ayədə xəbər verilən bu həqiqəti qəbul edən insan, dünya həyatında hər nə hadisə ilə qarşılaşırsa qarşılaşsın, rahat olmağı və bu hadisənin ardında gizlənən gözəllikləri və hikməti görə bilməyi bacarar. Allah, hər hadisəni çox incə plan üzərinə, sonsuz ağıl və hikmət ilə yaratmışdır. İnsanın gözlərini dünyaya açdığı andan etibarən qarşılaşdığı yaxşı, ya da pis kimi görünən hər hadisəni Allah yaradır. Həyatı bir bütün olaraq yer üzünün tək hakimi olan Allah idarə edir. Allah qüsursuz, mükəmməl, hikmətli və ən gözəl şəkildə yaradandır. Elə isə insana düşən bu mükəmməlliyi görüb təqdir etməkdir. Və Allahın sonsuz aqlının ola biləcək ən qüsursuz nəticələri yaradacağını bilərək, hər hadisənin xeyir və hikmət tərəfini görməyə çalışmaqdır. Çünki Allaha iman edən və imanı ilə hər hadisəni xeyir gözü ilə qiymətləndirib, xeyirə yozan bir insan dünyada da, axirətdə də həmişə xeyir və gözəlliklə qarşılaşacaq.

Allah sonsuz, insan isə məhdud ağıla malikdir. İnsan ancaq hadisələrin kənardan görünən qismi ilə təmasda ola bilir və ancaq öz anlayışı ilə bu hadisələri qiymətləndirməyi bacarır. Bəzi insanlar məhdud məlumat və anlayışı ilə bəzən xeyir və gözəllik olan bir hadisəni mənfi, pis olan bir hadisəni isə müsbət və xeyirli olaraq qiymətləndirirlər. Bu vəziyyətdə doğruları görə bilmək üçün iman edən insanın edəcəyi şey, Allahın sonsuz ağıl və məlumatına təslim olaraq, hər hadisəyə xeyir gözü ilə baxmaqdır.

Çünkü mənfi kimi görünən hər hadisə də iman edən insan üçün əslində **“tale dərsi”**dir. Necə ki, Allah bir ayədə belə buyurur:

Xoşunuza gəlməsə də, döyüş sizə fərz edildi. Bəlkə də xoşlanmadığınız bir şey sizin üçün xeyirli, xoşlandığınız bir şey isə sizin üçün zərərli. Allah bilir, ancaq siz bilməzsiniz.

(Bəqərə surəsi, 216)

**Musa dedi: “İnşaAllah, sən mənim səbirli olduğumu görəcəksən. Sənin işlərinə qarşı çıxmayacağam!”
(Kəhf surəsi, 69)**

Ayədə görüldüyü kimi, Hz. Musa Hz. Xızırın söylədiyi sözlər qarşısında müsəlman kimi rəftar göstərir “İnşaAllah” (yəni “əgər Allah dilərsə”) deyər cavab verir. Bu söz möminlərin Allaha təslim olmalarının, talenin hər an işlədiyini bildiklərinin, Allah diləmədikcə heç bir şeyə güc yetirə bilməyəcəyini dərk etmənin bir ifadəsidir.

Kəhf surəsinin 23 və 24-cü ayələrinin açıqlamasında da bəhs etdiyimiz kimi, heç bir şey üçün “onu sabah edəcəyəm!” deməmək, “Allah istəsə (inşaAllah)” demək Allahın əmridir.

Həz. Musanın bu cavabı ilə Allah, müsəlmanların bir işə başlamadan, bir qərar vermədən, sabahısı gün üçün plan qurmadan əvvəl mütləq “inşaAllah” dəmələrinin əhəmiyyətinə diqqət çəkir. Çünki insana o işi həyata keçirməyə gücü və bacarığı verən də, nəticədə müvəffəqiyyətə çatdıracaq olan da yalnız Allahdır.

Müsəlmanların bu çox əhəmiyyətli həqiqəti bir an belə ağılından çıxarmamaları, kainatdakı hər hadisənin hər şeydən xəbərdar olan Allahın idarəsində və bilgisində olduğunu unutmamaları lazımdır.

**O dedi: "Əgər mənimlə gələcəksənsə,
səbəbini sənə söyləyənə qədər heç bir
şey barəsində məndən soruşma!"
(Kəhf surəsi, 70)**

Hz. Musa və hz. Xızır hekayəsi ilə, peyğəmbərlərə və elçilərə tabe olmağın əhəmiyyətinə bir daha diqqət çəkilir. Bu tabelik əsnasında möminlərin diqqətli formada hörmət göstərmələrinə əhəmiyyət vermələri lazımdır.

Bu mövzu ilə əlaqəli olaraq, tabe olduğun elçinin hər etdiyini xeyir və gözəllik olaraq görmək lazımdır. Elçinin hər etdiyində hikmət axtarmaq, əgər hikmətini fərq edə bilmirsə də bunun açıqlanmasını səbir və hörmətlə gözləməsi lazımdır. Gərəksiz suallarla narahatlıq yaratmamalı, maraqlandıqları sözlərlə çətinlik yaratmamalıdır.

Əgər edilən bir hərəkətin, ya da deyilən bir sözün hikməti görülmürsə, o zaman müsəlmana düşən vəzifə; tabe olduğu elçinin və ya mürşidin, hikmətini açıqlamasını gözləməkdir. Bu düşüncəyə sahib bir müsəlman, edilənin əslində son dərəcə məqsədəuyğun və doğru olduğunu dərhal dərk edəcək və etdiyinin səhv olduğunu asanlıqla anlayacaq. Necə ki, ayələrdə də ifadə edildiyi kimi, tabe olunan insanın lazım gördüyü zaman etdiyi işlərin, aldığı qərarların və söylədiyi sözlərin hikmətini nəsihətlə izah edəcəyi bildirilir. Məsələn, hz. Xızır Kəhf surəsinin bu ayəsində "səbəbini sənə söyləyənə qədər" deyərək, hz. Musaya qarşılaşdığı hadisələrin hikmətini açıqlayacağını demişdir.

Adnan Oktar: "Musa ona: "Sənə öyrədilmiş doğru yolu göstərən elmdən mənə öyrətmək şərt ilə sənə ilə gələ bilərəmmi?" – dedi." (Kəhf surəsi, 66). "O dedi: "Doğrusu, sən mənə (yoldaşlığa) səbir edə bilməzsən!" (Kəhf surəsi, 67). Bunu kimə deyir? Ulul-əzm bir peyğəmbərə söyləyir. Balıq şəklində gəlir. İnsan şəkli alır, sonra da belə danışır.

Amma gəldiklərində təbii ki, onu balıq olaraq görmürlər. İnsan olaraq görürlər. Amma Musa (ə.s) daha əvvəl də məlumatlı, "Biz zətən bu işarəni gözləyirdik" deyir. "İstədiyimiz məhz bu idi" deyir. "Axı (həqiqətini) dərk edə bilmədiyən bir şeyə necə səbir edə bilərsən?" (Kəhf surəsi, 68) Yəni insanlarda

bu vardır həmişə, anlamaz, etiraz edər. **“Musa dedi: “İnşaAllah, sən mənim səbirli olduğumu görəcəksən.”** Bax, **“inşaAllah”** deyir. **“Sənin işlərinə qarşı çıxmayacağam!”** dedi.” (Kəhf surəsi, 69) İstisnasız.

“O dedi: “Əgər mənimlə gələcəksənsə, səbəbini sənə söyləyənə qədər heç bir şey barəsində məndən soruşma!” (Kəhf surəsi, 70) Soruşmayacaqsan deyir. **“Beləcə, o ikisi yola düşdülər”.** Gənci buraxırlar. Onu İstanbulda buraxdılar anladığım qədəri ilə. Vəhy ilə hərəkət edir. **“Nəhayət, gəmiyə mindikləri zaman (Xızır) onu deşdi”.** Zədələyir, qırır taxtalarını, deşir. **“Gəmidəkiləri suda boğmaq üçünmü onu deşdin”.** Hələ ilk mərhələdə. **“Həqiqətən, sən pis bir iş gördün”.** (Kəhf surəsi, 71) deyir. **“(Xızır:) “Mən demədimmi ki, sən mənimlə (yoldaşlığa) səbir edə bilməzsən?” – dedi.”** (Kəhf surəsi, 72) Hz. Xızır (ə.s) deyir. **“Musa: “Unutduğum bir şeyə görə məni danlama və işimi çətinləşdirmə!” – dedi.”** (Kəhf surəsi, 73).

Və **“yaxşı”** deyir Hz. Xızır (ə.s). Amma vəhy ilə bildirilmişdir nə danışacağı, nəyə etiraz edəcəyi, harada nə cavab verəcəyini bilir Hz. Xızır (ə.s). Hz. Musa (ə.s) bu məlumata sahib deyil. Amma Hz. Xızır (ə.s) bilir, yəni dözə bilməyəcəyini, etiraz edəcəyini hamısını bilir. **“Yenə yollarına davam etdilər. Nəhayət, bir oğlan uşağı ilə rastlaşdıqları zaman (Xızır) onu öldürdü”** Hz. Xızır (ə.s). **“Musa dedi: “Heç kimi öldürməmiş tər-təmiz bir canamı qəsd etdin? Həqiqətən, sən çox pis bir iş gördün!”** (Kəhf surəsi, 74). **“Harama girdin”** deyir. **“(Xızır) dedi: “Sənə deməmişdimmi ki, mənim yanımda qəti olaraq səbir edə bilməzsən?”** (Kəhf surəsi, 75) deyir. **“Qəti olaraq”.**

Bu qətilik haradan qaynaqlanır? Vəhydən qaynaqlanır. Allah deyir: **“O, qəti olaraq səbir edə bilməyəcək”** deyir Hz. Musa (ə.s) üçün. **“Sənə deməmişdimmi ki”** deyir. **“(Musa): “Əgər bundan sonra səndən bir şey soruşsam, o zaman mənimlə yoldaşlıq etmə!”** Söz verir. Halbuki, bu da vəhy ilə ona bildirilmiş bir vəziyyətdir. **“Artıq məndən gələcək üzrxahlığın son həddinə çatdın”.** (Kəhf surəsi, 76). **“Onlar yenə yollarına davam etdilər. Nəhayət, bir qəsəbəyə gəlib çatdıqları zaman oranın əhalisindən yemək istədilər. Ancaq onlar o ikisini qonaq etməkdən imtina etdilər.”** Hər Mehdi qrupunun xüsusiyyətidir. Öz vətəninə rahat edə bilməzlər. Hər peyğəmbərə öz milləti üsyan etmişdir.

Buna görə də, Hz. Mehdi (ə.s)-a da rahat verməyəcəklər, taleyi belədir. **“Ancaq onlar o ikisini qonaq etməkdən imtina etdilər. Bu zaman o ikisi orada yığılmaq üzrə olan bir divar gördülər. (Xızır) dərhal onu düzəltdi”.** Onu maraqlandıran bir şey yoxdur. Yığılmaq üzrə bir divar ola bilər orada. Amma

onu düzəltməsinə vəhy ilə bildiyi üçün, düzəldir. Çox da güclü, qüvvətli. Bir insanın divarı tikməsi, elə asan iş deyil. Gəmini deşmək də asan iş deyil, **“divar gördülər. (Xızır) dərhal onu düzəltdi”**. (Kəhf surəsi, 77). (A9 TV, 10 aprel 2015)

Beləcə, o ikisi yola düşdülər. Nəhayət, gəmiyə mindikləri zaman (Xızır) onu deşdi. Musa dedi: "Gəmidəkiləri suda boğmaq üçünmü onu deşdin? Həqiqətən, sən pis bir iş gördün". (Kəhf surəsi, 71)

Kəhf surəsinin bu ayəsindən hz. Musanın hz. Xızır ilə olan səfəri əsnasında yanında gənc yoldaşını aparmadığı aydın olur. Bu seçimin bir çox hikməti ola bilər. Ancaq bunlardan biri, ikitərəfli təlimin əhəmiyyətinə işarə etməsidir.

Həqiqətən də ikili təhsil mümkün ola biləcək ən yaxşı təhsil formasıdır. İzdihamlı topluluq içində ikən insanların diqqətinin dağıldığı, diqqətini toplamaqda çətinlik çəkdiyələri bilinən bir həqiqətdir. Üç adam olduğunda belə insanın diqqətinin dağıldığı, təhsilini aldığı mövzuya diqqətini toplamaqda çətinlik çəkdiyi məlumdur. Məhz bu səbəblə, Quranda təkbətək təhsilə işarə edilir. Bu şəkildə insan çox asan fikirlərini cəmləyə bilər, diqqətini həmin mövzuya verir və təhsili verən adamlarla birbaşa ünsiyyət halında olduğu üçün mövzuları daha sürətli qavraya bilər. Necə ki, bütün dünyada keçərli olan xüsusi dərs alma sisteminin əhəmiyyəti də bu müsbət üsuldən qaynaqlanır.

Ayədə diqqət çəkilən bir mövzu daha var: Hz. Musa hz. Xızırın çox qiymətli bir adam olduğunu, xeyirlə vəzifələndirildiyini çox yaxşı bilir.

Ayədə bildirilən hadisə, hz. Xızırın ilk qarşılaşdıqlarında ona söylədiyi səbir edə bilməyəcəyi hadisələrdən birinin taleyində reallaşdığı andır. Hz. Xızıra gələcəyə dair verilən məlumatın bir qismi beləcə reallaşmışdır. Hz. Musa isə taleyində yazılı olduğu üçün bu sualı soruşmuşdur. Burada bir peyğəmbər zəlləsi meydana gəlmişdir.

Zəllə, peyğəmbərlərin yanılmaları, unutmaları və ya səhvən etdikləri davranışlarına verilən addır. Bu zəllələrin hər biri çox böyük xeyirlərlə və hikmətlərlə, elçilərin taleyində yaradılır. Tələdə hər bir zəllənin meydana gələcəyi an və yer məlumdur və bəllidir. Allah bu ayələrlə bizlərə bu cür zəllələrin meydana gələ biləcəyini bildirir.

**(Xızır:) “Mən demədimmi ki, sən mənimlə (yoldaşlığa) səbir edə bilməzsən?” - dedi. Musa: “Unutduğum bir şeyə görə məni danlama və işimi çətinləşdirmə!” – dedi.
(Kəhf surəsi, 72-73)**

Kəhf surəsindəki bu ayələrdə, Hz. Xızırın danışdıqlarındakı qətiyyət diqqəti çəkir. Hz. Xızır, reallaşacaq olan hadisələri bildirərkən çox əmin bir üslubla danışır. Hz. Musanın heç bir şəkildə səbir edə bilməyəcəyini “qətiyyən” deyərək ifadə edir, buna gücü yetməyəcəyini dilə gətirir.

73-cü ayədə isə hər şeyin Allahın əmri ilə reallaşdığına təkrar diqqət çəkilir. İnsanın öz iradəsi ilə ağızından tək bir söz çıxması, ya da ağızından çıxacaq bir sözü əngəlləməsi qətiyyən mümkün deyil. Çünki insana nitqi verən və onu danışdıran Allahdır. Allah canlı-cansız dilədiyi hər varlığa istədiyini dedirtmək gücünə qadirdir. Necə ki, Quran ayələrində Allahın qiyamət günündə insanların eşitmə, görmə duyğularına və dərilərinə nitq verdiyi bildirilir. Bu vəziyyət ayələrdə belə buyrulur:

**Nəhayət, ora gəldikləri zaman qulaqları, gözləri və dəriləri etdikləri əməllər barəsində onların əleyhinə şahidlik edəcəkdir. Onlar öz dərilərinə: “Nə üçün əleyhimizə şahidlik etdiniz?” – deyəcəklər. Dəriləri də: “Hər şeyi danışdıran Allah bizi də danışdırdı. İlk dəfə sizi O yaratdı və Ona qaytarılırsınız”, – deyə cavab verəcəklər. Halbuki siz nə qulaqlarınızın, nə gözlərinizin, nə də dərilərinizin sizin əleyhinə şahidlik edəcəyindən çəkinmirdiniz. Əksinə, Allahın sizin əməllərinizin çoxundan bixəbər olduğunu zənn edirdiniz.
(Fussilət surəsi, 20-22)**

Başqa ayələrdə də Allahın icazə verməsi xaricində heç bir varlığın danışmağa qadir olmayacağını Rəbbimiz belə xəbər verir:

(Bunlar) göylərin, yerin və onların arasındakıların mərhəmətli Rəbbi tərəfindəndir. Onlar Onun hüzurunda (izni olmadan) danışa bilməzlər. Ruh və mələklərin səf-səf duracaqları gün yalnız Rəhman olan Allahın izin verdiyi kimsə danışa biləcək, o da həqiqəti söyləyəcəkdir. (Nəbə surəsi, 37–38)

Daha əvvəl də tez-tez vurğuladığımız kimi unutmağı və xatırlamağı Allah meydana gətirər. Allah keçmişdən bu günə qədər yaşamış olan bütün insanların zehni fəaliyyətlərinin hamısına hakim olandır. Unutması da, soruşmamalı olan bir sualı soruşması da hz. Musanın taleyində anbaan yazılmışdır. Heç bir insanın, beyninə hakim olub bu unutqanlığa, ya da söyləyəcəyi sözə mane olması mümkün deyil. Allah dilədiyi an, dilədiyi adama istədiyi mövzunu unutdurar. İstəsə, bütün yaddaşını bir anda əlindən alar, istəsə heç bilmədiyi mövzuları onun yaddaşında elm olaraq yaradar. Bunların hamısı Allahın diləməsi ilə reallaşar.

Hz. Musanın ayədə keçən **“məni danlama və işimi çətinləşdirmə”** şəklindəki sözlərindən isə, hz. Xızır ilə olan təhsilin dayanmasını istəmədiyi aydın olur.

Yenə yollarına davam etdilər. Nəhayət, bir oğlan uşağı ilə rastlaşdıqları zaman (Xızır) onu öldürdü. Musa dedi: "Heç kimi öldürməmiş tər-təmiz bir canamı qəsd etdin? Həqiqətən, sən çox pis bir iş gördün!" (Kəhf surəsi, 74)

Hz. Musa hər nə qədər söz versə də, sual soruşmamaq mövzusunda qərar alıb, iradə göstərmək istəsə də, taleyindən kənara çıxıb bilmir və bu sualları soruşmağın qarşısını ala bilmir. Üstəlik, Hz. Xızırın Allahın əmri ilə hərəkət edən, elm sahibi bir adam olduğunu bildiyi, ona tabe olduğunu söylədiyi halda, Hz. Xızırın etdikləri qarşısında reaksiya göstərir. Buna görə də, burada təkrar bir peyğəmbər zəlləsi meydana gəlmişdir.

Ancaq heç unutmamaq lazımdır ki, hər insana canını verən və verdiyi canı alacaq olan yalnız Allahdır. Allah diləmədikcə bir insanın digərini öldürməsi mümkün deyil. Allah Ənfal surəsində bu vəziyyəti belə bildirir:

(Döyüşdə) Onları siz öldürmədiniz, lakin Allah onları öldürdü. Atdığınız zaman sən atmadın, lakin Allah atdı. Allah bunu, möminləri yaxşı bir imtahanla sınamaq üçün etdi. Şübhəsiz ki, Allah hər şeyi eşidəndir, biləndir. (Ənfal surəsi, 17)

Hz. Xızır da Allahın əmri və istəyi ilə hərəkət edən, saleh bir quldur. Etdiyi hər hərəkət, söylədiyi hər söz ancaq Allahın əmri ilə həyata keçir. Üstəlik, bu ölümün bir cana qarşılıq olub-olmadığını Allah diləmədikcə heç kimin bilməsi mümkün deyil. Eyni şəkildə öldürülən uşağın "tərtəmiz bir can" olub-olmadığını da Allah bildirmədikcə, heç kim bilə bilməz. Ancaq burada Hz. Musa, bütün bu sözləri Allahın diləməsi və Allah taleyində yazdığı üçün söyləyir.

(Xızır) dedi: "Sənə deməmişdimmi ki, mənim yanımda səbir edə bilməzsən?"
(Musa): "Əgər bundan sonra səndən bir şey soruşsam, o zaman mənimlə yoldaşlıq etmə! Artıq məndən gələcək üzrxahlığın son həddinə çatdın.
(Kəhf surəsi, 75-76)

Qullarına dilədiyi zaman səbir göstərmə gücünü verən, istədiyi zaman da bu gücü geri alan Allahdır. Quranda möminlərin bu gözəl xüsusiyyətləri bir çox ayədə vurğulanır, ancaq səbri verənin Allah olduğu ifadə edilir. Məsələn, Bəqərə surəsində Talutun ordusunun döyüş əsnasında səbri Allahdan dilədikləri bildirilir:

Onlar Calut və əsgərləri ilə qarşılaşdıqları zaman: "Ey Rəbbimiz, bizim üzərimizə səbir yağdır, ayaqlarımıza qüvvət ver və kafir qövmə qarşı bizə yardım et!" – dedilər. (Bəqərə surəsi, 250)

76-cı ayədə isə Hz. Musanın, meydana gələn bu vəziyyətdən Hz. Xızırın narahat olduğunu anladığı aydın olur. Hz. Xızırın etdiyi xatırlatmalara və səbir edə bilməyəcəyinə qəti şəkildə deməsinə baxmayaraq, Hz. Musa israrla səbir göstərəcəyini ifadə etmiş, ancaq iki hadisədən sonra artıq bir həll yolu tapmağa qərar vermişdir. Bunun üçün də Hz. Xızırın bu elmi öyrətməkdən imtina etməməsi üçün razı salmağa çalışmışdır.

Hz. Musanın çəkdiyi mövzu Hz. Xızırın onu öyrətməkdən, ona müxtəlif nəsihətlərlə dərs verməkdən imtina etməsi ehtimalıdır. Buna görə də, tək istəyi ona təminat və zəmanət verərək bu dərstdən imtina etməsini əngəlləməkdir. Hz. Musa təhsilin mümkün qədər davam etməsini və Hz. Xızır kimi xüsusi elm verilmiş müqəddəs bir quldan mümkün olduğu qədər istifadə edə bilməyi istəyir. Bunun üçün də onu razı salmağa çalışmışdır.

Onlar yenə yollarına davam etdilər. Nəhayət, bir qəsəbəyə gəlib çatdıqları zaman oranın əhalisindən yemək istədilər. Ancaq onlar o ikisini qonaq etməkdən imtina etdilər. Bu zaman o ikisi orada yıxılmaq üzrə olan bir divar gördülər. (Xızır) dərhal onu düzəltdi. (Musa:) "Əgər istəsəydin, əlbəttə, onun müqabilində bir muzd alardın", - dedi. (Kəhf surəsi, 77)

Yollarına davam edən hz. Musa və hz. Xızır gəldikləri qəsəbədə gözəlliklə qarşılanmamışdılar. Buradan çox çətin səfər olduğu aydın olur. Çünki şəhər əhalisi onları qonaq kimi qəbul etmək, hətta onlara yemək verməkdən belə imtina etmişdir.

Bu ayədə Allah, doğrunu və faydalı elmi tapmaq üçün hər cür çətinliyə dözməyə işarə edir. Hz. Musa da, hz. Xızır ilə birlikdə ola bilmək, onun elmindən istifadə edə bilmək və nəsihətlərindən faydalana bilmək üçün hər cür çətinliyə razıdır. Bu, bütün inananlar üçün də bir ibrət xüsusiyyətinin göstəricisidir. Müsəlmanlar da bənzər bir vəziyyətlə qarşılaşdıqlarında eyni qətiyyəti və gözəl əxlaqı göstərməlidirlər.

Ayədə həmçinin hz. Xızırın son dərəcə qabiliyyətli, məharətli və sürətli biri olduğuna işarə edilir. Bu, daha əvvəl gəmini heç kimin xəbəri zərər verə bilməsindən, həm də divarı inşa edərkən gördüyü işin sürətindən və möhkəmliyindən aydın olur. Allah ayəsində "dərhal onu düzəltdi" deyə bildirərək bu sürətə və təcrübəyə işarə etmişdir. Həmçinin, hz. Xızır gəmini deşərkən də çox böyük hünər göstərmişdir. Gəmini məhv etməmiş, yalnız bir neçə kiçik zərərlə qarşı tərəfin bəyənəməyəcəyi bir hala gətirmişdir. Buradan hz. Xızırın divarın və gəminin düzəltdiyi materiala tam hakim olduğu aydın olur.

Ayənin davamında hz. Musa üçüncü və son dəfə hz. Xızıra sual verir. Halbuki hz. Xızır ödəniş alıb-almamağı onsuz da Allahın ona verdiyi elmlə çox yaxşı bilir.

Bir insanın gördüyü iş qarşılığında ödəniş alması zərurəti yoxdur. Bəzi hallarda ödəniş alınarkən, bəzilərində alınmaya bilər. Bu, vəziyyətə və şərtlərə görə dəyişə bilər. Mömin bütün etdiklərini sırf Allah rızası üçün edər. Etdiyi hər hansı bir iş ödənişli ola bildiyi kimi, pulsuz da ola bilər. Ödənişli olduğunda da alınan pul yenə yalnız Allah rızası üçün istifadə edilir. Ödəniş alıb almama qərarı, elçinin və ya peyğəmbərin Allahın verdiyi elm və əmrlər istiqamətində öz təqdiridir.

(Xızır) dedi: "Bu, mənimlə sənin ayrılma vaxtımızdır. Səbir edə bilmədiyiniz şeylərin yozumunu sənə xəbər verəcəyəm." (Kəhf surəsi, 78)

Hızır Musanın soruşduğu bu son sual, aralarında ayrılma vaxtının gəldiyinin də işarəsidir. Onsuz da ayrılma səbəbini Allah Hızır Musaya söyləmiş, tək bir dəfə sual soruşsa ayrılacaqlarına dair özü söz vermişdir. Səbəbi isə Hızır açıqlamışdır.

Hızır bu ayədə, Hızır Musaya "izah edilmədiyiniz üçün səbir edə bilmədin" deyərək izah edəcəyini söyləyir. Bu sözləri ilə bütün bunların, hikmətləri açıqlansa səbir ediləcək şeylər olduğunu ifadə etmişdir. Yəni əgər Hızır ilk andan etibarən verilən sualların hikmətini açıqlamış olsaydı, Hızır Musa bunlara səbir göstərə bilərdi. Buradan bir daha peyğəmbərin və ya mürdin açıqlamadığı mövzularda mütləq xeyir və hikmət axtarılmalı olduğu aydın olur.

Hızır və Hızır Musanın yol boyunca yaşadıkları, ikisinin də taleyində müəyyən edilmiş və Allah qatında yazılmışdır. Bunların heç bir şəkildə fərqli yaşanması ehtimalı yoxdur. İkisinin ayrılma anı da, eynilə görüşmə anı və görüşmə yeri kimi Allah Qatında müəyyəndir. Allah ikisinin də taleyində bu anları sonsuz əvvəldə təyin etmişdir.

Adnan Oktar: Hızır divar ustasıdır. Masonluq buradan götürür, bu hikmətli mövzunu. O dul qadının uşaqları da var burada. Dul kisəsinə də işarə edir burada.

Demək ki, masonluq da müsəlmanların idarəsində olacaq, bu aydın olur. "(Musa:) "Əgər istəsəydiniz, əlbəttə, onun müqabilində bir maddə alardınız", – dedi". (Kəhf surəsi, 77). Yəni "ödəniş almadan divarı düzəltmə" deyir. Bu divar, sıradan bir divar deyil. Həmişə gizlədirlər. Bəlkə Hızır Süleyman (ə.s)-ın məbədinin divarıdır. O ilk daşı bəlkə o qoydu. Orada bir daş var bilirsiniz? Hızır Süleyman (ə.s) məbəbində. Adamlar hələ də sirrini tapa bilmirlər "kim bunu gətirdi, bu daşı bura" deyirlər. Ülgüc kimi kəsilmiş araya kağız belə soxula bilmir, o qədər düz. Yəni texniki olaraq da gətirilməsi qeyri-mümkündür, blok, tək bir qaya. "Bunu" deyirlər "kim gətirdi görəsən bura".

Hələ də onun sirrini həll tapmağa çalışırlar İsraildə. Baxın internetdən, görəcəksiniz. **“(Xızır) dedi: “Bu, mənimlə sənin ayrılma vaxtımızdır”.** Vəhylə bildirildiyi üçün söyləyir. **“Zamanımız gəldi”** deyir. **“Səbir edə bilmədiyiniz şeylərin yozumunu sənə xəbər verəcəyəm”.** (Kəhf surəsi, 78). Yəni **“bu açıqlamalara belə dözə bilməzsən”** deyir. Bax, **“Səbir edə bilmədiyiniz şeylərin yozumunu sənə xəbər verəcəyəm”.** (Kəhf surəsi, 78). Yəni **“hikmətlərini sənə açıqlayacağam”** deyir **“niyə etdiyimi.”** **“Gəmiyə gəldikdə, o, dənizdə işləyən yoxsul kimsələrə məxsus idi. Mən də onu qüsurlu vəziyyətə salmaq istədim. Çünki orada bütün (qüsursuz) gəmiləri qəsb edən bir kral var idi.”** (Kəhf surəsi, 79).

Demək ki, Allah bəzən bəzi şeyləri zəif göstərə bilir. Məsələn Hz. İbrahim (ə.s) nə deyir? **“Mən xəstəyəm”** deyir. Xəstədir? Deyil. Amma adamlar qorxub qaçırırlar Hz. İbrahim (ə.s)-dan. Bəlkə dəli olduğunu söylədi. Bəlkə **“mən dəliyəm, xəstəyəm”** dedi. Onlar da qorxub qaçdılar. Bu ledün elmidir, batin elmidir. Bir şeyi zəif göstərmək, onu qorumaq məqsədi ilə edilə bilər. (A9 TV, 10 aprel 2015)

**Gəmiyə gəldikdə, o, dənizdə işləyən
yoxsul kimsələrə məxsus idi. Mən də
onu qüsurlu vəziyyətə salmaq istədim.
Çünki orada bütün (qüsursuz) gəmiləri
qəsb edən bir kral var idi.
(Kəhf surəsi, 79)**

Bu ayədə görüldüyü kimi, ayrılma qərarını təyin etdikdən sonra Hz. Xızır hadisələrin xeyir və hikmətlərini bir-bir şərh etməyə başlayır. Birinci hadisədə Hz. Xızır bir gəmini deşmişdir. Ancaq bu gəmini deşməsinin çox əhəmiyyətli bir neçə səbəbi vardır.

Hz. Xızırın bu davranışının hikmətlərini açıqlamazdan əvvəl, onun mərhəmətli xarakteri üzərində dayanmaq lazımdır. Hz. Xızır yoxsulların köməyinə gəlmiş, onların çətinliyə düşmələrini, qəddar insanlardan zülm görmələrini əngəlləmək istəmişdir. Bu hərəkəti onun, yoxsul və ehtiyac içində olanlara qarşı duyduğu məhəbbəti, şəfqətli və mərhəmətli xarakterini sərgiləyir. Allahın Rəhman və Rəhim sifətləri Hz. Xızır üzərində güclü bir şəkildə təcəlli edir. Bu, möminləri inkarçılardan ayıran üstün bir xüsusiyyətdir. Allah Bələd surəsində bu şəkildə bildirir:

**Sən haradan biləsən ki, əqəbə nədir?! O, kölə azad etməkdir, Yaxud
aclıq günündə yemək yedirməkdir, Qohumluğu çatan bir yetimə,
Yaxud heç bir şeyi olmayan yoxsula. Sonra da iman gətirən, bir-
birinə səbir etməyi tövsiyə edən və mərhəmətli olmağı tövsiyə
edənlərdən olmaqdır. Onlar sağ tərəfdəkilərdir.
(Bələd surəsi, 12–18)**

Mərhəmət, möminlərə düşkünlük və şəfqət peyğəmbərlərin və elçilərin ən diqqət çəkən xüsusiyyətləridir. Allahın üstün elmə sahib qullarından biri olan Hz. Xızır da bütün elçilər kimi şəfqətli və mərhəmətli, Allahın Qatından rəhmət verilən bir insandır. Buna görə də, yoxsul və möhtac insanlara kömək etmək üçün gəmilərini deşmiş, beləcə gəmini yararsız və qüsurlu göstərərək zalımların ələ keçirməsindən qurtarmışdır.

Hız. Xızırın gəmini deşməsi, onun çox böyük ağıl, fərasət, bəsirət və uzaqqörənliyi diqqəti cəlb edir. Çünki gəmini təkrar təmir edilib asanlıqla düzələcək şəkildə korlamışdır. Beləcə gəmini görənlər qüsurlu zənn edib ələ keçirmək istəməyəcəklər. Ancaq gəminin sahibləri qəddar insanların mallarını qəsb etmə təhlükəsi ortadan qalxdıqdan sonra asanlıqla gəmini yenidən təmir edib, istifadə edə biləcək hala gətirəcəklər.

Ayədə diqqət çəkilən bir başqa əhəmiyyətli mövzu isə, yoxsul xalqın olduğu bölgədə qəddar bir rejim olmasıdır. Bu, diktatorluq rejimi ola bilər. Bu bölgədəki despot hökumət, iman edənlərin mallarını səbəb göstərmədən müsadirə edə bilər. Buna görə də, möminlər çətin yaşayır və bu vəziyyətdən çıxış yolu tapmaq üçün çətinlik çəkirlər.

İnsanların mallarının bu şəkildə səbəb göstərilmədən müsadirə edilməsi, qədim dövrlərdəki despot dərəbəyilik, monarxiya və ya dövrümüzdəki faşist və kommunist rejimlərdə tez-tez görülən hadisədir. Bəhs edilən totalitar rəhbərliklər, müdafiəsiz xalqların mallarına əl qoyaraq, onları aclıq və yoxsul vəziyyətdə saxlamışlar. Bu nümunə qəddar dövlət anlayışının, tarixin ən qədim dövrlərindən bəri gələn düşüncə olduğunun da dəlilidir.

Oğlan uşağına gəldikdə, onun ata-anası mömin idilər. Biz onun ata-anasını azğınlığa və küfrə sövq etməsindən qorxduq. (Kəhf surəsi, 80)

Ayədə uşağın ailəsinin mömin insanlar olduğu xəbər verilir. Bu məlumat, o dövrdə də haqq dinin olduğuna işarə edilir.

Hz. Xızırın uşağın canını alması ilə əlaqədar ayələr araşdırılarkən vurğulanmalı bir başqa mövzu isə uşağın ölümünün Allahın təqdiri olduğudur. O uşağın ölümünü Allah taleyində yer və zaman olaraq yazmışdır. Allah “Sizi palçıqdan yaradan, sonra bir əcəl müəyyən edən Odur. Adı qoyulmuş əcəl, Onun yanındadır.” (Ənam surəsi, 2) ayəsi ilə insanlara bu həqiqəti xatırladır. Quranda bildirildiyi kimi hər insanın canını mələklər alar. Allah, Ənfal surəsində bu həqiqəti belə bildirir:

Kaş mələklər üzlərinə və arxalarına vurub: “Dadın yandırıcı cəhənnəm əzabını!” – deyərək kafirlərin canlarını alarkən onları görəydin! (Ənfal surəsi, 50)

Ancaq mələklərin can alması da bir səbəbdir, həqiqətdə isə canı alan ancaq Allahdır. Quranda bu mövzu ilə əlaqədar Hz. İbrahimin səmimi duası nümunə verilmişdir:

O məni yaratdı və doğru yola yönəltdi. O məni yedirir və içirir. Xəstələndiyim zaman O mənə şəfa verir. O məni öldürəcək, sonra da dirildəcəkdir. Onun axirət günü xətalarımı bağışlayacağını ümid edirəm. Ey Rəbbim, mənə hökm (elm) ver və məni salehlərin arasına daxil et! (Şuəra surəsi, 78–83)

Allah bu uşağın canının alınmasını Hz. Xızırın əli ilə təqdir etmişdir. Ancaq Hz. Xızır olmayıb, başqa biri də bu ölümə vəsilə ola bilərdi. Bir qəza nəticəsində, ürəyinin dayanması ya da düşüb başını yalayaraq bir anda həyatını itirə bilərdi. Allahın “...Onların əcəli gəldiyi zaman nə bir saat geri

qalar, nə də irəli keçə bilərlər” (Nəhl surəsi, 61) ayəsində bildirdiyi kimi bir adamın əcəli gəldiyi zaman, buna kiminsə mane olması, ya da irəli çəkməsi mümkün deyil. Həmçinin bu hadisədə Allah, ölüm mələklərini görünməyən səbəb qılmış, görünən üzündə isə, hz. Xızır uşağın canını almış kimi göstərmişdir. Həqiqətdə isə hz. Xızır vəhylə hərəkət edən insandır və Allahın əmrindən qətiyyən çıxma bilməz. Allah istəməsə, öz iradəsi ilə bir şey etməsi mümkün deyil. Allah bu uşağın canını almaq üçün onu vəsilə etmişdir.

Oxşar vəziyyət hz. Musanın canını aldığı adam üçün də keçərlidir. Ayələrdə bu hadisə belə bildirilir:

Musa əhalisinin xəbəri olmadan şəhərə daxil oldu. Orada biri öz tayfasından, digəri isə düşmən tayfadan olan iki nəfərin döyüşdüyünü gördü. Öz tayfasından olan şəxs düşməninə qarşı ondan kömək istədi. Musa da yumruq vurub onu (düşmən tayfadan olanı) öldürdü. Musa: “Bu, şeytan əməlidir. Həqiqətən, o, zəlalətə sürükləyən açıq-aydın bir düşməndir!” – dedi. Musa: “Ey Rəbbim! Həqiqətən, mən özümə zülm etdim. Məni bağışla!” – dedi. O da onu bağışladı. Şübhəsiz ki, O, bağışlayandır, mərhəmətlidir.
(Qəsas surəsi, 15–16)

Hz. Musa kömək etmək üçün dalaşan iki adamın arasına girmiş, ancaq istəmədiyi bir hadisə reallaşmış və bir adamın canını almışdır. Ancaq burada da hz. Musanın yalnız bir vəsilə olduğunu unutmamaq lazımdır. Görünüşcə o adam hz. Musanın atdığı yumruq ilə həyatını itirmişdir. Amma hz. Musa yalnız zahiri səbəbdir. Allah bu adamın canını almaq üçün hz. Musanı vəsilə etmişdir. Görünməyən tərəfdəki vəsilələr isə yenə ölüm mələkləridir. Allah ayələrində onların canı almaqla məsul olduqlarını bildirir. Əsl canı alan isə Allahdır.

İnsan nə qədər müqavimət göstərsə də, hara sığınsa da, hara qaçsa da, əslində fərqiində olmadan hər an öz ölümünə doğru irəliləyər. Allah, “...De: “Evlərinizdə olsaydınız belə, (alınlarına) ölüm yazılmış kimsələr (öldürülüb) düşəcəkləri yerlərə gedərdilər. Allah sizin ürəklərinizdə olanları yoxlamaq və qəlblərinizdəkini (niyyətlərinizi) təmizləmək (üçün belə etdi). Allah ürəklərdəkini biləndir!” (Ali İmran surəsi, 154) ayəsi ilə heç bir insanın ölümdən qaça bilməyəcəyini xatırladır.

İnsanın qarşısında başqa bir seçim və ya çıxış yolu yoxdur. Əcəli gəldiyində hara qaçarsa qaçsın ölüm mələkləri ilə mütləq qarşılaşacaq. Taledə müəyyən bir anda və yerdə ölüm onu mütləq tutacaq. Quranda, bu sirr belə xəbər verilir:

De: “Qaçdığınız ölüm, əlbəttə, sizi yaxalayacaqdır. Sonra gizli olanı da, aşkar olanı da bilən Allaha qaytarılacaqsınız. O da etdiyiniz əməlləri sizə xəbər verəcəkdir. (Cümə surəsi, 8)

Harada olursunuzsa olun, hətta möhkəm qalalar içərisində olsanız belə ölüm sizə çatacaqdır... (Nisa surəsi, 78)

Hz. Xızır isə gələcəkdə inkarçı olacağına dair qəti məlumata sahib olduğu uşağı, Allahın əmri ilə öldürür. O uşağın həm ailəsinə və ətrafına zülm etməsinin qarşısını almaq, həm də günahkar olmasına mane olmaq istəyir. Bunun üçün əvvəldən tədbir görür.

Adnan Oktar: Axırzamanda yoxsulluğun artacağı, zülmün də olacağına işarə vardır. Yəni diktator liderlər olacağına işarə edir. **“Oğlan uşağına gəldikdə, onun ata–anası mömin idilər. Biz onun ata–anasını azğınliğa və küfrə sövq etməsindən qorxduq.”** (Kəhf surəsi, 80). **“azğınliğa və küfrə sövq etməsindən.”**

...O şübhəni kim deyir? Allah söyləyir. O zaman şübhə deyil, həqiqətdir. Təhlükə, həqiqətən təhlükə. Və öldürülməsi lazımdır, Allah, Hz. Xızır (ə.s) kanalıyla öldürür. **“Beləcə, istədik ki, Rəbbi onlara əvəzində ondan daha təmiz və daha mərhəmətli birini bəxş etsin.”** (Kəhf surəsi, 81). Allah uşağı öldürür amma yerinə də əfəndi, dindar, mərhəmətli, təmiz, dinə yaxın olan birini onlara nəsb edir. Yəni Hz. Xızır (ə.s) zərər də meydana gətirən bir şey edib, məsələn gəmini korlayır amma adamları qurtarmış olur. Uşağı öldürür amma Allah daha xeyirlisini o ailəyə verir. **“Divara gəldikdə isə, o, şəhərdəki iki yetim oğlan uşağına məxsus idi”** yəni dul qadının uşaqları idi, iki uşaq, **“Onun altında onlara aid bir xəzinə vardı”.** Məhz bu da masonların xəzinə sandığına, yəni dul kisəsinə, ona işarə edir. **“Ataları da yaxşı insan idi. Rəbbin istədi ki, onlar həddi–buluğa çatıb Rəbbindən bir rəhmət olaraq öz xəzinələrini çıxartsınlar”.** Xəzinə, həddi–buluğa çatmaq, həddi–buluğ, daş ustalığı, daşın

yonulması, saleh insan, iki yetim. Dul bir qadının uşağı bunlar, iki uşaq. Deyir ki; "... (bu,) Rəbbindən bir rəhmətdir." "Rəhmət olaraq etdi Allah bunları" deyir. **"Mən bunu öz ixtiyarımla etmədim"**. Yəni "Öz ixtiyarımla deyil, hamısını vəhy ilə etdim" deyir. **"Bu, səbir edə bilmədiyiniz şeylərin izahıdır"**. (Kəhf surəsi, 82) (A9 TV, 10 aprel 2015)

**Beləcə, istədik ki, Rəbbi onlara əvəzində
ondan daha təmiz və daha mərhəmətli
birini bəxş etsin. (Kəhf surəsi, 81)**

İnsanların böyük hissəsi ölüm, yaxınlarını itirmə hadisinin xeyir və hikmət tərəfini görməkdə çətinlik çəkirlər. Halbuki, dünya üzərində reallaşan hər hadisədə olduğu kimi, ölümdə də çox böyük hikmət və xeyir gizlidir. Bu hikmətlərdən biri ayədə “Allahın daha gözəlini və daha təmizini vermək” istədiyi şəkildə bildirilir. Quran əxlaqını yaşamayan və inkar edənləri Allah bu şəkildə xəbərdar edir:

Ey iman gətirənlər! Sizdən hər kim öz dinindən dönərsə, (bilsin ki,) Allah elə bir tayfa gətirər ki, Allah onları sevər, onlar da Allahı sevelər. Onlar möminlərə qarşı mülayim, kafirlərə qarşı isə sərt olar, Allah yolunda cihad edər və tənə edənin tənəsindən qorxmazlar. Bu, Allahın lütfüdür. Onu dilədiyi kimsəyə verər. Allah (lütfü ilə) genişdir, hər şeyi biləndir. (Maidə surəsi, 54)

Rəbbin heç bir şeyə möhtac deyildir, mərhəmət sahibidir. Sizi başqa bir qövmün nəslindən yaratdığı kimi, istəsə, sizi məhv edər və sizdən sonra istədiyini sizin yerinizə gətirər. (Ənam surəsi, 133)

Hz. Xızırın gözəl əxlaqı

Hz. Xızır və Hz. Musa hekayəsi ətraflı şəkildə təfəkkür edildiyində, hər ayədə Hz. Xızırın xarakterinə dair əhəmiyyətli işarələr olduğunu anlayırıq. Bu xüsusiyyətləri kitabın əvvəlki hissələrində ətraflı şəkildə araşdırdıq. Ancaq burada bütün bu xüsusiyyətlər maddələr halında və dəlilləri ilə birlikdə bir yerə gətirilmişdir. Məqsədimiz Hz. Xızırın ayələrdə ifadə edilən xarakter xüsusiyyətlərini bir bütün halında görməkdir:

Hz. Xızırın Allahın əmrlərini tərəddüdsüz tətbiq etməsi

Kəhf hekayəsində Hz. Xızırın ən çox diqqət çəkən xüsusiyyəti vəhy alanda heç tərəddüd etmədən bunu yerinə yetirməsi və Allahın əmrlərini diqqətlə tətbiq etməsidir.

Hz. Xızırın mərhəməti və şəfqəti

Köməyə ehtiyacı olan, yoxsula, yetimə və zəif olanlara dərhal köməyə qaçması, onun şəfqət və mərhəmətinin ən gözəl dəlilləridir.

Hz. Xızırın iman edənlərə qayğısı və kömək etməsi

Hz. Xızır iman edənlərə olan qayğısına görə, mömin olan ana və atanın dərhal köməyinə gedir.

Hz. Xızırın ağılı, fərasəti və gələcəyi görmə qabiliyyəti olması

Aldığı tədbirlər və inkar edənlərə qurduğu tələlər Hz. Xızırın ağılının və fərasətinin bir dəlili xüsusiyyətindədir.

Hz. Xızırın təvəkkülü

Heç bir çətinlikdən təsirlənməməsi, hər hadisənin Allah qatında yazılmış tale üzrə reallaşdığını bilməsindən qaynaqlanmaqdadır.

Yuxarıda saydığımız xüsusiyyətlər Hz. Xızırın Quran ayələrində bizə bildirilən xüsusiyyətləridir. Bundan başqa, Allahın rəhmət etdiyi, hikmət verdiyi, Qatından bir elmlə dəstəklədiyi üstün əxlaqa sahib bir kimsədir. Hz. Xızır, Hz. Musa ilə olduğu zaman boyunca onu ən gözəl şəkildə öyrətmiş, həm şifahi olaraq, həm də hal olaraq ona çox əhəmiyyətli öyüdlər vermişdir. Səbri, dayanıqlılığı, köməksevər olması, yetkinliyi ilə ona nümunə olmuş, yaşadığı hadisələrin ardındakı hikməti öyrətmişdir.

“Divara gəldikdə isə, o, şəhərdəki iki yetim oğlan uşağına məxsus idi. Onun altında onlara aid bir xəzinə vardı. Ataları da yaxşı insan idi. Rəbbin istədi ki, onlar həddi-buluğa çatıb Rəbbindən bir rəhmət olaraq öz xəzinələrini çıxartsınlar. Mən bunu öz ixtiyarımla etmədim. Bu, səbir edə bilmədiyən şeylərin izahıdır”. (Kəhf surəsi, 82)

Hz. Xızırın açıqladığı axırncı hikmət isə yetim uşaqlara aid olan divarı inşa etməsi ilə əlaqədardır.

Bu ayədə saleh möminlərə aid kimsəsiz və yetim uşaqların müdafiəsinə diqqət çəkilir. Allah yetimlər haqqında Bəqərə surəsində belə buyurur:

...Səndən yetimlər haqqında da soruşurlar. De ki: “Onlar üçün (yaşayışlarını) yaxşılaşdırmaq daha xeyirlidir. Əgər onlarla birlikdə yaşayırsınızsa, onlar sizin qardaşlarınızdır”. Allah fitnə–fəsad törədəni yaxşılıq edəndən ayırd edir. Əgər Allah istəsəydi, əlbəttə, sizi əziyyətə salardı. Həqiqətən, Allah yenilməz qüvvət və hikmət sahibidir. (Bəqərə surəsi, 220)

Ayədə də bildirildiyi kimi, iman edənlər yetimlərin haqqını qorumaqda, onların əxlaqını gözəlləşdirmək üçün maksimum səy göstərirlər. Bu, onların gözəl əxlaqının, Allahın əmr və tövsiyələrinə əməl etmədə dəqiqliyin bir nəticəsidir. Müsəlmanlar, “Səndən nə infaq edəcəklərini soruşurlar. De ki: “Malınızdan verəcəyiniz hər bir xeyir (sədəqə) ata–anaya, qohumlara, yetimlərə, miskinlərə və yolda qalanlara məxsusdur”. Şübhəsiz ki, Allah etdiyiniz hər bir xeyirli işi biləndir” (Bəqərə surəsi, 215) ayəsində bildirildiyi kimi yetimlərə infaq edirlər. “Onlar öz nəfsləri çəkməsinə baxmayaraq yeməyi yoxsula, yetimə və əsirə yedirirlər.” (İnsan surəsi, 8) ayəsində isə özləri ehtiyac içində olsalar belə, əvvəlcə onları qoruyub himayə etdikləri

bildirilmişdir. Allah yetimlərə zülm edənləri isə Nisa surəsində bu şəkildə xəbərdar edir:

Şübhəsiz, yetimlərin mallarını haqsızlıqla yeyənlər qarınlarına ancaq od doldurarlar və onlar yandırılıb-yaxan bir oda girəcəklər.

(Nisa surəsi, 10)

Hızır da İslam əxlaqının bir gərəyi olaraq yetim uşaqların gələcəyini düşünür və onlar üçün çox əhəmiyyətli sərmayə hazırlayır. Əgər Hz. Xızır divarı təmir etməsəydi, divar yıxılıb yetim uşaqların atalarına aid xəzinəni ortaya çıxaracaq, uşaqların malları da zalım insanlar tərəfindən qəsb olunacaqdı. Məhz bu səbəblə, Hz. Xızır xəzinə üçün, uşaqlar yetkinliyə çatana qədər qorunub saxlana bilinəcək möhkəm bir yer tikmiş, onların gələcəyi üçün əhəmiyyətli tədbir görmüşdü.

Hızırın yoxsullara və yetimlərə göstərdiyi bu şəfqət və mərhəmət daha əvvəl də vurğuladığımız kimi Allahın Rəhim (sonsuz mərhəmət sahibi) sifətinin təcəllisidir. Hz. Xızırın bu divarı möhkəm inşa etməsi ilə uşaqların mallarını qorumaq üçün güclü tədbir görməyin əhəmiyyətinə işarə edilir. Hz. Xızır Allaha təvəkkül göstərmiş və buna görə də uşaqlar üçün çox möhkəm, Allah qatında təyin olunmuş zamana qədər zərər görməyəcək, möhkəm divar inşa etmişdir.

Həmçinin bir divarın dağılması, başda oradan keçən insanlar olmaqla, ətrafındakı bitkilərə, yaxınlarında olan heyvanlara çox böyük zərər verib, ölüm və ya qəzalara səbəb ola bilər. Bu ayədə də uçulmuş divarların təkrar inşa edilərkən möhkəm bərpa edilməli olduğuna işarə edilmiş ola bilər.

Ayədə həmçinin Hz. Xızırın **“Mən bunu öz ixtiyarımla etmədim”** dediyinə diqqət çəkilir. Bu, daha əvvəl də vurğuladığımız kimi, Hz. Xızırın hər şeyi edənin Allah olduğunu, hər şeyin taledə olub bitdiyini bildiyini göstərən söhbətdir. Hz. Xızır heç bir qərarı öz istəyi ilə etmədiyini ən gözəl şəkildə ifadə edir.

**Sənə Zülqərneyn barəsində də sual
verirlər. De ki: "Sizə ondan bəhs
edəcəyəm". (Kəhf surəsi, 83)**

Ayənin əvvəlində bəhs edilən bu "öyüd-nəsihət və xatırlatma" ifadəsi son dərəcə əhəmiyyətlidir. Çünki tarix boyunca Hz. Zülqərneyn hekayəsi müxtəlif şərhçilər tərəfindən çox fərqli şəkildə açıqlanmışdır.

Ancaq Allah Hz. Zülqərneyn hekayəsinin ilk ayəsində bu hekayənin hikmətlərindən bəzilərini bizlərə açıq şəkildə bildirir: Möminlərə bir xatırlatma, öyüd vermə və hikmət bildirmə...

Kəhf surəsindəki digər hekayələrdə olduğu kimi, Hz. Zülqərneyn hekayəsində də möminlərə İslam əxlaqının nümunələri verilir, ibrət alınacaq hadisələr çatdırılır. Ayələrdə izah edilənlər çox açıqdır və başa düşmək çox asandır. Ayələri oxuyanda mənasının aydın olması, bu qissələri təfəkkür etməyimiz və dərs çıxara bilməyimiz üçün kifayətdir. Allah Hud surəsində belə buyurur:

**Əlif, Lam, Ra! (Bu Quran) hikmət sahibi və hər şeydən xəbərdar olan
Allah tərəfindən ayələri möhkəmləndirilmiş, sonra da izah edilmiş
bir kitabdır. (Hud surəsi, 1)**

Bu vəziyyətdə iman edən insan, Quran ayələrini səmimiyyətlə, ibrət almaq üçün oxumalıdır. Allah "Quran ayələrinin açıq olduğunu" (Həcc surəsi, 16) bir çox ayəsində bildirmişdir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

**Ramazan ayı insanlara doğru yolu göstərən və içində haqqı batıldən
ayırmanın açıq dəlilləri olan Quranın nazil edildiyi aydır...
(Bəqərə surəsi, 185)**

**...Həqiqətən, Allahdan sizə bir nur və açıq-aydın bir Kitab
gəlmişdir. Allah, Öz rızasına uyanları onunla əmin-amanlıq
yollarına yönəldər və Öz izni ilə onları qaranlıqdan aydınlığa çıxarıb
doğru yola istiqamətləndirər. (Maidə surəsi, 15-16)**

Adnan Oktar: 83-cü ayə "Sənə Zülqərneyn barəsində də sual verirlər. De ki: "Sizə ondan bəhs edəcəyəm"

Bu ayədə müsəlmanlara öyüd də, xatırlatma da var. **"Həqiqətən, Biz onu yer üzündə iqtidar və güc sahibi etdik"**, dünya hakimiyyəti verdik. Bu açıq şəkildə Hz. Mehdi (ə.s)-a baxan bir ayədir. Əbcədi 2017 tarixini verir. **"ona hər yerin yolunu öyrətdik"**; bir sultan, bir səbəb verdik. **"Beləcə o, bir yol tutub getdi. Nəhayət, günəşin batdığı yerə gəlib çatanda onu palçıqlı bir gölməçədə batan gördü."** qara palçıqlı bir dənizdə, Günəşi batman gördü...

Qara palçıqlı, televizorda gördünüz qarqara idi dəniz. **"Gölməçənin yanında da bir qövm gördü"**. Yəni sanki, televizorda görür, buradakı izahat elədir. Şəxsən gedərək görmüş kimi deyil. Oradan oraya, oradan oraya, sanki bir düyməyə basır onu görür, bir düyməyə basır bunu görür kimidir buradakı izahat. Zatən ayədə gəzdiyini demir. **"O dedi: "Haqsızlıq edənə əzab verəcəyik"**. Kim əzablandırır? Mələklər. Kim əzablandırır? Hz. Xızır (ə.s) (Allahın vəsiləsi ilə). **"Sonra o Rəbbinə qaytarılacaq və (Rəbbi) ona görünməmiş bir əzab verəcək"**. Bu ayənin əbcədi 2007 tarixini verir. **"İman gətirib saleh əməl edən kimsəyə gəldikdə"** yəni "istənilən budur" deyir Allah. Yəni iman etməsi və səmimi olması. **"onun üçün ən gözəl mükafat vardır"**. Dünyada və axirətdə bir qurtuluş vardır. **"Biz ona asan işləri buyuracağıq"**. Yəni xurafat bitəcək. Asan olan hakim olacaq, yəni dində asanlıq olacaq, fərahlıq olacaq. (A9 TV, 30 aprel 2011)

Həqiqətən, Biz onu yer üzündə iqtidar və güc sahibi etdik, ona hər yerin yolunu öyrətdik. Beləcə o, bir yol tutub getdi. (Kəhf surəsi, 84-85)

Kəhf surəsinin 84-cü ayəsində Allah möhkəm bir iqtidarın əhəmiyyətinə diqqət çəkir. Bir ölkədəki iqtidarın həm iqtisadi, həm siyasi, həm də hərbi baxımdan güclü olması son dərəcə əhəmiyyətlidir. Əks halda, yəni hər an dağılacaq kimi çürük bir iqtidarın varlığında, ölkə çox ciddi problemlərlə qarşı-qarşıya gələ bilər. Əvvəlcə xarici düşmənlər bu ölkəni daha gücsüz hala gətirməyə çalışırlar. Daxildəki müxalifət isə onsuz da zəifləmiş olan iqtidarı daha da gücdən salmaq üçün səy göstərməyə başlayır. Bunların nəticəsi olaraq iqtisadi problemlər, qiyamlar, üsyanlar başlayır və ölkə bir anda böyük bir xaosun içinə sürülür. Ancaq ayələrdə Hz. Zülqərneynin ölkəsində bu problemlərin yaşanmadığı, iqtidarının çox möhkəm, ağıllı və güclü olduğu aydın olur.

Allah ayədə keçən, “**ona hər şeydən bir yol (səbəb) verdik**” ifadəsi ilə Hz. Zülqərneynin hər şeyə həll yolu və çarə tapmaq gücü verdiyinə diqqət çəkir. Hz. Zülqərneyn çox ağıllı, fərasətli və bəsirət sahibi bir mömindir. Allahın verdiyi bu üstün xüsusiyyətlər sayəsində mürəkkəb kimi görünən hər cür problemə dərhal həll yolu tapır, nöqsanları aradan qaldırır. Allah hər şeydə onun yolunu açmış, onu üstün bir elmlə dəstəkləmişdir. Necə ki, hekayənin davamında da görülcəyi kimi, onun bu xüsusiyyəti insanlar tərəfindən də bilinir, buna görə də, həmişə məsləhət alınan, müzakirə edilən və kömək istənilən adam olaraq tanınır.

**Nəhayət, günəşin batdığı yerə gəlib
çatanda onu palçıqlı bir gölməçədə
batan gördü. Gölməçənin yanında da bir
qövm gördü. Biz: “Ey Zülqərneyn! Ya
(onlara) əzab verməli, ya da onlar
barəsində yaxşılıq yolunu tutmalısan!” –
dedik. (Kəhf surəsi, 86)**

Ayədən hz. Zülqərneynin əvvəlcə qərbə doğru getdiyi aydın olur. Günəşin batdığı yer olaraq təsvir edilən bu bölgə dünyanın ən qərb nöqtəsi ola bilər. Əgər Avropa qitəsi əsas götürülsə bu bölgə, Avropa qitəsinin ən uc nöqtəsini meydana gətirən İspaniya və Cəbəllütariq boğazının ətrafı ola bilər. Afrika qitəsi əsas götürülsə bu dəfə də bu qitənin ən qərbdəki nöqtələri olan Mavritaniya və Seneqal kimi bölgələrə işarə etdiyi düşünülə bilər. Ancaq xəritə ölçü götürüldüyündə ən qərb nöqtənin Afrika qitəsinə işarə etməsi mümkündür (doğrusunu Allah bilir).

Ayələrdə hz. Zülqərneynin yönəldiyi qərb bölgəsini təsvir edərkən istifadə edilən bir digər tərif isə “qara palçıqlı gölməçə” ifadəsidir. Bu ifadənin ərəbcə “aynin hamie” dir. Bu ifadədəki “ayn” sözü “göz, bulaq, çeşmə, qaynaq” mənalarına gəlir. “Hamie” sözü isə “qara palçıq, palçıq, bulanıq, palçıqlı” mənalarında işlənir.

Hz. Zülqərneynin yönəldiyi qərbdəki bölgənin Afrika ola biləcəyinə Bədiüzzaman Səid Nursi də işarə edir. Bədiüzzaman bu şəkildə təsvir edir:

“Zülqərneynin məğrib (qərb) tərəfinə səyahəti, şiddət-i hərarət zamanında və bataqlıq tərəfinə və Günəşin qürub avanına və vulkanlı bir dağın fişqırması vaxtına təsadüf etdiyini bəyan etməklə, Afrikanın tamam istilasını kimi çox ibrətli məsələlərə işarə edər... Həm bulaq (ayn), təşbehdir. Uzaqdan böyük bir dəniz, kiçik bir hovuz kimi görünür. Hərərətdən çıxan duman və buxarlar və bataqlıqlar arxasında görünən bir dənizi, palçıq içində bir bulağa təşbehi və ərəb dilində bulaq, həm Günəş, həm göz mənasında olan “ayn” sözü, esrar-ı beləğatça çox mənalı və münasibdir...

Qərbi əhatə dənizə palçıqlı bir bulaq təbiri, Zülqərneynin nisbətən uzaqlıq nöqtəsində o böyük dənizi bir bulaq kimi görmüş. Quranın nəzəri isə hər şeyə yaxın olduğu cəhətlə, Zülqərneynin qalası–his növündəki nəzərinə görə baxa bilməz, bəlkə Quran səmaya baxaraq gəldiyindən Kürə–i Ərzi gah bir meydan, gah bir saray, bəzən bir beşik, bəzən bir səhifə kimi gördüyündən; dumanlı, buxarlı böyük qərbi əhatə edən atlas dənizini bir bulaq təbir etməsi, əzəmət–i ülviyyətini göstərir.”⁵

Günəşin dəniz kənarında batmasını uzaqdan izləyən birisi, günəşi dənizə girmiş kimi görür. Ya da dağın arxasından günəş batarkən, uzaqdan baxanda sanki günəş dağa girmiş kimi hiss edilir. Bu, baxanın olduğu yer və baxış bucağına bağlıdır.

Hz. Zülqərneyn ayədə təsvir edilən bölgəyə çatdığında orada bir qrupla qarşılaşar. O qrupa qarşı necə davranmasını isə Allah ona bildirir. Əgər o birlik ona beyət edərsə və müsəlman kimi yaşayarsa, onlara yaxşı davranacaq. Ancaq əgər Allahın hökmlərinə qarşı çıxar, İslama tabe olmaz və fitnə çıxararlarsa, o zaman ona görə cavab alacaqlar.

Hz. Zülqərneynin verəcəyi cavab hüquqi bir cavabdır. Güzəlliklə və yaxşı rəftar göstərənlərə gözəl cavab verilərkən, pisliliyi, zülmü və üsyanı yol olaraq seçənlərə də ona görə cavab veriləcəkdir. Bu cavabın necə olacağı isə hakimin səlahiyyətindədir. Bu ifadədən Hz. Zülqərneynin dövlət başçılığı vəzifəsi ilə yanaşı hakimlik səlahiyyətinə də sahib olduğu aydın olur. Hz. Zülqərneyn, o dövrdə mövcud olan cəza hüququna görə ya həbs cəzası, ya nəzarət, ya da başqa bir cəza tətbiq edir.

Həmçinin bu ayədəki ifadələrdən, Hz. Zülqərneynin ölkəsində dövlət başçılığı sistemi olduğu da aydın olur. Lider olan Hz. Zülqərneyn tək hakim gücdür, dövlət başçısıdır, məhkəmə haqqını əlində saxlayan hakim mövqeyi də var.

Əgər pis davranan bu adam, ya da qruplar üsyan edir, müqavimətə keçir və hücum planlaşdırırsa, o zaman dövlət özünü bütün gücləri ilə qoruyur. Ayədə bəhs edilən “**əzab**” sözü ilə də dövlətin özünü müdafiə etməsinə işarə edilmiş ola bilər. Bu cəzalandırma üsullarının üzərində dayanarkən, Hz. Zülqərneynin hərbi və polis gücünə, təhlükəsizlik qüvvələrinə də işarə edilir.

Ayədə bəhs edilən “**gölməçə**” sözü bəzi şərhçilər tərəfindən fərqli şəkillərdə təfsir edilir. Buna görə, hz. Zülqərneyn “**səbəb**” vasitəsilə kosmosda səfər etmiş və Günəşi “**qara dəliyin**” içinə girərkən görmüşdür. Qara dəliklər günəşlərin batdıqları, yəni içinə yox olduqları, ölən ulduzlardır. Bəzi ölən ulduzlar büzülər, kiçik bir həcm içinə çox sıx bir maddəni özündə saxlayar. Günəşdən 3 qat böyük olan bu ulduzlar, yalnız bir neçə kilometr həcmindədirlər. Belə olduqda da cazibə gücləri böyük bir şəkildə artır, işığı, səsi hətta zamanı belə udur. Özünə yaxın olan ulduzları içinə çəkir və içinə çəkdiyi hər ulduzla cazibə qüvvələri bir qat daha artır.⁶

Qara dəliklər özlərinə yaxınlaşan cisimləri udduqlarına görə “**qara bataqlıq**” şəklində düşünmək və işıq saçmadığına görə də “**qara dəlik**” adını alırlar.

**O dedi: "Haqsızlıq edənə əzab verəcəyik.
Sonra o Rəbbinə qaytarılacaq və (Rəbbi)
ona görünməmiş bir əzab verəcək.
(Kəhf surəsi, 87)**

Ayədə bəhs edilən, hz. Zülqərneynin müsəlman rəhbər, dövlətinin isə müsəlman dövlət olduğu aydın olur. Hz. Zülqərneyn danışığında Allahı və axirət gününü xatırladır, yəni insanlarla müsəlman kimi danışır.

H. Zülqərneynin vurğuladığı bir digər mövzu isə zülmün qarşılığının o zamanki hüquqa görə təyin edilməsidir. Ayədə bəhs edən əzablandırılmada məqsəd (yuxarıda da ifadə etdiyimizə bənzər) cəza sanksiyalarıdır. Allah o dövrdə, inkar edən birliyin bu dünyadakı əzabını, hz. Zülqərneynin əli ilə təqdir etmişdir. Ancaq bu əzab, etdikləri zülmə cavab olaraq dünya həyatında verilən bir cəzadır. Rəbbimizin "Axirət əzabı isə, şübhəsiz çox daha böyükdür; bir bilsələr" (Qələm surəsi, 33) ayəsində də bildirdiyi kimi axirətdəki cəza daha şiddətli və daha çətinidir.

Allahın varlığını və axirəti inkar edən, Quranın hökmlərini yalan sayan hər insan, həm dünyada, həm də axirətdə mütləq layiq olduğu qarşılığı görəcək. Necə ki, tarix boyunca bir çox qövm dünya həyatında böyük əzablara məruz qalmışdır. Elçilərin Allaha, imana dəvət etdikləri qövlərdən bu dəvəti rədd edərək dünya həyatındakı əzabla qarşılaşmışdır. Allah bu qövlərin həlakını xəbər verdiyi ayələrdə, axirət əzabının daha şiddətli olduğunu da xatırlatmış, insanlara əsas axirət əzabından çəkinmələrini bildirmişdir. Ayələrdə Allah belə bildirir:

Buna görə də onlara dünya həyatında rüsvayçılıq əzabını daddırmaq üçün o uğursuz günlərdə onların üstünə soyuq bir külək göndərdik. Axirət əzabı isə daha çox rüsvayedicidir. Onlara heç bir köməklik də göstərilməz. (Fussilət surəsi, 16)

**Biz həddi aşıb Rəbbinin ayələrinə inanmayanları belə cəzalandırırıq.
Axirət əzabı isə, əlbəttə, daha şiddətli və daha əbədidir.**

(Taha surəsi, 127)

Ayədə cəhənnəmdə inkarçıların qarşılaşacağı bu əzab **“görünməmiş bir əzab”** olaraq təsvir edilir. Bu sözlə, axirət əzabının insanların dünyada qarşılaşdığı, görüb, bildikləri hər cür əzabdan daha şiddətli olduğuna işarə edilir. Buna görə də, insanların dünyada qarşılaşdıqları əzablardan əvvəl axirət əzabını düşünmələri və bundan qorxmaları lazımdır. Bu şiddətli qorxu insanların etdikləri səhvlərdən ötrü tövbə etmələrinə və inkardan əl çəkib, Allaha təslim olmalarına vəsilə ola bilər.

Adnan Oktar: “İman gətirib saleh əməl edən kimsəyə gəldikdə...” (Kəhf surəsi, 88). İman edəcək və son dərəcə səmimi olacaq, **“onun üçün ən gözəl mükafat vardır”**. O gözəl mükafatı Allah ayədə açıqlayır baxın: **“İman gətirib saleh əməl edən kimsəyə gəldikdə, onun üçün ən gözəl mükafat vardır”**. Bu ayənin izahını harada tapırıq? Nur Surəsinin 55-ci ayəsində tapırıq. Ayəni başqa ayə ilə açıqlamaq lazımdır; məsələn 88-ci ayəni Nur surəsinin 55-ci ayəsi ilə təfsir edə bilirik. Çünki orada Allah deyir ki; **“Kim iman edər və saleh əməllər edərsə, onu dünya hakimi edərəm”**. Burada da, nə deyir ayədə; **“onun üçün ən gözəl mükafat vardır”**.

O gözəl mükafatın nə olduğunu anlayırıq oradan. **“Dünya hakimiyyəti və cənnət”**. Onun üçün Quranı Quranla təfsir etmək çox əhəmiyyətli bir üsuldur. Ümumiyyətlə vacib bir üsuldur. Və ən doğru üsul budur. **“Biz ona asan işləri buyuracağıq”**. Məsələn bu ayəni, **“asan işləri buyuracağıq”** ayəsini, hansı ayələrlə açıqlayırıq? **“İbrahimin dini kimi asandır.”** (Həcc surəsi, 78). **“Allah sizin üçün çətinlik diləməz, asanlıq diləyər.”** (Bəqərə surəsi, 185). Başqa bir ayə daha var. **“Biz sənə ən asan olanı (İslam dinini) müyəssər edəcəyik.”** (Əla surəsi, 8) Bu ayəni açıqlayarkən 88-in yanına o ayələr qoyulmalıdır, ayələri açıqlaması üçün. Məsələn **“baxın”**, bu-bu ayələrdir deyib əlaqə qurulmalıdır. (A9 TV, 24 yanvar 2013)

İman gətirib saleh əməl edən kimsəyə gəldikdə, onun üçün ən gözəl mükafat vardır. Biz ona asan işləri buyuracağıq. (Kəhf surəsi, 88)

Bu ayədən hz. Zülqərneynin yalnız dövlət adamı və hakim deyil, eyni zamanda təbliğ edən müsəlman, mürşid olduğu da aydın olur. Hakimiyyəti altındaki insanları öyrətdiyi, onlara Allahın razılığına uyğun tərzdə hökm etdiyi açıq şəkildə aydın olur.

Hz. Zülqərneyn qarşılaşdığı birliyi Allaha, imana, səmimiyyətə, Quranda bildirilən saleh əməl və ibadətləri yerinə yetirməyə dəvət edir. Bu insanları təşviq etmək üçün dünya həyatı və axirətdəki qarşılığına diqqət çəkərək, beləcə onları hidayətə çağırır. Bu, bütün elçilərin göndərildikləri qövmlərə etdikləri dəvətdir. Peyğəmbərlər dayanmadan insanları Allahın yoluna çağırmışlar, müxtəlif metodlar istifadə edərək insanların vicdanlarını hərəkətə keçirmək üçün çalışmışlar.

Ayələrdə diqqət çəkilən bir başqa mövzu isə, insanların reaksiyalarına baxmayaraq qərarlı davranmaq, Allahın “**yaxşılığı əmr edib, pis əməldən çəkintirmə**” əmrini mütləq surətdə yerinə yetirməkdir. Bu, peyğəmbərlər kimi saleh möminlərin də üzərinə düşən əhəmiyyətli məsuliyyətdir. Bir ayədə belə buyurulur:

Aranızda, xeyrə çağıran, yaxşılığı əmr edən və pis əməllərdən çəkintirən bir camaat olsun. Onlar əsil nicat tapanlardır.

(Ali İmran surəsi, 104)

Kəhf surəsindəki bu ayədə diqqət çəkilən bir başqa əhəmiyyətli mövzu isə, müsəlmanlara asan yolun göstərilməsi və çətinlik çıxarmamaq əhəmiyyətidir. Yaxşı insanlara gördükləri işlərdə, aldıkları qərarlarda və gündəlik həyatda asanlıq, rahatlıq və hüzur təmin edilməlidir. Necə ki, ayədə “**Allah sizə asanlıq diləyər, çətinlik diləməz**” (Bəqərə surəsi, 185) şəklində Rəbbimiz bildirir və iman edənlərə əhəmiyyətli bir xəbərləmə edir. Allah bir başqa ayəsində “**Biz Qurani zikr (öyüd–nəsihət qəbul etmək) üçün**

asanlaşdırdıq. Amma heç bir öyüd alıb düşünən varmı?” (Qəmər surəsi, 17) şəkildə buyurur. Bu səbəbdən möminlər, hər zaman asan yolu seçməyi Quran əxlaqının gərəyi olduğunu bilməlidirlər. Həmçinin Allahın **“Və səni asan olan üçün müvəffəqiyyətli edəcəyik”** (Əla surəsi, 8) şəkildəki müjdəsini unutmamalıdırlar. Allah Həcc surəsində bu şəkildə bildirir:

Allah yolunda layiqincə cihad edin! O sizi seçdi və atanız İbrahimin dinindəki kimi, din bərəsində sizə də heç bir çətinlik vermədi. Peyğəmbərin sizə şahid olması, sizin də insanlara şahid olmağınız üçün O, həm daha əvvəl (gələn kitablarda), həm də bunda (Quranda) sizi “müsəlmanlar” adlandırdı. Elə isə namazı qılın, zəkati verin və Allaha sarılın (güvənin)! O, sizin mövlanızdır (himayədarınızdır). O nə gözəl mövla və nə gözəl yardımçısıdır! (Həcc surəsi, 78)

Sonra o, yoluna davam etdi. Nəhayət, günəşin doğduğu yerə çatanda onu bir qövmün üzərində doğarkən gördü. Biz onlar üçün günəşə qarşı heç bir örtük yaratmamışdıq. Beləcə, Biz onunla bağlı hər şeydən xəbərdar idik.

(Kəhf surəsi, 89-91)

Hz. Zülqərneyn ikinci dəfə yola çıxdığında bu dəfə şərq tərəfinə doğru gedir. Ayədə keçən bu ifadə ilə, yaqin ki, yenə xəritəyə görə ən şərqdəki Koreya, Çin və ya Şimali Çin (Mancuriya) kimi bölgələrə işarə edilmiş ola bilər.

Ayənin davamında Hz. Zülqərneynin “Günəşi onlar üçün sipər qılmadığımız bir qövm” ilə qarşılaşdığından bəhs edilir. Ayədə bəhs edilən sipər sözünün ərəbcəsi “sitren” dir və bu söz “örtmək, gizlətmək” mənasını verən ərəbcə “setere” felindən əmələ gəlir. Buradan aydın olduğu kimi sipər sözü bu ayədə, “geyim ya da binadan təşkil olunmuş örtü” mənasında istifadə edilir.

Bu səbəbdən bəhs edilən birlik, sığına biləcəkləri evləri olmayan, düz bir ərazidə yaşayan, günəşdən qoruna biləcəkləri sığınacaqları, çətirləri və ya hər hansı başqa vəsaitləri olmayan, çöldə yaşayan köçəri bir birlik ola bilər. Gecələri çalışıb, gündüzləri də yer altında bir sığınacaqda yaşaya bilərlər. Eyni zamanda paltarları olmayan, ibtidai şərtlərdə, mədəni olmayan mühitdə yaşayan bir birlik olmaları da ehtimal olunur. Necə ki, Ömər Nəsuhi Bilmən də ayədə bəhs edilən bu ifadəni eyni şəkildə təfsir edir:

“Zülqərneynin bu səyahətində (günəşin doğduğu cəhətə qovuşdu) günəşin ilk şəfəq saçdığı bir mamureyə (abad yerə) gəldi. O günəşi (bir qövm üzərində doğan tapdı ki, onlar üçün günəşə qarşı bir sipər etmiş deyildik) bu qövm üçün günəşin şüalarını aradan qaldıracaq bir geyim, bir bina və bir təpə kimi bir şey yox idi. Bunlar günəş doğulanda, ya yer altındakı zirzəmilərə və ya dənizə girərlərdi. Günəş batınca çıxar işləri ilə məşğul olardılar”⁷

91–ci ayədə isə hz. Zülqərneynin dərin bir məlumata sahib olduğundan bəhs edilir. Dərin məlumat ifadəsinin ərəb dilindəki qarşılığı “**hubr**” dur. Və bu söz “**bütün incəlikləri və həqiqəti bilmə**” mənasında istifadə edilir.

Bu elm daha əvvəlki hissələrdə də vurğuladığımız kimi Allahın dilədiyi qullarına Öz Qatından verdiyi xüsusi bir elmdir. Kəhf surəsinin 68–ci ayəsində də diqqət çəkildiyi kimi, hz. Xızır da bu xüsusi elmə sahib mübarək bir insandır.

**Sonra o, yenə yoluna davam etdi.
Nəhayət, iki dağ arasına çatdığı zaman
onların önündə demək olar ki, heç bir
sözü anlamayan bir tayfa gördü.
(Kəhf surəsi, 92-93)**

Hz. Zülqərneyn üçüncü dəfə yola düşdüyündə bu dəfə geri dönər və şərq ilə qərb arasında bir bölgəyə çatar. Bura, Himalay dağlarında bir bölgə ola bilər. Necə ki, Bədiüzzaman Səid Nursi də eyni bölgələrə işarə edir və hz. Zülqərneynin “...Hind və Çindəki akvam–ı mazlumeye təcavüzlərini dayandırmaq üçün o Himalay silsilələrinə yaxın iki dağ ortasında uzun bir sədd inşa etdiyi və o akvam–ı vahşiyenin kəsətli (çox) hücumlarına çox zaman mane olduğunu...”⁸ xatırladır. Ustadın da ifadə etdiyi kimi bu iki sədd, iki dağ silsiləsi ola bilər.

Ayədə hz. Zülqərneynin getdiyi bu bölgədə qarşılaşdığı birliyin demək olar ki, heç bir sözü qavramadıqları da ifadə edilir. “**Heç bir söz**” deyil, “**demək olar ki, heç bir söz**” deyilməsi, bu birliyin fərqli və qeyri–adi bir dil danışdığına işarə edilə bilər.

Ancaq hz. Zülqərneyn bu qövm ilə danışa bilir. Bu vəziyyətdə hz. Zülqərneyn ya xüsusi məlumatı ilə bu fərqli dili anlayıb danışır ya da yanında olan insanlar bu dili anlamış ola bilərlər. Bu ayə, hz. Zülqərneynin yanında bu mövzularda məlumatı olan xüsusi bir qrupu olduğuna işarə edə bilər.

Ayələrdən həmçinin hz. Zülqərneynin getdiyi hər yerdə səfalət, yoxsulluq və zəiflik olduğu aydın olur. Qərb tərəfindəki topluluq da, şərqdəki topluluq da ehtiyac içindədir. Şərqdəki topluluq günəşdən qorunacaq bir sığınacaqları olmayacaq qədər böyük bir səfalət içindədir. İki səddin arasındakı xalq isə cəhalət içindədir, mədəni və texnoloji baxımdan inkişaf etməmişdir. Həmçinin özlərini xarici təhlükələrdən qorumaqdan aciz bir topluluqdur. Buna görə də, ölkə böyük bir anarxiya təhlükəsi ilə qarşı–qarşıyadır. Hz. Zülqərneyndən kömək istəmələrinin ən əhəmiyyətli səbəbi də məhz bu yoxsulluq, cəhalət və qarışıqlıq ola bilər. Bunların hamısı o dövrdə yer üzündə mövcud vəziyyəti anlamağımız üçün əhəmiyyətli işarələrdir.

**Onlar dedilər: “Ey Zülqərneyn!
Həqiqətən, Yəcuc və Məcuc (tayfaları)
bu ərazidə fitnə-fəsad törədirlər. Bizimlə
onların arasında bir sədd çəkəsən deyə
sənə müəyyən məbləğ verəkmi?”
(Kəhf surəsi, 94)**

Ərəb dilinə başqa bir dildən girdikləri təxmin edilən Yəcuc və Məcuc sözləri ilə yer üzündə fitnə-fəsad törədən bir birliyə diqqət çəkilir. Necə ki, İslam alimləri də izahlarında Yəcuc və Məcucün o bölgədə zorakılıq edən, fitnə-fəsad çıxaran, insanlara zülm edən bir və ya bir neçə tayfa olduqlarını ifadə edirlər.

Yəcuc və Məcucün fitnələrinə görə çətin vəziyyətdə olan bu qövmlər, hz. Zülqərneynin onlara kömək etməsini istəyir, bu köməyin qarşılığında da ona vergi verməyi təklif edirlər. Buradan hz. Zülqərneynin tək başına bir adam olmadığı, bir dövləti idarə etdiyi aydın olur. Eynilə hz. Süleyman kimi hz. Zülqərneyn də dövlət gücünə və hərbi gücə malikdir.

Ayədə işarə edilən bir digər mövzu da hz. Zülqərneynin yanında, əvvəlki ayədə işarə edilən dil mütəxəssisləri kimi, tikinti və yenidənqurma mövzularından da anlayan bir qrupun olduğudur. Hz. Zülqərneynin bu mövzularla maraqlandığı, memarlıq və yenidənqurma texnologiyasını yaxşı bildiyi də edilən kömək tələbindən aydın olur. Hətta bu mövzulardakı məlumatı ilə tanındığı, məşhur olduğuna da ayələrdə işarə edilir. Buna görə də, digər dövlətlər ondan bu yöndən kömək istəyirlər. Bütün bu xüsusiyyətləri, hz. Zülqərneynin dövlətinin gücünü və böyüklüyünü anlamaq üçün də bir dəlil xüsusiyyətindədir.

Hz. Zülqərneyn həmçinin **“yer üzündə fitnə-fəsad törətməyi və fitnənin qarşısını alan bir kəs”** olaraq da tanınır. Buna görə də, çətin vəziyyətdə olan, bu istiqamətdə çətinlik çəkən, daxili qarışıqlıqlar yaşayan və ya xaricdən təzyiq görən dövlətlər ondan kömək istəyirlər. Bu, hz. Zülqərneynin dünyaya nizam verən, qonşu ölkələrin kömək istədiyi, hərbi gücünə və yer üzündə fitnə-fəsad törətməyin qarşısını ala biləcək, çox güclü bir dövlətin başında olduğunun bir dəlili ola bilər. Bir millətin başqa bir dövlətdən kömək tələb etməsi, üstəlik bu yardımın qarşılığında vergi verməyə razı olması bu millətin

düşdüyü çətin vəziyyətə həll yolu tapa bilmədiyinin göstəricisidir. Kömək istədikləri dövlətin də, özləri üçün çətin olan mövzulara həll yolu tapa bilən, güclü və möhkəmlənmiş bir hakimiyyətə sahib olduğunun açıq-aşkar əlamətidir.

Hz. Zülqərneynin həm qərb tərəfindən, həm də şərq tərəfindən belə böyük hörmət görməsi və təsirli olması onun dünyaya hakim bir dövlətin başında olduğunun göstəricisi ola bilər. Bu səbəbdən ayələrdən onun, yer üzünə sülh, ədalət və təhlükəsizlik gətirməklə məsul olduğunu bilən bir lider olduğunu anlayırıq. Yalnız öz ölkəsindən deyil, dünyanın hər bölgəsindən özünü məsul hiss edir. Allah bu ayəsi ilə, yer üzünə ədalət, sülh və təhlükəsizlik gətirmənin hər müsəlmanın üzərinə bir məsuliyyət olduğuna da işarə edir. Hər ölkə öz imkanları istiqamətində dünya problemləri ilə maraqlanmalı və ehtiyacı olan topluluqlara maddi və mənəvi köməklik göstərməlidir.

Hz. Zülqərneyn hekayəsi ilə Axırzamanda İslam əxlaqının da eynilə Hz. Zülqərneynin olduğu kimi bütün dünyaya hakim olacağına işarə edilir. Rəbbimiz Nur surəsində bu gözəl müjdəni iman edənlərə bu şəkildə bildirir:

Allah sizlərdən iman gətirib yaxşı işlər görənlərə, özlərindən əvvəlləri hakim etdiyi kimi onları da mütləq yer üzünə hakim edəcəyini, onlar üçün bəyəndiyi dini (İslamı) mütləq yerləşdirib möhkəmləndirəcəyini və (keçirdikləri) qorxudan sonra onlara əmin-amanlıq verəcəyini vəd etmişdir. (Çünki) onlar Mənə ibadət edirlər və heç nəyi Mənə ortaq qoşmurlar. Artıq bundan sonra kim inkar edərsə, onlar əsil fasiqlərdir. (Nur surəsi, 55)

O dedi: "Rəbbimin mənə verdiyi səltənət və qüdrət daha yaxşıdır. Siz (iş) qüvvənizlə mənə kömək edin, mən də sizinlə onlar arasında möhkəm bir sədd çəkim. (Kəhf surəsi, 95)

Bu ayədə təkrar hz. Zülqərneynin iqtidarının sağlam olmasına diqqət çəkilir. Onun hakimiyyəti ən kiçik bir zərbədə yıxılacaq qədər çürük və zəif bir iqtidar deyil. Son dərəcə güclü, xalqına və ehtiyac içində olan digər millətlərə güvən verən, rəhbərlik şəkli və tətbiqləri ilə insanlar üzərində heç bir narahatlıq yaratmayan bir dövlətdir. Allahın izni ilə heç bir çətinlik və zərbə ilə yıxılmayacaq bir sağlamlığa sahib olduğu görünür. Bu ayə ilə Allah, daxili və xarici müxalifətin, təzyiqlərin və zorakılıqların əsla təsir etməyəcəyi, qarşıdurma, çaxnaşma və qiyamlarla sarsılmayacaq qədər güclü dövlətə hakim bir iqtidarın əhəmiyyətinə diqqət çəkir.

Hz. Zülqərneyn etdiyi kömək qarşılığında hədiyyə almır. Quranda peyğəmbərlərin bu əxlaqı ilə əlaqədar başqa nümunələr də var. Məsələn, hz. Süleymanın özünə göndərilən hədiyyələri rədd etməsi Quranda belə bildirilmişdir:

"Mən onlara bir hədiyyə göndərəcəyəm. Görüm elçilər nə ilə qayıdacaqlar". (Elçi hədiyyə ilə) Süleymanın hüzuruna gəldiyi zaman o belə dedi: "Siz mənə mal–mülkləmi yardım edirsiniz? Allahın mənə verdiyi sizə verdiyindən daha yaxşıdır. Bu hədiyyələrinizlə siz sevinirsiniz." (Nəml surəsi, 35–36)

Hz. Süleymanın da, hz. Zülqərneynin də özlərinə təklif edilən maddi qarşılığı qəbul etməməsinin bir çox hikməti ola bilər. Bu hikmətlərdən biri alacağı bir yardımın qarşı tərəfdə meydana gətirəcək mənfi təsirlərin qarşısını almaq ola bilər. Çünki insanın maddi kömək etdiyi bir insana qarşı hörmətində, itaətində azalma ola bilər. Bu, insan psixologiyasında olan ruh halıdır. Ayədə belə bir vəziyyətə yer verməmək üçün, edilən bir yardımın pulsuz və ehtiram olaraq edilməsinin əhəmiyyətinə işarə edilir. Heç şübhəsiz ki, belə bir köməklik həm sevgini, həm də bağlılığı daha çox artıracaq.

Üstəlik, hz. Zülqərneyn də eynilə hz. Süleyman kimi, iqtisadiyyatı və xəzinəsi çox güclü bir dövlətin başındadır və bu zəngin dövlətin, etdiyi köməyə görə bir qarşılıq gözləməyə ehtiyacı yoxdur.

Ancaq hz. Zülqərneyn, maddi qarşılıq almadığı bu qövmün edəcəyi köməyə insan gücü ilə dəstək olmalarını istəyir. Beləcə öz dövlətinin insan gücünü istifadə etmir, kömək etdiyi qövmün yerli xalqını vəzifələndirir, onlara müxtəlif məsuliyyətlər verir. Bu şəkildə, onlara sənəti və elmi öyrədir, mədəni və texnoloji baxımdan irəliləmələrini təmin edir. Ayrıca, işsiz və boş dayanan insan gücünü hərəkətə keçirir. Beləcə həm öz dövlətinin xəzinəsindən gərəksiz xərcləmir, həm də öz müdafiələrində vəzifələndirmək surətiylə onları ölkələrinə fayda təmin edəcək hala gətirir. Ədalətə, hörmətə və haqqa əsaslanan belə bir əlaqə şübhəsiz ki, qarşılıqlı etibarı və xalqın dəstəyini asanlıqla əldə edə bilər.

Belə bir tətbiqin bir çox müsbət tərəfi vardır. Bunlardan birincisi, xalqın təhsili və yetişmiş insan gücünün artmasıdır. Həmçinin xalq tənbellikdən və ətalətdən xilas olacaq, öz səyləri ilə müvəffəqiyyət əldə etmənin hüzzurunu yaşayacaq. Bu eyni zamanda, millətin özünə inamını qazandıracaq bir tətbiqdır. Öz dövlətinin möhkəmliyi üçün çalışan bir millətin gördüyü işdə çətinlik çıxarması, üsyana və qiyamlara meyl göstərməsi çox çətinidir. Buna görə də, bu kömək əsnasında da xalq asanlıqla idarə olunacaq. Həmçinin insanlar öz xalqının insanları ilə daha rahat və faydalı şəkildə çalışır, öz millətinə xidmət etməkdən daha çox zövq alırlar. Allah rızası üçün görülən işlərdə təbii ki, bunun əhəmiyyəti yoxdur. Amma hər insanın bu barədə dəqiq olması, yalnız Allah rızasını güdməsi gözlənilə bilməz. Bu vəsilə ilə dindar olanlar kimi, dindar olmayan insanların da hüquqları qorunmuş olur. Burada hz. Zülqərneynin, yaşadığı dövrdə dünyanın hər tərəfini fəth etmiş bir hökmdar olaraq nə qədər ağıllı siyasət izlədiyini görmək mümkündür.

Ayədə hz. Zülqərneynin “əngəl hazırladığından” bəhs edilir. Burada yolu əngəlləyən bir quruluşun inşa edilməsi ilə, yığılmaz və aşmaz memarlığa, yüksək texnologiyaya işarə edilir. Xüsusilə də bina, körpü başda olmaq üzrə hər cür abadlıq işlərinin möhkəm olması son dərəcə əhəmiyyətlidir. Bu kimi quruluşlar zəlzələ, sel, yağış kimi təbii fəlakətlərlə, ya da hər hansı hərbi hücumla yığılmayacaq qədər möhkəm inşa edilməlidir.

Adnan Oktar: Kəhf surəsi, 95: “O dedi: “Rəbbimin mənə verdiyi səltənət və qüdrət daha yaxşıdır. Siz (iş) qüvvənizlə mənə kömək edin”. Yəni, “siz mənə tabe olun” deyir. “Tam tabe olun, itaət edin” deyir.

“Mən də sizinlə onlar arasında möhkəm bir sədd çəkim”. “Anarxiya və terroru tamamilə dayandırım” deyir. “Mənə dəmir parçaları gətirin!” Nəhayət, iki dağın arasını eyni səviyyəyə gətirdiyi zaman o: “(Körükləri) üfürün!” – dedi. Onu od halına saldığı zaman: “Mənə gətirin, onun üzərinə ərimiş qatran (mis) töküm!” – dedi.” “Qatran töküm” deyir. “Beləliklə, nə onu aşa bildilər, nə onu deşməyə güc çatdıra bildilər.” “iki dağın arasını eyni səviyyəyə qədər”; dəmir kütlələrini nə edəcək Hz. Mehdi (ə.s)? Nə qədər tank, top, varsa, texniki alətlər bu müharibədə istifadə edilən texniki alətlər hamısını əridəcək. Və hamısı ağır sənayedə istifadə ediləcək. Buradakı dəmir kütlələri olaraq bu nəzərdə tutulur. Çünki bilirsiniz, tanklar ton hesabı ilədir, polad, dəmir. Hz. Mehdi (ə.s) dövründə, Hz. İsa Məsih (ə.s) dövründə, bütün tanklar əridiləcək, bütün toplar əridiləcək dünyada.

Qılınclar, silahlar hamısı əridiləcək. Yəni silah istehsal edilmir. Hz. Mehdi (ə.s) insan öldürmək üçün istifadə edilən heç bir silah buraxmayacaq. Bu ayədə buna işarə edilir, inşaAllah. Baxın; “Beləcə nə o səddi aşa bildilər, nə də onu deşib keçə bildilər”. Artıq anarxiya və terroru tamamilə dayandırır, bitirir. Silah olmayanda, iman olanda, gözəl əxlaq olanda zülm də olmur. “(Zülqərneyn) dedi: “Bu, Rəbbimdən gələn bir mərhəmətdir”. Allahın rəhməti ilə etdim, öz gücüm olaraq etmədim. “Ancaq Rəbbimin vədi gəldiyi zaman O, bu səddi yerlə yeksan edəcəkdir. Rəbbimin vədi haqdır”. “Rəbbimin vədi gəldiyi zaman” qiyamət olar. (A9 TV, 30 aprel 2011)

Mənə dəmir parçaları gətirin!” Nəhayət, iki dağın arasını eyni səviyyəyə gətirdiyi zaman o: “(Körükləri) üfürün!” - dedi. Onu od halına saldığı zaman: “Mənə gətirin, onun üzərinə ərimiş mis töküm!” - dedi. (Kəhf surəsi, 96)

Ayədə hz. Zülqərneynin iki dağ arasında sədd inşa edərkən dəmir–beton texnologiyasından faydalandığına işarə edilə bilər. Bu texnologiya hazırda demək olar ki, bütün binaların və böyük bəndlərin inşaatlarında istifadə edilir.

Həmçinin ayədə hz. Zülqərneynin iki dağ arasındakı bu möhkəm maneəni inşa edərkən dəmir və qatranı (bəzi təfsirçilərə görə ərimiş misi) istifadə etdiyi xəbər verilir. İnşaat sektorunda istifadə edilən ən möhkəm material dəmirdir. Binaların ya da körpü, bənd kimi memarlıq əsərlərinin möhkəmliyinin artırılması üçün mütləq dəmir istifadə edilməlidir. Çünki dəmir olmadan tikilən inşaatlar ən kiçik bir xəsarətdə, sarsıntıda, ya da təxribatda dərhal çökər.

Hz. Zülqərneyn səddi inşa edərkən dəmir hissələri və inşaat məhlulu istifadə edərək böyük bir sədd inşa etmiş ola bilər. Dəmirləri uc–uca birləşdirmiş və üzərinə tökülən inşaat məhlulu ilə möhkəm dəmir–beton quruluş meydana gətirmişdir (doğrusunu Allah bilir).

Ayədə “əridilmiş mis” olaraq tərcümə edilən ifadənin bir mənası da “qatran”dır. Qatran dəmiri rütubət və dəniz suyundan qorumaq üçün istifadə edilən, şam ağacından və mädən kömüründən əldə edilən örtük maddəsidir. Hz. Zülqərneyn qatranı, inşa etdiyi dəmirdən olan o tikilinin üzərinə axıtmış və bunun sayəsində dəmirin oksidləşib, paslanmasını əngəlləmiş ola bilər. Necə ki, bu gün müasir dəmir–beton texnologiyası ilə inşa edilən tikililərdə də qatran bənzəri izolyasiya materialları tez–tez istifadə olunur.

Hz. Zülqərneyn dəmir–beton quruluşu düzəltmək üçün üzərinə qatran axıdılmış olan dəmiri, qum, əhəng, çınqıl daşı və sudan yaradılan inşaat məhlulu materialı ilə birləşdirmiş ola bilər. Beləcə betonun daha güclü olmasını təmin etmiş ola bilər. Normal şərtlər altında qum və əhəngdən düzəldilən inşaat məhlulu asanlıqla deşilə bilər. Ancaq bu inşaat məhlulu

dəmirlə möhkəmləndirildikdə, deşilməsi mümkün olmaz. Bu quruluş, deşmək istəyənlər baxımından son dərəcə dözümlü olar. Bu dəmir–beton quruluşun üzərinə tətbiq olunan təzyiq nəticəsində dağılması, zərər görməsi, üzərində keçilməsi mümkün olan bir dəlik açılması, o zamanki şərtlərdə dağıdılması Allahın diləməsi xaricində qeyri–mümkündür.

Beləcə (Yəcuc-Məcuc tayfaları) nə o səddi aşsa bildilər, nə də onu deşib keçə bildilər. (Zülqərneyn) dedi: "Bu, Rəbbimdən gələn bir mərhəmətdir. Ancaq Rəbbimin vədi gəldiyi zaman O, bu səddi yerlə yeksan edəcəkdir. Rəbbimin vədi haqdır". (Kəhf surəsi, 97-98)

Kəhf surəsinin 97-ci ayəsində Zülqərneyn tərəfindən inşa edilən səddin keçilmədiyi bildirilir. Bu ifadə səddin yüksək olduğuna bir işarədir. Həmçinin o dövrün insanların bu səddi dəlib keçməyi bacarmadıqları isə səddin möhkəmliliyinə diqqət çəkir. Bu möhkəmlilik də yenə haqqında bəhs etdiyimiz səddin inşasında, indiki vaxtda bütün müasir quruluşlarda istifadə edilən dəmir-beton texnologiyasına bənzər sistemlə inşa edildiyinin dəlillərindən ola bilər.

Həmçinin 98-ci ayədə bildirildiyi kimi, Hz. Zülqərneynin səddin inşasını bitirdikdən sonra ilk xatırladığı şey Allahın, Rəhman və Rəhim sifətləridir. O, bu səddin Allahın mərhəmətinin bir dəlili olduğunu və Allah diləmədikcə belə bir səddi inşa etməyi heç kimin bacarmayacağını çox yaxşı bilir. Bu səbəblə də səddi düzəldənin Rəbbimiz olduğunu dərhal xatırladır, beləcə insanların bu müvəffəqiyyəti özlərindən sanma qəflətinə düşmələrinə mane olmaq istəyir.

Kəhf surəsinin 98-ci ayəsində Hz. Zülqərneynin inşa etdiyi bu güclü səddin qiyamətə qədər əbədi qalacağı da xəbər verilir. Ayədə bəhs edilən vəd sözü, bir sonrakı ayədən də aydın olduğu kimi qiyaməti ifadə edir. Bu isə, səddin qiyamətə qədər qorunacağı mənasını verir.

Ayədə inşasından bəhs edilən bu səddin yeri bəlkə zaman keçdikcə tapılar, bəlkə tapılmaya bilər. Bunun məlumatı Rəbbimizin qatındadır. Əhəmiyyətli olan budur: Ayədə xəbər verildiyi kimi bu səddin qiyamətə qədər yıxılması mümkün deyil. Allah ayəsində bu səddin ancaq qiyamətdə yıxılacağını açıq şəkildə xəbər vermişdir. Necə ki, Allah qiyamət günü hər şeyin yıxılacağını, dağların hərəkətə gətiriləcəyini, yer üzərində heç bir şeyin

qalmayacağıını digər bir çox ayəsində də bildirmişdir. Bu ayələrdən bir neçəsi belədir:

O gün (axirət günü) dağları hərəkətə gətirəcəyik (yox edəcəyik) və yer üzünü dümdüz görəcəksən.... (Kəhf surəsi, 47)

Yer üzünü dümdüz ediləcəyi, içindəkiləri atıb boşalacağı və Rəbbini dinləyib itaət edəcəyi zaman! (İnşiqaq surəsi, 3–5)

**(Ey Peyğəmbər!) Səndən dağlar haqqında soruşurlar. De ki:
“(Qiyamət qoparkən) Rəbbim onları ovxalayıb göyə sovuracaqdır.
Beləcə, oranı dümdüz edəcəkdir. Orada nə bir eniş, nə də bir yoxuş
görə bilərsən”. (Taha surəsi, 105–107)**

HZ. ZÜLQƏRNEYN HEKAYƏSİ HAQQINDA FƏRQLİ İZAH

HZ. ZÜLQƏRNEYN HEKAYƏSİ HAQQINDA AĞLA GƏLƏN BİR BAŞQA EHTİMAL İSƏ, BU HEKAYƏNİN GƏLƏCƏKDƏ REALLAŞACAQ HADİSƏLƏRİ İZAH ETMƏSİDİR.

Daha əvvəl vurğuladığımız kimi Allah Qatında zaman təkdir; gələcək, keçmiş və indi tək bir anda yaşanmaqdadır. Necə ki, Quranın bəzi ayələrində qiyamət günündə, cənnətdə və cəhənnəmdə baş verəcək hər bir detal reallaşmış və nəticələnmiş hadisələr olaraq bizlərə izah edilməkdədir. Bu ayələrdən biri belədir:

Sura üfürüldüyü zaman Allahın istədiyi kimsələr istisna olmaqla, göylərdə və yerdə kim varsa, hamısı dərhal öləcək. Sonra bir daha ona üfürüldükdə onlar (qəbirlərindən) qalxıb (ətraflarına) baxacaqlar. (Zumər surəsi, 68)

Görüldüyü kimi ayədə bildirilən hadisələr keçmişdə olmuş və bitmiş hadisələr kimi izah edilməkdədir. Halbuki bunların hamısı bizim üçün gələcəkdir, hələ reallaşmamışdır. Buna görə də, Hz. Zülqərneyn hekayəsi də gələcəyə yəni Axırxamana dair bəzi hadisələrə işarə edilmiş ola bilər.

Allah Kəhf Surəsinin 84–cü ayəsində Hz. Zülqərneyn üçün **“...ona hər yerin yolunu öyrətdik”** şəklində buyurmaqdadır. Burada Mehdiyyət dövründə, İslam əxlaqı dünyanın hər yerinə hakim olduğunda, böyük bir mənəvi gücə işarə edilmiş ola bilər.

İndiki vaxtda bir ölkənin (ya da bir liderin) dünya hakimiyyətindən söz edə bilmək üçün, bu ölkənin maddi gücünün yanında, ünsiyyət texnologiyasına da sahib olması lazımdır. Bir liderin bölgələri gəzib, ölkələri nəzarət etməsi mümkün deyil. Buna görə də, liderin mərkəzi bir paytaxt olub, digər bölgələri peyk və müxtəlif ünsiyyət vasitələri ilə idarə altında tutması daha ağıllı hərəkətdir. Necə ki, Kəhf surəsinin 95–ci ayəsində keçən **“Rəbbimin mənə verdiyi səltənət və qüdrət daha yaxşıdır”** ifadəsi ilə, Hz. Zülqərneynin müəyyən bir nizama sahib olduğuna işarə edilməkdədir.

Hekayəni bu istiqamətdə araşdırdığımızda hər ayənin fərqli bir işarəsi ola biləcəyini görürük. Məsələn Hz. Zülqərneynin əvvəl Qərbə, sonra Şərqə

getdiyi, daha sonra da geriye döndüyü bildirilməkdədir. Bu ayələrdə, Axırzaman texnologiyası olan peyk kanallarının dəyişdirilməsinə, kanal dəyişdirdikcə fərqli bir bölgə ilə ünsiyyət qurulmasına işarə edilmiş ola bilər. Ayələrdə həmişə “gördüyü”nə diqqət çəkilməkdədir. Hz. Zülqərneynin “gölməçə”nin yanında bir qövmlər “gördü”, Şərq tərəfində sözdən anlamayan bir tayfa “gördüyündən” bəhs edilməkdədir. Bu “görmələr” bir “axtarış” nəticəsində meydana gəlməkdədir və peyk kanallarında edilən “axtarış” ola bilər.

Ayələrdə Şərq tərəfindəki tayfa üçün **“günəşə qarşı heç bir örtük yaratmamışdıq”** deyilməkdədir. Əgər bu məlumatları ünsiyyət texnologiyasını nəzərə alaraq izah etsək, burada iki fərqli işarə olduğunu düşünə bilərik. Birincisi peyk vasitəsilə bu bölgələri izləmək və onlar haqqında məlumat əldə etmiş ola bilər (doğrusunu Allah bilir). Ayrıca bu ifadə ilə Axırzamanda bir çox sahədə istifadə ediləcək olan infra-qırmızı şüalanma texnologiyasına da işarə edilmiş ola bilər. Zəmanəmizdə infra-qırmızı kameralar tibb, məhkəmə ekspertizası, meteorologiya, kriminologiya, kəşfiyyat, sənaye kimi bir çox sahədə istifadə edilməkdədir. İnsan bədəni də bu kameralar vasitəsilə bütün detalları ilə araşdırıla bilməkdədir.

Ayələrdə Hz. Zülqərneynin xitab etdiyi bildirilən tayfa bir qövmlər isə, Axırzamanda qövmlərə peyk vasitəsi ilə və televiziya sayəsində xitab edilməsinə diqqət çəkilmiş ola bilər. Bu şəkildə dünyanın hər yerindəki insanların şikayətlərini və ehtiyaclarını öyrənib, daha sonra hakim olduğu bu bölgələri ən ədalətli, mehriban, köməksevər şəkildə idarə etmək mümkündür.

Ayələrdə keçən Yəcüc və Məcücün təxribatçılığı klassik mənada terror ya da anarxiya hadisəsi ola biləcəyi kimi, yayım vasitəsilə edilən hər hansı təxribatçılıq da ola bilər. Digər yayımlara maneə törədib, yalnız təxribatçılıq məqsədli bir yayım ola bilər. Axırzamanda da bu üsullar istifadə edilərək təxribatçılığın qarşısı alınmış ola bilər. Məsələn ayədə deyilən dəmir və misi istifadə edilərək, bir elektromaqnitik sahə yaradıla bilər, bu şəkildə radio və televiziya verilişləri pozula bilər. Necə ki, elektromaqnitik qaynaqlardan biri olan transformator, dəmir maqnit keçirici nüvə ətrafına mis keçirici məftil sarılaraq əldə edilməkdədir. Bu elektromaqnitik sahə çox güclü olarsa radio və televiziya verilişlərini poza bilər.

Bir başqa ehtimal isə çox böyük, kütləvi bir peyk antenası istehsalına işarə edilmiş olmasıdır. Antenanın böyük olmasının səbəbi isə Yəcüc və Məcücün yer üzündəki bütün yayımları çalışmaz hala gətirən pozucu təsirini

aşa bilmək üçün ola bilər. Antenaların səthləri, ümumiyyətlə daha ucuz və yüngül olan alüminiumdan hazırlanar. Ancaq antenanın keçiriciliyini artıracaq ən ideal material əslində alüminium deyil. Mis daha ideal bir keçiricidir. Bu baxımdan mis seçilmiş ola bilər. Ancaq bu qədər böyük bir antenanın mis lövhələrlə örtülməsi də ağıllı iş deyil. Bunun yerinə antenanın səthi əridilmiş mislə örtülsə, həm qalıcı bir həll olar, həm də tək parça hamar bir səth əldə edilərək antenanın ola biləcək ən yüksək performansda çalışması reallaşdırılar.

Qarşı yayım yolu ilə ya da elektromaqnitik sahə meydana gətirərək hazırlanan bu sistem, görünməz bir maneə olaraq ifadə etmək mümkündür. Necə ki, bəzi İslam alimləri Kəhf surəsinin 93-cü ayəsində keçən ifadəni “seddeyn” deyil “süddeyn”, Kəhf surəsinin 94-cü ayəsində keçən ifadəni isə “sədd” deyil, “südd” şəklində oxuyurlar. Əgər “sədd” şəklində oxunsa bu “gözlə görünən maneə” mənasını verərkən, “südd” şəklində oxunsa “gözlə görülməyən maneə” mənasını verməkdədir (doğrusunu Allah bilir).

Ayədə keçən **“Beləcə (Yəcuc–Məcuc tayfaları) nə o səddi aşdı bildilər, nə də onu deşib keçdi bildilər”** (Kəhf surəsi, 97) şəklindəki ifadə də buna işarə etmiş ola bilər. Çünki bu böyük antenanın yayımına maneə törətmək istəyən Yəcuc və Məcucün ya bu yayım üzərinə çıxma bilmələri ya da bu yayımı deşmələri lazımdır. Beynəlxalq ədəbiyyatda pirat yayımların hər hansı bir yayım arasına girərək, qeyri-qanuni yayım etməsinə də “yayım deşmə” adının verilməsi mənalıdır.

Bu məntiqlə qiymətləndirildiyində **“heç bir sözü anlamayan”** ifadəsi də edilən peyk yayımı, bəzi zamanlar qavraya bilməyən bir qövmə işarə etdiyi düşünülə bilər. Bu qövm yayımın pozulduğu anlarda sözü anlama bilmir, sonra yayım düzəldiyində də qavramağa başlaya bilər (doğrusunu Allah bilir).

Kəhf Surəsinin 86-cı ayəsində keçən **“palçıqlı bir gölməçə”** şəklindəki ifadə də diqqət çəkicidir. Çünki normal bir televizor ekranında günəşin batması kiçik bir su gölməçəsindəki batma kimidir. Televizorda görüntülərin rəngi dəyişər və dəniz səthindəki batma ekranda bozaracağı üçün, kənardan bu görüntünü izləyən adam üçün günəş, palçıqlı bir gölməçədə batmış kimi görünər. “Aynin hami'e” ifadəsində keçən “ayn=göz” və “hami'e=bulanıq” sözlərinin bu mənaları da gözə və televizordakı görüntünün bulanıqlığına işarə etmiş ola bilər.

Ayrıca həm Qərb həm də Şərq tərəfi ilə ünsiyyətdə olması, bir tərəfdə Günəş doğularkən, digər tərəfdə Günəş batması da dünyanın fərqli bölgələri ilə əlaqə içində olduğuna işarə etmiş ola bilər.

O gün Biz onları (dalğalar kimi) bir-birinə qarışmış bir halda qoyarıq. Surçalınar və onların hamısını bir yerə cəm edərik. O gün cəhənnəmi kafirlərə göstərərək. (Kəhf surəsi, 99-100)

Bütün kainatın da bir gün ölməsi Quranda bildirilmişdir. Ölümlü olan yalnız insan deyil. Bütün heyvanlar, bitkilər, planetlər, qısacası yaradılmış olan canlı–cansız bütün maddi varlıqlar bir gün mütləq yox olacaqlar. Quranda bu gün, “İnsanların, aləmlərin Rəbbi üçün qalxacağı...” (Mutaffifin surəsi, 6) şəklində təsvir edilir.

Qiyamət dəhşət verici bir gündür. O gün əvvəlcə iman gətirməmiş olanlar, Allahın əzəmətini, qüdrətini ilk dəfə, həm də çox böyük bir şiddətlə hiss edəcəklər. Məhz buna görə qiyamət, inkarçılar üçün başlı–başına böyük bir əzab, dəhşət, peşmanlıq, acı və qarışıqlıq günüdür. Qiyaməti görən insan, heç bir şəkildə təsvir edilə bilməyəcək, dünyadakı bütün qorxulardan yüzlərlə qat şiddətli olan bir qorxuya qapılacaq.

Qiyamətin başlanğıcı Sura üfürülməsi ilə başlayar. Bu, dünyanın və bütün kainatın kütləvi məhvinin və sonun başlanğıcının işarəsidir. Artıq geriye dönüş yoxdur. Dünya həyatının hər kəs üçün tamamilə bitib həqiqi həyatın, yəni axirətin başladığının səsidir bu. Bu səs, inkar edənlərin qəlbində kəsilməz və sonsuza qədər daşıyaçaqları qorxu, dəhşət, acizlik və çaşqınlığı başlanan ilk səsidir. Müddəssir surəsində qiyamət gününün inkar edənlər üçün necə olduğu belə ifadə edilir:

Sura üfürüldüyü zaman – O gün çox çətin bir gündür! Kafirlər üçün asan deyildir. (Müddəssir surəsi, 8–10)

Kəhf surəsinin bu ayələrində də qiyamət anında bu qövmlərin dalğalar halında bir–birlərinə keçəcəyinə diqqət çəkilir. İnsanlar, ölüm qorxusunun verdiyi sərxoşluq içində dalğalanar kimi bir ora, bir bura gedəcəklər. İdarələrini tamamilə itirəcək, qorxu içində nə etdiklərini, hara getdiklərini çaşacaqlar.

İnsan dünyada qiyamətdən nə qədər qəflətdə və ona qarşı nə qədər hazırlıqsız olarsa, o gün qapılacağı dəhşət də o cür böyük olar. Bu qorxu və dəhşət hissi, özünə ölüm anı gəlməsindən etibarən sonsuza qədər arxasını buraxmayacaq. Bu qorxunun, uşaqların saçlarını belə bir anda ağarda bilən bir qorxu olduğu ayələrdə belə xəbər verilir:

Əgər haqqı inkar etsəniz, uşaqları ağ saçlı qocalara çevirəcək bir gündən özünüzü necə qoruyacaqsınız?! (O gün) göy yarılaçaq, Allahın vədi yerinə yetəcəkdir. (Müzzəmmil surəsi, 17–18)

Allahı, o günə qədər etdiklərindən xəbərsiz olduğunu zənn edənlər o anda özlərinin əslində qiyamət gününə qədər vaxt verilmiş aciz qullar olduqlarını anırlar. Çünki Allah, o zamana qədər ayədə bildirildiyi üzrə; **“...Onları yalnız gözlərin dəhşətlə bərələcəyi bir günə təxirə salar.”** (İbrahim surəsi, 42). Digər ayələrdə də, inkarçıların qorxu və çaşqınlığı belə təsvir edilir:

Qorxuya salan (qiyamət)! Nədir o qorxuya salan?! Sən haradan biləsən ki, qorxuya salan nədir?! O gün insanlar səpələnmiş kərənkələr kimi olacaqlar. Dağlar isə didilmiş rəngli yun kimi olacaqdır. (Qariə surəsi, 1–5)

Həcc surəsindəki ayələrdə isə, insanların sanki şüurlarını itirdikləri, şüursuzca qaçdıqları bu şəkildə bildirilir:

Ey insanlar, Rəbbinizdən qorxun! Həqiqətən, qiyamətin sarsıntısı çox dəhşətlidir. Onu gördüyün gün hər bir əmzikli qadın əmizdirdiyi uşağı unudar. Hər bir hamilə qadın uşağını salar. Sərxoş olmadıqları halda insanları sərxoş kimi görərsən. Ancaq Allahın əzabı çox şiddətlidir. (Həcc surəsi, 1–2)

İnsanların qiyamət günü çarəsizliyini izah edən ayələrdən bir neçəsi də belədir:

Günəş və ay bir yerə gətirildiyi zaman, o gün insan: “Hara qaçmaq olar?” – deyəcəkdir. Xeyr! Heç bir sığınacaq yer olmayacaqdır. O gün gediləcək yer yalnız Rəbbinin hüzurudur. (Qiyamət surəsi, 8–12)

**O (kafirler) ki, gözləri pərdəli olduğu
üçün Məni anmır və (haqqı) eşidə
bilmirdilər. (Kəhf surəsi, 101)**

Kəhf surəsinin bu ayəsində, inkar edənlərin Allahı zikr etməyərək qəflətdə olduqlarını bildirir. Rəbbimiz bir başqa ayəsində də “Xeyr, onlar öz Rəbbini zikr etməkdən üz çevirənlərdir” (Ənbiya surəsi, 42) şəklində buyurur. Onlar Allahın ayələrini inkar edir, kainatın hər bir təfərrüatındakı yaradılış dəlillərini görməzlikdən gəlir və Allahın insanlara hidayət rəhbəri olaraq endirdiyi Quranı dinləməkdən şiddətlə qaçırlar. Halbuki Allah zikrin əhəmiyyətini bir çox ayədə vurğulayır və əksinin qəflət halı olacağını bildirir:

**Allaha yalvararaq, Ondan qorxaraq daxilən və astadan səhər–axşam
Rəbbini zikr et və qafillərdən olma! (Əraf surəsi, 205)**

İnsan, Quran əxlaqını yaşamaqla, hər etdiyi işdə Allahın razılığını axtarmaqla və Allahın əmr və tövsiyələrinə dəqiq əməl etməklə məsuldur. Zikrin əhəmiyyəti Ənkəbut surəsində də bu şəkildə bildirilir:

**Kitabdan sənə vəhy olunanı oxu və namaz qıl! Şübhəsiz ki, namaz
əxlaqsızlıqdan və pis işlərdən çəkindirir. Allahı zikr etmək ən böyük
ibadətdir. Allah sizin etdiklərinizi bilir. (Ənkəbut surəsi, 45)**

Möminlər üçün isə Allahın “Ey iman gətirənlər, mallarınız və övladlarınız sizi Allahı anmaqdan yayındırmasın! Kim bunu edərsə, onlar əsil ziyana uğrayanlardır.” (Münafiqun surəsi, 9) əmri gərəyi, zikr hər şeydən əhəmiyyətlidir. Allah “Rəbbinin adını zikr et və bütün varlığınla Ona yönəl!” (Müzzəmmil surəsi, 8) şəklində buyurmuşdur. Müsəlmanların Allahı zikr etmə mövzusunda qətiyyətləri bir ayədə bu şəkildə bildirilir:

**O kəslər ki, nə ticarət, nə də alış–veriş onları Allahı anmaqdan,
namaz qılmaqdan və zəkat verməkdən yayındırar. Onlar qəlblərin**

**və gözlərin çevriləcəyi (iztirab çəkəcəyi) bir gündən qorxarlar.
(Nur surəsi, 37)**

Kəhf surəsinin 101–ci ayəsində diqqət çəkilən bir başqa mövzu isə inkar edənlərin Qurani dinləməyə dözə bilməmələridir. Onlar özləri kimi, digər insanların da Qurandan uzaq olmalarını istəyərlər. Çünki Qurani dinləyən bir adam vicdanının səsinə uyaraq, yaxşılardan tərəfinə keçə bilər; haqqı tətbiq edərək yaşamağa və yaşatmağa başlaya bilər. Məhz buna görə də, inkar edənlər onlara edilən təbliği dinləməmək üçün hər cür üsullardan istifadə edirlər. Allah **“İnkar edənlər: “Bu Qurani dinləməyin! O oxunarkən səs–küy salın ki, bəlkə səsinizlə onu üstələyəsiz”, – dedilər.”** (Fussilət surəsi, 26) ayəsi ilə bu kəslərin istifadə etdikləri metodu da bildirmişdir.

İnkar edənlər Qurani dinləməmək üçün yuxarıdakı ayədə ifadə edildiyi kimi, yüksək səslə üstün gəlməyə cəhd göstərər, mövzunu dəyişdirməyə çalışar və ya aqressiv üslubla ayələrin oxunmasını əngəlləməyə cəhd edirlər. Bu üsullar işə yaramazsa, bu dəfə iman edənləri susdurmaq üçün şiddətə, təhdidə və hər cür təzyiq üsullarına keçirlər. Bunları etmələrinin tək səbəbi isə eşitdikləri həqiqətlərdən təsirlənəcəklərini, vicdanlarının hərəkətə keçəcəyindən və bəzi düşüncələrinin nə qədər səhv olduğunu fərq edəcəklərindən qorxmalarıdır. Bu qorxularını onların üz ifadələrindən, rəftarından, Quran ayələri oxunarkən və yaradılış həqiqəti izah edilərkən bir anda çaxnaşmaya düşmələrindən dərhal anlamaq mümkündür. Tək qurtuluşları Quran əxlaqına tabe olmaq olmasına baxmayaraq inkar edənlərin haqqı dinləməkdən qaçacaqlarını Allah Yasin surəsində belə bildirir:

Onlara: “Önünüzdəkindən (dünya əzabından) və arxanızdakından (axirət əzabından) qorxun! Ola bilsin ki, sizə mərhəmət olunar”, – deyildikdə (onlar üz çevirərlər). Onlara Rəbbinin ayələrindən elə bir ayə gəlməz ki, ondan üz çevirməsinlər. (Yasin surəsi, 45–46)

Halbuki Qurani dinləməmək üçün qulaqlarını tıxayanlar bilməlidirlər ki, haqq–hesab günü çox böyük peşmanlıq yaşayacaqlar. O gün tək istədikləri şey isə ölümün hər şeyi bitirməsi olacaq. Bu vəziyyət Quranda belə xəbər verilir:

Kitabı sol tərəfindən verilən isə belə deyəcəkdir: “Kaş mənə kitabım verilməyəydi. Əməllərimin haqq–hesabını heç bilməmiş olaydım. Kaş ölümlə hər şey bitmiş olaydı. Mal–mülküm mənə heç bir fayda vermədi. Səltənətim də yox olub getdi”. (Haqqə surəsi, 25–29)

**Kafirler Məni qoyub qullarımı özlərinə
himayəçi tutacaqlarını zənn etdilər?
Biz cəhənnəmi kafirlər üçün məskən
olaraq hazırladıq. (Kəhf surəsi, 102)**

Ayədə bəzi insanların Allahı unudub, Ondan başqa dost və himayəçi tapdıqları vurğulanır. Bu insanlar hər hansı çətinliklə qarşılaşdıqlarında, köməyə ehtiyac duyduqları zaman “himayəçi” seçdikləri insanların onlara kömək edə biləcəyi, çətinliyi aradan qaldıra biləcəyi səhv düşüncələri olar. Halbuki insanlardan mədət ummaq, kömək gözləmək çox böyük səhvdir. Allah diləmədikcə heç bir insanın bir digərinə yardım etməsi mümkün deyil. Çünki Allahdan başqa varlıqlar da yalnız Onun yaratdıqlarıdır. Onun istəyi ilə var olmuşlar. Onun istəyi ilə varlıqlarını davam etdirərlər. Çətinlikləri aradan qaldırır asanlaşdıran, sıxıntıları ortadan qaldıran, şəfanı və ruzini verən, güldürən də, ağladan da Allahdır. Qısacası, Allahdan başqa hər şey və hər kəs, sonsuz aciz, sonsuz məzlum, sonsuz möhtac olan varlıqlardır. Bunların özlərinə aid gücləri, qabiliyyətləri yoxdur; özlərinə belə yardım edə bilməzlər. O halda, ortada Allahdan başqa güvəniləcək, kömək ümid ediləcək, bir şeylər istənəcək, gözləniləcək kimsə də yoxdur.

Buna görə də, Allahdan deyil də başqalarından kömək istəmək, onları himayəçi seçmək, Allahı unutmaq, Allaha güvənməyib, səbəblərə, vasitəçilərə, insanlara güvənmək, Allahın yaratdıqlarını Allahdan müstəqil bir güc, iradə və təsir sahibi olaraq görmək deməkdir ki, bu da açıq-aşkar şirkdir. Allahı buraxıb qullarından kömək gözləyənlərin düşdükləri azğınlıq Quranda belə ifadə edilir:

Onlar özlərinə yardım ediləcəyini umaraq Allahdan başqa ilahlar qəbul etdilər. (Bu bütlərin) onlara yardım etməyə gücləri çatmaz.

Halbuki onlar özləri bütələr üçün hazır durmuş əsgərlərdir.

(Yasin surəsi, 74–75)

Bir əzab yurdu olan cəhənnəmdə, Allahın “Qəhhar” (qəhr edici), “Cabbar” (istədiyini zorla etdirən), “Muntakim” (intiqaam alan) kimi adları

sonsuz qədər təcəlli edəcək. Kəhf surəsinin bu ayəsində isə bu sonsuz əzabın inkar edənlər üçün bir dayanacaq olduğu bildirilir.

İnkar edənlər, Allahın hüsurunda hesaba çəkildikdən sonra kitablarını sol tərəflərindən alırlar. Bu, sonsuz qədər içində qalacaqları cəhənnəmə sürüklənəcəkləri andır. İnkar edənlər üçün heç bir qaçış imkanı yoxdur. Cəhənnəm əhlinin hər biri, özü üçün vəzifələndirilmiş bir şahid, bir də sürücü mələklə gəlir. Mövzu ilə əlaqədar bəzi ayələr belədir:

Sura üfürüləcəkdir. Bu, vəd olunmuş gündür. Hər kəs onu sürükləyib gətirənlə və bir şahidlə gələcəkdir. Həqiqətən, sən bundan qafil idin. İndi səndən pərdəni götürdük. Bu gün gözün çox yaxşı görür. Onun yanındakı yoldaşı (mələk): “Bu yanımdakı hazırdır!” – deyəcəkdir. (Mələklərə belə əmr veriləcək:) Hər inadkar kafiri cəhənnəmə atın! Xeyrə mane olanı, həddi aşanı və (haqdan) şübhə edəni də! O, Allahla yanaşı özünə başqa bir ilah qəbul etmişdi. Buna görə də onu şiddətli əzabın içinə atın!”
(Qaf surəsi, 20–26)

Onlar cəhənnəmə atıldıkları zaman onun qaynayarkən çıxartdığı uğultunu eşidəcəklər. Cəhənnəm az qala qəzəbindən çatlasın. Hər dəfə ora bir dəstə atıldıqda onun gözətçiləri: “Sizə xəbərdar edən bir peyğəmbər gəlməmişdimi?” – deyə onlardan soruşacaqlar.
(Mülk surəsi, 7–8)

Ayələrdə bildirildiyinə görə, inkar edənlər, yenidən dirilmə ilə birlikdə başlarına gələcəkləri hiss etməyə başlayırlar. Boyunları alçaldıqları və utandıqları üçün bükülmüşdür. Başları əyilmiş, dostsuz, köməksiz qalmış, qürurları qırılmış, çökmüş vəziyyətdədirlər. Utandıqlarından başlarını qaldırmadan gözlərinin ucu ilə baxırlar. Bir ayədə Rəbbimiz belə bildirir:

Onlar cəhənnəmin qarşısına gətirildiklərində zillətdən boyunlarını bükərək göz ucu ilə gizlin–gizlin baxdıqlarını görərsən. İman gətirənlər isə: “Həqiqətən, ziyana düşənlər qiyamət günü özlərini və

ailələrini ziyana salanlardır!” – deyərlər. Bilin ki, zalımlar daimi bir əzab içindədirlər. (Şura surəsi, 45)

Cəhənnəmin qapısında isə inkar edənlər belə qarşılanacaqlar:

Kafirlər dəstələr halında cəhənnəmə sürüklənəcəklər. Nəhayət, ora gəldikləri zaman onun qapıları açılacaq və oranın gözətçiləri onlara:

“Sizə i inizd n sizin u  n R bbinizin ayələrini oxuyan və bu g n n z  qovuşacađınıza dair sizi xəbərdar edən peyđ mb rl r g lm miřdimi?” – deyəcəklər. Onlar da: “Bəli!” – deyəcəklər. Lakin əzab s z  kafirlərin üzərinə vacib olmuřdur. Onlara: “İ ində əbədi qalacađınız cəhənnəmin qapılarından girin!” – deyiləcə k.

T k bb rl n nl rin sıđınacaq yeri necə də pisdir!

(Zumər surəsi, 71–72)

İnkar edənlər cəhənnəmə girdikdə cəhənnəmin qapıları üzərinə bađlanırlar. Qarşı–qarşıya qaldıqları əzab, Quranda **“böyük bir əzab”** (Ali İmran surəsi, 176), **“řidd tli bir əzab”** (Ali İmran surəsi, 4) v  **“ađrılı–acılı bir əzab”** (Ali İmran surəsi, 21) olaraq təsvir edilmiřdir. İnsanın dünya həyatında bildiyi meyarlar, cəhənnəm əzabını tam olaraq dərk etməyə yetərli deyil. Allahın  zabının bir b nz rinin olmadıđı ayələrdə belə xəbər verilir:

Artıq o gün heç kim Allahın verdiyi əzabı verə bilməz. Heç kim Onun buxovladıđı kimi buxovlaya bilməz. (F cr surəsi, 25–26)

Cəhənnəm  hli, cəhənnəmdə **“alovlanaraq yanan”** (M aric surəsi, 15), **“alovları yüksəldikcə yüksələn”** (Leyl surəsi, 14), **“d lic  yanan”** (Furqan surəsi, 11) bu at řin i in  atılırlar. Ayələrdə belə deyilir:

Kimin (yaxřı əməl) tərəzisi yüngül gələrsə, Onun anası (sıđınacađı yer) Haviy dir. Sən haradan biləsən ki, Haviy  nədir?! O, qızmar bir oddur. (Qari  surəsi, 8–11)

Atəş, cəhənnəmdəki əzablardan sadəcə biridir. Cəhənnəmdə insanı həm fiziki, həm də psixoloji cəhətdən əzab verəcək çox müxtəlif üsullar vardır. Quranda keçən ifadə ilə, əzab cəhənnəmdə hər istiqamətdən gəlir. Əzabdan özlərini qorumağa fürsətləri yoxdur, əzab hər tərəfdən onları əhatə edir. Onlar üstlərindən, altlarından gələn əzabı dəf etməyə malik deyillər və bu sonsuza qədər davam edər.

De: "Etdikləri əməllər baxımından ən çox ziyana uğrayanları sizə xəbər verəkmi? (Bunlar) yaxşı işlər gördüklərini zənn etdikləri halda, dünya həyatındaki səyləri hədəf getmiş kəslərdir. Onlar Rəbbinin ayələrini və Onunla qarşılaşacaqlarını inkar edən və beləcə, əməlləri puça çıxan kəslərdir. Buna görə də qiyamət günü Biz onlar üçün heç tərəzi də qurmayacağıq. (Kəhf surəsi, 103-105)

Bu ayələrdə dünya həyatı boyunca çalışıb əlləşmiş, bəlkə maddi baxımdan müvəffəqiyyətli olmuş, müəyyən bir karyeraya sahib olmuş, sənət əsərləri, elmi kəşflər ortaya qoymuş, ancaq Allahın varlığını və ayələrini inkar etdikləri üçün axirətdə səyləri boşa getmiş olan insanlardan bəhs edilir.

Allaha inanmayan, Quran ayələrini inkar edən və bütün xəbərdarlıqlardan üz döndərən birisi, böyük əsərlər meydana gətirsə və ya çox əhəmiyyətli ixtiralar etsə belə, axirəti baxımından böyük itkiyə məruz qalacaqdır. Ayələrdə bu insanların vəziyyəti belə ifadə edilir:

...Kim iman etməkdən üz çevirərsə, onun əməli boşa getmişdir və o, axirətdə zərər çəkənlərdən olacaqdır. (Maidə surəsi, 5)

Ayələrimizi və axirətə qovuşmağı yalanlayanların əməlləri puça çıxmışdır. Onlar ancaq öz əməllərinin cəzasını çəkəcəklər.

(Əraf surəsi, 147)

(Ey münafıqlar!) Siz də sizdən əvvəlkilər kimi etdiniz. Onlar sizdən daha güclü, daha çox mal və övlad sahibi idilər. Onlar (dünyadakı) öz paylarına düşəndən bəhrələndilər. Sizdən əvvəlkilər öz paylarına düşəndən bəhrələndikləri kimi siz də öz payınıza düşəndən

bəhrələndiniz və (batil yola) girənlər kimi siz də (o yola) girdiniz. Onların əməlləri dünyada da, axirətdə də puça çıxmışdır. Onlar əsil ziyana uğrayanlardır! (Tövbə surəsi, 69)

Ayələrdə inkar edənlərin bütün səyləri boşa gedərkən, iman edənlərin hər yaxşılığının ən gözəli ilə qarşılıq tapacağı da müjdələnilir. Onların heç bir əməllərinin boşa çıxarılmayacağı bir ayədə belə xəbər verilir:

Rəbbi də onların duasını qəbul etdi (və dedi:) “Kişi və ya qadın olmaqla sizdən heç bir əməl sahibinin əməlini puça çıxarmaram. Sizlər bir–birinizdənsiniz. Hicrət edən, öz yurdlarından çıxardılan, Mənim yolumda əziyyətə düşər olan və vuruşub öldürülənlərin Allah dərgahından bir mükafat olaraq, günahlarının üstünü örtəcəyəm və onları, (ağacları) altından çaylar axan cənnətlərə daxil edəcəyəm. Ən yaxşı mükafat Allah dərgahındadır. (Ali İmran surəsi, 195)

**İnkar etmələri, ayələrimə və
peyğəmbərlərimə istehza etmələri
səbəbi ilə onların cəzası cəhənnəmdir.
(Kəhf surəsi, 106)**

Kəhf surəsinin 106-cı ayəsində də inkar edənlərin Allahı, peyğəmbərini və ayələrini məsxərəyə qoyduqları üçün cəhənnəm əzabı ilə cəzalandırılacaqlarından bəhs edilir. Lağ edən və inkar edənlərin Quranı dinləməmək üçün ən çox etdikləri üsuldur. Allah inkar edənlərin bir-birlərinə sanki vəsiyyət etdikləri bu əxlaq pozğunluğunu bir ayəsində belə bildirir:

**Onlara Rəbbinin ayələrindən elə bir ayə gəlməz ki, ondan üz
çevirməsinlər. Onlara haqq gəldiyi vaxt onu yalan saydılar. Ancaq
məsxərəyə qoyduqlarının xəbərləri tezliklə onlara gələcəkdir.**

(Ənam surəsi, 4–5)

Bir başqa ayədə isə bu şəkildə ifadə edilir:

**Musa möcüzələrimizi onlara göstərdiyi zaman onlar buna
gülmüşdülər. (Zuxruf surəsi, 47)**

Bu kəslərin lağ etmələrinin arxasında duran ən əhəmiyyətli səbəb isə izah edilənləri dinləmək istəməmələridir. Çünki daha əvvəl də ifadə etdiyimiz kimi bu həqiqətlərə qulaq asdıqlarında vicdanlarının hərəkətə keçəcəyindən, axirətin varlığının, ölümün və dünya həyatındakı məsuliyyətin ağıllarına gələcəyindən qorxurlar. Buna görə də, lağ edirlər. Allahın elçiləri vasitəsi ilə endirdiyi dinlərlə lağ edər, karikaturalar çəkər, yumorlu yazılar yazar, bununla əylənər və Quranda bildirilən həqiqətləri unutmağa çalışırlar.

Məsxərəyə qoymaq, bir fikri açıqlaması, qarşısındakı fikrə qarşı gətirə biləcək dəlili olmayan kəslərin, bu zəifliyi və komplekslərini gizlətmək üçün istifadə etdikləri cahilcə üsuldur. Məsxərə edərək öz küfrünü haqlı göstərməyə çalışan bu insanlar, Allahın “(Əslində) Allah onlara istehza edir və

azğınlıqları içində çaşqın bir vəziyyətdə qalmaları üçün onlara möhlət verir.” (Bəqərə surəsi, 15) ayəsi ilə də bildirdiyi kimi, ancaq qısa müddət bu məsxərələrini davam etdirə biləcəklər. Ölüm gəldiyi zaman “...istehza etdikləri şey də onları bürüyəcəkdir” (Zumər surəsi, 48) ayəsinə uyğun vəziyyətlə qarşılaşacaqlar. Allah başqa ayələrində də, Quran ayələrinə istehza edənlərin cəhənnəm əzabı qarşısındakı vəziyyətlərini bu şəkildə təsvir edir:

Xeyr! Sən (Allahın qüdrətinə) təəccüblənirsən, onlar isə məsxərəyə qoyurlar. Onlara öyüd verildikdə ibrət almazlar. Onlar bir möcüzə gördüklərində onu məsxərəyə qoyurlar. Və belə deyərlər: “Bu, yalnız açıq-aşkar bir sehrdir. Biz ölüb torpaq və sür-sümük olduqdan sonra dirildiləcəyikmi? Əvvəlki atalarımız da dirildiləcəklərimi?” De: “Bəli, həm də siz zəlif olaraq dirildiləcəksiniz”. O (diriltmə) qorxunc bir səs (ikinci dəfə surun üfürülməsi) ilə olacaqdır. Onlar dərhal (dirilib ətrafa) baxacaqlar. Onlar: “Vay halımıza! Bu, haqq-hesab günüdür!” – deyəcəklər. Bu, yalanladığınız (yaxşı ilə pisi) ayırd etmə günüdür. (Səffat surəsi, 12–21)

**İman gətirib yaxşı işlər görənlərə
gəldikdə, onlar üçün məskən olaraq
Firdövs cənnətləri vardır. Onlar orada
əbədi qalacaq və oradan ayrılmaq
istəməyəcəklər.
(Kəhf surəsi, 107-108)**

Daha əvvəl də vurğuladığımız kimi qiyamət günündə saleh möminlər, bütün həyatı boyunca etdikləri əməllərin yazılmış olduğu hesab dəftərlərini “sağ tərəflərindən” alacaqlar. Bu tərif, Quranda “asan” hesaba çəkiləcək və cənnətlə mükafatlandırılacaq insanlar üçün istifadə edilmişdir. Bu mövzuyla əlaqədar bəzi ayələr belədir:

**Kimin əməl dəftəri sağ tərəfindən verilərsə, onun haqq–hesabı asan
olacaq və sevinərək ailəsinin yanına qayıdacaqdır.
(İnşiqaq surəsi, 7–9)**

Hesaba çəkilmə bitdiyində artıq möminlər, xilas olmağın sevincini yaşayarlar. Ayədə möminlər üçün belə hökm edilir:

**(Onlara belə deyiləcək:) “Sağ–salamat və əmin bir şəkildə ora daxil
olun!” (Hicr surəsi, 46)**

“Cənnətə daxil ol” deyilən mömin biri isə, belə söyləyər:

**“Cənnətə daxil ol!” – deyildi. O da belə dedi: “Kaş qövmüm biləydi
ki, Rəbbim məni bağışladı və məni möhtərəm kimsələrdən etdi”.
(Yasin surəsi, 26–27)**

Bir başqa ayədə də, Allah cənnət əhlini belə müjdələyir:

Allah buyuracaqdır: “Bu, doğru danışanlara doğruluqlarının fayda verəcəyi bir gündür. Onlar üçün (ağacları) altından çaylar axan, içində əbədi qalacaqları cənnətlər vardır. Allah onlardan, onlar da Allahdan razı qalmışlar. Böyük uğur budur!” (Maidə surəsi, 119)

Cənnətdə möminləri sonsuz nemətlər gözləyir. Ayələrdə cənnət nemətlərindən bu şəkildə bəhs edilir:

(Onların mükafatı) daxil olacaqları Ədn cənnətləridir. Onlar orada qızıl bilərziklərlə və incilərlə bəzənərlər. Oradakı paltarları da ipəkdəndir. Onlar belə deyəcəklər: “Qəm–kədəri bizdən dəf edən Allaha həmd olsun! Həqiqətən, Rəbbimiz bağışlayandır, şükrün mükafatını verəndir. O (Rəbb) ki, Öz lütfü ilə bizi iqamətgahda (cənnətdə) yerləşdirdi. Burada biz nə yoruluruq, nə də bezib usanırıq”. (Fatir surəsi, 33–35)

Cənnətdəki nemətlərin göz qamaşdırmasını sözlərlə təsvir etmək mümkün deyil. Ayələrdə də bildirildiyi kimi, cənnət insanın beş duyğusuna mümkün qədər ən böyük zövq və ləzzətlərin daddırıldığı bir məkandır.

Ancaq cənnətin bütün bunlardan daha üstün olan ən böyük neməti, Allahın razılığıdır. Möminin Allahın razılığını qazandığına görə hiss etdiyi sevinc və hüzurdur. Bundan əlavə, Allahın verdiyi hər şey üçün Ondan razı olmağın, Ona daimi şükür etməyin verdiyi əsl xoşbəxtlikdir. Quranda cənnət əhlinin bu xüsusiyyətinə belə diqqət çəkilir:

...Allah onlardan, onlar da Allahdan razı qalmışlar. Böyük uğur budur!” (Maidə surəsi, 119)

De: "Əgər Rəbbimin sözlərini yazmaq üçün dəniz mürəkkəb olsaydı və bir o qədər də əlavə etsəydik, yenə də Rəbbimin sözləri tükənmədən dəniz tükənərdi". (Kəhf surəsi, 109)

Bu ayədə Allahın sonsuz elmi bir örnəklə insanlara təsvir edilir. Allah göylərin, yerin, bu ikisi arasında olan bütün canlıların, kainatda işləyən bütün qanunların, elmlərin, hər an meydana gələn bütün hadisələrin məlumatına malikdir. Çünki hamısının Yaradıcısı Odur.

Allahın "bilməsi" sərhədsizdir; O eyni anda dünya üzərində doğan və ölən insanların şəxsiyyətlərini, yer üzündəki hər bir ağacdan düşən yarpaqların sayını, kainatdakı milyardlarla qalaktika içindəki milyardlarla ulduzun hər birinin xüsusiyyətlərini və burada səhifələrlə saysaq da əsla tamamlaya bilməyəcəyimiz hər şeyi bilir. Allah yer üzündə, eyni anda kosmosda meydana gələn hər hadisəni, dünya üzərindəki milyardlarla insanın, heyvanın və bitkinin hüceyrələrində kodlu olan şifrələri də bilir. Kainatın hər nöqtəsinə tam olaraq hakim olan Allah insanın içinə və xaricinə də hakimdir. Necə ki, Allahın bu sonsuz məlumatı bir çox ayə ilə də bildirilmişdir. Ayələrdən bəziləri belədir:

Göylərdə və yerdə olanlarla qatar-qatar uçan quşların Allahı təsbeh etdiyini görmədinmi?! Onların hər biri öz duasını və təsbehini öyrənmişdir. Allah onların nə etdiklərini bilir. (Nur surəsi, 41)

Baxın, (münafıqlar) gizlənmək üçün ikiqat bükülürlər. Bilin ki, paltarlarına bürünsələr belə, Allah onların gizlətdiklərini də, aşkar etdiklərini də bilir. Şübhəsiz ki, O, qəlblərdə olanı biləndir.

(Hud surəsi, 5)

...Önlərindəkini (edəcəkləri əməlləri) də, arxalarındakını (etdikləri əməlləri) də O bilir. (Yaradılanlar) Allahın elmindən, Onun dilədiyi qədərindən başqa heç nəyi qavraya bilməzlər. Onun kürsüsü göyləri

və yeri əhatə etmişdir. Onları mühafizə etmək isə Ona çətin deyildir.
Ən uca və ən böyük olan da Odur! (Bəqərə surəsi, 255)

Göylərdə və yerdə (tək ilah olan) O Allahdır! O, gizlətdiyinizi də,
aşkar etdiyinizi də bilir. O, sizin qazandığınızı da bilir. (Ənam
surəsi, 3)

**De: "Mən də sizin kimi bir insanam.
Mənə vəhy olunur ki, sizin ilahınız tək
olan ilahdır. Ona görə də kim Rəbbinə
qovuşacağını ümid edirsə, yaxşı iş
görsün və Rəbbinə etdiyi ibadətdə heç
kimi Ona şərikinə qoşmasın!"
(Kəhf surəsi, 110)**

Gəlmiş keçmiş bütün ümmətlərə, onları Allahın doğru yoluna çağıran elçilər göndərilmişdir. Elçilər insanlara Allahın varlığını və birliyini izah edən, onlara Allahın dinini təbliğ edən, Allahın onlardan istədiklərini, digər bir ifadə ilə etməli olduqlarını və çəkinmələri lazım olan şeyləri bildirən, onları cəhənnəm əzabına qarşı xəbərdar edən və cənnətlə müjdələyən mübarək insanlardır.

Elçilərin həyatı və mübarizələri, düşünən və öyüd almasını bilən möminlər üçün çox hikmətli dərslərlə doludur. Möminlər rəsullar arasında heç bir ayrı-seçkilik etmədən onların Quranda çatdırılan gözəl əməl və davranışlarını, üstün əxlaqını nümunə götürməli, onların öyüd və tövsiyələrini götürüb, xəbərdarlığına böyük əhəmiyyət verməlidirlər.

Allahın elçilərinin Quranda bildirilən təbliğləri bir-birinə bənzəyir. Hər elçi, insanları Allaha iman etməyə, haqq kitablarına uymağa, qorxub-çəkinməyə və Allahın əmrlərini dəqiq yerinə yetirməyə dəvət etmişdir. Buna görə də, iman edənlərin rəsullardan heç birini ayırmadan, hamısına endirilənə iman etmələri, onların Quranda bildirilən təbliğinə diqqətlə əməl etmələri lazımdır. Ayədə belə əmr edilir:

Belə deyin: "Allaha və bizə nazil olana (Qurana), İbrahimə, İsmailə, İshaqa, Yaquba və onun övladlarına göndərilənlərə, Musaya və İsayaya verilənlərə, Rəbbi tərəfindən peyğəmbərlərə verilənlərə iman gətirmişik. Onlardan heç biri arasında fərq qoymuruq və biz Ona (Allaha) təslim olanlarıq!" (Bəqərə surəsi, 136)

Bütün rəsullar insanları haqq dinə və ən doğru yola çağırmışlar. Bu çağırış onların ümmətləri üçün keçərli olduğu kimi, bizim üçün də keçərlidir. Hamısının dəvət etdiyi təməl imani və əxlaqi həqiqətlər, sərgilədikləri üstün xarakter xüsusiyyətləri, hər dövr üçün, buna görə bizlər üçün də əməl edilməli və nümunə alınacaq mövzulardır. Allah Quranda onların dəvət etdikləri həqiqətləri və sahib olduqları üstün əxlaqi xüsusiyyətləri bizlərə bir çox baxımdan, köklü və ətraflı bir şəkildə bildirmişdir. Və Peyğəmbərlərinin şəxsində bütün möminlərə doğru yola tabe olmağı əmr etmişdir:

Onlar kitab, hökm və peyğəmbərlik verdiyimiz kəslərdir. Əgər (kafirlər) bunları (bu dəlilləri) inkar etsələr, Biz onların yerinə bunları inkar etməyən bir qövmlə gətirərik. Onlar (o peyğəmbərlər) Allahın doğru yola yönəltdiyi kimsələrdir. Sən də onların haqq yoluna tabe ol! De: “Bunun müqabilində sizdən bir əvəz istəmirəm. Bu (Quran), aləmlər üçün ancaq bir nəsihətdir”. (Ənam surəsi, 89–90)

Elə isə möminlərə düşən Quranda elçilərin hekayələrini diqqətlə oxuyub, onların göstərdikləri doğru yola, etdikləri öyüdlərə və xəbərdarlıqlara dəqiq əməl etməyə çalışmaqdır.

Kəhf surəsindən Axırxamana işarələr

Kitab boyunca Kəhf surəsində Axırxamana istiqamətli bir çox işarə olduğunu ifadə etdik. Necə ki, bəzi ayələrin əbcəd dəyərləri də dövrümüzdə çox yaxın zamanlara xitab edir. Bu ayələrdən bəziləri bu şəkildədir:

...Onların qəlblərinə qüvvət (cəsarət) verdik... (Kəhf surəsi, 14)

HİCRİ: 1400

MİLADİ: 1979

O dedi: "Rəbbimin mənə verdiyi səltənət və qüdrət daha yaxşıdır...
(Kəhf surəsi, 95)

HİCRİ: 1409

MİLADİ: 1988 (şəddəsiz)

Həqiqətən, Biz onu yer üzündə iqtidar və güc sahibi etdik... (Kəhf
surəsi, 84)

HİCRİ: 1440

MİLADİ: 2019 (şəddəli)

Kəhf surəsində hicri 14-cü əsrin əvvəlinə, yəni miladi olaraq XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəlinə baxan bir işarə isə Kəhf surəsinin sıra nömrəsi ilə

ayə sayının bir–birinə vurduqda əldə edilən 1980 rəqəmidir. Bu rəqəm hicri 14–cü əsrin əvvəllərinə uyğun gəlir.

18–ci surə Kəhf surəsi 110 ayə 18 x 110 = 1980

Bədiüzzaman Səid Nursi də bir çox sözündə Axırzamanın başlanğıcı olaraq eyni tarixlərə işarə etmişdir. Məsələn, bir sözü bu şəkildədir:

Məhz bu həqiqəti bilməyən insafsız insanlar deyirlər ki: “Axirətin təfsilatını dərs alan ayıq qəlbli, kəskin nəzərli olan səhabələrin fikirləri nə üçün min il həqiqətdən uzaq olaraq fikirlərindən çıxmış kimi, istikbali dünyəvidə min dörd yüz il sonra gələcək bir həqiqəti əsrlərində yaxın zənn etmişdilər?”

Ustad burada, səhabələrin yaşadığı dövrdən “1400 il sonra”sından bəhs edərək, Axırzamanın 1980–ci illərə uyğun gəldiyini işarə etmişdir. Burada nə 1373, nə 1378, nə də 1398 deyilməmiş, tam 1400 deyilmişdir. Yəni hz. Mehдинin hicri 1400–cü illərdə vəzifəyə başlayacağını açıq və dəqiq olaraq ifadə etmişdir.

NƏTİCƏ

Kitab boyunca Kəhf surəsində müsəlmanlara bildirilən müxtəlif hikmətlər, xatırlatma və nəsihətlər üzərində dayandıq. Rəbbimizin, “...Allahın sizə verdiyi neməti və sizə öyüd–nəsihət olaraq endirdiyi Kitabı və hikməti xatırlayın...” (Bəqərə surəsi, 231) ayəsində bildirdiyi hökmü gərəyi Kəhf surəsindəki ayələrin bəzi hikmətlərini izah etməyə çalışdıq.

Ayələrdə bildirilən bu hikmətləri anlamağa və hər an yaşamağa çalışmaq, eyni zamanda insanlara da izah etmək, bütün müsəlmanlar üçün bir məsuliyyətdir. Allah ayəsində bu şəkildə buyurur:

Şübhəsiz ki, onların qissələrində ağıl sahibləri üçün ibrət vardır. (Bu Quran) uydurulan bir söz deyildir. Lakin o, özündən əvvəlkiləri (ilahi kitabları) təsdiqləyən, hər şeyi açıq şəkildə izah edən (bir kitab) və iman gətirən bir qövm üçün hidayət və rəhmətdir. (Yusif surəsi, 111)

Əlinizdə tutduğunuz bu kitabda, öyüd–nəsihət və hikmət gözü ilə oxuyan hər insan üçün, ixlas, itaət, taleyə təslimiyyət, dünya həyatının keçiciliyi, Allahın zamandan və məkandan münəzzəh olması, xüsusi elmlə dəstəklədiyi qulları, Allahın ayələrinə qarşı təkəbbür edənlərin məruz qalacağı son və iman edənləri gözləyən müjdəli gələcək kimi bir çox mövzu ilə əlaqədar çox əhəmiyyətli təfəkkürlər vardır.

Kəhf surəsində eyni zamanda iman edənlər üçün bir müjdə var. Bu müjdə, Peyğəmbərimizin də hədislərində bildirdiyi, mübarək bir dövr olan Axırzamanın yaxınlaşmasıdır. Kəhf surəsi bu baxımdan baxıldığında, İslamın Axırzamanda keçirəcəyi başlanğıc, tərəqqi və hz. İsanın gəlişi ilə birlikdə nəticələnəcək olan hakimiyyət dövrlərinə işarə edir.

Quranın bir çox ayəsindən aydın olduğu kimi, Allahın istədiyi hikmətə və dərinliyə çatan möminlərə zəfər və hakimiyyət müjdələnir. Bu, ən son mərhələdir və Nur surəsində bizə bildirilən bir müjdənin, Allahın istəyi ilə reallaşdığı bir dövrdür:

Allah sizlərdən iman gətirib yaxşı işlər görənlərə, özlərindən əvvəlkiləri hakim etdiyi kimi onları da mütləq yer üzünə hakim edəcəyini, onlar üçün bəyəndiyi dini (İslamı) mütləq yerləşdirib möhkəmləndirəcəyini və (keçirtdikləri) qorxudan sonra onlara əmin–amanlıq verəcəyini vəd etmişdir. (Çünki) onlar Mənə ibadət edirlər və heç nəyi Mənə ortaq qoşmurlar. Artıq bundan sonra kim inkar edərsə, onlar əsil fasiqlərdir. (Nur surəsi, 55)

TƏKAMÜL YALANI

Darvinizm, yəni təkamül nəzəriyyəsi yaradılış həqiqətini inkar etmək məqsədilə irəli sürülmüş, ancaq uğursuzluqla nəticələnmiş elmdən kənar cəfəngiyatdan başqa bir şey deyil. Canlıların cansız maddələrdən təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edən bu nəzəriyyə kainatda və canlılarda çox möcüzəvi nizam olduğunun elm tərəfindən sübut edilməsi ilə və təkamül prosesinin əsla baş vermədiyini göstərən 350 milyona yaxın fosilin tapılması ilə süqut etmişdir. Beləliklə, Allah'ın bütün kainatı və canlıları yaratdığı elm tərəfindən də sübut edilmişdir. Bu gün təkamül nəzəriyyəsini dirçəltmək üçün dünya səviyyəsində aparılan təbliğat sadəcə elmi həqiqətlərin təhrif olunmasına, tərəfli şərhinə, elm adı altında söylənilən yalan və saxtakarlıqlara əsaslanır.

Ancaq bu təbliğat həqiqəti gizlətmir. Təkamül nəzəriyyəsinin elm tarixində ən böyük xəta olması son 20-30 il ərzində elm dünyasında getdikcə daha ucadan dilə gətirilir. Xüsusilə 1980-ci illərdən sonra aparılan tədqiqatlar darvinist iddiaların tamamilə səhv olduğunu üzə çıxarmış və bu həqiqət bir çox elm adamı tərəfindən dilə gətirilmişdir. ABŞ-da biologiya, biokimya, paleontologiya kimi fərqli sahələrlə məşğul olan bir çox elm adamı darvinizmin əsassızlığını görür, canlıların mənşəyini artıq yaradılışla açıqlayırlar.

Təkamül nəzəriyyəsinin süqutundan və yaradılış dəlillərindən digər bir çox əsərimizdə bütün elmi təfərrüatları ilə bəhs etmişik və etməyə davam edirik. Ancaq əhəmiyyəti baxımından mövzudan burada da bəhs etməkdə fayda var.

Darvini məhv edən çətinliklər

Təkamül nəzəriyyəsi tarixi qədim yunanlara gedib çıxan bir təlim olmasına baxmayaraq, XIX əsrdə hərtərəfli şəkildə irəli sürüldü. Nəzəriyyəni elm dünyasının gündəminə gətirən ən mühüm irəliləyiş Çarlz Darvinin 1859-cu ildə nəşr edilən “Növlərin mənşəyi” adlı kitabı idi. Darvin bu kitabda dünyadakı müxtəlif canlı növlərini Allah'ın ayrı-ayrı yaratdığına qarşı çıxırdı. Darvinin fikrincə, bütün növlər ortaq əcdaddan törəmiş və zaman ərzində kiçik dəyişikliklərlə müxtəlifləşmişdilər.

Darvinin nəzəriyyəsi heç bir konkret elmi tapıntıya əsaslanmırdı; özünün də qəbul etdiyi kimi, sadəcə bir məntiq yeritmə idi. Hətta Darvin kitabındakı “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” başlıqlı uzun bölmədə etiraf etdiyi kimi, nəzəriyyə bir çox mühüm suala cavab verə bilmirdi.

Darvin nəzəriyyəsinin qarşısındakı çətinliklərə inkişaf edən elmin üstün gələcəyinə, yeni elmi kəşflərin nəzəriyyəsinə gücləndirəcəyinə ümid edirdi. Bunu kitabında tez-tez bildirirdi. Ancaq inkişaf edən elm Darwinin ümidlərinin tam əksinə, nəzəriyyənin əsas iddialarını bir-bir əsassız qoydu.

Darvinizmin elm qarşısındakı məğlubiyyətini üç əsas başlıq altında təhlil etmək olar:

Nəzəriyyə həyatın yer üzündə ilk dəfə necə ortaya çıxdığını əsla açıqlaya bilmir.

Nəzəriyyənin irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin, əslində, təkamül xarakterinə malik olduğunu göstərən heç bir elmi tapıntı yoxdur.

Fosillər təkamül nəzəriyyəsinin iddialarının tam əksini göstərir.

Bu bölmədə bu üç əsas başlığı əsaslı təhlil edəcəyik.

Keçilməz ilk pillə: həyatın mənşəyi

Təkamül nəzəriyyəsi bütün canlı növlərinin bundan təxminən 3.8 milyard il əvvəl dünyada fantastik şəkildə təsadüfən meydana gələn bircə canlı hüceyrədən törədiklərini iddia edir. Bircə hüceyrənin milyonlarla kompleks canlı növünü necə əmələ gətirməsi və əgər həqiqətən bu cür təkamül baş vermişsə, nə üçün izlərinin fosillərdə tapılmadığı nəzəriyyənin açıqlaya bilmədiyi suallardandır. Ancaq bütün bunlardan əvvəl iddia edilən təkamül prosesinin ilk pilləsi üzərində dayanmaq lazımdır. Həmin ilk hüceyrə necə ortaya çıxmışdır?

Təkamül nəzəriyyəsi cahilliklə yaradılışı inkar etdiyinə görə, həmin ilk hüceyrənin heç bir plan və nizam olmadan təbiət qanunları çərçivəsində təsadüfən meydana gəldiyini iddia edir. Yəni bu nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddə kortəbii təsadüflər nəticəsində ortaya canlı hüceyrə çıxarmalıdır. Ancaq bu, məlum olan ən təməl biologiya qanunlarına zidd iddiadır.

Həyat həyatdan gəlir

Darvin kitabında həyatın mənşəyindən heç bəhs etməmişdi. Çünki onun dövründəki ibtidai elm anlayışı canlıların çox sadə quruluşa malik olduqlarını fərz edirdi. Orta əsrlərdən bəri "spontane generation" adlı nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddələrin təsadüfən birləşərək canlı varlıq əmələ gətirməsinə inanırdılar. Bu dövrdə həşəratların yemək artıqlarından, siçanların da buğdadan əmələ gəlməsi geniş yayılmış düşüncə idi. Bunu sübut etmək üçün qərribə təcrübələr aparılmışdı. Çirkli əsginin üstünə bir az buğda qoyulmuş və bir müddət sonra bu qarışıqdan siçanların əmələ gəlməsini gözləmişdilər.

Ətin qurdlanması da həyatın cansız maddələrdən törədiyinə dəlil hesab edilirdi. Lakin daha sonra məlum olacaqdı ki, ətin üstündəki qurdlar öz-özlərindən əmələ gəlmirlər, milçəklərin gətirib qoyduğu gözlə görülməyən sürfələrdən çıxırdılar. Darvin “Növlərin mənşəyi” adlı kitabını yazdığı dövrdə isə bakteriyaların cansız maddədən əmələ gəlməsi inancı elm dünyasında geniş şəkildə qəbul edilirdi.

Lakin Darvinin kitabının nəşr edilməsindən beş il sonra məşhur fransız bioloq Lui Paster təkamülə əsas verən bu inancı qəti şəkildə təkzib etdi. Paster apardığı uzun elmi fəaliyyət və təcrübələrdə gəldiyi nəticəni belə şərh etmişdi:

“Cansız maddələrin həyatı əmələ gətirməsi iddiası artıq qəti şəkildə tarixə gömülmüşdür”. (*Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2*)

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarları Pasterin kəşflərinə uzun müddət qarşı çıxdılar. Ancaq inkişaf edən elm canlı hüceyrəsinin mürəkkəb quruluşunu üzə çıxardıqca həyatın öz-özünə əmələ gəlməsi iddiasının əsassızlığı daha da açıq şəkil aldı.

XX əsrdəki nəticəsiz səylər

XX əsrdə həyatın mənşəyi mövzusunun tədqiq edən ilk təkamülçü məşhur rus bioloq Aleksandr Oparin oldu. Oparin 1930-cu illərdə irəli sürdüyü bəzi tezislərlə canlı hüceyrəsinin təsadüfən meydana gələ biləcəyini sübut etməyə çalışdı. Ancaq bu fəaliyyətlər uğursuzluqla nəticələnəcək və Oparin bu etirafı etməli olacaqdı:

“Təəssüf ki, hüceyrənin mənşəyi təkamül nəzəriyyəsinin tamamilə əhatə edən ən qaranlıq nöqtədən ibarətdir”. (*Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196*)

Oparinin yolunu davam etdirən təkamülçülər həyatın mənşəyi problemini həll etmək üçün təcrübələr aparmağa çalışdılar. Bu təcrübələrin ən məşhuru amerikalı kimyaçı Stenli Miller tərəfindən 1953-cü ildə aparıldı. Miller ibtidai atmosferdə mövcud olduğunu iddia etdiyi qazları bir təcrübədə birləşdirdi və bu qarışığa enerji verərək zülalları təşkil edən bir neçə üzvi molekul (amin turşusu) sintezlədi.

O illərdə təkamüllə bağlı mühüm mərhələ kimi tanıtılan bu təcrübənin əsassız olduğu və təcrübədə tətbiq edilən atmosferin yer şərtlərindən çox fərqli olduğu sonrakı illərdə üzə çıxacaqdı. (*“New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life”, Bulletin of the American Meteorological Society, c. 63, Kasım 1982, səh. 1328-1330*)

Uzun sükutdan sonra Millerin özü də tətbiq etdiyi atmosfer mühitinin həqiqi olmadığını etiraf etdi. (*Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7*)

Həyatın mənşəyi problemini açıqlamaq üçün XX əsr boyu göstərilən bütün təkamülçü səylər uğursuzluqla nəticələndi. San Diyeqo Skrips İnstitutundan məşhur geokimyəçi Cefri Bada təkamülçü "Earth" jurnalında 1998-ci ildə dərc edilən bir məqalədə bu həqiqəti belə qəbul edir:

"Bu gün XX əsri arxada qoyarkən hələ də XX əsrin başlanğıcındakı ən böyük həll edilməmiş problemlə qarşı-qarşıyıyıq: həyat yer üzündə necə başlayıb". (*Jeffrey Bada, Earth, Şubat 1998, səh. 40*)

Həyatın kompleks quruluşu

Təkamülçülərin həyatın mənşəyi ilə bağlı bu qədər çıxılmaz vəziyyətə düşməsinin başlıca səbəbi ən sadə hesab etdikləri canlıların bu qədər mürəkkəb quruluşa malik olmasıdır. Canlı hüceyrəsi insanın hazırladığı bütün texnoloji məhsullardan daha mürəkkəbdir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl laboratoriyalarında belə cansız maddələr birləşdirilərək nəinki canlı hüceyrə, hətta hüceyrəyə aid bircə zülal da hasil etmək mümkün deyil.

Bir hüceyrənin meydana gəlməsi üçün lazımlı şərtlər əsla təsadüflərlə açıqlanmayacaq qədər çoxdur. Lakin bunu açıqlamağa heç ehtiyac yoxdur. Təkamülçülər hələ hüceyrə səviyyəsinə çatmadan çıxılmaz vəziyyətə düşürlər. Çünki hüceyrənin əsasını təşkil edən zülalların təsadüfən sintezlənmə ehtimalı riyazi cəhətdən sıfırdır.

Bunun ən əsas səbəbi budur ki, bir zülalın əmələ gəlməsi üçün başqa zülallar da olmalıdır. Bu səbəb bir zülalın təsadüfən əmələgəlmə ehtimalını tamamilə aradan qaldırır. Ona görə, təkcə bu fakt təkamülçülərin təsadüf iddiasını təkzib etmək üçün kifayətdir. Mövzunun əhəmiyyətini qısaca açıqlayaq:

- Fermentlər olmasa, zülal sintezlənmə bilməz, fermentlər də zülaldır.
- Bircə zülalın sintezlənməsi üçün 100-ə yaxın hazır zülal olmalıdır. Ona görə, zülalların olması üçün zülallar lazımdır.
- Zülalları sintezləyən fermentləri DNT hazırlayır. DNT olmasa, zülal sintezlənmə bilməz. Ona görə, zülalların əmələ gəlməsi üçün DNT də lazımdır.
- Zülal sintezlənmə prosesində hüceyrədəki bütün orqanoidlərin mühüm funksiyaları var. Yəni zülalların əmələ gəlməsi üçün tam funksional hüceyrə bütün orqanoidləri ilə birlikdə mövcud olmalıdır.

Hüceyrənin nüvəsində yerləşən, genetik məlumat daşıyan DNT molekulu isə informasiya bankıdır. İnsan DNT-sindəki informasiyanı kağıza köçürmək istəsək, hər biri 500 səhifədən ibarət 900 cildlik kitabxana ortaya çıxar.

Burada çox maraqlı dilemma da var: DNT ancaq bir sıra xüsusi zülalların (fermentlərin) köməyi ilə qoşalaşa bilər. Amma bu fermentlər də ancaq DNT-dəki informasiya əsasında sintezlənir. Bir-birlərindən asılı olduqlarına görə, DNT-nin qoşalaşması üçün ikisi də eyni anda mövcud olmalıdır. Bu isə həyatın öz-özünə meydana gəlməsi ssenarisini çıxılmaz vəziyyətə salır. San Diyeqo Kaliforniya Universitetindən məşhur təkamülçü prof. Lesli Orsel “Scientific American” jurnalının 1994-cü il oktyabr sayında bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Olduqca kompleks quruluşa malik olan zülalların və nuklein turşularının (RNT və DNT) eyni yerdə və eyni zamanda təsadüfən əmələ gəlmələri həddindən artıq ehtimaldan kənardır. Ancaq bunların biri olmadan digərini əldə etmək də mümkün deyil. Ona görə, insan məcburən həyatın kimyəvi yollarla meydana gəlməsinin tamamilə qeyri-mümkün olduğu nəticəsinə gəlir”. (*Leslie E. Orgel, The Origin of Life on Earth, Scientific American, c. 271, Ekim 1994, səh. 78*)

Şübhəsiz ki, əgər həyatın kortəbii təsadüflərlə öz-özünə meydana gəlməsi mümkün deyilsə, onda həyatın yaradıldığı qəbul edilməlidir. Bu həqiqət əsas məqsədi yaradılışı inkar etmək olan təkamül nəzəriyyəsini açıq-aydın əsassız edir.

Təkamülün xəyali mexanizmləri

Darvinin nəzəriyyəsini əsassız edən ikinci əsas cəhət nəzəriyyənin təkamül mexanizmləri kimi irəli sürdüyü iki anlayışın da, əslində, heç bir təkamül gücünə malik olmamasıdır.

Darvin irəli sürdüyü təkamül iddiasını tamamilə təbii seleksiya mexanizmi ilə əlaqələndirmişdi. Bu mexanizmə verdiyi əhəmiyyət kitabının adından da açıq şəkildə başa düşülür: “Növlərin mənşəyi, təbii seleksiya yolu ilə...”

Təbii seleksiya təbii seçmə deməkdir, təbiətdəki həyat uğrunda mübarizədə təbii şərtlərə uyğun və güclü canlıların həyatda qalacağı düşüncəsinə əsaslanır. Məsələn, yırtıcı heyvanlar tərəfindən təhlükəyə məruz qalan bir maral sürüsündə daha sürətlə qaçan marallar həyatda qalacaq. Beləliklə, maral sürüsü sürətlə qaçan və güclü fərdlərdən ibarət olacaq. Amma bu mexanizm maralların təkamül keçirməsinə səbəb olmaz, onları başqa bir canlı növünə, məsələn, atlara çevirməz.

Ona görə, təbii seçmə mexanizmi heç bir təkamül gücünə malik deyil. Darvin də bu həqiqəti anlamışdı və “Növlərin mənşəyi” adlı kitabında: **“Faydalı dəyişikliklər baş vermədikcə təbii seçmə heç bir şey edə bilməz”**, - demək məcburiyyətində qalmışdı. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184*)

Lamarkın təsiri

Bəs bu faydalı dəyişikliklər necə baş verə bilərdi? Darvin öz dövrünün ibtidai elm anlayışı çərçivəsində bu suala Lamarka əsaslanaraq cavab verməyə çalışmışdı. Darvindən əvvəl yaşamış fransız bioloq Lamarka görə, canlılar həyatları boyu keçirdikləri fiziki dəyişiklikləri sonrakı nəsələ ötürürlər, nəsildən-nəsələ toplanan bu xüsusiyyətlər nəticəsində yeni növlər meydana gəlir. Məsələn, Lamarkın fikrincə, zürafələr ceyranlardan törəyiblər, hündür ağacların yarpaqlarını yeməyə çalışarkən nəsildən-nəsələ boyunları uzanmışdır.

Darvin də buna bənzər misallar çəkmiş, məsələn, “Növlərin mənşəyi” kitabında qida tapmaq üçün suya girən bəzi ayıların tədricən balinalara çevrildiyini iddia etmişdi. (B. G. Ranganathan, *Origins?*, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.)

Lakin Mendelin kəşf etdiyi və XX əsrdə inkişaf edən genetik elmi ilə qəti şəkildə sübut edilən genetik qanunları qazanılmış xüsusiyyətlərin sonrakı nəsillərə ötürülməsi əfsanəsini məhv etdi. Beləliklə, təbii seçmə “təkbaşına” və tamamilə təsirsiz mexanizm olaraq qaldı.

Neodarvinizm və mutasiyalar

Darvinistlər isə bu vəziyyətə bir çıxış yolu tapmaq üçün 1930-cu illərin sonlarında müasir sintetik nəzəriyyəni və ya daha geniş yayılmış adı ilə neodarvinizmi ortaya atdılar. Neodarvinizm təbii seçmənin yanına faydalı dəyişiklik səbəbi kimi mutasiyaları, yəni canlıların genlərində radiasiya kimi xarici amillər və ya transkripsiya xətalari nəticəsində əmələ gələn pozulmaları əlavə etdi. Bu gün də elmi cəhətdən əsassız olduğunu bilmələrinə baxmayaraq, darvinistlər neodarvinist modeli müdafiə edirlər. Nəzəriyyə yer üzündəki milyonlarla canlı növünün, onların qulaq, göz, ağciyər, qanad kimi saysız-hesabsız mürəkkəb orqanlarının mutasiyalara, yəni genetik pozulmalara əsaslanan bir proses nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edir. Amma nəzəriyyəni çarəsiz qoyan bir açıq elmi həqiqət var: mutasiyalar canlıları təkmilləşdirmirlər, əksinə, hər zaman canlılara zərər verirlər.

Bunun səbəbi çox sadədir: DNT çox mürəkkəb quruluşa malikdir. Bu molekula olan hər hansı təsadüfi təsir ancaq zərər verir. Amerikalı genetik B.G. Ranqanatan bunu belə açıqlayır:

“Mutasiyalar kiçik, təsadüfi və zərərliyə gətirib çıxarırlar. Çox nadir meydana gəlirlər və ən yaxşı halda təsirsizdir. Bu üç xüsusiyyət mutasiyaların təkamül xarakterli təsir meydana gətirməyəcəyini sübut edir. Yüksək dərəcədə xüsusiləşmiş orqanizmdə meydana gələn təsadüfi dəyişiklik ya təsirsiz, ya da zərərli olur. Bir qol saatında meydana gələn təsadüfi dəyişiklik qol saatını təkmilləşdirməz. Ona böyük ehtimalla zərər verər və ya ən yaxşı halda təsir etməz. Bir zəlzələ bir şəhəri daha yaxşı hala salmaz, onu məhv edər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179*)

Bu günə qədər heç bir faydalı, yəni genetik məlumatı təkmilləşdirən mutasiya müşahidə edilməyib. Bütün mutasiyaların zərərli olması aşkar edilib. Aydın olmuşdur ki, təkamül nəzəriyyəsinin təkamül mexanizmi kimi göstərdiyi mutasiyalar, əslində, canlıları sadəcə məhv edən, şikəst edən genetik hadisələrdir (insanlarda mutasiyanın ən çox rast gəlinən təsiri xərcəngdir). Əlbəttə, məhvədgici mexanizm təkamül mexanizmi ola bilməz. Təbii seçmə isə Darwinin də qəbul etdiyi kimi, tək başına heç bir şey edə bilməz. Bu həqiqət bizə təbiətdə heç bir təkamül mexanizminin olmadığını göstərir. Təkamül mexanizmi olmadığına görə, təkamül deyilən xəyali proses də baş verməyib.

Fosillər: ara-keçid formalardan əsər-əlamət yoxdur

Təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi prosesin baş vermədiyinin ən açıq göstəricisi isə fosillərdir.

Təkamül nəzəriyyəsinə görə, bütün canlılar bir-birlərindən törəyiblər. Əvvəlcədən mövcud olan bir canlı növü zaman ərzində digərinə çevrilmiş və bütün növlər bu şəkildə əmələ gəlmişlər. Nəzəriyyəyə əsasən, bu çevrilmə yüz milyon illər davam edən uzun dövrü əhatə etmiş və mərhələ-mərhələ irəliləmişdir. Bu təqdirdə iddia edilən uzun çevrilmə prosesi zamanı saysız-hesabsız ara növlər əmələ gəlməli və yaşamalılardırlar.

Məsələn, keçmişdə balıq xüsusiyyətlərini daşımalarına baxmayaraq, bir tərəfdən də bəzi sürünən canlı xüsusiyyətlərini qazanmış yarı-balıq, yarı-sürünən canlılar yaşamalılardır və ya sürünən xüsusiyyətlərini daşıyan, bir tərəfdən də bəzi quş xüsusiyyətləri qazanmış sürünən quşlar ortaya çıxmalıdır. Bunlar bir keçid prosesində olduqları üçün şikəst, yarımçıq, qüsurlu canlılar olmalıdır. Təkamülçülər keçmişdə yaşadığına inandıqları bu nəzəri məxluqları “ara-keçid forması” adlandırırlar.

Əgər, həqiqətən, bu cür canlılar keçmişdə yaşayıbsa, onların sayı və növü milyonlarla, hətta milyardlarla olmalıdır və bu əcaib canlıların qalıqlarına

mütləq fosil izlərində rast gəlinməlidir. Darvin “Növlərin mənşəyi”ndə bunu belə açıqlamışdır:

“Əgər nəzəriyyəmə doğrudursa, növləri bir-biri ilə əlaqələndirən saysız-hesabsız ara-keçid növləri keçmişdə mütləq yaşamalıdır... Onların yaşadığının dəlilləri də sadəcə fosil qalıqları arasında tapıla bilər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Ancaq bu sətirləri yazan Darvin ara-keçid formaların heç cür tapılmadığını bilir və bunun nəzəriyyəsi üçün böyük problem olduğunu görürdü. Ona görə, “Növlərin mənşəyi” kitabının “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” (*Difficulties on Theory*) adlı bölməsində belə yazmışdı:

“Əgər, həqiqətən, növlər digər növlərdən yavaş dəyişikliklərlə törəyibsə, nə üçün saysız-hesabsız ara-keçid formasına rast gəlmirik? Nə üçün bütün təbiət qarmaqarışq vəziyyətdə deyil, məhz yerli-yerindədir? Saysız-hesabsız ara-keçid forması olmalıdır, bəs nə üçün yer üzünün çoxsaylı təbəqələrində onları tapmırıq?... Nə üçün hər geoloji forma və hər təbəqə belə qalıqlarla dolu deyil?” (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Darvinin puç olan ümidləri

Ancaq XIX əsrin ortasından indiyə qədər dünyanın hər tərəfində qızgın fosil araşdırmaları aparılmasına baxmayaraq, ara-keçid formalarına rast gəlinməmişdir. Aparılan qazıntı işlərində və tədqiqatlarda əldə edilən bütün tapıntılar təkamülçülərin gözlədiklərinin əksinə, canlıların yer üzündə birdən-birə, tam və qüsursuz formada ortaya çıxdıqlarını göstərmişdir.

Məşhur ingilis paleontoloq Derek V. Eycer təkamülçü olmasına baxmayaraq, bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Problemimiz budur: fosilləri hərtərəfli tədqiq etdikdə növlər və ya siniflər səviyyəsində belə daima eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; mərhələli təkamüllə təkmilləşən deyil, birdən-birə yer üzündə əmələ gələn qruplar görürük”. (Derek A. Ager, “The Nature of the Fossil Record”, *Proceedings of the British Geological Association, c. 87, 1976, səh. 133*)

Yəni fosil qeydlərində bütün canlı növləri aralarında heç bir keçid forması olmadan, tam formada ani surətdə ortaya çıxırlar. Bu, Darvinin fikirlərinin tam əksidir. Habelə, bu, canlı növlərinin yaradıldıklarını göstərən çox güclü dəlildir. Çünki bir canlı növünün heç bir əcdadı olmadan, bir anda və qüsursuz şəkildə ortaya çıxmasının tək açıqlaması var: o növ yaradılmışdır. Bu həqiqət məşhur təkamülçü bioloq Duqlas Futuyma tərəfindən də qəbul edilir:

“Yaradılış və təkamül yaşayan canlıların mənşəyi haqqında iki yeganə açıqlamadır. Canlılar dünyada ya tamamilə mükəmməl və tam formada ortaya çıxmışlar, ya da belə olmamışdır. Əgər belə olmamışdırsa, bir dəyişiklik prosesi nəticəsində özlərindən əvvəl mövcud olan bəzi canlı növlərindən təkamül keçirərək meydana gəlməlidirlər. Amma əgər tam və mükəmməl formada ortaya çıxıblarsa, onda sonsuz güc sahibi olan bir ağıl tərəfindən yaradılmışlar”.
(*Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197*)

Fosillər isə canlıların yer üzündə tam və mükəmməl formada ortaya çıxdıqlarını göstərir. Yəni “növlərin mənşəyi” Darvinin hesab etdiyinin əksinə, təkamül deyil, yaradılışdır.

İnsanın təkamülü nağılı

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarlarının ən çox gündəmə gətirdikləri məsələ insanın mənşəyidir. Bununla bağlı darvinist iddia bu gün yaşayan müasir insanın meymunabənzər məxluqlardan törədiyini zənn edir. 4-5 milyon il əvvəl başladığı fərz edilən bu prosesdə müasir insan ilə əcdadları arasında bəzi ara-keçid formaların yaşadığı iddia edilir. Əslində, tamamilə fantastik olan bu ssenaridə dörd əsas kateqoriya var:

Australopithecus

Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens

Təkamülçülər insanların ilk “meymunabənzər əcdadları”na “cənub meymunu” mənasını verən “australopithecus” adını veriblər. Bu canlılar, əslində, nəslə kəsilməmiş meymun növüdür. Lord Solli Zukerman və prof. Çarlz Oksnard kimi İngiltərə və ABŞ-dan iki məşhur anatomun *australopithecus* nümunələri üzərində apardığı hərtərəfli araşdırmalar bu canlıların sadəcə nəslə kəsilməmiş meymun növünə aid olduqlarını və insanlarla heç bir bənzərlik təşkil etmədiklərini göstərmişdir. (*Charles E. Oxnard, “The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt”, Nature, c. 258, səh. 389*)

Təkamülçülər insanın təkamülünün sonrakı mərhələsini də “homo”, yəni insan kimi təsnif edirlər. İddiaya əsasən, homo sırasındakı canlılar *australopithecus*lardan daha çox inkişaf ediblər. Təkamülçülər bu fərqli canlılara aid fosilləri ardıcıl düzərək fantastik təkamül sxemi qururlar. Bu sxem xəyalidir, çünki bu fərqli siniflərin arasında təkamül xarakterli əlaqə olması əsla sübut edilə bilməmişdir. Təkamül nəzəriyyəsinin XX əsrdəki ən mühüm

tərəfdarlarından biri olan Ernst Mayr: “*Homo sapiens*ə uzanan zəncir halqası, əslində, itib”, - deyərək bunu qəbul edir. (J. Rennie, “*Darwin’s Current Bulldog: Ernst Mayr*”, *Scientific American*, Aralık 1992)

Təkamülçülər “*ausrtalopithecus > homo habilis > homo erectus > homo sapiens*” ardıcılığını qurarkən bu növlərin hər birinin daha sonrakının əcdadı olmasını irəli sürürlər. Lakin paleoantropoloqların son kəşfləri *australopithecus*, *homo habilis* və *homo erectus*ün dünyanın müxtəlif bölgələrində eyni dövrlərdə yaşadıklarını göstərir. (Alan Walker, *Science*, c. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, *Physical Antropology*, 1. baskı, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, *Olduvai Gorge*, c. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272)

Habelə, *homo erectus* sinfinə aid olan insanların bir qismi çox müasir dövrlərə qədər yaşayıblar, *homo sapiens neandertalensis* və *homo sapiens sapiens* (insan) ilə eyni mühitdə birlikdə mövcud olmuşlar. (*Time*, noyabr 1996)

Bu isə, əlbəttə, bu siniflərin bir-birilərinin əcdadı olduqları iddiasının əsassızlığını açıq şəkildə ortaya qoyur. Harvard Universitetinin paleontoloqlarından Stiven Cey Quld, təkamülçü olmasına baxmayaraq, darvinist nəzəriyyənin düşdüyü bu çıxılmaz vəziyyəti belə açıqlayır:

“Əgər bir-biri ilə paralel şəkildə yaşayan üç müxtəlif hominid (insanabənzər) sxemi varsa, onda bizim soy ağacımıza nə oldu? Aydındır ki, bunların biri digərindən törəyə bilməz. Habelə, biri digəri ilə müqayisə edildikdə təkamül xarakterli inkişaf meyli göstərmirlər”. (S. J. Gould, *Natural History*, c. 85, 1976, səh. 30)

Qısaca desək, KİV-də və ya dərsliklərdə verilən bir cür fantastik yarı-meymun yarı-insan canlıların rəsmləri ilə, yəni sırf təbliğat yolu ilə dirçəldilməyə çalışılan insanın təkamülü ssenarisi heç bir elmi əsası olmayan nağıldan ibarətdir. Bu mövzunu uzun illər tədqiq edən, xüsusilə *australopithecus* fosilləri üzərində 15 il araşdırma aparan İngiltərənin ən məşhur və hörmətli elm adamlarından biri olan Lord Solli Zukerman təkamülçü olmasına baxmayaraq, meymunabənzər canlılardan insana uzanan nəsil ağacı olmadığı nəticəsinə gəlmişdir.

Zukerman maraqlı elm şkalası da qurmuşdur. Elmi hesab etdiyi elm sahələrindən elmdən kənar qəbul etdiyi elm sahələrinə qədər şaxəli cədvəl çəkmişdir. Zukermanın bu cədvəlində ən elmi, yəni konkret faktlara əsaslanan elm sahələri kimya və fizikadır. Cədvəldə bunlardan sonra bioloji elmlər, daha sonra sosial fənlər gəlir. Şaxələnmənin ən kənar ucunda, yəni elmdən kənar hesab edilən hissədə isə Zukermanın fikrincə telepatiya, altıncı hiss kimi hiss

fövqündə olan qavrama anlayışları və bir də insanın “təkamülü” yerləşir! Zukerman şaxələnmanın bu ucunu belə açıqlayır:

“Obyektiv reallıq sahəsindən çıxıb bioloji elm fərz edilən bu sahələrə, yəni hissən fövqündə olan qavramaya və insanın fosil tarixinin şərh edilməsinə daxil olduqda, təkamül nəzəriyyəsinə inanan bir şəxs üçün hər şeyin mümkün olduğunu görürük. Belə ki, nəzəriyyələrinə qəti şəkildə inanan bu şəxslərin ziddiyyətli bəzi rəyləri eyni anda qəbul etmələri belə mümkündür”. (*Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19*)

İnsanın təkamülü nağılı da nəzəriyyələrinə kor-koranə inanan bir sıra insanların tapdıqları bəzi fosillər haqqında qabaqcadan rəy verərək şərh etmələrindən ibarətdir.

Darvin formulu!

İndiyə qədər təhlil etdiyimiz bütün dəlillərlə yanaşı, istəyirsinizsə, təkamülçülərin necə cəfəng inanca malik olduqlarına bir də uşaqların belə anlayacağı qədər açıq misalla baxaq.

Təkamül nəzəriyyəsi canlıların təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edir. Ona görə, bu iddiaya əsasən, cansız və şüursuz atomlar birləşərək əvvəlcə hüceyrəni əmələ gətirmiş və sonra eyni atomlar birləşərək digər canlıları və insanı meydana gətirmişlər. İndi düşünək, canlıların əsasını təşkil edən karbon, fosfor, azot, kalium kimi elementləri birləşdirdikdə bir yığın əmələ gəlir. Bu atom yığını hansı prosesdən keçirilsə də, bircə canlı belə əmələ gətirməz. İstəyirsinizsə, bununla bağlı bir təcrübə keçirək və təkamülçülərin, əslində, müdafiə etdikləri, amma ucadan söyləyə bilmədikləri iddianı onların adından “Darvin formulu” adı ilə nəzərdən keçirək:

Təkamülçülər çoxlu sayda böyük çənin içinə canlıların əsasını təşkil edən fosfor, azot, karbon, oksigen, dəmir, maqnezium kimi elementlərdən bol miqdarda qoysunlar. Hətta normal şərtlərdə mövcud olmayan, ancaq bu qarışıqın içində lazımlı bildikləri maddələri də bu çənlərə əlavə etsinlər. Qarışıqların içinə istədikləri qədər amin turşusu, istədikləri qədər də zülal doldursunlar. Bu qarışıqlara istədikləri nisbətdə temperatur və rütubət versinlər. Bunları istədikləri ən yaxşı texnoloji cihazlarla qarışdırınsınlar. Çənlərin başında nəzarətçi kimi dünyanın qabaqcıl elm adamlarını qoysunlar. Bu mütəxəssislər atadan oğula, nəsildən-nəslə ötürülərək növbə ilə milyardlarla, hətta trilyonlarla il fasiləsiz çənlərin başında gözləsinlər. Bir canlının əmələ gəlməsi üçün hansı şərtlərin mövcud olmasını lazım bilirlərsə, hamısını tətbiq etsinlər. Ancaq nə etsələr də, o çənlərdən əsla bir canlı çıxara bilməzlər.

Zürafələri, aslanları, arıları, bülbülləri, tutuquşuları, atları, delfinləri, gülləri, səhləb çiçəklərini, zanbaqları, qərənfilləri, bananları, portağalları, almaları, xurmaları, pomidorları, qovunları, qarpızları, əncirləri, zeytunları, üzümləri, şaftalıları, tovuz quşlarını, qırqovulları, rəngarəng kəpənəkləri və bunlar kimi milyonlarla canlı növündən heç birini əmələ gətirə bilməzlər. Nəinki burada sadaladığımız bir neçə canlıyı, bunların bircə hüceyrəsini belə əldə edə bilməzlər.

Qısaca desək, **şüursuz atomlar birləşərək hüceyrəni əmələ gətirə bilməzlər.** Sonra yeni qərar verərək bir hüceyrəni iki yerə bölüb, sonra ardıcıl başqa qərarlar verib elektron mikroskopunu icad edən, sonra öz hüceyrə quruluşunu bu mikroskop altında tədqiq edən professorları əmələ gətirə bilməzlər. **Maddə ancaq Allah'ın üstün yaratması ilə həyat qazanır.** Bunun əksini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi isə ağıla tamamilə zidd cəfəngiyatdır. Təkamülçülərin ortaya atdığı iddialar üzərində bir az düşünmək yuxarıdakı misalda göstərildiyi kimi, bu həqiqəti üzə çıxarar.

Göz və qulaqdakı texnologiya

Təkamül nəzəriyyəsinin qətiyyəən açıqlaya bilmədiyi digər məsələ isə göz və qulaqdakı üstün duyğu keyfiyyətidir.

Gözlə bağlı mövzuya keçməzdən əvvəl “Necə görürük?” sualına qısaca cavab verək. Bir cisimdən gələn şüalar gözdə tor qişaya tərsinə düşür. Bu şüalar buradakı hüceyrələr tərəfindən elektrik siqnallarına çevrilir və beyinin arxa hissəsindəki görmə mərkəzi adlanan kiçik nöqtəyə ötürülür. Bu elektrik siqnalları bir sıra ardıcıl proseslərdən sonra beyindəki bu mərkəzdə görüntü kimi şərh edilir. Bu məlumatdan sonra düşünək: beyin işığa qapalıdır. Yəni beyinin içi qapqaranlıqdır, işıq beyinin yerləşdiyi yerə girə bilməz. Görmə mərkəzi adlanan yer qapqaranlıq, işığın düşmədiyi, bəlkə, heç qarşılaşmadığınız qədər qaranlıq yerdir. Ancaq siz bu zülmət qaranlıqda işıqlı, aydın dünyanı izləyirsiniz.

Üstəlik, bu, o qədər aydın və keyfiyyətli görüntüdür ki, XXI əsrin texnologiyası belə hər cür imkanı olmasına baxmayaraq, bu aydın görüntünü əldə edə bilmir. Məsələn, hal-hazırda oxuduğunuz kitaba, kitabı tutan əllərinizə baxın, sonra başınızı qaldırın və ətrafınıza baxın. Hal-hazırda gördüyünüz aydın və keyfiyyətli görüntünü başqa bir yerdə görmüsünüzmü? Bu qədər aydın görüntünü sizə dünyanın qabaqcıl televizor şirkətlərinin istehsal etdiyi təkmilləşdirilmiş televizor ekranı belə verə bilməz. 100 ildən bəri minlərlə mühəndis bu aydın görüntünü əldə etmək üçün çalışır. Bunun üçün fabriklər, böyük müəssisələr qurulur, tədqiqatlar aparılır, planlar və dizaynlar edilir. Bir

televizor ekranına baxın, bir də hal-hazırda əlinizdə tutduğunuz bu kitaba. Arada böyük aydınlıq və keyfiyyət fərqi olduğunu görəcəksiniz. Həm də televizorun ekranı sizə iki ölçülü görüntü göstərir, lakin siz üç ölçülü, dərin perspektivi olan görüntü izləyirsiniz.

Uzun illərdən bəri on minlərlə mühəndis üç ölçülü televizor icad etməyə, gözün görmə keyfiyyətini əldə etməyə çalışırlar. Bəli, üç ölçülü televizor kimi sistem istehsal edə bildilər, amma onu da eynəksiz üç ölçülü görmək mümkün deyil, həm də bu, süni üçölçülü görüntüdür. Arxa tərəf daha bulanıq, ön tərəf isə kağız dekorasiya kimi görünür. Heç bir zaman gözün gördüyü qədər aydın və keyfiyyətli görüntü əmələ gəlmir. Kamerada da, televizorda da mütləq görüntü itkisi olur.

Təkamülçülər bu keyfiyyətli və aydın görüntünü əmələ gətirən mexanizmin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edirlər. İndi birisi sizə otağınızda televizorun təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini, atomların birləşib bu görüntünü əmələ gətirən aləti meydana gətirdiyini desə, nə düşünərsiniz? Minlərlə insanın birlikdə edə bilmədiyini şüursuz atomlar necə etsin?

Gözün gördüyündən daha bəsit görüntünü əmələ gətirən alət təsadüfən əmələ gəlmirsə, gözün və gözün gördüyü görüntünün də təsadüfən meydana gəlməyəcəyi çox açıqdır. Eyni vəziyyət qulağa da aiddir. Xarici qulaq ətrafdakı səsləri qulaq seyvanı vasitəsilə toplayıb daxili qulağa ötürür; daxili qulaq da bu titrəyişləri elektrik impulslarına çevirərək beyinə göndərir. Eynilə görmədə olduğu kimi, eşitmə prosesi də beyindəki eşitmə mərkəzində həyata keçir.

Göz üçün dediklərimiz qulağa da aiddir, yəni beyin işıq kimi səsə də qapalıdır, səs keçirmir. Ona görə, xarici aləm nə qədər səs-küylü olsa da, beyinin içi tamamilə səssizdir. Buna baxmayaraq, ən aydın səslər beyində eşidilir. Səs keçirməyən beyninizdə orkestr simfoniya dinləyir, ətraf mühitin bütün səs-küyünü eşidirsiniz. Ancaq həmin anda həssas bir cihazla beyninizin içindəki səs səviyyəsi ölçülsə, burada səssizliyin hakim olduğu məlum olacaqdır. Aydın görüntü əldə etmək ümidi ilə texnologiyadan necə istifadə edilirsə, səs üçün də eyni səylər on illərdən bəri davam etdirilir. Səsyazma cihazları, musiqi mərkəzləri, bir çox elektron alət, səs qəbul edən musiqi sistemləri bu fəaliyyətlərin nəticələrindən bəziləridir. Ancaq bütün texnologiyaya və bu sahədə minlərlə mühəndis və mütəxəssis işləməsinə baxmayaraq, qulağın əmələ gətirdiyi qədər aydın və keyfiyyətli səs əldə edilməmişdir. Ən böyük musiqi sistemi şirkətinin istehsal etdiyi ən keyfiyyətli musiqi mərkəzini düşünün. Səsi qeyd etdikdə mütləq səsin bir hissəsi itir, az da olsa təhrif olur və ya musiqi mərkəzini işə saldıqda hələ musiqi çalmazdan əvvəl mütləq bir cızıltı eşidirsiniz. Ancaq insan orqanizmindəki texnologiyanın məhsulu olan səslər olduqca aydın və qüsursuzdur. İnsan qulağı heç vaxt musiqi mərkəzində olduğu kimi cızıltılı və

ya təhrif olunmuş şəkildə səs eşitmir; səs necədirsə, tam və aydın şəkildə onu eşidir. Bu, insan yaradıldığı gündən bəri belədir. İndiyə qədər insanın istehsal etdiyi heç bir görüntü və səs cihazı göz və qulaq qədər həssas və keyfiyyətli qəbuledici olmamışdır. Ancaq görmə və eşitmə hadisəsində bütün bunların fəvqündə duran çox böyük həqiqət də var.

Beyinin içində görən və eşidən şüur kimə aiddir?

Beyinin içində parlaq, rəngli dünyanı izləyən, simfoniyaları, quşların civiltilərini dinləyən, gülü qoxulayan kimdir?

İnsanın gözlərindən, qulaqlarından, burnundan gələn siqnallar elektrik impulsu kimi beyinə ötürülür. Biologiya, fiziologiya və ya biokimya kitablarında bu görüntünün beyində necə əmələ gəlməsinə dair bir çox şey oxuyursunuz. Ancaq bu mövzu haqqında ən mühüm həqiqətə heç bir yerdə rast gələ bilməzsiniz: beyində bu elektrik impulslarını görüntü, səs, qoxu və hiss kimi qavrayan kimdir? Beyinin içində gözə, qulağa, buruna ehtiyac hiss etmədən bütün bunları qavrayan bir şüur var. Bu şüur kimə aiddir?

Əlbəttə, bu şüur beyini təşkil edən sinirlər, yağ təbəqəsi və sinir hüceyrələrinə aid deyil. Elə buna görə, hər şeyin maddədən ibarət olduğunu zənn edən darvinist-materialistlər bu suallara heç cür cavab verə bilmirlər. Çünki bu şüur Allah'ın yaratdığı ruhdur. Ruhun görüntünü izləmək üçün gözə, səsi eşitmək üçün qulağa ehtiyacı yoxdur. Eyni zamanda, düşünmək üçün beyinə də ehtiyacı yoxdur.

Bu açıq və elmi həqiqəti oxuyan hər insan beyinin içindəki bir neçə sm³-lik, qarqaranlıq yerə bütün kainatı üçölçülü, rəngli, kölgəli və işıqlı şəkildə sığdıran uca Allah'ı düşünüb, Ondən qorxub Ona sığınmalıdır.

Materialist inanc

Bura qədər təhlil etdiklərimiz təkamül nəzəriyyəsinin elmi kəşflərə zidd iddia olduğunu göstərir. Nəzəriyyənin həyatın mənşəyi haqqındakı iddiası elmə ziddir, irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin heç bir təkamül gücü yoxdur və fosillər nəzəriyyənin iddia etdiyi ara keçid formalarının yaşamadığını göstərir. Bu təqdirdə, əlbəttə, təkamül nəzəriyyəsi elmə zidd fərziyyə kimi bir kənara qoyulmalıdır. Belə ki, tarix boyu dünya mərkəzli kainat modeli kimi bir çox düşüncə tərziləri elmin gündəmindən çıxarılmışdır. Ancaq təkamül nəzəriyyəsi təkidlə elmin gündəliyində saxlanılır. Hətta bəzi insanlar nəzəriyyənin tənqid edilməsini elmə təcavüz kimi göstərməyə çalışırlar. Axı niyə? Bunun səbəbi

təkamül nəzəriyyəsinin bəzi kütlələr üçün əl çəkilməz doqmatik inanc olmasıdır. Bu kütlələr materialist fəlsəfəyə kor-koranə bağlıdırlar və darvinizmi də təbiət haqqında yeganə materialist açıqlama olduğu üçün mənimsəyiblər. Bəzən bunu açıq şəkildə etiraf edirlər. Harvard Universitetindən məşhur genetik və eyni zamanda, qabaqcıl təkamülçülərdən olan Riçard Levontin əvvəlcə materialist, sonra elm adamı olduğunu belə etiraf edir:

“Bizim materializmə bir inancımız var, bu “a priori” (əvvəlcədən qəbul edilmiş, doğru fərz edilmiş) inanandır. Bizi dünya haqqında materialist açıqlama verməyə məcbur edən şey elmi metodlar və qanunlar deyil. Əksinə, materializmə olan “a priori” bağlılığımız səbəbi ilə dünya haqqında materialist açıqlama verən tədqiqat metodları və anlayışlarını uydururuq. Materializm mütləq doğru olduğuna görə də İlahi açıqlamanın səhnəyə çıxmasına icazə verə bilmərik”. (*Richard Lewontin, “The Demon-Haunted World”, The New York Review of Books, 9 Ocak, 1997, səh. 28*)

Bu sözlər darvinizmin materialist fəlsəfəyə bağlılıq uğrunda davam etdirilən bir doqma olduğunun açıq ifadəsidir. Bu doqma maddədən başqa heç bir varlıq olmadığını qəbul edir. Bu səbəbdən də cansız, şüursuz maddənin həyatı əmələ gətirdiyinə inanır. Milyonlarla müxtəlif canlı növünün, məsələn, quşların, balıqların, zürafələrin, pələnglərin, həşəratların, ağacların, çiçəklərin, balinaların və insanların maddənin öz daxilindəki reaksiyalarla, yəni yağan yağışla, çaxan şimşəklə, cansız maddədən əmələ gəldiyini qəbul edir. Əslində isə bu, həm ağıla, həm də elmə ziddir. Amma darvinistlər Allah'ın açıq-aşkar varlığını qəbul etməmək üçün bu ağıldan və elmdən kənar fikri cahilliklə müdafiə etməkdə davam edirlər.

Canlıların mənşəyinə materialist düşüncə ilə baxmayan insanlar isə bu açıq həqiqəti görəcəklər: bütün canlılar üstün güc, bilik və ağıla malik olan Yaradanın əsəridir. Yaradan bütün kainatı yoxdan var edən, ən qüsursuz şəkildə nizama salan və bütün canlıları yaradan Allah'dır.

Təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən təsirli sehidir

Burada bunu da bildirmək lazımdır ki, heç bir ideologiyanın təsiri altında qalmadan, sadəcə aqlını və məntiqini işlədən hər insan elm və mədəniyyətdən uzaq xalqların xurafatlarını xatırladan təkamül nəzəriyyəsinə inanmağın qeyri-mümkün olduğunu asanlıqla anlayacaqdır.

Yuxarıda da bildirildiyi kimi, təkamül nəzəriyyəsinə inananlar böyük bir çənin içinə bir çox atomu, molekulu, cansız maddəni dolduran və bunların qarışığından zaman ərzində düşünən, dərk edən, kəşflər edən professorların, universitet tələbələrinin, Eynşteyn, Habl kimi elm adamlarının, Frank Sinatra,

Çarlton Heston kimi aktyorların, bununla yanaşı, ceyranların, limon ağaclarının, qərənfillərin çıxacağına inanırlar. Həm də bu cəfəng iddiaya inananlar elm adamları, professorlar, mədəniyyətli, təhsilli insanlardır. Bu səbəbdən, təkamül nəzəriyyəsi haqqında dünya tarixinin ən böyük və ən təsirli sehri ifadəsini işlətmək yerinə düşər. Çünki dünya tarixində insanların bu dərəcədə ağılı başından alan, ağıl və məntiqlə düşünmələrinə imkan verməyən, gözlərinin qarşısına sanki bir pərdə çəkib çox açıq olan həqiqətləri görmələrinə mane olan başqa inanc və ya iddia yoxdur. Bu, afrikalı bəzi qəbilələrin totemlərə, Səba xalqının Günəşə tapınmasından, Hz. İbrahimin qövmünün düzəltdikləri bütlərə, Hz. Musanın qövmünün qızıldan düzəltdikləri buzova tapınmalarından daha qorxulu və ağılsız korluqdur. Əslində, bu vəziyyət Allah'ın Quranda işarə etdiyi ağılsızlıqdır. Allah bəzi insanların anlayışlarının bağlı olacağını və həqiqətləri görməkdən məhrum olacağını bir çox ayəsində bildirir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

Həqiqətən, kafirləri əzabla qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün biddir, iman gətirməzlər. Allah onların ürəyinə və qulağına möhür vurmuşdur. Gözlərində də pərdə vardır. Onları böyük bir əzab gözləyir! (Bəqərə surəsi, 6-7)

... Onların qəlbləri vardır, lakin onunla anlamazlar. Onların gözləri vardır, lakin onunla görməzlər. Onların qulaqları vardır, lakin onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, bəlkə də, daha çox zəlalətdədirlər. Qafil olanlar da məhz onlardır! (Əraf surəsi, 179)

Allah "Hicr" surəsində də bu insanların möcüzələr görsələr də, inanmayacaq qədər sehrləndiklərini belə bildirir:

Əgər onlara göydən bir qapı açsaq və oradan durmadan yuxarı dırmaşsalar yenə də: "Gözümüz bağlanmış, biz sehrlənmişik", - deyərlər. (Hicr surəsi, 14-15)

Bu qədər geniş kütləyə bu sehrin təsir etməsi, insanların həqiqətlərdən bu qədər uzaq saxlanması və 150 ildən bəri bu sehrin pozulmaması isə sözlə ifadə edilməyəcək qədər heyvətli vəziyyətdir. Çünki bir və ya bir neçə insanın qeyri-mümkün ssenarilərə, cəfəng və məntiqsiz iddialara inanmalarını anlamaq olar. Ancaq dünyanın hər tərəfindəki insanların şüursuz və cansız atomların ani qərarla birləşib qeyri-adi mütəşəkkillik, nizam, ağıl və şüur nümayiş etdirərək qüsursuz sistemlə işləyən kainatı, həyat üçün uyğun hər cür xüsusiyyətə malik olan Yer planetini və saysız-hesabsız kompleks sistemdən ibarət canlıları meydana gətirdiyinə inanmasının sehdən başqa heç bir açıqlaması yoxdur.

Allah Quranda inkarçı fəlsəfənin tərəfdarı olan bəzi şəxslərin etdikləri sehrlərlə insanlara təsir etdiklərini Hz. Musa ilə firon arasında baş verən bir

hadisə ilə bizə bildirir. Hz. Musa firona haqq dini təbliğ etdikdə firon hz. Musaya öz bilici sehrkarları ilə insanların toplaşdığı bir yerdə qarşılaşmasını söyləyir. Hz. Musa sehrkarlarla qarşılaşdıqda əvvəlcə onların bacarıqlarını göstərməsini əmr edir. Bu hadisənin danışıldığı ayə belədir:

(Musa:) “Siz atın”, - dedi. Onlar (əsalarını yerə) atdıqda, adamların gözlərini bağlayıb (sehrləyib) onları qorxutdular və böyük bir sehr göstərdilər. (Əraf surəsi, 116)

Göründüyü kimi, fironun sehrkarları hz. Musa və ona inananlardan başqa insanların hamısını sehrləyə bilmişdilər. Ancaq onların atdıqlarına qarşı hz. Musanın ortaya qoyduğu dəlil onların bu sehrini, ayədəki ifadə ilə uydurduqlarını udmuş, yəni təsirsiz etmişdir:

Biz də Musaya: “Əsanı tulla!” - deyə vəhy etdik. Bir də (baxıb gördülər ki,) əsa onların uydurub düzəlttikləri bütün şeyləri udur. Artıq haqq zahir, onların uydurub düzəlttikləri yalanlar isə batil oldu. (Sehrbazlar) orada məğlub edildilər və xar olaraq geri döndülər. (Əraf surəsi, 117-119)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, əvvəllər insanlara sehrləyərək təsir göstərən bu şəxslərin etdiklərinin saxtakarlıq olmasının başa düşülməsi ilə sözügedən şəxslər alçalmışlar. Dövrümüzdə də bir sehrin təsiri ilə elmilik adı altında olduqca cəfəng iddialara inanan və bunları müdafiə etmək üçün həyatlarını qurban verənlər əgər bu iddialardan əl çəkməsələr, həqiqətlər tam mənası ilə üzə çıxdıqda və sehr pozulduqda alçalacaqlar. Belə ki, təqribən 60 yaşına qədər təkamülü müdafiə edən və ateist filosof olan, ancaq sonradan həqiqətləri görən Malkolm Maqeric təkamül nəzəriyyəsinin yaxın gələcəkdə düşəcəyi vəziyyəti belə açıqlayır:

“Mən özüm təkamül nəzəriyyəsinin xüsusilə tətbiq edildiyi sahələrdə gələcəyin tarix kitablarındakı ən böyük yumor hədəflərindən biri olacağına inandım. Gələcək nəsillər bu qədər çürük və qeyri-müəyyən hipotezin inanılmaz saflıqla qəbul edilməsini heyrlətlə qarşılayacaqlar”. (Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43*)

Bu gələcək uzaq deyil, əksinə, çox yaxın gələcəkdə insanlar “təsadüf”lərin ilah olmasının mümkünsüzlüyünü anlayacaqlar və təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən böyük yalanı və ən güclü sehri kimi tərif ediləcəkdir. Bu güclü sehr böyük sürətlə dünyanın hər tərəfində insanlar üzərində təsirini itirməyə başlamışdır. Təkamül yalanının sirrinin öyrənən bir çox insan bu yalana necə aldandığını heyrlət və təəccüblə qarşılayır.

...Sənin bizə öyrətdiklərinə başqa bizdə heç bir bilik yoxdur!

**Həqiqətən, Sən bilənsən, müdriksən!
(Bəqərə surəsi, 32)**

Ədəbiyyat

- 1) Sünen-i Ebu Davud, 5/121
- 2) Sünen-i İbni Mace tərcüməsi və şərh, Haydar Hatipoğlu, Kahraman nəşriyyat, cild 10, səh. 332
- 3) "Ölüm-Kıyamət-Ahiret ve Ahir Zaman Alametleri", İmam Şa'rani, Bedir Nəşriyyat, səh. 494
- 4) Muhammed B. Resul Al-Hüseyni, "Kıyamət Alametleri", Tərcüməçi: Naim Erdoğan, 7-ci nəşr, Pamuk Nəşriyyat, səh. 155-156
- 5) Bediüzzaman Said Nursi, "Muhakemat", səh. 67-68
- 6) Karadelik, Uzay Ansiklopedisi, səh. 136; Carl Sagan, "Kosmos", səh. 199
- 7) "Kuran-ı Kerim'in Türkçe Meali Alisi ve Tefsiri", Ömer Nasuhi Bilmen, Bilmen Nəşriyyat, cild 4, səh. 1989
- 8) Bediüzzaman Said Nursi, "16. Lema", səh. 101
- 9) Bediüzzaman Said Nursi, "Sözler", səh. 343
- 10) Sidney Fox, Klaus Dose, "Molecular Evolution and The Origin of Life", New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2
- 11) Alexander I. Oparin, "Origin of Life", (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196
- 12) "New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life", Bulletin of the American Meteorological Society, cild 63, noyabr 1982, səh. 1328-1330.
- 13) Stanley Miller, "Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules", 1986, səh. 7
- 14) Jeffrey Bada, "Earth", fevral 1998, səh. 40
- 15) Leslie E. Orgel, "The Origin of Life on Earth", Scientific American, cild 271, oktyabr 1994, səh. 78
- 16) Charles Darwin, "The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition", Harvard University Press, 1964, səh. 189
- 17) Charles Darwin, "The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition", Harvard University Press, 1964, səh. 184.
- 18) B. G. Ranganathan, "Origins?", Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.
- 19) Charles Darwin, "The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition", Harvard University Press, 1964, səh. 179
- 20) Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", Proceedings of the British Geological Association, cild 87, 1976, səh. 133
- 21) Douglas J. Futuyma, "Science on Trial", New York: Pantheon Books, 1983. səh. 197

- 22) Solly Zuckerman, "Beyond The Ivory Tower", New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 75-94; Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", Nature, cild 258, səh. 389
- 23) J. Rennie, "Darwin's Current Bulldog: Ernst Mayr", Scientific American, dekabr 1992
- 24) Alan Walker, "Science", cild 207, 1980, səh. 1103; A. J. Kelso, "Physical Antropology", 1-ci nəşr, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, səh. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, cild 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272
- 25) "Time", noyabr 1996
- 26) S. J. Gould, "Natural History", cild 85, 1976, səh. 30
- 27) Solly Zuckerman, "Beyond The Ivory Tower", New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19
- 28) Richard Lewontin, "The Demon-Haunted World", The New York Review of Books, 9 yanvar 1997, səh. 28.
- 29) Malcolm Muggeridge, The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43

Şəkilaltı mətn

səh. 39

Xaos və zalımlıq Axırzamanın da bir əlamətidir. Ancaq müsəlmanlar bu çətin dövrün, Allahın icazəsi ilə, sona çatmaq üzrə olduğunu bilir və bunun şövqünü yaşayırlar.

səh. 45

...“Ey Rəbbim! Sənin mənə bəxş etdiyən hər xeyrə möhtacam”.
(Qəsas surəsi, 24)

səh. 49

SAXTA ŞƏKİLLƏR

səh. 98

Bütün hadisələr bizə müəyyən bir sıralama üsulu ilə göstərildiyi üçün, zamanın həmişə irəli doğru axdığını düşünürük. Məsələn bir su damlası yuxarı doğru çıxmaz, həmişə aşağı doğru düşər. Bu vəziyyətdə bir su damlasının yuxarıdakı halı keçmiş ikən, aşağıya çatdığı halı gələcəkdir. Halbuki əgər yaddaşımızdakı məlumatlar, bir filmin başa sarılması kimi tərsinə doğru göstərilməyə başlarsa bizim üçün gələcək, yəni aşağı enmiş halı keçmiş olar, keçmiş isə yəni yuxarıdakı halı isə gələcək olar.

səh. 122

Onlar səbir etdiklərinə görə cənnətdə yüksək bir məqam ilə mükafatlandırılacaq və orada hörmət və salamla qarşılanacaqlar.
(Furqan surəsi, 75)

səh. 127

Allahın Quranda qadağan etdiyi mübahisəçi xarakter, həm insanın özünü çətinliyə salan, həm də ətrafındakı insanların narahat olmasına gətirib

çıxaran rəftar pozuqluğudur. Mübahisənin həlli isə Quranda “sözün ən gözəlini söyləmək” olaraq tövsiyə edilmişdir.

səh. 128

Kitabı (Qurani) bəndəsinə nazil edən və onda heç bir ayrılığa (nöqsana, ziddiyyətə) yol verməyən Allaha həmd olsun! (Kəhf surəsi, 1)

səh. 134

Ey iman edənlər! Allahın sizə olan nemətini xatırlayın... (Maidə surəsi, 11)

səh. 139

Rusiyada din əleyhdarı kommunist rejimin dağıdıb taxıl anbarına çevirdiyi ibadət xanalardan biri.

səh. 140

Dinə qarşı icra edilən müharibənin ən əhəmiyyətli dəlillərindən biri də dağıdılan məbədlərdir. Bosniyada 1993–cü ildə dağıdılan Fərhad iyə məscidi.

Anqolada İslam qadağan edildikdən sonra dağıdılan bir məscid.

səh. 141

Tarixdə zalımlığı ilə bilinən diktatorlardan biri də Firondur. Hz. Musaya və qövmünə əziyyət edən, onları dinlərindən geri çevirmək üçün məşğul olan Firon üçün Allahın təyin etdiyi tale ibrət verici olmuşdur. Firon və ordusu Allahın diləməsi ilə yarılan dənizdə boğulmuşdur.

səh. 142

Allah zalımlıq və ilahlıq iddiası edən Firona ibrət verici bir son hazırlamışdır. Quran ayələrində Fironun başına gələn hadisələr geniş izah edilmişdir və cəsədinin də ibrət üçün tapılacağı bildirilər.

səh. 145

(Mələklər) dedilər: “Ey Lut! Biz Rəbbinin elçiləriyik. Onlar əsla sənə dəyə bilməzlər. Arvadın istisna olmaqla, ailənlə birlikdə gecənin bir vaxtı yola çıx və sizdən heç kim arxaya baxmasın! Onların düçar olacağı əzaba o (arvadın) da düçar olacaqdır... (Hud surəsi, 81)

Keçmişdə Lut qövmünün yaşadığı təxmin edilən Lut gölü və ətrafı.

səh. 150

... Şübhəsiz, qüdrət bütövlüklə Allaha məxsusdur. O, hər şeyi eşidəndir, biləndir. Bilin ki, göylərdə və yerdə nə varsa, hamısı Allaha məxsusdur. Elə isə Allahı qoyub Ona qoşduqları şəriklərə ibadət edənlər nəyin ardınca gedirlər?! Onlar ancaq zənnin ardınca gedir və yalan söyləyirlər. (Yunis surəsi, 65–66)

səh. 159

İman edənlər başlarına gələn və həmin an şər kimi görünən hər hadisəni, Allahın imtahan olaraq yaratdığını bilirlər və Allaha təslim olaraq, hər nə şərt altında olursa olsun gözəl əxlaq göstərirlər. Tale həqiqətini qavraya bilməyənlər isə, hər hadisədə çətinlik və ümitsizlik içindədirlər.

səh. 164

...Nəhayət, gəmiyə mindikləri zaman (Xızır) onu deşdi... (Kəhf surəsi, 71)

səh. 166

Şübhəsiz ki, Biz hər şeyi müəyyən bir ölçüdə yaratdıq. Bizim əmrimiz bir göz qırpımında gerçəkləşər. (Qamər surəsi, 49–50)

səh. 170

O, (Qurani) Öz tərəfindən göndəriləcək şiddətli bir əzaba qarşı (insanları) xəbərdar etmək və yaxşı işlər görən möminləri gözəl bir mükafat ilə müjdələmək üçün doğru bir kitab olaraq nazil etdi.
(Kəhf surəsi, 2)

səh. 172

...Bu zaman o ikisi orada yıxılmaq üzrə olan bir divar gördülər.
(Xızır) dərhal onu düzəltdi... (Kəhf Surəsi, 77)

səh. 174

De: "Şübhəsiz, mənim namazım da, ibadətim də, həyatım da, ölümüm də aləmlərin Rəbbi olan Allah üçündür. (Ənam surəsi, 162)

səh. 178

Stalin dövründə aclığa tərk edilmiş uşaqlar.

səh. 181

Bu qatar qəzasında ölənlər insanlar da qəzadan bir neçə dəqiqə əvvəl qədər ölüm sözünü ağıllarına belə gətirməmiş ola bilərlər.

səh. 192

...günəşin batdığı yerə gəlib çatanda onu palçıqlı bir gölməçədə batmış gördü... (Kəhf Surəsi, 86)

səh. 200

Kişi və ya qadınlardan mömin olaraq kim yaxşı işlər görərsə, ona mütləq gözəl bir həyat yaşadacağıq və əlbəttə, onları etdikləri əməllərin ən gözəli ilə mükafatlandıracağıq. (Nəhl surəsi, 97)

səh. 202

Nəhayət, günəşin doğduğu yerə çatanda... (Kəhf surəsi, 90)

səh. 204

...iki dağın arasını eyni səviyyəyə gətirdiyi zaman o: "(Körükləri) üfürün!" – dedi... (Kəhf surəsi, 96)

səh. 208

Bəlqis tarixdəki güclü dövlətlərdən biri olan Səba dövlətinin məlikəsidir. Quranda Hz. Süleymanın Səba məlikəsi Bəlqisin göndərdiyi hədiyyələri geri çevirdiyi xəbər verilmişdir. Yuxarıda Səba məlikəsinin Hz. Süleymana ilk ziyarətini izah edən bir tablo. (Edward John Poynter 1881)

səh. 212

Qatran

Hz. Zülqərneynin tikdiyi divar zəmanəmizdə su bəndi texnologiyasına bənzər bir sistem ilə də edilmiş ola bilər. Ayələrdən öyrəndiyimiz məlumatlar buna işarə etməkdədir. Yan səhifədəki şəkillərdə görüldüyü kimi dəmirlə bərkidilmiş inşaatlar, xüsusi alətlər olmadan dağıla bilməyəcək və keçiləməyəcək dərəcədə möhkəm olmaqdadır. Yan səhifədə dəmirlərin, istifadə edildikləri divarın deşilməsinə maneə törədən formada düzülüşü görülür.

səh. 215

Su bəndi inşaatı

səh. 217

Peyk texnologiyası sayəsində yer üzündən ətraflı görüntü alınmaqda, xüsusilə də kəşfiyyat məqsədli peyklər hər ölkəni yaxından təqib edə bilməkdədir.

səh. 218

Şəkillərdə də görüldüyü kimi infra-qırmızı texnologiya sayəsində cinayət törədilən bölgələrdəki hər cür cinayət aləti asanlıqla təsbit edilməkdə, qaranlıqda işlənən cinayətlər də bütün detalları ilə müşahidə edilməkdədir. Ayrıca xəstəliklərin diaqnozunda da əhəmiyyətli rol oynamaqdadır.

səh. 228

**Onlar tövbə edən, ibadət edən, şükür edən, səyahət edən, rüku və səcdə edən, yaxşı işləri əmr edib pis işləri qadağan edən və Allahın (halal-haram) hüduqlarını qoruyanlardır. Belə möminləri müjdələ!
(Tövbə surəsi, 112)**

səh. 234

Rəhman və Rəhim olan Allahın adı ilə! Həmd olsun aləmlərin (insan, cin və mələklər aləminin) Rəbbi olan Allaha, Rəhman və Rəhim olana, Din (axirət) gününün sahibinə! Yalnız Sənə ibadət edir və yalnız Səndən kömək istəyirik. Bizi doğru yola yönəlt! Nemət bəxş etdiyən kəslərin yoluna (yönəlt), qəzəbə düçar olmuşların və azmışların yoluna yox! (Fatihə surəsi, 1-7)

səh. 242

Kim Allahı, Peyğəmbərini və iman gətirənləri dost tutarsa, bilsin ki, həqiqətən... (Maidə surəsi, 56)

səh. 243

...qalib gələcək olan məhz Allahın tərəfdarlarıdır. (Maidə surəsi, 56)

səh. 249

Ən son təkamülçü qaynaqların da qəbul etdiyi kimi, həyatın mənşəyi, hələ də təkamül nəzəriyyəsi üçün son dərəcə böyük çıxılmaz vəziyyətdir.

səh. 251

Təkamül nəzəriyyəsini etibarsız edən həqiqətlərdən birisi, canlılığın inanılmaz dərəcədəki kompleks quruluşudur. Canlı hüceyrələrinin nüvəsində yer alan DNT molekulu bunun bir nümunəsidir. DNT dörd ayrı molekulun fərqli düzülməsindən ibarət olan bir növ məlumat bankıdır. Bu məlumat bankında canlı ilə əlaqədar bütün fiziki xüsusiyyətlərin şifrələri yer alır. İnsan DNT-si kağıza yazılsa, ortaya təxminən 900 cildlik ensiklopediya çıxacağı hesablanmaqdadır. Əlbəttə bu cür fəvqəladə bir məlumat, təsadüf anlayışını qəti şəkildə etibarsız etməkdədir.

səh. 258

Buğda biti

Dövr: Kaynozoy erası, Oligosen dövrü

Yaş: 25 milyon il

Siyənək balığı

Dövr: Kaynozoy erası, Eosen dövrü

Yaş: 54–37 milyon il

Bala dovşan

Dövr: Kaynozoy erası, Oligosen dövrü

Yaş: 30 milyon il

səh. 259

Fosillər təkamül nəzəriyyəsinin qarşısında çox böyük bir maneədir. Çünki bunlar canlı növlərinin, aralarında heç bir təkamüllü keçid forması olmadan, bir anda və əskiksiz strukturlarıyla ortaya çıxdıqlarını göstərir. Bu həqiqət növlərin ayrı-ayrı yaradıldıqlarının isbatıdır.

Dəniz ulduzu

Dövr: Paleozoy erası, Ordovik dövrü

Yaş: 490 – 443 milyon il

Tozağacı yarpağı

Dövr: Kaynozoy erası, Eosen dövrü

Yaş: 50 milyon il

Cırcırma

Dövr: Mezozoy erası, Təbaşir dövrü

Yaş: 125 milyon il

Sekvoya yarpağı

Dövr: Kaynozoy erası, Eosen dövrü

Yaş: 50 milyon il

səh. 262

Əgər Darvinistlərin mutasiyalarla dəyişmə və inkişaf iddiası doğru olsaydı, fosil qeydlərində üç beyinli, cüt onurğalı, çox gözlü, iki burunlu, 6–7 barmaqlı kimi görünüşlü son dərəcə qəribə canlıların izlərinə rast gəlinmək lazım idi. Ancaq 150 ildir bütün araşdırmalar nəticəsində belə qəribə bir varlığın fosilinə heç rast gəlinməmişdir.

Təkamül nəzəriyyəsi, canlıların mutasiyaların təsiriylə başqa canlılara çevrildiyini iddia edir. Halbuki bunun böyük bir yalan olduğunu müasir elm açıq şəkildə ortaya qoymuşdur.

Hər şeydən əvvəl, əgər canlılar başqa canlılara çevrildisə, çevrilmə mərhələsində çox sayda ara canlı var olmalı, yer üzünün dörd bir tərəfi təkamülləşmə mərhələsindəki canlıların fosilləri ilə (ara fosillərlə) dolu olmalıdır. Halbuki bu günə qədər çıxarılmış olan 300 milyona yaxın fosilin hamısı bu gün də bildiyimiz tam və əskiksiz canlılara aiddir. Təkamül olsaydı, yer üzünü milyardlarla ara canlıya aid fosil ilə dolu olmalı idi. Üstəlik sayı milyonlara çatan bu canlıların mutasiyaların təsirləri ilə son dərəcə anormal varlıqlar olmaları lazım idi.

Təkamülçülərin iddiasına görə bütün orqanlar təsadüfən meydana gəlmiş mutasiyalar nəticəsində meydana gəlmişdir. Funksiyalarının inkişafı mərhələsində anormal quruluşa sahib bir orqan dəfələrlə mutasiyaya məruz qalmış, hər səfərində anormal bir haldan başqa bir anormal hala sahib olmuşdur. Bu iddiaya görə yeraltında hər mərhələsi ayrı anormallıqlara sahib bu strukturlardan milyonlarla olmalı idi. Amma tək biri belə yoxdur.

səh. 263

İki, üç, dörd, beş başlı insanlar, böcəklər kimi yüzlərlə gözə sahib, bir çox qolu olan və hətta 2–3 metrlik qolları olan və bu tərzdə anormallıqlara sahib bir çox insan fosili tapılmalı idi. Eyni bu şəkildə hər canlı və bitki üçün də anormal nümunələr olmalı idi. Bütün dəniz heyvanlarının da ara fosillərinin son dərəcə anormal varlıqlara çevrilməsi lazım idi. Ancaq bunlardan da tək bir dənə belə yoxdur. Fosilləri olan milyonlarla nümunənin hamısı normal canlılara aiddir.

Bu həqiqət təkamül nəzəriyyəsinin tənəzzülünün açıq bir ifadəsidir. 150 ildir olan hər fosilin təkamülü yalanlamasına baxmayaraq hələ də, “bir gün tapılar” ümidi ilə bu nəzəriyyəni müdafiə etmək ağılsızlıqdır. Aradan 150 il keçdi, dünyada qazılmadıq fosil yatağı qalmadı, milyardlarla dollar xərcləndi amma Darvinin nəzərdə tutduğu ara canlılara aid qalıqlar tapılmadı. Darvinizmin dəlil olaraq istifadə edə biləcəyi tək bir ara fosil yoxdur. Buna qarşı “Yaradılış həqiqəti”ni göstərən milyonlarla “yaşayan fosil” var.

səh. 265

SAXTA

İnsanın təkamülü nağılını dəstəkləyən heç bir fosil qalığı yoxdur. Əksinə, fosil qeydləri insanlar ilə meymunlar arasında keçilməz sərhəd olduğunu göstərməkdədir. Bu həqiqət qarşısında təkamülçülər, həqiqətdən kənar bəzi şəkil və maketlərə ümid bağlamışlar. Fosil qalıqlarının üzərinə dilədikləri maskaları keçirir və xəyali yarı meymun yarı insan üzlər meydana gətirərlər.

səh. 275

Təkamülçülərin istədikləri bütün şərtlər təmin edilsə bir canlı meydana gələ bilərmə? Əlbəttə ki xeyr. Bunu daha yaxşı anlamaq üçün belə bir təcrübə edək. Yuxarıdakına bənzər bir vedrəyə canlıların meydana gəlməsi üçün lazımlı olan bütün atomları, fermentləri, hormonları, zülalları qısacası təkamülçülərin istədikləri, lazımlı gördükləri bütün elementləri qoyaq. Ola biləcək hər cür kimyəvi və fiziki üsulu istifadə edərək bu elementləri qarışdırmaq və istədikləri qədər gözləmək. Nə edilsə, nə qədər gözlənilsə də bu vedrədən canlı tək bir varlıq belə çıxara bilməyəcəklər.

səh. 279

Bir cisimdən gələn xəbərdarlıqlar elektrik signalına çevrilərək beyində bir təsir meydana gətirərlər. Görürəm deyərkən, əslində zehnimizdəki elektrik signalının təsirini seyr edirik. Beyin işığa bağlıdır. Yəni beynin içi qapqaranlıqdır, işıq beynin olduğu yerə qədər girə bilməz. Görüntü mərkəzi deyilən yer qapqaranlıq, işığın əsla çatmadığı, bəlkə də heç qarşılaşmadığınız qədər qaranlıq bir yerdir. Ancaq siz bu zülmət qaranlıqda işıqlı, tərtəmiz bir dünyanı seyr edirsiniz.

ARXA CİLD

Quranda bildirilən Peyğəmbərlərin həyatı və qövmlərinə etdikləri təbliğlər iman edənlər üçün bir nümunədir. Bununla yanaşı, Quranda gələcəyə dair işarələr və düşündürücü bəzi sirlərdən də bəhs edilir. Bu sirlərdən bəziləri isə Kəhf surəsindədir.

Kəhf surəsi Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in və bir çox İslam aliminin diqqət çəkdiyi bir surədir. Bu surədə çatdırılan Kəhf və Rəqim əhlində, hz. Musa və elm sahibi biri ilə əlaqədar hadisələrdə və hz. Zülqərneyn hekayəsində bir çox sirlər və Axırzamana işarələr vardır. Peyğəmbərimiz (s.ə.v) də, Kəhf surəsinin Axırzamanla əlaqəli olduğunu bildirmişdir. Bir hədisdə “...kim onun (Dəccalın) cəhənnəminin bəlasına uğrasa Allahdan kömək diləsin və Kəhf surəsinin ilk ayələrini oxusun ki, atəş İbrahimə olduğu kimi, bu atəş də o kimsəyə soyuq və sağlamlıq olsun” şəklində bildirilmişdir.

Kəhf surəsində, Axırzamanda çıxacaq olan dəccaldan və onun yer üzünə yaymaq istədiyi dinsizlik axınlarından qorunmaq və insanlığa bəla gətirəcək olan bu fitnəyə qarşı mübarizə apara bilmək üçün lazımlı işarələr, həmçinin müsəlmanların alacağı dərslər var. Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in Axırzamanda bu surəni oxumağı tövsiyə etməsi, bu vəziyyətə açıq bir işarədir.

Bu kitabın yazılmasındakı məqsəd isə, ayələrində dövrümüzdə aid əhəmiyyətli işarələr olan Kəhf surəsi üzərində düşünmək, dərin bir təfəkkürlə bu sirlərə yiyələnmək üçün səy göstərmək və Peyğəmbərimiz (s.ə.v)–in tövsiyəsinə əməl etməkdir. Diqqətlə oxuyanlar görəəcəklər ki, bu surədə qiyamətə yaxın bir dövr olan Axırzamana, Axırzamanda yayılacaq olan inkarçı sistemlərin tətbiqlərinə və Allahın bu batil sistemləri, haqqı göndərərək darmadağın etməsinə istiqamətli çox əhəmiyyətli işarələr vardır.

Bəhs etdiyimiz bu dövr Allahın izni ilə çox yaxındır. Buna görə də, bütün müsəlmanların Kəhf surəsi üzərində diqqətlə düşünmələri, hər bir ayəni digər Quran ayələri əsasında araşdırmaları və yadda saxlamaları son dərəcə əhəmiyyətlidir.

Müəllif haqqında: Harun Yəhya təxəllüsünü istifadə edən Adnan Oktar, 1956–ci ildə Ankarada anadan olub. 1980–ci illərdən bu yana, imanı, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırladı. Bunların yanında, yazarın

təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının etibarsızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Yazarın bütün əsərlərindəki ortaq hədəf Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə insanları Allahın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin çürük əsaslarını və batil tətbiqlərini gözlər önünə gətirməkdir. Necə ki, yazarın bu günə qədər 76 ayrı dilə tərcümə edilən 300-ü aşan əsəri, dünya səviyyəsində geniş oxucu kütləsi tərəfindən təqib edilməkdədir.

Harun Yəhya külliyyatı, Allahın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda təsvir edilən hüzur və sülhə, doğruluq və ədalətə, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsilə olacaqdır.